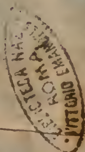
IACOBI
BIDERMANI
E Societate IESV
VTOPIA.

VTOPIA
DIDACI BEMARDINI,
SEV
IACOBI BIDERMANI
E Societate IESV
SALES MVSICI,
Quibus
LVDICRA MIXTIM,
& seria literatè ac festiuè
denarrantur.

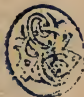
VENETIIS, M.DC.LXVIII.

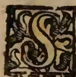
Apud Paulum Balleonium.

Superiorum permissu, & Priuilegio.

VTOPIÆ
DIDACI
BEMARDINI.
LIBER PRIMVS.

SVB æſtatem proximam paullo adultiorem, hoſpitè vſus ſum iuuene ſanè quam erudito, & mihi in paucis familiari: cuius hodieque ſales mihi in memoria ſunt & multi, & cum inuidia docti, Eum ego, vt, quæ viſum eſt, liberiùs narrem, iubebo precariam in his mihi Bellarijs operam dare, ac perſonato nomine Philippum tantiſper appellari, quando famæ iam ſanctiori ſuum dedicauit. 1. *Ingreſſus in fabulas.*

Is me Philippus meridiantem id temporis oppreſſit, cum à Muſis otium agerem. Et, næu, inquit, feſtiuus es, qui Parnaſſum hic eſſe credas, vbi ſomniando Poeta fias, Et tu, inquam ego, nugo ſerius es, qui caſtiges tuos in me mores. Fallor enim, aut tibi vix etiamnum Morpheus miſſionem dedit. Sed nunquid aliorſum, quàm vt me expergeres, euigi- 2 *Egreſſus in hortũ ſuburbanum.*

lasti? Hic ille renidens; se cœlo sudiore euocatum ambulationem cogitare. Nam quid, sole, inquit, primulùm deflexo, malim? In proximo suburbanum est, quò, si me audis, vnà imus, & hoc Trophonij antrum cum amœnissimo Tilieto permutamus. Hæc ille; meque adhuc molientem, & à somno pandiculantem manu comitet deducit. Ego mox sequar, inquam: Tametsi hæc luculenta vis est, cuius te reum Lege Cornelia citabo, primùm, atq; ex tuto licuerit: in præsenti enim tesseram impunè non fregero. Id, inquit Philippus, otiosus facias, quando ita vis. Nunc, vti ne Amusi erremus, libri aliquid adsciscamus. Ita ex forulis tabellas Phædri depromit, inde recta in hortos suburbanos.

3. *Socius ambulationis, & locus.* Iam in conspectu nemus æstiuum erat, cum obuiam fit Hugo, adolescens à literis, & germani candoris nota probissimè notus. Eo nondum consalutato; Gratiæ omnes, inquit Philippus. Nemini tu quidem, mi Hugo, molestus fuisti vnquam, sed hodie præsertim te opportunissimè offers. Ac mox hominem manu prehensare, & in amplexus ruere. Ille interim modestissimè excusare, nusquam se tempestiuè adesse dicere: &, si adeò nunc, inquit, serijs vestris mora sum, veniam date imprudenti, & simul digressum parare. Cum ego in pallii lacinia n inuado, ac nescio quid obnitentem, in Prætorium Philippi pertraho, locum ex elegantiis merissime natum, in quo videri possit Natura, & Ars de ingenio certasse, & palmam alteri altera, me arbi-

tro,

tro, dubiam fecisse. Quanquàm ea, quæ ibi ex ordine demitari potui, non adeò in promptu est dicere. Nec verò etiam consilium id mihi fuit, pensiculatè omnia censere; cum præsertim ad alia Tragemata animus nos inuitaret. Scena erat vmbratica, qua solem æstumque defendere feriati solemus.

Hic nobis viritim, velut in lectulos, descriptis: Philippus, Phædrum hunc; inquit, horis subseciuis per proximos priores dies legi. Tiberij Principis Libertum, doctum cetera scriptorem, & fabulatorem sanè non infacetum quique probioris aliquantum indolis, quàm hodie pleraque fabularum commenta, aut verius æui nostri dedecora: in quibus legendis, præter bonas horas, morum quòque animorumque dispendium est. Furtiuos equitum amores, & Virginum mentitos raptus, qui prætextatè & quàm Latissimè fingit, is modò Poeta audit. Ac si ea sint demum ingeniosa, quæ moribus bonis conuitium facere consueuerint. Cum in eam sententiam pluribus diceret: ego, non quòd vana, sed ne tristiora diceret, mittere hoc genus querelas iussi, & aliquando Phædrum recitare. Hæc tempori, inquit, mones: tametsi ea sine stomacho nunquam recordor. Nos iam hilares nunc quàm censorios esse, satiùs arbitrabor. Quare lectionem iam inceptam, & aliqua eruditione identidem inspersam Hugo mox turbare cœpit; & abnuere; quòd ea Philippum nullo consilio agere censeret. Esse enim ita seria, vt nisi meditatò audiri non

4. *Qua lectio, aut confabulatio honestos debeat obiectare?*

poſſint: & dudum ſe caput dolere; cur malo Phædrus medicinam non faceret. Quin ludicris intentus, inquit, hunc diem agis, potiùs, ſcholaſque habere omittis. Quòd ſi argumentum vobis ioculare nullum eſt, vel ego ſufficiam. Ita omnes me Muſæ ament, inquit Philippus; nihil tam velim, atque te ſingulariter mihi demereri: id quia dicendo non eualui, audiendo efficiam, Tu proinde liberaliter hortenſes iocos è fabulari ſinu ſparge: diripiemus ego & meus hic hoſpes (annuebam ego) auidiſſimè. Tum Hugo, quando ita iubes, inquit, & nulla à te Dictatore prouocatio eſt, vt Iubes. Apologum percenſebo: in quo tamen nec meros expectate ſales, nec nullos. Et dictionem haud paulo fortaſsis etiam triſtiorem, hoc ipſo, quod videtis, palliolo (ſimul pallium oſtendit) villis iam compluſculùm depexis atque in ſenium vergentibus. Secundùm hæc obſeruatè curioſeque aurem aduertimus: cum ille ſiniſtra in ceſpitem, velut puluillum, innitens.

5. *Ruſtici Fabula de ijs, qui bene facta malefactis compenſant.*

Paganum, inquit, hominem accepi, in mercatum ijſſe, quò illum imperioſa vxor miſerat, & bene nummatum edocuerat, quid in nundinis fieri vellet. Ille iurgioſæ mulieri vt ſe probaret, impendio ſolertior, poſt primam noctis inclinationem iter ingreditur. Pagum inter & vrbem ſilua intererat, monſtris peſtilens, & ſuopte aſpectu formidoloſa. Eò progreſſus; & vxoris imperio, quàm viæ intentior, à ſemita exerrat. Hic illi primùm neſcio quod murmur & barbari

que-

questus odarium auditur: quod tamen iam neglectum, mox admirationem, & tandem homini formidinem incusſit. Poſt ſenſum crebreſcere, ac denique è vicino intelligi cæptum eſt.

6. Interea loci diluculat, dieſque errorem pariter & periculum oſtendit. quare pendere ruſticus, animique incertus fluctuare, redatne in viam; an clamorem inſequatur: ſe ſeque potiùs quàm alterum periculi ſecurum reddat. Demum pietas animum euerberat ire, qua vocem capiebat. Aliquantum ergo oſcitabundus procedit, dum cauernam conſpicatur humi depreſſam, & ſaxi grandiuſculi obiectu præſtructam; perque anfractus & ſentes ægrè vel ſingulis acceſſam. Atque inde ominoſi queſtus emergebant. Ruſticus, quanquam ſuſpenſo paſſu incedit; fallere tamen ita non poteſt, vt lateat. Quo animaduerſo, remittit nonnihil inconditus clamor; & vox lenior, in hæc ſeſe verba efformat.

7. Per ego te, per quicquid es, moriturus obteſtor: patere hanc me tibi vitam debere, quam negare nutu, quam donare potes. Da capto, quod accipere velles, niſi liber eſſes. Lucem calamitoſo, redde, quam Fortunæ iniuria ademit. Communia rogo, quæ vbi mihi reſtitueris, etiam tu ſeruabis. Ruſtico iam oculi lacrimis ſtabant: &; tamen ſciam priùs, inquit, quid monſtri es? quòd tibi piaculum, quis adminiculandi modus? Rurſus ille: mortalem ſe quempiam, nulla ſua noxa in eas latebras compactum: ſextum iam diem cum inedia ſitiq;

pertinaciter depugnare, ac propediem animam agere: Quas ille ærumnas medicaretur omnes, si anticam carceris ianuam tantisper amoueret, dum sese in communem aerem reciperet. Spondere huic labori incitamentum, præmium, quantum hodieque bene merentibus decerni soleret: si fallat, deiurio se obstringere. Hic ille; dabo equidem operam, inquit, vt ne te promissi: tu, ne me laboris pœniteat; Et simul nitibundus in obicem incumbit, saxumque loco amolitur. Qui dum vigilatè prodeuntem libertum suum expectat: ecce tibi prorepit monstrum horrendum, informe ingens. Vipera visu iuxta ac cogitatu metuenda. Cristatus capiti vertex, exerta linguæ fuscinucula; oculi exangues, iubæ subrectæ; corpus cetera virgatum; cauda refugo tractu in tortuosa coibat volumina. Tum vero animus homini cõpauescere, incœpti pęnitudinem habere, fugæ locum circumspicere, nusquam tutò esse. Et certè euentum operiri periculosum erat. Sed in re desperata, visum est ab audaciam consilium petere; pactitiam deposcit homo rusticanus mercedem; &, quoad potest magnitudinem beneficij sui ostendit, oportere eius memoriam perennare, & patrono suo gratiam habere.

8. Habebo, inquit alter, quantum spopondi: & ne comperendinatio fidem eleuet, iam adeò nunc liberabo. Ille peculium Draconi ratus esse; vbi omnia deficeri vidit; verò, inquit, nihil in parato habes, vnde satisfacturum putem. Ad

ea

ea Coluber, rictum se se, & vacuam alui voraginem habere, quo eum pro merito demitteret; idque præmium ea lege solueret. Iamque immanem oris hiatum, & famelici ventris gurgitem laxabat, præsentes homini pestes; nisi ille primos belluæ conatus saltuatim exisset: inde nihil vitæ superare, ipsaque illum salus desertum ire. Tandem vbi vitari exitium posse desperauerat, differri saltem cupiebat. Quare cœpit ingenium in promptu habere; litem cum Dracone contestari. Superum, clamat, atque hominum fidem! Hoc meritis meis hostimentum? hoc Sospitatori tuo tu præmium? Alia captus venditator, alia, perfide, promiseras. Vitam tibi restitui volebas, an vt meam mihi per vim, & nefas erit peres? Non periclitarer capite, nisi impendens a te periculum arcuissem. Perime iam quando pietas vim prohibere nequit, perime; dum cædem meam hæc ipsa humus inultam non relinquet. Conuitiis indulges liberaliter, inquit Draco. Iniuriarum sic nunquam ageres, si meminisse velles, in quæ verba donatio conuenerit. Num aliam ego te gratiam sperare iussi, quam qualem accipere passim beneficentissimi solent? Eam verò, inquit, ipsam. Atqui aliud nunc molitis; promissum abiuras; &, quod mater Lua numquam eluat, vim paras. Videris mihi, inquit Serpens, parum inter homines egisse, mi homo, qui solemnem æui tui morem ignores. Nunquid enim inter vosmet Beneficia. Iniuriis non compensantur? habentque eam gratiam ma-

xima merita, vt paribus maleficijs redimantur? Hoc Rusticus prorsus infîciari, idque nulli hactenus vlli vsu venisse contendere. Quare Serpens hominem in quoduis pignus vocare; &, ne præter morem id facinus meditari videretur, arbitrum petere, eiusdemque iudicio vel cadere causa, vel vincere Itum est in eam sententiam, vt in quem primum seu hominem, seu feram incidissent, is pro Prætore ius diceret: ad id locorum induciæ essent.

9. Inde pergunt, quà breuissimus siluæ ac solitudinis traiectus ducebat. Iamque in patentiorem planitiem euaserant; cum procul Canem Venaticum conspicantur, resti ad prolapsam agri sepem alligatum, annis macieque fractum: cetera generosis natalibus, & rebus gestis perillustrem. Hunc idoneo loco nacti iudicem officiosè cominus salutant: Ortam aiunt inter se controuersiam super re, ceteroquin liquidissima, nisi alterius affectus dubiam fecisset: Qam tamen ipse, pro ea, qua poleat, experientia disceptare momento possit; si in gratiam litigantium tantisper forum agere velit. Cane paullo morosius, &, quod penè edentulus esset, adhæsè, quam sibi mutuo litem intenderent sciscitante, Serpens caussæ statum exsertè, partiteque proponit: Ea se homini pollicitum esse, quæ præstari optimè meritis consueuissent: in incerto nunc esse, boni plus, an mali promisisset? Ad quæ Canis, se olim venationis, quàm Legum ac Iuris

peri-

peritiorem fuisse: Tametsi extremis, inquit, annis, vsus mihi venit, vt cœperim meo malo Leguleius fieri. Quamobrem, cum ad me consistendæ litis causa veneritis, faciam vt vobis de vestra controuersia palam fiat. Attentionem inde Partes parabant: ac mox Canis in hæc verba exorsus.

Vtinam. inquit, ea nunc tempora viueremus, Auditores, quibus vrsorum 10.
inter, atque aprorum agmina potiùs, quàm ex vinculis vestram meamque vnà caussam me perorare oporteret. Illud enim, etsi periculosius mihi eueniret, gloriam tamen, atque immortalitatem etiam periculum non negaret. Presens autem vitæ conditio, & periculi certa est; &, æternam insuper honoris iacturam minitatur: quando hodie fatalis est hora, quæ, eh eu! calculis iniquè subductis, merita mea pensitabit, vnoque iam momento locata tot annorum opera pessum ibit. Fuimus olim numero aliquo; sed tum, quando greges à lupis, domum à *furtis, Dominum à latronibus* vindicabamus, Nulla hero meo nox fuit, quam equidem assiduus excubitor non peruigilarim. Ad nutus adeò, signaque obtemperare insueui. Lusitabam scitè, si qua ille iussisset; ijsdem irascebar, adulabar ijsdem, quos velle illum aduertissem. Vbi venari libuit; ego sagacitate feras odorus indagabam; premebam fugientes, quoad genuinum defigerem. Apros ego attinere, & solus humi sternere ausus compluria in eiusmodi conflictu vulnera excepi: meæ

con-

contemptor vitæ, dum gulam herilem penſi habebam. Ego latrator ille nobilis, ego nemorum terror. Quoties in ſiluas excurri, & ſtertente etiamnum Domino, cùm ſpoliis domum reueni: iam lepuſculum venatus, iam vulpeculam admorſa cuticula aſſecutus, & hoc genus alias prædas: vnde ille gulæ induſtriam cœnam ſtrueret, & cupediarum indagine ab domum curaret. Vidi egomet, hyemante cœlo, pellibus illum ferinis veſtiri, & quæuis idcirco frigora inſultare: Nam eas ego induuias illi dederam, Fruſtra hodie ſim, ſi ex tempore merita omnia recenſere velim, quibus olim Dominum affeci meum. Et quorſum hæc omnia diſputo, Auditores? An vt memet ego deprædicem? imò vt de veſtra cauſſa, quid ſentiam liquidiſſimo declarem. Nam certè (quod videtur) conſenui, & iam viribus defectus à laboribus procul vitam agere inſtitui: cum ſubitò herus omnium beneficiorum immemor, non me mucido pane vilique furfure non ſiccis oſſibus alere, non domi ſeruare, quinimo deinique vitam, & hunc aerem cœpit inuidere. Hic enim Heri iuſſu infame ſupplicium in momenta ſubibo. Duci me iuſſit. Qua noxa id mea eueniat, ne rogate. Benè feci. Benè ſeruiui: hic titulus, cædis meæ, in quem ſi intuemini, acta vobis cauſſa eſt.

11. Ruſticus malè pridem de euentu ominatus, iudicem hunc elinguem optabat. Poſteaquam peroratum eſt, aliquamdiu triſte ſilentium, & mutuus partium aſpectus tenuit: Donec Serpens ferocior: intel-

telligis, inquit, litem contra te datam? Nihil restat quod causseris: vici. Ille vix mutire ausus altum ingemiscit, & identidem circumspectat, quisquamne victo pollicem premat. Et certè prope aberat, vt mox inuaderetur; nisi extremus vitæ amor infimas preces suasisset. Itaque supplex ad alterum etiamnum Tribunal prouocat: Non se necem, nisi immeritam, deprecari: Hunc arbitrum etiam primò de sua Legum imperitia confessum; præterquam quod senij vitio iam supplicijque metu insanire ac intemperijs agitari videatur: ad extremum, sententiam illum morbo, non iudicio dixisse: superesse iure Consultos probiores; qui, si idem pronuntiassent, se vltra non intercessurum. Ægrè induxit animum Serpens, vt pacisceretur; futuri tamen præsagio persuasus concedit.

12. Ergo vterque pariter à Cane digressi, propter extimam siluam in pascua deueniunt: ibi equus pabulabatur, strigosus, medicatis circum primores pedes fascijs, & incessu difficili, qui visis in vicinia his viatoribus, obtusè primùm adhinniebat, & noua hominis atque draconis consortione delectatus, quid se vellent, percontabatur. Respondit Draco, quod erat, contendi super iure & æquo: Cupere adeò se se intelligere, qui passim mores inter eos sint, qui dedere, atque accepere beneficia; ijsne soleant peiora acceptis reponere, an agere alia omnia: Equus, vt scita sua momentum haberent, à Maioribus suis cæpit procemiari,

quàm

quam ad agendam caussam descenderet: ac pro eo statu perarroganter.

13 Pegasus, inquit, Caput, Auctórque generis mei, per longam posterorum successionem, mihi quoque heminam de illa puteali vena legauit, quam is primus felici vngula effoderat. Ex eo die Musicum liquorem, veluti patrimonium vigilatè semper, attentèque conseruaui, vt sciatis vobis non cum inerudito, rerùmque Musicarum imperitorem esse. Et verò fac deesse hæreditariam mihi litteraturam. facilè ex vsu euentuque Maiorum meorum, controuersiam hanc decido. Nam de Pegaso mihi hactenus constat solo, eum ob immortale meritum ad Superos euasisse, ab eisdemque ciuitate donatum, mortalitatem exuisse. Sed ceteros ipsius posteros, & natos natorum, & qui nascebantur ab illis, Fortunæ ludibrio proditos, ac circumuentos esse omnes. In his commemini Incitatum (quem Proauus meus, Tritauum Ataui sui sæpe memorabat) Caio Imperatori aliquamdiu grauissimum fuisse; atque etiam Consulem designatum in puro puto auro potare, & in ebore pabulari; qui tamen Magistratu nondum inito ante Kalend. Ianuar. eo infortunio præceps iuit. vt inhumatus habuerit neminem, qui ossa legeret, eaque in vrnam conderet. Hirpinus vterque in eadem propagine, quos aurigatio Circensis toties victores laudauit, vbi emerunt, apud nullam factionem stabulum impetrarunt. Antiqua loquor, cum suppetant hodieque vbertim

tim

tim recentia, & in omnium ore gesta. Egomet verna hero meo natus, id loci mannulus cum essem, filio herili operam locaui: quem inualidis ego dum cruribus, & ponderi ferendo longè imparibus, subij tamen, & quo sæpiusculе iusserat, deportaui. Habitiori postea corpore vecturas onerum factitare, curribusque iungi, veredus fieri cœpi. Herus quoque, si quando equo vehere volebat, me accersebat: eum ego iam militiæ armatum gestaui; iam ex hostium insidijs celeritate mea in tutum recepi, iam flumina cum ipso traieci; eiusce caussa alsi, sudaui; interim tamen ille me fodicare, vrgere, segnitiem opprobrare, famem, & internecionem minitari. Vici ego memet, atque iniurias diu in iocis numerabam. verbera poppysmos interpretabar, minas adulationem comprobabam; denique nihil aduersi me fregit, & inter conuitia adoleui. Sed nondum hoc caput ærumnarum. Ætas iam grandior infestat, vires, forma, cutisque curatior defluxere: sentisco in dies deparcas heri manus, & de vultu stomachantem animum coniecto. Quin herè adeò sectores nonnulli, & in his pristini redemptor in stabulo venalem me licitati sunt. Erat magna super pretio contentio, cum pistor philippæis me non amplius tribus æstimaret; herus identidem alterum tantum posceret. itaque trepidante me, atque animi pendente, discessum est è stabulo: quid inter eos conuenerit deni-

nique, haud adeò liquet: nisi quòd post paullo seruus ad me, nescio quid morosior cum diuaricatam perticam in latus impulisset; & tu coruorum pabulum, inquit, perendie hospitium migrabis, & molam alicui trusatilem antelucanus ages, dum fortasse ad cultrum denique proscribare. Quibus ille dictis, capistrum mihi exuit: me interim formido ingens & luctus suspendit. Quæ mala eò ingrauescunt magis, quòd non inter ignotos patior, sed ab eo, quem debere mihi omnia vanus op nabar. Audistis meam hactenus fortunam: Ite per singulos, nihil diuersum etiam diuersissimi docebunt: clamabunt omnes peiores ex beneficijs simus.

14. Videbatur equus in verba prouectior. Quare interpellare Rusticus & neque hunc iudicem quidquam pro sano agere, affirmare; priuati tantùm opinionem, & ex vano haustam esse: oportere consuli aliquem, qui extra periculum constitutus, nihil pro animi libidine iudicet: cæcutire enim vel sapientissimos in suis peruidendis: rogat efflictim per sacra omnia, vti alium dicere ius velit, à quo appellare deinde neutri liceat, isque victor discedat, secundum quem pronuntiatum fuisset. Hic iam Draco insanire, imposturam hanc clamare, non forum, sed effugium quæri, ludos se hactenus haberi: sed nec passurum tamen, vt diem 15. impunè tergiuersando exemerit. Contra alter in pedes accidere, moram tantisper orare, quoad iure liquidiore vinceretur.

Inter

Inter hæc Vulpecula dudum poſt ſenticetum occulta ſtabat, & tragicas duorum rixas arbitrata, homini aduocatum agere inſtituit. Ac mox, velut temere ſiluam egreſſa. in controuerſos incidit. Rurſum ex compoſito receptura ſeſe, vt ſubſiſtat tamen, rogatur. Et iam Draco pariter exoratus, etiam hunc admittit iudicem, poſt eum Ruſtico nullius moræ gratiam facturus: ita 15.

Æternos, inquit, *ignes, ita ſidera conſcia teſtor.*

Vulpecula callidè, quid facto foret opus, ſcitatur. Denarrant inter ſe compendiò: illa interim magno opere mirari; inde conniuere, iam abnuere; iterum alia ſimulare, intenta, vel rei gerendæ occaſionem æſtimaret. Tum denique paullum meditata, feſtiui doli conſilium capit: Et, res, inquit, iſta non patitur, vt hic in medium conſulatur; ſeorſum cum ſingulis deliberabo. Innuit inde Draconi primùm; eique è via ſeducto pluria in aurem garrit: atque extremùm altiùs, vt inaudire Ruſticus poſſet; ita me omnes pulli, inquit, ament, & gallinæ deament, cauſſam tantùm non certam habes: priùs tamen etiam alter ſeuocandus. Draco ſupra quàm credi poſſit geſtire, & victor ſibi videri. Concidere animo Ruſticus, & laqueum quærere: Vulpeculæ tamen ductu, ſecretum petit. Ibi vulpes primò illum de periculo docet, additque ipſum cauſſa laborare, & ſecundum plerumque hominum morem

vin-

beri habuiſſe: eius vt rei fides ſit, velle nunc eodem ſe irrepere. Hic laudare conſilium vulpes, ingenioſè factum dicere, horrari etiam, vt properanter inſerperet, & qua poteſt, adiuuare. Iam inde proſpectabat Serpens, cum Vulpes in primis antri anguſtijs alia ſcitari, fallendo detinere atque auertere; alia admirari, alia condolere viſa eſt. Interim Ruſticus anxiè pro ſpelunca, ſi quid iuberet Vulpes, præſtolatur, ſaxo proximè amoto innitens: cum ecce tibi adductiore cauda Vulpes dat ſignum, & ſaltu è faucibus ſpeluncæ in tranſuerſum exilit. Simul & Ruſticus præcepti memor viribus quàm poteſt maximis lapidem eò, vnde priùs auellerat, reponit, itaque monſtrum in veteres ergaſtuli latebras compingit. Tum demum Fortunæ ludibria patuere, Ruſticus ex orco ad ſalutem redire; Draco, ex feliciſſimo in calamitoſiſsimum mutari; iteratò vitam, libertatemque poſcere, omnia promittere, ſed auribus iam ſurdis.

At Vulpes ad hominem conuerſa: 16.
Qua fide, inquit, ego te ſeruarim incolumem, in propatulo eſt, nec verbis agam, vbi res & præſens euentus indicat: Tu conſtantia pari promiſſum præſta. Paganus vbi Vulpi verbis ampliſsimis gratias egit, poſt horam diei ſeptimam deliberare cœpit, vrbem etiamnum, an domum peteret? Vbi verò animaduertit in conflictu ſuperiori omnem ſe pecuniam perdidiſſe; ad hoc etiam ſolem occaſum imminere, ſtatuit ad vxorem redire. In reditu verba

qui-

quibus vxorem de ſuo reditu doceat, meditatur, ſibique non dubios illius gemitus pollicetur: iamque id vnum ſtudebat, quo tandem pacto luctum fœminæ medicaretur. In eam intentus cogitationem ad villam propinquat. Sed etiam mulier inter hæc moram pertæſa, haras & momenta in digitos mittebat: cumque in expectando marito magnam diei partem fruſtra fuiſſet, ſubijt ſuſpicari, virum alicubi ſe in ganeas immerſiſſe, & quod fœminis ingenium eſt, continuò ficta pro veris habebat; quare ſe aduerſus rediturum armat. Interea ſub primam noctis facem maritus ab oſtio vocat, atque aperiri iubet. Adeſt inter primos Villica, & ad maritum à via & mali metu exanguem: ita, inquit, omnes te Inferi, inferæque agant helluo, adeone certum tibi eſt, nihil mihi, nihil liberis reliqui facere? Parabat excuſationem Villicus; ſed fœmina os pugnis occupare, pedibus ferire, & per capillos lamentantem in cubiculum trahere. Cogitabat interim Ruſticus mulierem faſcinis infeſtari, aut certè à mente excidiſſe, cum illa identidem verberando opprobraret, vbi rem ſuam Aſotus prodegiſſet. Abiurare ille, & vrbem ſe nunquam ingreſſum contendere. In mercatum, inquit illa, non in popinam mihi, ganeo condixeras. Vix ille tandem inducijs, quoad illius diei infortunium exponeret, impetratis, ex ordine omnia recenſet. Ac demum qua lege cum Vulpecula condixiſſet, quaque libertate in cortem mox graſſatura eſſet infelix oſtendit. Cortem vbi

mulier

mulier ferox nominari, periclitarique cognouit, in furorem acta, virum omnibus supplicijs tantùm non internecat. Placuit tamen post diuturnam verberationem, illum, vt erat, à via famelicum in cameram id noctis concludere, vbi crapulam edormiret, quam nunquam somniauerat miser. Porro mulier gallinas pullosque in tutum migrat, seruumque bene validum euocat, qui pro ædibus vigilias agat, eum, quid sui consilij sit, docet. Cetera, pro eo, ac cum Vulpe conuenerat, ostendit. Ita stationibus dispositis reliqui curatis corporibus in somnum concedunt.

Vigilabat dudum Vulpecula, & à proximis siluis post primam vigiliam egressa, concubia nocte ad villam adest. Quam vbi nullis impeditam repagulis, conspexit; nec se à canibus latrari, fide hominis laudata, ac suspenso gradu ad prædam intendit. Patebant hic omnia, & silentium Vulpem animabat. Iamque illa sibi *Fauentiam*. Lubentiamque ad esse rata, se in caueam irrupit, vbi iugulatis pinguioribus pullis silentio rursus abscederet, ad saginam eandem, identidem, vbi fames suasisset, reditura. Verùm illa dum circumit, & in vacuum virgarum ordinem iterum, ac sæpiuscule offendit, verna, qui post ianuam pridem in insidijs latebat, circumeuntem fustuario salutat, ictuque duplicato elumbat. Vulpes præter opinionem excepta serò temeritatis se se incusar, consiliumque imprudens reprehendit: Et, merito, inquit, meo isthæc patior, sciebam hoc 17.

summis

ſummis beneficijs præmium ſolui, quod experiri non meo malo, ſed alieno confiteri debebam. Hoc tamen mihi nunc Epitaphium eſto.

VIVEREM. NISI. ALIVS.
MEO. BENEFICIO.
VIXISSET.

Nondum hæc integrè dixerat, cum ſupernè tertium fulmen incumbit, exanimemque ſolo affligit. Ita, quam peſtem ab homine pagano auerterat, in ſuimet exitium properauit:

Subriſit poſthæc Hugo: & nunquid bellam ego vobis fabellam, amiciſſimi virorum? Bellam profectò, inquam, & elegantem, quamque omnes Roſcij agant, & totus Orbis ſpectet; videret ſanè expreſſam ſui imaginem ad amuſſim. Id verò vnum mihi ab huius Vulpeculæ ingenio peregrinum videtur, quod inſidias & fraudem ſuſpectam non habuerit, nec meliori lege pacta, mitti ſibi eiuſcemodi prædas ſtato in ſiluas tempore imperauerit. Nam fefelliſſet licet Villicus, vitam tamen illa & fortunas ſuas ſeruaſſet. Reſpondit Philippus, fuiſſe nimirum hic verſutam eas, quas & iam & aliquoties alias dolo malo fraudes concinnaſſet. Nam præter in-
19. numeras alias, quàm fuit ridicula illa, qua Lupum verſipellis decepit?

Vulpis aurigam & Lupũ decipiẽtis fabula.

Hiemabat fortè cœlum, fameſque altiùs in viſcera deſcenderat, cum Vulpes dudum impranſa in pabulum memoratur alicundè oxijſſe. Ea, vt in apertum euaſit, procul in aurigam intenta moliri apud

ſe

se occepit, quibus hominem opportunè dolis ductaret, famemque stomachantem eo Prætore in ius ambulare cogeret. Ita in publico, qua parabat auriga traijcere, procumbit effusa quadrupes eo corporis rigore, vt vixisse peierasses: id loci in omnem euentum parata hominem præstolatur. Qui vbi appetijt, bonum factum, Vulpeculam conspicatus, flagellum expedit, illudque strictim in Endemionem, qualem primitus sibi finxerat, & contemtim incussit: inter quas illa plagas dolore, compresso masculam Stoicæque factionis disciplinam confessa egregiè durar, hominique, nondum planè experienti, imponit; quando is feram frigore peremptam ratus ab eius exuuijs aliquod pectori suo aduersus hyemem fomentum vanus sperabat. Quare ab extimo pede sublatam, in suum proiectim vectabulum excutit. Enimuerò Vulpecula hic artes suas exerere, in vitam ab ementito funere redire, & gnauam famelico ventri aduocationem facere instituit. Cum ecce tibi præpinguem suilli aqualiculi aruinam nacta; ea suum abdomen illecebra vsque adeò infarsit, vt mirum esset, ni creparet. Tandem vbi satietas lardi fuit, currumque Vulpes nauseare, ac saltu in pedes se conijcere, cænæque nictatori gratiam cæpit meminisse, homo illusum se videns, intemperijs agi, & desperata vindiciarum lite versipelle monstrum conuitijs prosequi, inferisque inferias vouere necquidquam parsistebat. 20.

Atqui Vulpes in siluam compendio

regressa, dum se opimis spolijs grauem ipsaque felicitate fessam prædicat, in obuium incidit Lupum, malè habito corpore, deque ventris iniurijs impensè quiritantem. Incusat proinde eius inertiam illa,& extremi ingenij vappam, nulliusque consilij pecus appellat. Nonne me vides, inquit, vt ipsam egomet mihi Fortunam clientem fecerim? Plus nauseæ à delicijs affero, quam tu famis in illas. Sacietas cum omni familia in ventre est, oditque angustias contubernij sui digna laxioribus aulis. Tibi interim macies pro patrimonio est, & prandium fames, & ventris pro ventre locus. Quin expergisceris tandem, & audes facinus

—— breuibus Gyaris & carcere dignū,
Si vis esse aliquid. Probitas laudatur &
alget.

Aduertit Vulpem poetari Lupus, consilioque præstare. Igitur eas artes vbi didicerit, rogat,quibus & versus faceret, & popinam inueniret? Tum illa

Quis expediuit Psittaco suum χαῖρε.
Picasq, docuit talia verba conari?
Magister artis ingeniq; largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.
Quod si cupita spes refulserit cana
Lupos Poetas, & Poetridas Vulpes.

videbis repentè fieri. Insitum ergo, inquit Lupus, ego Magistrum habeo, qui ne litteram illorum docuit. Verùm ego de poesi non magnopere in præsenti crucior: artem propinandi hodie si comprehendero, docilem ego me discipulum putabo. Incœpit Vulpes, atque vbi tam lautè corpus curarit, quàmque in aurigæ

penu

penu annonam aut inuenerit, aut corruperit, prolixè, diserteque narrat. Deinde Lupum, si tergus ad scuticam paullum perpetiendam assuefacere posset, in eiusdem ganeæ polluctum inuitat. Promisit se Lupus in illius potestate futurum, imperaret tantùm quid facto opus foret. Docet igitur Vulpes, quò ire, quidve facere eum sigillatim velit; se seque dato negotio in tutum migrat.

Cœpta iam erat fabula, cum adesse conuiuatorem ex flagri crepitu cognoscit, seque ad cœnam verberibus licitandam componit. Auriga extentum propter viam lupum vt vidit, recentem in illo Vulpis dolum recordatur. Iamque exercitatior; næ tu mihi, inquit, opportunè lues, quod tuæ Magistræ modò impunè fuit, & non etiam tu me tyro ludos habebis. Quare flagello clam reiecto, manus prægrandi, & querno fuste obarmat, quem statim viribus gladiatorijs in macilentæ belluæ latera ridiculus impingit. Lupus etsi magno staturam cœnam cogitabat, si alterum id genus pro cœna symbolum esset expectandum; imperat tamen sibi, plagamque vnam Spartana nobilitate concoxit. Interim repetito fulmine Rusticus in personatum incumbit, atque omnem eius audaciam expugnat. Quippe Lupus hic nihil dissimulandum ratus, neque talia flagelli pondera insuper habenda penè elumbis consurgit, & positâ persona, quà licuit, erumpit. Post vt in tuto se sensit, eminus ad aurigam respectans, gratiam ei habuit, quòd se tam comiter experrexisset. Eum deinde 21.

 ipsum

ipsum ferunt cum liuentibus scapulis, & toto corpore in tumorem verso ad Vulpem reuenisse, rogatumque, qui pabulatio ingeniosa cesserit, respondisse, adeò se saturum, ebriumque, vt si paullò largius ab illis edulijs sumeret, rupturus illa fuerit. Ceterùm nec optare se quotidie tam fumantes culinas', vbi ea fercula pararentur, & malle se viliùs dehinc cœnare, quàm talibus cupedijs ventrem in farcire. Ita abijt in siluam ille quidem, sed Vulpecula in risum. Nam ex ægro eius incessu facilè coniecit versuta, quam pro præda Lupus sportulam tulisset. Idcirco nequiter, quid ita lentus graderetur? est scitata: an tantilli flagelli titillatu offensus esset? Cui ille: præ vtero, quem ferret, grauem sanè, atque à crapula impeditum festinare non posse. Inter hæc ego cognoscere me velle ostendi, ecquæ eius deinde Lupi fortuna fuerit, quem malè delumbatum & illuso ventris murmure ieiunum quidem Paganus, & cum exsucco fagri ferculo dimiserat. Hugo, sibi verò hæc præterea comperta esse, quæ liquidò in ante diem VI. Kal. Febr. Glacernone & Gelidino Coss. dicerentur contigisse.

22. *Lupus piscator* Lupum, inquit; illum altera fames sollicitabat, cum primam necdum omnem expugnasset. Cui morbo vt remedium afferret, ad eandem incallidus Vulpeculam regreditur, cuius festiuos pridie dolos tanto sibi stetisse meminerat. Atque illi; iam, inquit, doce, quid fieri me possit. Viden'hanc tu corporis maciem? arida hæc bustuarij ossa solaribus radijs dudum conspicua? Nimirum has venter

creat

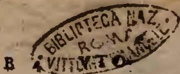
creat molestias; & nisi tuo commentò molestum hunc mihi hostem esse prohibeo, vixi. Negat sibi vspiam Vulpes laridi, aut cerealis epuli mensas in potestate esse. Sed si fortunam, inquit, experiri tamen lubet, alicunde licebit esse. Ille; velle se verò omnia, quæ Vulpi visum sit. Rogat illa, piscari num aliquando didicisset? Negat Lupus, sed se hoc genus escam vt raram, ita voluptariam haud perinde aspernari. Ergo agedum, inquit Vulpes, cęnasti. Patinarias ego tibi struices, quæ follem te plus, quàm trigonalem faciant, concinnabo. Lupus hic omnibus lætitijs gestire, præ gaudio vix se ipse capere, è vestigio vulpeculam, quacunque ducebat, consequi. Ventum est denique ad algentis ripæ crepidinem, vnde in congelati amnis glaciem despectus erat. Hiatus illic fatiscebat, quem vndis ac piscibus bono aperuerant. Et Vulpes: hic par, ait, horarum stationarius miles excubabis, caudæque syrma fluuio immersum, priùs haud emerges, quàm creber piscium ligurientium morsus caudam tibi vellerit. Enimuero tum squamigerum pecus, & opima fluuij spolia triumphabis. Condicit stupidissima fera, cessimque ad fatalem hamo suo voraginem abit; atque ibidem cum incredibili frigoris contemptu pertinacissimè tenet.

Cœpit interea coire glacies, ac sensim cum Lupo, qua parte ad aquam pertinebat, coalescere. Iamque ea se numella incluserat, cum tandem aliquando polyporum acetabula, & aquatiles illos dentones educturus, circumspicit. Et 23.

.eccum venatorem inter coniurata molossorum agmina ruentem. Lupus perijsse illo se aspecturatus, dum in eo est, vt fugiat, nexu hiberno vadatum attineri se sentit. Quid iam hic agat infelix? maneat? minantur canes. Abeat? intercedit glacies. Vicit tamen, vt abire vellet. Ergo dum glaciem imprudentius eluctatur, rupta dimidiatur cauda, quæ mihi oppignorata Lupo infame stigma reliquit; periculi tamen securus, incolumis cetera in siluam euasit. Qui dein' Vulpeculæ obuiam factus, vt inhonesti vulneris nondum coalitam cicatricem excusaret, clementer secum egisse Fortunam dicebat, quæ tantam piscium vim immiserat, vt etiam cauda pondere victa & vitium fecerit, & nimiam capturæ felicitatem expiarit. Ferunt alij Lupum non dissimulasse; sed liberè de fuga confessum esse. Rogatum verò vbi partem sui amisisset, respondisse: pro periculo nimirum sibi de via secedendum fuisse: vtque postliminio ad prædam iam feliciter captam, certiùs reuiseret; locum deposita cauda insignem fecisse. At canum rabiem in relicta insignia, cum in se non possent, animaduertisse. Palpitantem verò & lasciuientem piscium in glacie saltantium petulantiam vsque eo castigasse, vt ne vnum quidem viuum, vegetumque post viderit: Inde esse, quod tam saturo, suffulto que palustribus mullis vtero, lætus, hilarisque incedat.

24. *Ouicula & Lupus.* Audiebat hæc fortè ouicula; quippe per pascua à grege deerrauerat, Lupoque procul viso inter veprium angustias timi-

timida consederat. Ea malè tum decepta, quod saginatam crederet Hyænam, neque ab illo tum saturione sibi metueret, prodit, viamque pergit reliquam pergere. Sed prædoni conspecta, mox in prædam cessit. Cumque lanianda, identidem illa diceret, nullum tamen in occupato ventre locum fore: & præterea periculum esse, ne post tantam ingluuiem febrire lupus incipiat, atque in improbam voracitatem mors vindicet. Quod si parcere in præsens vellet, se pauois post diebus cum fœnore redituram, & gemellos, quibus fœta iam sit, adducturam. Quare expectaret tantisper; easque in epulas nouam famem colligeret. Lupus in Lupi modum respondit: se verò nunquam ita pransum esse: quin & cœnare adhuc posset. Deinde sibi committendum non esse, vt tantam dimitteret prædam; in qua vna tantam sciret familiam incolere. De febri nil ait esse metuendum: medicum sibi se esse, atque illico ab agnis medicinam facturum. Nec diutiùs fuit, & ouicula periјt, & Lupus insperatò famem lauto conuiuio placauit. Inter has, aliasque fabularum vices dies in vesperum abiјt; nosque in cænulam & sol, & fames inuitauit, quibus parendum rati, domum, non sine egregia animi restauratione discessimus; ea conditione ac lege, vt postero die, in eundem & locum & sermonem rediremus. Vt promissum ligaremus, manus miscuimus.

VTOPIÆ DIDACI BEMARDINI.

LIBER SECVNDVS.

1. Secunda diei ambulatio & colloquium.

XHAVSTA nocte, noua somnia nouasq; fabulas dies aperuit Nec iam multum diei expectatum, prima aurora adsunt ad fores, & pactis legibus abripiunt potiùs, quàm abducunt. Atque vt ad seram vsque lucem nobis liceret esse lætis, prandium iussit in siluulam sequi Philippus. Ad locum vbi ventum est, ex humeris pallia in arborum ramos, nos in gramen abijcimus. Nec diu silentium tenuit. Ascræum hoc nemus esse putemus, inquit Philippus, & hortos Musarum, in quibus, velut ad Caballinum fontem, etiam aues poetantur: nam ecce, vt canunt? Canant, ait Hugo, nos, dum illæ modos faciunt tibijs paribus dextris & sinistris, subiungamus fabulas, Subiunge, inquam, & telam, quam heri orsus es, hodie pertexe. Mea fabula, inquit Hugo, heri, cum die, finem habuit; hodie ex ordine Philippus aliquid nobis memorabit Immo iste, ait Philippus (& simul me monstrabat) qui, cum passim audiat

——— *leporum*
Disertus pater & facetiarum,

iam etiam ita sinum fabulis, & buccas verbis impleuit, vt ipsi oculi illius in memoriam missi dictionem videantur parturi-

re.

re. Incipe igitur, ait Philippus, paratos habes Auditores. Imperare potes inquiebam, quando hodie tuum panem comedemus. Obſequor, aures date.

2. *Iter in Vtopiã.*

Poſtquam annos non paucos inter amicas literas, & ſuauiſſimos ſocios haud ſanè otioſus laborator conſumpſi; iamque ad finem ferè ſtudiorum anni laberentur, placuit tandem manum ferulæ ſubducere, & peregrinas terras, & alios Orbis incolas viſere, quando iam pridem natiuum cœpi ſolum nauſeare. Neque tamen abſque comite in ignotum excurrere cœlum libuit, ſed commilitones aliquot; ſi quos poſſem, in idem conſilium vocare conſtitui. Aperio itaque animum animis meis Georgio & Antonio, quibus, quòd iam idem meditabantur, non adeò difficulter perſuadebam, Rebus proinde domi ex animi ſententia compoſitis in viam nos damus, certi Cimmerios orbes perluſtrare, & aliarum gentium diuerſos mores intueri.

3. *Obuius miſer.*

Tertium iam diem in itinere eramus; cum poſt meridiem ſiluam ingreſſi obuiam haberemus adoleſcentem pannoſum illum ac lacerum; ſed quem è vultu poteram non infimi ſanguinis colligere. Hunc talem adoleſcentem colloqui aggreſſus: Salue, hoſpes, inquam,

——— quibus orbis ab oris?
Hac iter eſt? quo te porrò pedes?
Qui genus? Vnde domo?

Satin' alibi terrarum res ſaluæ ac ciuiles? Ingemuit adoleſcens, & poſt aliquot ſuſpiria, in largas lacrimas iuit. Ego cum tertium illum à me id loci arbi-

trarer, vbi prædas alioquin agi familiare est; eximere scrupulum parabam; & quid à nobis, inquam, metuis, adolescens? alios tu nos esse puta, quàm qui sanguineo lucro vitam soleremus. Adde, quòd ea rerum tuarum facies sit, quæ nullius ad se, quantumuis auidas manus, inuitet, quin imò.

Cantabis vacuus coram latrone viator.

Fare, inquam, quid alibi rerum agitur? Tum ille miserabili voce ad me:

Ah fuge crudeles terras, fuge littus auarum,

inquit, & simul impensiùs flere perrexit. Ego verò, quid hoc rei est? inquam. quid factum tibi existimem? Narra, sodes, nec diu nos suspensos trahe. Et adolescens, si lubet, inquit, infortunium meum discere, accipite.

4. *Hospitium inhospitale.* Minus decem dierum, est, cum è patria profectus; & equo auroque abundè instructus in hos Cimmeriorum fines deueni. Est hìc in vicinia mali nominis oppidum situm, quod nudius tertius quidem ingressus, vt ibi noctem degerem, stabulum quæsij. Reperi diuersorium lautum, & cuius inuenti me nequaquam pœniteret. Ibi dum cœnula adornatur, ego vestes mutare, & quem pulcherrimum habebam, torquem induere amens, inque eo ornatu, vrbem aggredior perambulare. Conuerti multorum oculos in me; & alios torquis nitor perstringere, alios vestium cultus aduertere, aliquibus etiam marsupium visum est subolere. Quod ego, tametsi conijciebam, tamen patrio more, simplex nihil grauius formidabam, Satu-

ratus.

ratus vrbis ſpectaculo, ad hoſpitium reuertor.

Adeſt è veſtigio puer ſcitulus ille, & mirè diſertus; euocat; venio: ait heram ſibi ſuam negotium dediſſe, vt me perquam officioſè ſalutaret, quippe eam magnopere gratulari meum in vrbem aduentum. Id porrò vnum ſtomachari, quod cognatis ædibus tabernam hanc tam humilem prætuliſſem: Rogare, pro veteri neceſſitudine, vt cum equo ſarcinaque ad ſe tranſeam, neque id committam, vt hoc dedecore fœmina princeps afficiatur, atque à cognato velut peregrina repudiata exiſtimetur. Vidiſſetis mihi linguam & aquam hærere, totoque vultu ruborem emicare, ita nihil promptum erat neque quod agerem, neque quod reſponderem. Dixi tamen gratam me eius matronæ humanitatem habere. Ceterùm non eum eſſe, quem illa fors opinaretur; neque vllum id loci cognatum me ſanguinem ſcire. Daret proin veniam, vt in conducto manerem. Puer hæc omnia eleganter eludere, nullumque heræ errorem fateri. Nam certè eum me eſſe, qui nobili loco in terra Germania ſim natus, idque heram vt ſuum nomen meminiſſe; nec aliam, quàm ſororem patruelem eſſe: Addit patriæ patriſque nomen, & plura talia, quibus fidem pertinaci faceret. Hic cœpi, fateor, vacillare, &, & me venturum promittere. Et puer, non id agi ſolùm à Domina reſpondit, vt venirem, ſed vt iure meo totum hoſpitium ibi, ceteraque mihi caperem; ac, ni vellem, enimuerò vim allaturam, & fratrem patruelem

5. Ficta cognatio.

iure cognationis ad se pertracturam. Quid multis vos moror? persuasit, transeo, pueroque & me & equum & sarcinas permitto. Interpellauit hic Corsicum Antonius (nam id adolescenti nomen erat) & quæso te, inquit, an adeò obstupueras, vt numerum familiæ tuæ in digitos mittere non posses? teque priùs examinares, quot fratres tibi, quot sorores essent? Aut Donium miser Ægyptumve patrem habebas, vt longas cognatorum centurias memoria desperaret? Nam ridiculum est, insperatò & peregre mihi consanguineos præsertim adultos obuenire. De infantibus non mirarer: nisi tu hoc ipsum fortè credidisti, Matres Cimmerias vna nocte tam grandes partus edere. Atque ego, inquiebat, omnia cogitabam; sed ea fuit siue mea stultitia, siue fœminæ versutia, vt non solùm mihi id persuaserit, sed feliciter matri meæ persuasura fuisset, si filiam se eius mentiri voluisset. Nunc reliquum cognoscite.

6. *Hospitis exceptio.* Ad primum ædium limen expectabat adolescens cum ambitioso puerorum comitatu: famuli erant aliquot, senex torquatus, quem familiæ præfectum dictitabant. Illi me omnes venerati Dominum, per ædium atria deducunt; inque ampla diæta, quam omnem periſtromate & aulæis ornarunt, relinquunt. Ibi mihi immodicè felix videbar, qui tales peregre cognatos inuenissem, & ego mecum: quàm inhumani nos sumus, inquiebam, qui domi propinquos etiam notos aspernamus: isti, vel inuitum inuitare, & homini peregrino tam amicam

vim afferre contendunt. Nempè nescio quid barbarum habemus, præ vt isti sunt elegantes & concinni. Aiebam adhuc talia; cũ inferuntur mensæ. & sequitur Matrona cum grandi familia, meq; honestissimè salutato, & ijs quæ principio solent factitatis: quam ego te, inquit, Corsice, libens accipio, postquam viginti sunt anni; cùm neminem mei generis conspexi: Et nimirum hæc sunt indicia, quæ fratrem mihi hodie repræsentant,

Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat.

Sciscitatur dein, senem, an lineamenta domini sui agnoscat? Ille ad amussim omnia, & frontem, & vocem, & gressum; nec se ouum ouo, nec lac lacti similius vidisse. Cupiebam ego interea vehementer nosse, quis qualisq; ille frater fuisset; ne si homo, aut nullus, aut absurdus esset, ineptè mihi hac similitudine gratularer. Verùm illi me, vt quidquid inchoabam, mendacijs obruere, & sermones aliorsum flectere inceperunt. 7. *Conuiuium.*

Sic tamen accumbimus. Ego summus: inferior cognata; sinister is, quem dixi adolescens, qui se filium hæredem ferebat; infimo senex. Pueri mensam vndique coronabant. Inter ante cænia multa de valetudine parentis, deque rebus patrijs confabulari, videmus lancem apponi. Qua detecta, quatuor cœperunt testudines erepere, grandes illę, viuisq; simillimę, ni intestino rotularum stridore proderentur. Argenteis supra scutis defensæ: capita illis pedesque modicè prominuli, naturam incessu, & articulorum flexu scitissimè fal-

fallebant. Quo attonitus miraculo, dum euentum expecto; video earum vnam in meum orbem ire, ibique fessam, velut ad Herculis columnam sit ventum, non vltra tendere, sed pedibus intra scuti munitionem receptis, acquiesse. Igitur senex, beati sumus, inquit, quibus otiosis has contigit feras excipere. Fœtæ sunt opinor, aut sub sarcinis incessere, Tentemus, an vterum in dorso ferant; dimotoque scuto, tergi, vberes ostreas educit, quæ delituerunt. Mox, iubeo tollere, inquit, hunc partum, bonæ indolis est. Et cum dicto concham omnem extorsit. Sequimur audacter nos, dorsumque scrutati similem inde prædam extrahimus. Direptis inter hos risus ostreis, testudines iam exonerate suamque legationem perfunctæ seipsæ circumagunt, versoque gradu ad lancem, vnde egressæ, expirant. Non tenui me, sed ad consanguineam conuersus; Per fidem, inquam, vbi terrarum hodie sumus? Orpheum hoc mihi theatrum est, vbi

Repserunt patinæ, mirandaque cœna cucurrit.

Quare manus huic ego iam vitro affe-ram, ne & ipsum incipiat ambulare & me in tanta vini temulentia Tantalum facere. Simul igitur atque poculum hausi, pueros audio symphoniaco non absurdo carmine musicam inchoare. Finierant illi, & ego iam audacior, dum alterni narramus & rogamus, in materiam delabor sciscitans, quemadmodum Drusilla (nam ita se Soror nominabat) eò loci sola peruenerit? Ad quæ altàm illa congemiscere,

catte-

cæterique mihi oculorum nutu innuere; ego ſtupor nondum intellecto, quid vellent, pergere, & Druſilla in alterum potiùs diem promittere. Tantò auidior ego & importunior, vt immò ocyſſimè fieret, vrgere. Hic illa; quanquam animus, inquit, meminiſſe horret, quippe quòd triſtia ſunt, & inter dapes aduentitias vix memoranda.

Si tibi tantus amor caſus cognoſcere noſtros.

impero mihi, & hunc Damoclem ſenem, qui teſtis ipſe interfuit, iubeo paucis explicare. Continuò ſenex:

Anni, inquit, ſunt vnde triginta, 8. æſtaſque erat ſupra quàm dici poteſt æſtuoſa, quo tempore bellum inter nos Regemque barbarum acre & internecinum ardebat, mutuæ vtrinque clades & damna fieri, nullus non dies aut inſidijs, aut prælijs funeſtus eſse. Atque euenerat fortè, vt ego paterque meus cum tribus remigibus lembulo conſcripto, in proximam inſulam traijcere, atque ad claſsem noſtram ibi in anchoris ſtantem neſcio quæ mandata referre iubeamur. Nos gladio ſolùm, & pugione accincti proficiſcimur, tanquam ad amicos ituri. Iam in conſpectu claſſis erat; & ecce venti repentè nos adorti diu nequicquam obnitentes in latus abripiunt, perque totam noctem iactatos nouiſſimè ad ignotum littus eijciunt. Incerti vbi eſsemus primo diluculo exſcendimus, locique ſpatium oculis emenſi ad primum lapidem caſtra poſita videmus, eius ipſius Regis, quicum bellum habebamus. Hic metu exanimes alter

Prolixa ſenis cõuiuantis garrulitas, de varijs caſibus.

ad.

ad alterum aliquamdiu intuemur, & consilio in capillis frustra quæsito; ego prior, quid agimus frater? in Polyphemi antrum deuenimus, vnde exire nisi luculenter audaces non possumus. Tumque ille, nondum nos visos esse dixit, eoque latere nos posse, dum per alteras tenebras effugeremus. Ego; non vides, inquam, ad littus accessitate? capite vtique sumus, aut in eo, vt capiamur. Nam quis Vlysses fallere in hac vicinia tot oculis speret? quis fugere, aut nauigare? Stant circa innumeræ naues, & cimbæ, quibus mox insecuturi è fuga nos retrahent: inde quæstionibus subditos Imperatori arcana, quibus conscij sumus, vulgare cogent. Ita non proditi solùm, sed etiam proditores erimus. Rursus ille: quin ignes iniicimus his cymbis omnibus, copiamque hostibus insequendi adimimus? tum tutò eos fugiemus. Ego, sanè, inquam, si vndis pro fomite vtamur, iam ardebunt. Ceterùm cum nusquam ignis in promtu, & nos ipsi tam mortui frigore simus, vt quoduis incendium restincturi videamur, poteras aliquid stultius nunc suadere? Varia dein' agitantibus, militis globus propinquabat; cum in arena subiit consilium, vt pro telo audaciam, pro scuto ingenium sumeremus. Quid enim? moriamur frater, aiebam, alioqui morituri, aut si mori non sedet, hoc strategemate viuamus. Aperio dein mentem, iubeoque illum macte animo esse, tres item comites eum telis subsequi, nihil timidi præ se ferre, sed eadem omnia agere, quæ a me fieri viderent. Secundum hæc ramum

ab obuijs virgultis decerpo, oliuamque esse iubeo, idem & comites faciunt, atque vna mecum castra contendunt. Procurrunt indidem extra vallum multi, ac præsertim è statione miles barbarum frendens, rapto volat ense, & procul exclamat:

——— *state viri. Quæ causa viæ, quiq; estis in armis,*
Quoque tenetis iter?

Ego præfidens animi

Paciferæ ramos socios prætendere oliuæ.

iubeo, meque mei Imperatoris Legatum elata voce respondeo; ferre mandata ad Imperatorem, cuius si colloquendi fiat copia, res magni momenti expositurum: si audire abnuat, iure fideque publica discedere rursus liceat postulare. Continuò in castra deducimur, regemque stipante militum corona venerati, aliqua in speciem profamur; cetera, quod secreta sint, sine arbitris indicaturos ostendimus. Rex nihil doli metuens, iubet illico turbam discedere. Nos circumfundimur. Regemque complexi, cui rei adsimus, docemus. Tempestate actos ad hostilia littora deuenisse nec nescire in quo discrimine versemur: vtique morituros nos, sed nobiscum etiam Regem: quippe, si quam suorum opem, nutu aut verbulo postularet, si item suos proprius accedere, aut moueri vnquam fineret, telum prius latere Regis hæsurum, quàm nos violaremur. Simul pugiones distringimus, & Regem in metu officioque continuemus.

Sta-

Statuam vidiſſetis,non hominem : ita obmutuit, hoc ſolum ſcitatus,quid porrò in animo haberemus. Reſpondeo cupere nos in tutum redire, id quia conſecuturi non fueramus, niſi ſingulari audacia defenderemur, hactenus progreſſos fuiſſe, vt Regem pro obſide caperemus. Sequeretur proin nos,nutuque ſuos omnes arceret,perijſse, ſi quid vel ipſe detractaret, vel ciues ſuos moliri viderat. Ita Regem è prætorio captum inermes producimus, & multis armatorum militibus primò obſtupeſcentibus,poſt acceſſu prohibitis,demùm vbertim complorantibus,ſoluimus, Rege ipſo, ne defenderetur ſupplicante. Iuſſi tamen duo nautæ,ſubſequi cum phaſelo,a quibus Rex poſtmodum reueheretur, quem cum nos periculo defuncti videbamur, fide optima remiſimus; dubij beneficium Regi dediſſemus, an a Rege acceperiſſemus.

9 *Loquacis castigatio.* Cum hæc memoraſſet loquaciſſimus ſenex, nihilque dum ad Druſillam oratio ſpectaret,ego, quia vino incalueram, non tenui riſum,ſed ſilicernio deliranti, mox, inquam, dum cognatam quærimus, a te vſque in Africam abducimur,iamque periculum metuebam,ne

Ad Cannas Mithritaticumq; bellum,
Et Sullas,Marioſque Curioſque

hoc tuo orationis æſtu abriperemur.Quòd ſi,vt ſenex es,omnis tibi memoria excidit, cogita, nos ſororem, aut conſobrinam quærere incepiſse, adeoque litem de tribus capellis conteſtatos fuiſſe. Sin autem longiùs adhuc trahere conſtituiſti, quæſo te,per caput tuum, parce pedibus meis;

nam

nam oppidò fessi sunt,& sopori, quàm itineri iam aptiores.

Hæc me semipotum cachinnantem, senex ferrea patientia tolerabat. Atque, hæc, inquit, etsi remota esse videantur, ad rem tamen pertinuisse mox videbis. Siquidem remisso, vt conuenerat, Rege, nos sub meridiem intempestiuiùs elati alter alteri gratulamur, vt qui fortiter fecerimus, castrisque hostem exuerimus, felicitate, quanta post homines natos nemo meminisset. Nec aliud iam agebamus, quàm quemadmodum id facinus inter nostros magnopere prædicaremus. 10 *Fabula continuatio.*

Interea nautarum aliquis conspicari eminus se liburnicam ait, quæ, ne hostilis esset, continuo metuebamus; Nam celerrimè ferebatur, seu cædem alicubi editura. Ego tubum, quem optico vitro perspicuũ habebam, primò video per ingens æquoris spatium Turcicos piratas imminere, & pallidior cera, viximus, exclamo, nisi alicubi latibulum inuenimus, aut celeritate hanc pestem effugimus. Igitur quidquid remorum est corripimus, & ad littus, quod longissimè adhuc aberat, properamus. 11.

——— *Adductis spumant freta versa lacertis*

——— *totumque dehiscit*

Conuulsum remis rostrisque bidentibus æquor.

Ita consumptis viribus & labore exhausti appellimur, nauique inter arundines relicta, & excensione facta, vix mille passibus triremem anteuertimus. Erant in littore deserta omnia, nec virgultum, quo condere

re ſe quiſquam poſſet; fabuli autem acerui complures, quos ventorum turbo congeſſerat. Illuc amentes deferimur, & deſperatione acti cauernas ibi molimur, fabulòque ſuperobruimur, vt vel aſylum contra hoſtes, vel, ſi mors immineret, ſepulchrum haberemus. Vix funieramus inferias, cum ego medica mihi rimã relicta, video triremem eumdem portum petere, quem nos tenueramus, eoquẽ certatim omnes exſcendere. Ducentos adeò numeraui validiſſimos prædones, qui remigibus viginti, captiuiſque decẽ in vincula compactis, dum ipſi armatã manu oram omnem percurſarent, nauim firmiſſimè religatam decem cuſtodibus permittunt.

12 Inde rationibus poſitis vbi quiſquẽ prædam ageret, viceni quaqua verſũ excurrunt, decreto vt intra tertiam horam cum ſpolijs reuerterentur. Hic mihi per pectora frigidus horror ijt, cũ has Getici furoris belluas aſpexi, quarum aliquæ tam prope aberant, vt animæ ſonitum notare, & pedem imprimere mihi poſſent. Hic exiſtimare vos volo, quid in hac mortis vicina nobis animi fuerit, vbi minimus quiſque ſtrepitus mortem, aut laxior halitus carnificem vocaſſet. Verum, ijs omnibus turmatim dilapſis, & decem cuſtodibus, de quibus demonſtratum eſt, relictis, libertas rediit reſpirandi. Sed quid tamen ageremus? aut quomodo in ſepulchri anguſtiis tres inſuper horas durare viui, ferarumque tam immanium reditus operiri poſſemus? iſta nimirum mora conficeret quibus barba-

rus

rus pirata pepercisset. Rursus autem prorumpere, quid aliud fuisset, quam decem ieiunis leonibus prædam obiicere? Vigilãt circa custodes, & non tam remigum fugam quam nostram speculantur. Igitur alterutrum audendum est, hoc sabulo mori, aut horum ferro; nisi malimus vitam inter remiges degere, breuique morti longum supplicium anteferre. Hæc me anxiè cogitante, quinque custodes incipiunt secundo littore otiosè ambulare, quinq; reliqui strata corpora somno permittere. Suggessit hic audacia desperato consilium, vt è tumulo rediuiuus properem, fratrique, & nautis itidem refossis propalem.

——— *Moriamur, & in media arma ruamus.*

Nam & remiges, inquiebam, quid nisi Christiani sunt & captiui, qui tam arctè ab his tyrannis habentur? Nobis aut mori pro his decorum erit, aut cum his euadere gloriosum. Doceo deinde, quid fieri velim, animisque singulorum auctis, & facta confestim eruptione strictis ensibus in ignauos Endymiones incurrimus, singulique singulos adorti, priùs obtruncamus, quam aut sentirent ipsi, aut socii viderent, Hic tendere manus captiui, & quod patronos agnoscerent, nutu ad se inuitare. At nos cæsorum capita silentes in nauim, imponere, cadauerum truncos vestibus spoliatos in mare abijcere, remiges captos vinculisque solutos, alios pugione, alios acinace armare; his arcus, his fistulas ahenas accommodare: cæterum voluimus, vt hæc omnia clam habe-

haberent, donec cum præda piratæ reuenirent. Nobis pileos tunicasque Cæsorum retinemus, quibus induti citiùs cautos falleremus. Nec defuit ingenio successus; redeunt quinque primùm custodes, omniaque tuta rati ex insidijs omnes obtruncantur. Horum arma vestimentaque iterum in remiges partimur, vsque adeò, vt triginta iam in qualibuscunque armis essemus. Cùm ego sententias cępi rogare, quid porrò fieri placeret? censuerunt captiui esse continuò per terras effugiendū, ne expectato prædonum reditu, breuem libertatem ingenti calamitate lueremus. Risi sententiam. Quid enim, aiebam, si fugerimus, quàm facilè in reduces piratas incidimus, retroque bis capti Phryges in seruitutem reducemur. Et fac, elabi? vbi patriam, vbi amicos in peregrino littore inueniemus? Igitur remiges ceterique nauigandum dixerunt, vt barbari nauigio destituti, nihil ad fugam reliquum haberent. Ego fraterque in eam sententiam cessimus, vt operiendos prædones censeremus.

13 Plerisque reclamantibus, frater manu silentium poscit, factaque dicendi copia, quam nihil periculi, quantumque commodi hæc sententia haberet, ostendit. Nam plures, inquit, triginta sumus armati, ij viceni duntaxat; qui vt diuersi abierunt, ita ex interuallo redibunt. Erimus proinde singulis eorum turmis, non solùm numero, sed etiam loco, & conditione superiores; quippe instructi incautos, coniurati ignaros, integri defessos excipiemus: nec tam pugna nobis erit, quàm

cæ-

cædes. Si enim nos hoc ornatu custodes mentiri, & vos vincula iactare conspexerint, cui spectata fraus esse, aut latere insidiæ videbuntur? Venient nimirum non pugnaturi, sed morituri. Adde quod prædam illorum eximiam manibus priùs eripiemus, magnisque spolijs mactati, & diuitiis aucti, libertatem cum honestissima dote nanciscemur. Et cogitate ingenuos multorum liberos a plagiarijs illis abductos, eadem opera posse vindicari, quibus alioquin omnibus, aut seruitus infamis, aut barbara crudelitas foret perpetienda. Nam illud quidem, quod pertimescere vos aduerto, ne turmæ omnes simul irruāt videre, quam sit inane? Maxima circum planicies est, vt redeuntes longo spatio præuideri possint. Fac igitur plures accurrere, quàm quibus pares simus, numquid funes statim, aut, si necesse sit, soluere, aut abrumpere non poterimus? Decem passibus a littore prouecti extra teli coniectum simus, ibi non timebimur quemquam, sed timebimur. Quare hic censeo in statione manendum, pulcherrimamq; & incruentam victoriam cum opimis spolijs expectandam. Hanc fratris orationem vbi omnium assensus comprobauit, aciem insidiasque locamus, &, quid quemque facere oporteat decreto, aduentores porrò nostros expectamus: Interea loci, quod plerumque otiosi solemus, varia inter nos percontari, moram haud illepidis sermonibus fallere, & quisque suam fortunam aggredimur narrare. 14

Eminebat è captiuis senex prudentia grauitateque perspicuus, olim mercator, *Aries, & dormije.*

sed

ſed quòd nuper in piratarum poteſtatem cum omnibus fortunis venerat, iam longè a veteri vultu alienus:is hæc talia memorabat. Tribus, inquit, abhinc annis inſtitores duo onerariam vnam conſcenderamus, illum magni ouium greges,me ſomnus, & ſarcinæ ſequebantur. Et nanim ſic eramus partiti, vt puppis pecuario, cum grege, cederet, ego in prora, cum ſarcinarium impedimentis,tenerem. Ibi de via feſſus componere me interim, atque in puppim reſpectans, cœpi obdormiſcere. Ex aduerſo aries eximij corporis fera in proram ſpectabat, qui vti me obluctantem ſomno & ceruice prona nutantem vidit,aliquamdiu ceu ignauum contempſit. Poſt autem vbi duello ſe peti credidit, ad ſui ludibrium pertinere arbitratus,ni toties prouocantem rebelli fronte retunderet, prodit, & vindice cornu in caput meum incurrit. Ego mirè perturbatus, & ſomni vertiginiſque plenus dum mecum reputo, quis tam humanè migi talitrúm illiſerit, aut poppiſmum obtruſerit,arietem video iam alteros congreſſus minitantem. Hic non cunctatus petitionem exeo, nouuſque Aiax in arietem inuado, ſummi velleris lanam comprehendo,hoſtem è nauigio exturbo, violenterque in fluctus ſpargo. Reliquæ oues miratæ patremfamilias præcipitem iiſſe,ac velut in idem diſcrimen vocatæ, contendunt aliæ ſuper alias exilire. Neque vis, neque opera gentis pertinaciam inhibere potuit. Ita puncto temporis factum, vt & nauim exoneraret aries, & naufragio ſtolidiſſimum pecus interiret.

Fa-

Fabulam riſus excepit, & alia fabula riſum.

15 Siquidem vectorum vnus, ſe olim longè iucundiſſimum aiebat errorem vidiſſe. cum hiemante cœlo, caluum Stygis rabulam penitiſſimè canum rabies laceraret. Lambertus enim homo cætera haud abſurdus, & ſacra in familia Therapheutes, cum iter ſolus faceret, nocte iam imminente, cœpit de hoſpitio cogitare. Nuſquam; erat in vicinia, niſi malè ſartum ſtabulum, idque nullo neque vino, neque eſculento lautum Caſeus duntaxat, & in humili chorte gallina ſuperabat, nondum ad Licinij cognomen adſcita. Huc ijt homo nocte coactus, pactuſque de gallina, & lectulo, cęnam iubet apparari. Vix dum iugulauerant feram, ignibuſq; implumem matrem admouerant, & ecce tibi alius aduenit barbitio honeſtus, vt videbatur, pectus illi hiſpidum, oculi torui, frons contemptrix, ſupercilium vaſtum, Ipſe equo ſtrigoſo vectus, bulgam ab ephippio, telumque & areum tubum ſuſpenderat, militem crederes profugum, aut troſſulum prædonum. Sed caperis erat è Calui hara, & garrulus Orci præco. Hic talis turbidè fores cædere, introque admitti cupiebat. Stabularius iubet hominem recedere, niſi caſeo velit paneque famem pellere; aliam annonam in promtu nullam, chortis reliquias, & cadurci tegetem ex pacto dudum alteri ceſſiſſe. Si Cynicus tamen es, inquit, & in aſſere conſueuiſti cubare fontanamque ſitire. *aude hoſpes contemnere opes*, & ſuccede. Grauiter id hircus ferre, diuque ſuper gallina vin-

Monachi & Pradicātis metamorph.

dicandâ contendere; sed caupo perstare, & Cænobitam esse persistere, cui esculentum id addixisset. Tum verò furere alter, & mille conuitiis Lambertum onerare. Pauperne stomachus dape tam nobili farciretur? se magni Principis tubam vili esculento, & casei quisquillijs victitare, dum alter in gallina helluaretur? Nouissimè tamen, vbi nihil se sensit proficere, tenebrisque ac nocte vias impediente, coactus accepit conditionem, ac mansit. Equo subinde in stabulum inducto, dum ipse ad casei quadram accumbit, Lamberto gallina apponitur. Ea probè saginatus, nidore competitorem iubet esse contentum. In quem vt propiùs aspexit, Marcum esse agnoscit, eum ipsum, quem olim in Cœnobio habuerat contubernalem, post desertorem, ac demum nefariæ Hæreseos præconem, dignum cœnam, quam cum Cerbero voraret. Ringebatur interim Marcus, & stomachum, quem implere nequijt, totum in execrationes euomebat. Hæc omnibus iuxta habitis Lambertus dissimulare, & cœnare perrexit; dum demum pastus monstrato in lectulo acquieuit. Sequitur haud multò postalter, fame vigiliisque fatur, videtque lectum iam omnem a competitore obsideri, se denuò repulsam ferre. Nouis proin' detestationibus victorem incessit, & auersatus ferale consortium inter minas, & maledicta humi se abijci, somnumque mille deuotionibus inuitat. Sed frigore nocturno vstulatus breui resipiscit, quemque socium aspernatus antè repudiarat, ad eius se latus clanculo appli-

plicat, cauens anxiè, ne intra illius interula fricaretur. Ibi cum omnes inferum Orci legiones precariò in socium armasset, fatigatus deni que obdormiuit. Postea tamen, quam hæc tonitrua se fregere, Lambertus, qui somni imagine tectus, dicta factaque omnia subnotarat, quemadmodum puniat linguæ insolentiam deliberat. Ac multis diu pensitatis constituit, hoc ingenio Nebulonem vindicare. Post tertiam noctis vigiliam, quam occultissimè potest, surgit. vestibusque permutatis, in tabulam se conformat (suum illi amictum pilis ferisque horridum relinquit: ipse alieno ornatu superbus rapta ducentorum fermè Philippæorum crumena, & telo accinctus egreditur. Iubet equum adduci, conscendit, spoliaque opima nactus, nihil suspicante hospite discedit. At Marcus longa inertia defunctus, vt somni veternum aliquando discussit, cœpit Cœnobitam suum in lectulo quærere, eoque nusquam inuento, gratulari *sibi prim*ùm, vt qui se crederet *votis damnatum*, quibus *illum* Inferis deuouisset? *Dein*' vt vestium metamorphosin aspex t, palliumque & peram, & pecuniam, & omnia desieri, atque eorum vicem crassissimæ telæ endromidem, & solocem veriùs, quam vestem relinqui, vertigine perturbatus insanè conclamauit. Nemo fuit omnium, qui ad porcùm sic grunnientem non accurreret, quibus percunctantibus quid clamoris esset? ille vestes suas requirere, & pecuniam suam reposcere; & profugum competitorem vltimis in-

iniurijs lacerare. Illi hominem insanire rati, qui se ipse quæreret, vestes illi iuxta ostendunt, consurgere iubent, gallinæ pretium exigunt. Ad quæ omnia ferocior illæ, alium se vociferatur, quàm opinarentur: impostorem aufugisse, rem sibi & opes omnes abstulisse. Verùm hæc talia quam impotenter clamabant, tam impudenter fingere credebant, vt factum pridie nomen eo commento expediret. Igitur, ne diu vos morer, Præco malè pastus, & hospitatus, facta pecuniæ, vestis, equi iactura, cogitur pro gallina insuper, quam alter comederat, soluere: ac, ni mallet summa hieme nudus recedere, ea tunica operiri, cuius pædorem, squaloremque tot funestis apprecationibus damnarat. Enimuerò erat id iucundi spectaculi argumentum, videre, quam toruus villosum amictum aspiceret, quàm ægrè attingeret; quam difficulter indueret? Iam sordido centone corpus, iam setoso cingulo vmbilicus, iam paupere cucullo capillus tegebatur, restabatque vtj pedes ligneo sandalio includerentur. Tum verò

Auertitque oculos, lacrimæque per ora cadentes
Cyniphias texere genas timuitque videri.

Et nempe, hæc ipsa erat toga, qua olim abiecta sacramentum profugus ruperat; cum ab eo ornatu in Stygijs præconis schema desertor migrauit: nunc iocante fortuna ad eandem redactus, vt omnium oculis subduceretur, laborabat. Itaque

antè

antè lucem transformatus rabula discessit. Quacunque ibat, Germanus S. Francisci nepos creditus, ne dignosceretur, vultum nunc omnem cucullo immergebat, nunc ne cui occurreret, per auia deuiaque vagatus suam ipsemet fortunam fugiebat. Sed commodum id temporis Prouinciæ Imperator cum grandi canum acie in filuis erat, bellum apris ferisque facturus, & ipsius eadem perfidia imbutus, hunc, quem dixi, desertorem domi pro oratore habebat, Cœnobitas, & nominis Romani Mystas mirè exosus. Hic gauisus suum se Principem inuenisse Marcus, dum nihil iam timet, videt repentè familiam omnem accurrere, & omissis feris certatim in seruere. Gratulabundos primùm putabat; sed postquam, & canum latratum audiit, & molossorum rictus vidit, & venatorum impetum sensit, tum animus illi compauescere, & quid ageretur videre. Quare occupat eminus clamare:

Actæon ego sum, Dominum cognoscite vestrum.

At familia canesque ad Domini mores facti, in Monachum velut monstrum pergere; alij alios hortari, opimum venatum credere, si bipedem feram confecissent. Nec diutius dilata res fuisset, ni Princeps tempore cognitum Præconem à canum rabie defendisset. Ibi vt ex metu rabula respirauit, cœpit plorans ille inter omnium risus, & cachinnos suum infortunium recensere. Lambertus quoque in Cænobitum equo deuectus, vnde prius pedes exierat, quam fortiter aduersus hostem fecerit, narrat,

atque equo & infimis potitus ad Marcum in hanc sententiam rescribit. Palam esse quibus ille non solum nuper conuitijs, & minis sæuierit, sed quo etiam furto, latrocinio, sacrilegio Cęnobia duo pridem expilarit. Ob eam rem pignus se ab eo cepisse tantisper dum Cœnobiis, è quibus ille profugisset, quæque depeculatus esset, satisdaretur. Marcus interea quærit prædas, quod si inuenerit, ait se res repetiturum.

16. Parabã hic ego rem adhuc longè stultiorem subijcere, sed consilium globus appetens prædonum discussit, qui procul iam visi cum præda redibant, turbaque inermi virginum iuuenumque præ se acta ad nauem properabant. Quare alter alterum hortati, vt mactè virtute essent, illos expectamus. At ij in littore gestientes, dum inijcere flentibus catenas securi incipiunt, quid ponè fieret ignari, a nobis inuaduntur, breuique tempore sexdecim latrones iugulantur. Quorum capitibus ex more præcisis, arma captiuis tradimus, in quibus fortissimi adolescentes octo, tres senes, totidem virgines numerabantur. Prædam auri argentique in nauim imponimus, captos libertati confirmamus. Iamque decrescente piratarum manu, & nostra acie identidem auctiore, in alteram velitationem erigimur. Neque enim longo interuallo altera se turma ostendit, quæ ijsdem insidiis pet ta confectaque vniuersa occubuit. Inde tertij, inde quarti, inde alii ex aliis rediere, neque vlli fraudem prius sensere, quam ferrum recepere. Censum

inde

inde viginti iam onerata liburnica captiuisque tribus & sexaginta impositis, visum est vltimas prædonum copias non lacessere, ne secundis præliis elatos aliquando euentus desereret. Accedebat, quod socii in cædendo fatigati, tum vulneribus aliquot saucij tandem recepturi canendum putabant, quibus nos gratificari voluimus, cymbamque minorem remulco trahimus, ne reliqu s aliquid prædonibus ad fugam relinqueremus. Ecce autem tres hostium turmas vno eodem tempore diuersis è locis accursantes obtuemur, dum paullulùm à littore remoti nos, extra teli tamen iactum, subsistimus. Qui vbi insperato nullam neque nauim, neque opem inuenerunt, nosque eminus insultantes tot sociorum capita præferentes viderunt

Clamorem immensum tollunt, quo pontus & altæ
Intremuere vndæ.

Ad decem continuò in furorem versi ipsi se præcipitarunt, nandoque, vt nos cōsequerentur, contenderunt, quos tamen omnes fluctibus haustos priùs cum risu vidimus, quam ad triremem adnatasent. Ceteri fremere furereque, & per littoris sabulum eiulantes discurrere, neque iam prædæ rethendæ, sed mortis vitandæ solliciti, se in cauernas abstrudere, auiaque & inuia petere. Verùm eos deinde lucem protractos prouincia quæsitis supplicijs lacerauit. Interim nos, quinto post die, ad Imperatorem reuersi rerum gestarum seriem explicamus, prædamque & resecta prædonum capita exhibemus. Quos ille

cum planè amissos credidisset, nunc autem tot facinoribus perpetratis insperatò rediјsset cerneret, præmijs me fratremque militaribus donat, prædâq; inter nos partiri iubet, Auro argentoq; nos contenti, captiuis vestes remigibus arma donamus.

17 Erat inter remiges pulcherrimus adolescens, qui & fortissimè pugnarat, & prudentissimè dixerat, quem suspicabar, loco non humili natum. Hunc igitur vt sigillatim Imperatori laudaui, vocat Imp. &, cum Vtopium esse in primis nobilem didicisset, facit ei copiam de præda, si quid vellet capiendi. Petit Virginem è captiuis vnam, hanc ipsam quam quærimus Drusillam, tuam consobrinam; cui si dotem Imp. addere velit, aliam postulare nullam, quam duos nostræ Liburnicæ malos. At Imp. totam imò, inquit, Liburnicam. Simul Virgo iuueni nupta, nauique imposita in Vtopiam deuehitur. Mihi miranti, cur pauperrima præda contentus, duos tantummodo malos petiisset? Si me, inquit, comitaberis, in patria ostendam, teque huius consilij & opum mearum consortem faciam. Accipio conditionem, & sequor.

18. Vt huc locorum deuenimus, iubet adolescens, duos, quos dixi malos diffindi; Et ecce portentum ingens! excorticati mali perforatique ambo, alterius medulla argentea, alterius aurea pura puta. Hanc, inquit, medullam quæsii; nam his ossibus sciebam ex rapto piratarum auro infusam. Inde opes illius adolescentis fuere ingentes: quarum tamen omnium postea cum in febri decessisset, hæredem

sibi

sibi vxorem, id est, hanc tuam consobrinam reliquit.

Hæc Damocles intentis omnibus vnus omnia narrauit: mihi soli annus interim videbatur, dum se ad portum prolixa garrulitas appelleret. Ergo vbi 19. *Prolixæ garrulitatis molestia.*

Conticuit tandem, factoq; hic fine quieuit.

Næ tu in tempore dixisti, inquam, iam iam enim vertigine mecum omnia circumagi; & egomet metuere cœpi, ne tu primus artifex motum perpetuum inuenisses, tuæque orationi, finem facere non posses. Ego, vt ex me confitear, neque cognatam reperturum, neque ab instituta nauigatione iam in patriam rediturum sperabam, ita me ipse amiseram. Nunc quando te video mecum in viam rediisse, hanc tibi phialam plenam Campani liquoris propino. Simul ebibo ingentem pateram, & Damocli deinceps hauriendam trado.

Ita me diluisse fabulæ molestiam ratus, omnem penè sapientiam extinxi. Nam ab eo haustu caligo oculos, genua languor, sensum reliquum nescio quæ ægritudo sopiuit. Ebrietatem egomet interpretor, cui aut leuandæ aut dissimulandæ accubitu assurgo, lectumque me velle ostendo. Vidissetis hic mirabile familiæ studium, alios cum facibus aduersos ire, alios mihi pro scipionibus esse: hos meam vicem anxios, illos de cubiculo lectoque sollicitos perturbari. Drusilla ipsa, vt me soletur, sarcinas omnes iubet introferri, & auream illam pateram, reliquumq; mensæ instrumētum, argentum omne donari, 20. *Ebrius officiosè cubitum ducitur.*

& iuxta me in cubiculo destitui. Inde sic à me discedere, vel posterà die humaniùs reuisura. Me verò obstupefecit insolens cognatæ humanitas, taciteque mecum & cœnæ lautitiam, & aurei doni pretium, & reliqui animi studium reputanti, videbantur ij demum homines digni, quos meliori luto quondam finxisse Prometheus diceretur. Nos vero vulgus, & veluti fæx generis humani, quid nisi ex vltimæ notæ argilla conformati? Talia cogitanti tres pueri officioso certamine alius calceos soluere, alius aliusque thoracem, & torquem, & reliquam vestem exuere, pulchroque ordine in scamnis omnia collocare, postremò, lucerna mihi relicta, è cubiculo abire.

21. *Cloaca dolus.* Date mihi hanc veniam, vt cætera paullò Latiniùs, quam soleo, rudiusque describam; ita tamen, vt nullum audiat sibi Honestas conuitium fieri, sed nescio tamen, quis alterum sensum vulnerarit. Circumspiciebam, si quid esset, in cubiculo cætera instructissimo, vbi aquam peterem. Aliquamdiu circumiens ostiolum nouissimè inuenio, aperio, video sellæ Patroclianæ monimentum, locum arcanum, sed quærenti omninò opportunum. Ingredior lætus, etiam demum aduersus ventris iniurias securus. Hic enimverò miserum me & longa felicitate incautum sordidissima calamitas sese iit. Nam paullum à limine progressus ad asseris fallacis insidias deuenio? quem simul vt institi, sentio miser fundamenta labari, &, soluta machina, crepare trabes, titubare pedes, tuere asserem, mecumque

cumque in ſpurciſſimæ ſentinæ cloacam deuolui: Conclamatum de vita iam rebar, & profectò fuiſſet, ſi in caput iiſſem, nunc, quia rectiſſimè pedibus extiti, ad poplites vſque, nec vltra, infame cœnum pertinuit, pædor autem & graueolens nauſea ſtantem penè deiecit, & minimò minùs exanimauit. Neſciebam primò vbi locorum eſſem; nam ſpiſſiſſimæ circum tenebræ erant; ſed non potui diu neſcire: nares enim indicarunt, me certè in redolenti violario non eſſe. Cœpi ergo in ipſa miſeria ridiculus mihi fieri: &, fortaſſe his balneis lauantur Vtopij, cùm cœnant? Et ſi profectò ψυχρόν ἐστι τοῦτο, vt Iugurtha dixit: ἀλλ' ἀκάθαρτον βαλανεῖον. Adde, quòd athleticam non didici, & tamen hic vngor? Quòd ſi fortè luctandum eſt, tamen ceroma iam habeo, beneque lutatus in arenam prodibo. At quomodo tandem prodibo ſepultus in hac Libitina computreo, niſi opem familiæ imploro. Rurſus id ſi faxo, vereor ne conſobrina caſu meo territa ſe ipſam amittat. Nam quo animo feret, vt in hac lacuna peruigilem, quæ non talit, vt in taberna dormirem? Perſuadet tamen neceſſitas, vt clamem: ſed vox mea neſcio quem aduerterit, certè neminem mouit. Itaque conuertò me aliò, & modicum hiatum parietis video, qui in viam ſpectabat, quanquàm ad eius altitudinem peruadere ſine ſcalis nequibam. Tandem in fortiſſimo naufragio tabulam corripio, aſſeremque illum, qui mecum deciderat, parieti admoueo, ſed per eum ſæpè relapſus nouiſsimè enitor; atque ita

vnctus luctator per foraminis angustias ægrè elabor. Postquam in publico steti, luna pernox elegantem sanè mihi imaginem monstrauit. Nam ibi me contemplatus, video coloribus deformatum vndique, etsi non tamen Appellæis: & si, inquiebam, in speculo iam relucerem, aut nasutus certè sutor me examinaret, opinor nasum eius aliquid supra crepidas reperturum, quod improbaret;

Hem qualis facies, & qualis digna tabella?

22. *Feminei hospitij perfidia & rapina.* Secundùm hæc nihil restare calamitatis autumabam; sed omnibus periculis defunctum, continuò ad veterem fortunam rediturum. Igitur circum eo paullum, incipio domus ianuam cædere. Diu non audior, quippe risus inter & cachinnos nescio quid ij triumphabant. Ego nihilo seciùs insto & pulso, & quidquid attrecto, fortuitis coloribus, ianuam, parietem, depingo. Demum fenestra reseratur, & dicaculus aliquis puer per ligneas maculas, quæ fenestris prætexebantur, prospicit, despicitque. Aperiri fores mihi iubeo, arceor, consobrinam Dominam dico, increpor, infortunium casumque memoro, rideor. Postremò, nisi ab ædibus facesserem, noctemque his clamoribus inquietare cessarem, mox malum habiturum. Quin certè res mihi, inquam, meas reddite. Quas, malùm, inquiunt tuas res? Ego vestes, aurum, torquem, sarcinas, equum. Illi delirare me: & cum his mendaciorum cétonibus in furcam abire iubent. Ita valuæ obducuntur, ego excludor. Ac tum demum intellexi miser, quibus fraudibus

pete-

peterer; hinc illam repentinam cognationem, hinc insolentem humanitatem proficisci: vtique non ad consobrinæ domicilium, sed ad pestilentiæ spoliatium diuertisse, dataque opera in Patroclianum ergastulum deturbatum me fuisse, vbi interirem. Ideò non temperaui mihi, quin amarissimè flerem, serijsque lacrimis stultam credulitatem infelix damnarem.

Amissa in hunc modum consobrina, quam tanto meo malo inueneram, dum vix subucula tectus, eaque sordidè & inscitulè picta fraudulentis foribus apploro, prodit aliunde iuuenum globus, & confestim in me omnes ruunt. Ego vigiles nocturnos credere, &; qui effugerem, laborare: at ij reipsa prædones erant, qui, quemadmodum sepultum principem exhumarent, spoliaque legerent; quæritabant Fortè horreum malè sartum, aut nescio quæ alia casulam suberat, qua cursum diuerto, atq; inter curruum impedimenta me abdo: Non fefellit eos fuga; quare miserum insequuntur, nec difficilè fuit, è latibulis eruere, quem graueolens odor etiam non quæsitum infamabat. Protractus in lunæ lucem primò poteram monstrum videri, & aliqua Lamiarum posteritas; sed quando fœdissimo humore perfusum, & olenti tectorio videre illitum, incachinnis rogant, qua fidelia vsus sit pictor meus? Ego lacrimans, seriem cladis meæ enarro. Illi me bonam mentem habere iubent, promittuntque se ad alias opes ducturos. Verùm necesse priùs vt viuo me flumine abluerem. Et verò hic, inquiunt, puteus est, ad cuius

23. *A Prædonib. & Puteo captus liberatur.*

vſque fundum ductilis vrna pertinet, hac te, vt grauiſſimi fœtoris obſidione abſolueris, demittemus. Perſuaſit mihi non eorum oratio, ſed intolerabilis nautea, vt conditione accepta in vrnam, inde in puteum deſcenderem, ac nouo more mergus fierem. Iam abſterſa erat omnis ſpurcities, & ego è frigidaria tandem cella cupiebam exire: dato proinde ſigno, vt me de puteo educerent, illi repentè veros vigiles conſpicati metu omnes ad vnum dilabuntur, meq; in balneo meo ſolum relinquunt. Hic ego ſudare in gelidiſſimis vndis incipiebam, quòd metuerem, ne vnquam indè liceret euadere. Sed enim ij quos dixi, vigiles, vbi prædonum diſſipatam aciem conſpexere, feſſi ad eundem puteum ſubſtiterunt, vt hauſta frigida ſitim reſtringuerent: hauriunt, neque inſcij vnà cum vrna attrahunt. Ibi complexus temerè haurientem dum collo manus inijcio, & horrendum exclamo, ille neſcio quid monſtri opinatus terreri, & vnà cum omnibus velut è peſtilentia refugere. Neque mihi diutiùs cunctandum placuit, qua obuiam eſt, diffugio, & lectulum alicubi in porticu, & horreo quæro.

24. *Sepulchro captus et liberatus.*

Verùm ecce prædonum priorum aliqui iam è fuga collecti mihi occurrunt, quibus cum ego ſuper iniuria expoſtularem, illi territos ſe plurimùm occurſu dicunt fugiſſe, ſed mox ad exſoluendam fidem fuiſſe, euerſuros. Indè ad incepta ſecum pergere iubent, nolentem cogunt. Venitur ad tumulum eius principis, quem pridie viderant humari. Locus erat ingenti.

genti marmore obſtructus, quod ægrè amoliri me diu repugnantem in hypogæum denique demittunt, annuloſque & reliquam tumbæ opulentiam diripere, & ſibi continuò porrigi iubent. Quid facerem coactus? aut quid etiam erubeſco fateri? geſsi amens morem, minantibus mortem. Quanquam illi, vt mihi imponerem neſcio quid iuris ſe habere dixerant. Inde ego credulus omnem prædam exhauſi, digitoſque annulis, cadauer veſtibus, tumbam argenteis laminis exui. Poſt verò, quàm reliquum nihil erat, illi improuiſo marmor iterum emoliatur, meque viuum cum nudo cadauere incluſum, inhumani veſpiliones ſepelierunt. Enimverò tum ego in anguſtijs eſſe, & de me ipſo deſperare: nam quæ ſalutis ſpes ſit pereſſe poterat ſepulto? an expectarem, dum ad mortuum amici redirent ac ſepulchrale ſaxum ſubmouerent? an magis ipſe peruertere ſepulchrale ſaxum laborarem? conſului vngues meos, intendi neruos, exſerui lacertos, ſed prius nimirum ſuccubui, quàm cœpi. Clamarem igitur, aut ſtrepitu homines accirem? primò quis accurrere, & non magis ab infero tumultu vellet refugere? Tum deinde fac, aliquos opem ferre, & tumulum recludere, nunquid dudum ſpoliatum cadauer viſuri non continuò me buſtuarium furem credent, & ceu ſacrilegum e ſepulchro quidem eximent, ſed rectà in patibulum agent? nempe, ſi rectè intelligo, moriendum eſt, ſed vtrum in patibulo malim, an in tumulo, id mei arbitrij eſt. Hæc mecum reputanti ſtrepitus ſuper-

nè

nèad aures accidit,aliquorũ inter ſe collo-
quentium: ij erant pars altera prædonum,
qui proxima in fuga dilapſi ab ſocijs ab-
errarant, tum autem e ſuis latibulis re-
greſſi, cum nuſquam commilitones repe-
riſſent, ad prædam ipſi ſoli Libitinariam
ferebantur, ignari ſe iam à ſocijs præuen-
tos. Cum audirem hæc inter ſe muſſantes,
animum inſperato recepi, atque vſus in-
genio me ad eruptionem accinxi. Interea
loci prægrande marmor illi denuò amo-
liuntur, ſcaliſque demiſſis audacior vnus
in hypogæum deſcendit: ibi me ipſe eri-
go, iniectiſq; manibus pedes inuado. Il-
le hominum Cælitumque fidem clamare,
ac ſurſum verſùm eniti, ego nihilomi-
nus hærere, & vnà aſcendere. Ille ſe à mor-
tuo teneri & ad inferos typi credens tantò
magis vociferari, ſimul ſocios omnes ter-
rore ſtultitiaq; completos in effuſſimam
fugam agere,ac demum ipſe per vim elu-
ctatus, relictis omnibus, euadere, identi-
dem reſpectans, an mortuus inſequere-
tur? Ita mihi nil ſperanti reditus in vi-
tam patuit, poſtquam ter ſepultus & ſen-
tinæ fœtore, & putei frigore, & tumuli
putore toties fui exanimatus.

25. Quare, cum plurimis documentis
Vtopios vna nocte didiciſſem, porrò,
quidquid meis rebus fieret, fugiendum
exiſtimaui, neque ſæpius cum tot capitis
periculis dimicandum. Et fortè iam diei
crepuſculum appetebat, ideò portis vrbis
reclufis, ego ſeminudus exceſsi, hoſque
ruſticos centenos precariò inueni, quibus
me amicirem: Nunc errore viarum, &
penuria coactum Deus opinor propitius

ad

ad vos perduxit. Et vos, si paria experir mecum, quàm metuere manultis, eodem, suadeo, diuertatis. Talia, neque ego narrando, neque Hugo & Philippus audiendo delassati eramus; quia tamen hora prandendi, & cibus mensæ illatus nunciabatur fabulis pausam dedimus.

VTOPIÆ DIDACI BEMARDINI.

LIBER TERTIVS.

1. *Prandium è meris herbis & plantis; ac noua fabulæ exordium.*

BOnum, idque non plebeium pransoribus suis prandium anteposuerat Philippus; nam cum aceto atq; sale pransi sumus. Epulæ erant tempori & loco conuenientes; Omnes terra dederat; Omne genus lactucarum. Ibi sessilis Laconica, crispa Cappadox, capitata, leporina, siluatica; ibi siser, intubus satiuus, capparis, phaseolus, smilax hortensis, asparagus, carduus altilis, cuius fructus seu caput oleo perfusum nitebat, ibi quidquid in esum viret, neq; nasturcium ommittebatur, vt etiam Cyrus habuisset, quo delectaretur. His talibus, & vino atro, bimo refrigerati, iamq; multò, quàm antè meridiem, disertiores, ad siluulę vmbram recessimus. Ibi, cum Philippus telam iuberet pertexere, quam me orsum horis matutinis, dice-

dicebat, enim vero, inquiebam ego, te nunc tuam telam ordiri iubeo, tuæ iam sunt partes: heri Hugo, hodie ego chorum duximus; superest, vt verbis quoque pascas, quos in cibos tuos admisisti: sic dicemus, & auribus nostris ac palato delicias fecisse. Hic Philippus cœpit infantiam suam obtendere, sed ita voce modesta, vt videretur timere, ne excusationem admitteremus. Mox enim patuit, quàm minimè huic infanti verba deessent. Nam Hugone quoque leui manus frontisque nutu, ne tergiuersaretur, significante, veteri more. QVOD BONVM, FAVSTVM, FOELIX, FORTVNATVMQVE præfatus, in huc ferè modum totum quod reliquum erat diei, detinuit.

1. *Patria & forma ebrij de vrbis sua Genio iudicium facientis.*

In Cimmerios fortè concessam, locum, vt non nescitis, tenebris infestum; & natale noctis hospitium.

—— quà nulla relucent
Sidera Phœbela quà nunquàm iuère quadriga.
Quà merus vmbrarum timor est noctemq; citata
Percusant vacuo certatim murmure LAVRÆ.

Atque vti rem plenissimè teneatis. Annus erat Opimianus. & festæ temulentiæ mensis; Dies quem classico suo MARIA notauerat; horam diei, quia solarium deerat, cognoscere non licuit, Cum pro vrbis (quæ eius gentis princeps erat) mœnibus obuiam vidi hominem, è cuius pedibus omne capitis studium coniecisses. Vacillabant ij; vinoque feculenti, de ordinibus crebrò excedebant. Humeri sago veneto tege-

tegebantur. Sed capilli per intonſum verticem prolixè excreuerant:& cæſaries, vbi ſol fuiſſet, pro vmbra erat, Paganum ſcires, & imæ plebeculæ tribulem: cui detecto etiam ore, perſonam Ebrietas faceret. Ceterùm languida ceruix caput ægrè fulciebat; vt lectulum videretur humi aliquem,& puluinum in cæno quærere: dignus qui eiuſce voti damnaretur.

Mirabar ego, ſi hæc gentis ſymbola eſſent, quæ aduenis vrbem eminos depingerent;inque vna imagine, quid intus fureretur, monſtraret. At forſitan hic, inquiebam,ſolus inſanijt;iamque ceu degener ciuis ab vrbis continentia proſcriptus, exilium ſuæ ebrietati quærit. Igitur paullulum procedo, ac breui ad oppidi portas deuenio. Madidus ibi me cuſtos, inuaſit: verbiſque humentibus, 3. *Alterũ malè ſobriæ vrbis præconium.*

Τις; πό᾽θεν εἰ᾽ς ἀνδρων; πόθιτοι πό-
λις; ηδὲ τοκῆες,

Reſpondi, quæ viſum fuit. Sed ille cùm aduerteret,mihi nouum eſſe,quòd ianitor græcè loqueretur;neſcis, inquit, adoleſcens vbi gentium verſeris? Bonæ hic artes in portarum excubijs locantur; neque vltra pomerium admittuntur. Nam in fori meditullium ſi quando penetrauere, *ἐςὶ ἀκισμᾶ* confeſtim eæ plectuntur Etiã me honeſti amor olim tenuit, donec temerè huc ingreſſo, iudices diom dixere, quod litteras didiciſſem. Quare in Areopago conuictus, damnatuſque triennium exulaui.Tandem pœna ſolutum, iuſſere h c in ſtatione eſſe; quoad artes meas dediſcerem, populique moribus inſueſſem. Inde ſextum iam annum id laboro, quẽad-

admodum bis interdiu ebrius fiam. In qua schola tametsi nuper tam emerui; tamen, quod Græcula mihi adhuc verba ebulliunt, nondum ciuitatem accepi: malunt enim me bibendo, quàm loquendo Græcari. Roganti dein' mihi, quæ ciuium ergo studia florerent? Laconicè respondit: Potatur, Estur, Luditur. In qua triga ni aurigari possem, suasit Circo abstinere. His enim artibus lucrum fieri; neque factionem aliam populo probari. Quin soli Temulentiæ precium ponimus, impoti, inquit, & abstemij vectigales fiunt. Tu proin', si libros amasti, vide quò eas. Iam enim

——celebres notiq; poetæ
Balneolum Gabijs, Romæ conducere furnos

inceperunt; pòst quàm nullo carmine famem hic potuerunt excantare.

4. *Laruati temulōtique incessus.* Hæc mihi ebrius excubitor memorabat. At ego, velut in pestilentiam iturus, vrbem ingredior: & oculis quaquauersum intentis, loci faciem diligenter cotēplor. Hic repentè Lemurum se mihi vndique spectra obtulere: in his peregrini & ignori primùm oris habitusq; monstrum,

——nigri manus ossea Mauri,
Cui tu per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuosæ veheris dum per monumenta Latinæ,

Egomet continuò mecum,

Hem qualis facies, & quali digna tabella?

Quod video, in alterum orbem illatus, negotium cum INDIS habeo. Iam & color

color gentis, si natiuus est, non placet: qui, ne qua tenebræ desint, ipse sibi noctem facit. Adhuc in Æthiopem spectabam, cum alter alicunde quasi æquilibrio se sustentans, atque in vtramque partem periculosè nutans prodit adolescẽs, plumantibus induuijs, pennisque ponè appendulis, in volucrem factus: ICARVS omninò; nisi quòd hic vinum ructabat, quam scirem ICARVM aquam bibisse. Et profectò, inquam, isthic mihi homo MERGVS est, ac sæpius in LIBERI solet lacu plaudere, quam

—— per liquidum sublimibus aera pennis
Currere & ætherio corpus librare volatu.

at is, ægrè in pedibus consistens, vt ad me aspexit, manu cœpit innuere, & meam humeris suis opem rogare. Ego cum risu; falleris, adolescens, qui de gente SCIPIONVM me credis. Aut si certè Bacchus tu es, & thyrsum quæris, non veni, vt adoptarer. Sic ille, nescio quid, barbarum frendens, parietem obtunsis manuum digitis affectat.

Ebriaque inuento fulcit vestigia muro.

Nondum hic ex oculis abierat, & ingens barbitium prodit, quod alius fastidiente manu identidem subleuabat. Ipse in phæcasijs ambulans, terram superbo imperio despiciebat. Sequuntur Satellites duo; quorum alteri per humeros Simius errare, alterius læuam noctua insidere conspiciebantur. Et nimirum hæc huius est, inquiebam, Thrasonis familia: aut aucupium vespertilionibus minatur, qui- 5. *Diues sparsio personatorum.*

bus

bus hanc aquilam pascat. Leniſſimè hæc mecum murmuraueram, cùm repentè, ceu inaudiſſet, aduerſus ſubſtitit,& pediſſequos nutu obiurgauit. Quibus in me confeſtim euutibus, iam ego vixiſſe me ratus;incuſabam ſtultitiam meam, qui temerè comites deſeruiſſem: neque cladis meę aut teſtes iam,aut vindices haberem. Sub hæc Satellites,excuſſiſſima vterq;manu, largam amygdalarum ſementem proijciunt;herumque liberaliter vlti, progrediuntur. Ego pretioſà grandinè inundatus,damnaui ſuſpicionem meam qua animum hominis ex degenere amictu præceps æſtimaram:cœpique non iam Thraſonem, ſed Philoſophum de eo ludo credere,vndè extitiſſe audieram illum,quem Magiſter ampliùs triennium coegerat, non ferre ſolùm conuitia, ſed etiam præmijs mercari. Nempè is deinde, cum rude donatus cauillo prætereuntis peteretur, riſit,momoque ſuo gratiam dixit, à quo gratuitas haberet iniurias, quas Magiſter tanti vendidiſſet, cum crederet, nihil à Philoſophia haberi præſtabiliùs, quàm quòd doceat, contumelias æquo animo tolerare: quod ſanè ei eſt facillimum qui didicit petulantiam linguarum præmijs etiam mercari. An fortaſſe,inquiebam,hic vino errans,laudari ſe, inter heroas à me ratus, ſic ſupercilium ſuum vindicauit? Aut in his terris laus eſt,ſtulteſcere,& glorioſum,præ ebrietate,inſanire? Hæc me-

6\. cum ipſe locutus,collegi de terra,quod il-

Laruis li abiecerunt.

tecti Atqui ego dum

amici. ——— *implere ſinus mellita gaudeo*

deo præda.
Et de diuite ceruus rapina
Tollo Catilos lucunculosq;

interim pedum me strepitus aduertit Respicio;duos video liberali incessu iuuenes, Quos ego procùl ANNIVM meum LVCIVMQVE credens (nam eò mihi fortè condixerant,)&, o quis vos Deus, exclamo,huc mihi tam opportunè adesse, & in partem assis mei iussit venire?

Quicquid nobile Ponticis nucetis,
Fecunda cadit aut iugis Iduma,
Id totum subitus profudit EVRVS.

Simul in amplexus ibam; meique securus, timori de cetero insultabam. Verùm

——— *Extemplo (neque enim responsa dabantur*
Fida satis) sensi medias delapsus in vmbras.
Obstupui; retroque pedem cum voce repressi.

Ac rursum periculi manifestus, clamorem aggredior tollere. At duorum alter, digito indice in labra subrecto, silentium poposcit:proximus minanti. SIGALIONEM crederes, & peruigilium ANGERONIÆ vouisse. Inacuit mihi peregrinum imperium; &,Ergone,inquam, capitalis ero, quòd vocem vnam in libera Republ. emisi? an verò ingenuus non sum?aut in publico nihil est,quo se hospitis innocentia tueatur? Et quantulum est, superi,ignotos salutasse?Oculorum omnis hic error fuit animus, etiam in dubios, amicus.Quippè vos ego

——— *socia agmina credens,*

Inscius, atque vltro verbis affabar
amicis.

Si tamen hic ego me fefelli, & hostes vos veriùs reperi, quàm ciues; nondum me omnem deserui,

Ferte gradum contrà, campoq; erumpite aperto;
Solus in arma voco. ———

& cùm dictis, reddo capulo manum; pallioque in vallum aggerato, & circa collum intorto, me armo, & vim expecto.

7. *Tesserarum ludus.* Sed quòd hostium neuter cum telo erat, nesciebam quibus tandem armis vterentur; Donec alter per laruæ nubem allubescens, de sinu niueum tesserarum ebur educit. Id pòst quàm manu vibrante semel iterumque concrepuit, deiecit se in dextrum poplitem, læuo ad tribicinem erecto. Aduerti hic aleam mihi iaciendam esse. Ergo haud diu moratus, me in eundem præliantis statum compono. Iamque in impuluerum pugnam auidior, toto corpore inhiabam: cùm ille de virgine charta depromit tuniculam; qua tamen quid tegeretur, nesciebam. Hanc vt humi iuxtim destituit; & inani manuum pruritu aliquamdiu elusit, cœpit in soli æquore, velut in alueolo, tesseras proijcere Inconniuis oculis arbitranti, quaternio primùm constitit. Quo haud magnopere lætus, iterum increpuit; iactuq; altero Senionem vdit. Inde me crectior intuens, tesseras reperit; votoque nouissimo beatus, VENEREM ludit. Oppallui.

——— *Vt nudis pressit qui calcibus anguem;*
Aut LVGDVNENSEM Rhetor dicturus.

sturus ad aram.

Aggredior tamen & meam fortunam tentare. Tesseras simul in manus, simul infortunium sumo. Excutio rudibus digitis ignotum telum, & insperatò Senionem video. Rediit hic velut ab exilio animus, & tamen desperabam victoriam; lætus, si vel hieram faceremus. Rursus aliquamdiu velitatus, iam altero iactu, iam tertio me experiebat, dumque in spe COVS, & in metu CHIVS mihi est, ecce

Semper damnosi subsiliere CANES.

Complosere manus illi, victritia signa.

At ego victus amisi sanguinem, & quasi turbulento somnio perfusus, diu vocem collegi, opemque in capillis, nullo consilio quæsij: identidem, retorto ad terram oculo, sollicitus, ecquod mihi damnum mea CANICVLA peperisset? Tandem togæ papyraceæ velum timidè dimoueo, annulumque aureum cum ingenti gemma conspicio. Exilui, ungulo que detecto, aliquando, inquam, totum me fortuna vicisti. Et neque marsupium in promptu erat, quippe socijs omnem pecuniam commendaueram; neque prædam hospes reperiebam. Vnus erat in digito annulus, quo signabam; nihil tamen ille ad illum, nam hic tenuior pala, & gemmula longè ignobilior. Denique vt infelicior essem, nusquam alium sciebam, à quo versuram sperarem. Igitur visum est optimum factu, si verum dicerem, illosque duos mei miserabiles facerem.

8. *Anxietas è ludo orta.*

Cœpi perorare, & in vnam caussam, omnes Rhetorum colores consumere. Parcerent homini peregrino; & hanc

vnius temeritatis mihi veniam darent. Satis eos habere, quòd ab illo confessionem extorsissent; qui victum se agnoscéret. Domo scirent patriaq; Germanum esse, & natiuo magis candori assuetum, quàm lucri artibus initiatum.

Non mea magnanimo depugnat tessera talo,
Senio nec nostrum cum CANE quassat ebur.
Sed mihi charta nuces sed habet mihi charta fritillos.
Alea nec damnum, nec facit illa lucrum.

Dicebam hæc talia, quæ tempus monebat: & disertiorem pericula fecerant. Sed stetere ad preces illi & muti & surdi. Vrgere alterni, minari; & verso pollice precium exigere. Ergo ad victorem conuersus;

——— Equidem merui; nec deprecor, inquam,
Vtere sorte tua Sed enim te, si qua parentum
Tangere cura potest, oro. ———

Vnicus ego illis, & inscijs elapsus, in hoc infortunium properaui. Nunc, ne vnius clade, omnis in ruinam familia trahatur.

Redde meis. Vicisti; & victum tendere palmas
Sidera viderunt. ———

9. *Personati illusores.* Ad hæc remissiùs ille agere, neque tam ferox insilare.

Et iam iamq; magis cunctantem flectere sermo

Cœ-

Cœperat ———
Cùm recens lemurum globus, omnem denuo misericordiam discussit. Pleriq; alis vnguibusque infesti, circumfunduntur. *Harpyas* diceres in me, velut in noctuam, inuolare. Hortati sese, vnà omnes vim afferunt; prædamque simplicem per ingens ludibrium abripiunt. Ego me ad CYCLOPIS antrum raptari existimans, Ciuium fidem, legemque Corneliam de Vi, inuocare cogitabam. Sed qui nuperè AIACEM me iactaueram, nunc de tam magna audacia, ne clamorem quidem captiuus retinebam. Quanquam cur etiam clamarem? Nempè vt plures laruarum vmbras excirem; meq; in illustrius pudoris theatrum conijcerem? Vnum hic subibat; sed optare veriùs, quàm sperare: vt in meos sodales propitius me DEVS inferret. Et, quid, inquiebam, si me nusquam expectato iam discessere? Quid si etiam ipsi paribus ærumnis circumuenti, antè esse miseri cœperunt, quam de me timerent? aut si vtique prædones isti in ergastulum me daturi sunt; hospitique inter pristinum loca, lautiaque prębituri? saltem ad vltima detruso, hoc concederent, vt familiaribus priùs osculum ferrem: aut funeri meo lacrimas certè præpararem. Nunc tu, ò.

Patria, ab VTOPIIS tam dissita sedibus, inquam
Tuq; oculis nunquam terra videnda meis:
Vosq; relinquendi, quos frustra quæro, Sodales.
Felices, cladi soluite iusta meæ.

Inter hæc deſperantis lamenta, ebullit ductori meo riſus, vt apparebat, inuito: Quem ego:

——— *ſi mens non læua fuiſſet*,

è bruto etiam murmure agnoſcere potueram. Sed illi compreſſo rurſum indicio nihilo tamen ſeciùs pergunt, quò inſtiterunt; ac tandem per longam Vrbis porticum errantes, pro ædium ignotarum foribus ſubſiſtimus. Ego hunc nimirum fore carceris meis copulum; & hoc aulæ Orcinianæ veſtibulum arbitratus vbi æternitatem infelix eſſem: QVIRITIVM fidem altis clamoribus imploro. Excitata inſolentibus querelis ciuitas, ruit omnis in feneſtras, & mille, ſtatim facibus tenebras expugnat. Lætus ego, Vulcaniam omnem pro me arma capere, libertatem iterum ſperabam; cum ianitor quoque, tanquam ipſum ego ab oſtio vocaſſem, ſubdita claui peſſulos reducit, ſerasque deſerat; ac erumpit. Laborant omnes intrò me rapere: & alij inter brachia cogere, alij à tergo vrgere. Sed, quod obnixis pedibus in ianuam, reluctabar; meque ingreſſurum præſidenter abnuebam: cœperunt ab humo attollere me; introque ceu porcam mugientem pertraxere. Confeſtim à tergo meo ianua obditur, & fores oppeſſulantur: & ego priſtini iam candidatus, reclusis fortè oculis, vt ſcirem, quid me fieret, video hinc Leonem in me incurrere: monſtrum horrendum, immane, ingens: à quo dum refugère contendo, video & duos media ætate Vrſos adeſse; qui defluentem pallij laciniam mordicus iam vexa-

xabant. Hic ego mortuus, in circo mihi cum feris pugnandum credidi. Igitur, ah mei, inquam, hoſpites, parciùs ſæuite: &, ſi in cædem omnes coniuraſtis, alium certè funeri tumulum permittite, Cerberique hos veſtri rictus arcete. Nondum hæc omnia dixeram, cum leo, ſiniſtram mihi negligentiùs cuſtoditam, ore hiante ludibundus merſit: quam reductiurus ego, ſuperos omnes miſerabiliter inclamo. Ea voce continuò reſilire feræ, quippe, quod poſt apparuit cicures; mortales autem vndique multi accurrere: meque ignota familia circumſiſtere. Atqui ego Letho vicinus, parabam in hac rerum facie, verbis innocentiam meam defendere: ſed prius lacrimis: hic illi prædones mei, laruis repentè abiectis, nebulam ori prætextam exeunt: & inſperata metamorphoſi ANNIVS meus, LVCIVſque fiunt.

Mihi animus recenti gaudio confuſus, 16. *Sociorum agnitio.*

Non aliter ſtupuit, quam qui IOVIS ignibus ictus,
Viuit, et eſt vita neſcius ipſe ſua.
Vt tamen hanc animi nubem mora longa remouit.
Atque iterum ſenſus conualuere mei,

in LVCII collum ambobus lacertis inuado: &, Teneon' ego te, inquam, ò LVCI? &, tene video, mi ANNI? vix hoc ego iam oculis meis, vix manibus credo. Sed profectò tempori adeſtis: qui, ſi aquam hanc mihi affundere diſtuliſſetis, ego impatiens mei, funus proximè fueram. Tum ANNIVS, rem, inquit, vnam

omnium ſtultiſſimam peccaſſes; ſi inter amiciſſimas manus, inanis te metus iugulaſset: Meque ex ANNIO tuo DIOMEDEM faceres; apud quem dicereris pro hoſpitio Macellum reperiſse. Nunc tu meros hic tibi amicos vides. Ego, planè, inquam, amicos: qui, ne qua mei pars effugeret, totum me tam officioſi diripiebatis. Quid niſi Orcum poteram credere, cum tot vndique mihi laruàs oſtenderetis? Conſulite audaciam veſtram; mentiar, niſi vos etiam ipſi metuiſtis. Riſerunt liberè omnes; & euentum ſibi gratulati, ſe quiſque ludi auctorem prædicarunt. Placuitque in lacrimas meas ingenioſum fuiſse. Et nimirum vos, inquam, ità me territare? ità crudelibus odijs in hoſpitem veſtrum illudere? Omnes me VTOPII oderint, niſi talionem vobis: Simul detерſo iam metu, renidere incipio. At illi, vt cachinnos aliquando deſiere; comiter me blandeque acceptum diuerſi conſolantur: perque atria in vaſtam atque elegantem aulam perducunt (erant enim paternæ duorum ædes) & veniam deprecati, narrant eò ſe omnia feciſse, quòd ſcirent inter nobiles, aliquot iuuenes conueniſse, id noctis prædam capere? quam conſtituerint poſtridie ludum atque iocum habere. Et oppidò, inquit LVCIVS, metuebam, ne tu illorum ludibria ſatiares; ac victima SVCIDANEA in TEMVLENTIÆ Scenam pertractus, riſum lacrimis tuis faceres. Scio enim quàm pertinacibus ſtudijs inſaniæ ſuæ litare VTOPII conſuerint, ac tum præſertim, quoties in aduenam ſanguinem illati, nullo

nullo vindictæ metu coercentur. Ita, inquam, ne ab alio immolar, ipse tu iugulum mihi figere maturabas. Et quanti referebat, quis tandem aris me admoueret? aut grauiùs etiam vlli me hostes pedidissent, quàm vestra me humanitas vindicauit.

Excepit LVCIVS; & ioca narras, inquit, mera; præ vt si illi te natores rapuissent. Dies enim iam alter est, cùm duos item adolescentes nacti, assiduis eos interim iniurijs exercuerunt. Quos etsi oris honestas, ac magnæ indolis color defendebat; tamen in suburbani nemoris vmbra deerrantes, ex insidijs excepere, iniectisque manibus, nexu suos fecere. Iam domi in vinculis habent, donec fallaciam commẽti in propatulum eos educant. Sed enim cedo, quas tu res agis, qui nulla ne vmbra quidem comitatus ad nos isti? Ingemui continuò, & infortunij memor, omitte has, inquam, mihi lacrimas renouare. Nã duobus ego suauissimis comitibus insperatò amissis, memet iam ipse non reperio. *12. In foueam lapsi vanum auxilium.*

Mirantibus cæteris, quis illos mihi casus eripuisset: Cùm tridui, inquam, itinere ad siluestria quædam tesqua peruenissemus; iamque cœlo se luna præcipitaret, nos locorum obliti fabulisque teme capti, à via diuertimus. Eum dein' errorem correcturi, vestigia fortè ferarum persequimur: donec ad auia quæque & inuia ducti, simul viam diemque amisimus. Hic enimverò, dum per obscura noctis progredimur, Ego in cæcam miser voraginem delabor. Vnà omnes conclamamus; & socij ruina me exani-

nimatum rati, pectora manibus plangunt. Sed mihi de Lemnio casu, ni caput illi sum tumuisset, nihil doluerat. Nam ità ferè decideram, vt me tamen pedibus exciperem. Ceterùm, fouea erat pedes haud minùs octodecim alta; vndique præceps, & perpendiculo æquata: quam & ferarum insidijs effossam facilè apparebat. Id ego tantum spatium emensus, mirabar me adhuc viuere: incipioque velut è latomijs Socios vocare. Illi non segnes, vitam mihi gratulari, opemque vltimam alacres polliceri. Sed quo tandem pacto miserum attollerent, deliberabant. Comperiunt, rem vtique funibus aut scalis agendam: à neutris instructi. Tum ego, quin hoc, inquam, studetis; & crurum fascias pro fune submittitis; eaque me arte subleuatis? Id verò per, inquiunt, libenter. Simul aggrediuntur poplites laxare, tæniasque sericas nodo committere, quas mihi longo interuallo porrigerent. Complexus ego amicissimum funem; vtrumque illi brachium insero; iubeoque socios cum bono DEO fortunam tentare. Conantur ij nauiter: meque iam decem circiter pedes euectum, remittente constantia, rursus destituunt. Stomachatus ego percontabar, ecquid insanirent? Sed illi manus pondere victas excusare, & ambulante fascia vstas dicere: velle, vbi se priùs armassent, sarcinam denuo moliri. Ita chirothecis muniti, ad institutum redeunt. Ego rursum funambulus in aere suspendor: Orcique iam meditullium eluctatus, de cetero nil metuebam. Sed & socij validè

nite-

nitebantur, vt perſeuerarent. Ecce autem optimas ſpes inuidia fortunæ illuſit, funemque dimidiatum inopinato abrupit. Continuò heleyarij mei humum ſupini affliguntur, & ego iam tertium præceps, volare dehinc non cupiebam: ſed ad aliud conſilium verſus, trabem mihi aliquam optare cœpi, in qua fortè erepe-rem. Ea quòd nuſquam inueniebatur; ſubit cogitare, ſi ſaxa, & ceſpes comportarentur, fore, vt eo aggere Curtius tandem lacus expleri; ipſeque cum increſcente ſolo poſſem aſſurgere, ac denique in planitiem eniti. Id conſilium vt ſociis aperui, feſtinant hac illacque diſcurrere, & ſi quid nanciſci per tenebras licuit, id omne in foſſam deuoluere. Quæ verò mihi res magno ſtetit. Nam vt quidque ingerebatur, capiti plerumque incidit, pæneque viuum innoxia gleba ſepeliit. Igitur reſpillones meos per omnia iura obteſtatus, ab his exſequijs ceſsarent: audio procul cachinnos, & confuſi agminis clamorem; quem a paganis ſublatum credidi, feſtam alicubi noctem agitantibus. Neque enim dubitabam, quin pagus in vicinia eſſet. Ad hæc, quòd ſublustris fieri nox incipiebat, venio in ſpem opis reperiendæ, ac ſociis meis perſuadeo, vt ſonum perſecuti, ad villam contendant; indidemque ſcalas apportent: ni malint in eo me ergaſtulo pernoctare. Qui aliquamdiu cunctari, tandem abiere.

13 *Fouentis ſolicitudo.*

Interim dum meam fortè ſolitudinem aduerto, & quam procul humano præſidio ſim conſidero, occurrunt animo

mille metus, iamque omnia, quæ fieri poterant, ceu futura expectabam. Quid enim, aiebam, si quis & comites meos error fefellerit, vt iam ipsi quoque se amittant? aut si maximè ad pagum delati, opem inuenerint, quomodo per hæc auia nemorum, per hæc opaca tenebrarum, huc denique redibunt? Si calculos benè posui, noctem ego hanc solus hic exigam. Et vtinam noctem! Nam quid, vbi dies etiam illuxerit? an humilius hoc huius carceris vallum interdiu fieri videbo? Iam, & fames mediuturna, & sitis vtique longa conficient. Forsitan, & belluis pestilens hæc silua est? aut latronum iniurijs nemus obsidetur? Et finge, casu te aliquo euadere, atque ab his inferis Herculem te existere; iam nec hospitium peregrinus inuenies, & pecuniam tibi omnẽ comites abstulere. His cogitationum turbis collisus, memet flens ipse miserabar. dumque ita reduces socios vanus expecto, me mox interim concubia, & hanc dein intempesta, & hanc iterum nox media excepere. Sed nouus ego Sofia nullam ea nocte longiorem me vidisse censui: & postquam in iis angustiis omnia circumspexi, nihil reperi, quod fortuna reliquisset, quam sericam restim, qua si luberet, me suspenderem.

14 Homo & Vrsus vna capti. Tandem oppidò fessum, quod in mœrore solet, altissimus sopor oppressit, luctusque mei non ingratam obliuionem offudit. Hic subibant mille Morphæi simulacra, & rebus mendacissimus me ludificabant. Quibus immodicè delectatus animi pendebam, an somnianti se vmbræ obij-

obiicerent, an oculorum ſibi fides conſtaret? At placuit credere, vigilem eſſe. Iamque adeò non capiebam felicitatem meam; cùm, ecce tibi.

Improuiſa iterum cœpit fortuna iocari. 15

Nam vt me in angulum fortè abieceram, animamque ſonantiùs ducabam. Supernè moles delàpſa, & ſomnum illicò diſcuſſit, & ſpiritum mihi pænè excuſſit. Ego ceſpitem eſſe opinatus, dum turbidè reſpicio, vrſum video, informem belluam. Tunc enimuero

——— mihi pectora frigidus horror
Perculit, & raucis vox mortua faucibus hæſit.

Quis enim iam, niſi vltimam cladem expectaret? aut vt crudum vtique prædoni pabulum fieret? Ergo mecum, hoc, inquam, erat, quod ſolitudinem metuebam? at enim non timerem iam, ſi ſolus eſſem. Quanquam cura certè hic cuſtos me liberauit, qua verebar, ne longum fames negotium faceret. Remedium inueni: famem quippè non timebo iam, *ſed domabo*. Adhuc velut immotus iacueram; poſt verò quàm vrſus ſe attollere, meque exploratundus circuire, & vtraque manu verſare inſtitit, rupit ſilentium metus, cœpique quantis maximis clamoribus ſuperos incla mare. Refugit confeſtim bellua, & ſi qua erumperet, quæritabat.

Iamque per erecti ſcandebat valla barathri
Vrſus, & ad media perrepſerat ardua foſſa.

cùm ſupinus in me fulminis inſtar relabitur.

bitur. Iterumque eadem contentione enititur: iterumque præceps eodem rotatur. Ita decies ea nocte in cœlum euasurus, decies in terram præcipitatur,

Atque meum decies grandi caput ariete pulsat.

Sentiebam tandem non magis timeri feram, quam & timere; neque in carcere aliud molituram. Tum ego ex metu respiraui, & mæstum ridens, quid faceret, inquam, irata; quando vel timida me toties prostrauit? Secundùm hæc, & vrsus quiescere iam incipiebat, siue quòd fugam desperaret; seu quòd casus creber armos illi luxauerat. Et iacuit aliquamdiu vterque *hospes ab hospite tutus*, vt mihi in mentem venerit Androclis, eius, quem Agellius fabulatur, nisi quod apud Leonem ille, ego ad vrsum diuertissem.

Interim multa meditanti, aurora se, demum ostendit, quæ noctem iam omnem exegerat, diemque nuntiatura properabat. Simul incedentium fragor, & colloquentium murmur audiri, & ego lætus socios identidem vocare. Inde sensi ad me certatim accelerari. Decem erant omnino, agrestis manipulus quorum alius funes scalasque alius retia portabant; aliqui sudibus, pleriq; venabulis armati. Hi omnes vnius imperium spectabant; &, quòd pòst comperi, eas feris insidias collocarant. Vbi ad foueam est ventum, auidi circumsistunt, vident; iuxta me, innoxiam feram accumbere. Attoniti, moxque in risum effusi, quid me factum sit, percontantur? Ego, id potiùs, quærendum,

aio, qui me subleuent: tum enim otiosis narraturum. Quare demittunt alacriter fune, appenso altrinsecus tigillo: instantq; operi omnes, ac celeriter me ab ergastulo euehunt. Sed vt medium attigi. consensu obtorpuère; minati non vltra ituros, ni precium pollicerer. Malam rem! quod inquam, vobis precium? Nam planum est, præmium vos mihi debere, qui pernox ad prædam hanc assederim, vrsumque, ne qua effugeret, gratis custodierim. At si nullam huic vos officio gratiam soluitis laborate, vt vestro debeamus. Pactus deinde sestertios aliquot, integrè ex lacu emersi. Equidem vbi in tuto consistere me sensi, circumspicio; & cocur adducere socios omiserint, requiro? Illi negare vsquam vllos vidisse, sed animi sui sponte se adesse dicere, spectatum, siqua fera in laqueos incurrerit. Rem dein omnem narrare ingresso, quemadmodum ego ceciderim, quid comites consilij ceperint; quomodo clamorem insecuti, opem flagitatum abierint: pagani plusculas aiunt per reliquam siluam foueas latere; socios in earum vtique vnum delapsos attineri. Vero id simile mea mihi fortuna faciebat.

16 *Lupus captus.*

Quare, postquàm deiecta lapidum grandine belluam obruimus; dato duobus negotio, qui adstrictis pedibus vectem subderent, inque humeris vrsum asportarent: nos ad ceteros lacus examinandos discurrimus. Atque altero alteroque vacuo, tertius iucundum nobis spectaculum fuit. Nam Lupus ibi iuxta pendulum anserem desidebat, quam ille prædam,

dam, etsi opimam, nullo tamen dente vio-larat. Placuit mihi continentia. Sed ceteri tanquam cædis compertum, indicta caussa, fustuario mulctant. Deprecanti mihi, prudentior vnus, nescis tu, inquit, quantis nos hi prædones iniurijs vexent. Æternū hic cum vrsis lupisque bellum est; nec nisi mutua clade exsatiamur. Quippe dum nauiter illi rebellant, rarò multi superantur. Sic nec dum sinuntur viuere, nec cum occiduntur, sunt innoxii. Et nunquamne accepisti, quid hîs nuper diebus ridiculi viderimus?

17 *Vrsi populatio, & venatio.* Proximus huic nemori est locus; vbi natura iam editis montibus surgit, iam depressis vallibus recedit, opacantur alia frondibus, alia asperantur rupibus; hinc riuuli perennes scaturiunt, inde torrentes præcipites deruunt, vario aspectu nemus, & grande ferarum stabulum. Vrsus id loci erat, vasto corpore bellua; cuius maleficio pagana plebecula mirè turbabatur. Ille noctu fines solitus incursare, inque armenta, inque omne genus pecora identidem grassari; ac longè lateque omnia infesta habere: Idem interdiu castris se tenere, neque è lustris quoquam erumpere. Tum deinde, quoties per agros nullam erat prædam agere, impudens bubilia tentabat, effractisque foribus, eximios tauros, aut è caulis minorem gentem abstrahebat: idque suo iam more factitabat. Habuit ea pecoris clades plebem denique sollicitam. Quare frequentes coeunt, sententiasq; quid facto sit optimum, perquirunt. Placuit maioribus, prouinciæ Impera-

torem accedere, atque arma aduersus vim postulare. His decretis, cùm nemo intercederet: pagani omnes in palatium irruunt; factaque Principis copia, cœpit maiori natu Senex, pro Republica dicere, ac suas suæque ciuitatis iniurias prolixè memorare. Eò calamitatis ventum esse, vt nihil agere iam tutò, nusquam commeare quisquam impunè posset: in stabulis adeò non custodiri iam armenta, sed iugulari: dudum pecuarios caues, cum ipsis gregibus auerti. Restare demum, vt deficiente pecore, ipsimet metuere, liberisque suis Minotaurum pascere cogerentur. Orare, vt communibus armis hæc strages fortunarum suarum defendatur. Caussa cum lacrymis perorata; ostendit optimus Princeps eorum se damnis vehementer commoueri, & velle postulatis vtique morem gerere. Die igitur postero pagum iubet omnem in armis esse, locumque edicit, vbi quemque velit cum telo, & venabulo occurrere. Simul dies illuxit, Imperator venatum egressus, exercitum omnem, vt conuenerat, armatum reperit. Sed in ea legione validis eminebat viribus Cyclops, qui stolidè ferox, venatorem è turba seductum aggreditur orare, vti extra ordinem secum ea bellua committatur: quippè se illam nullo negotio, & primo sudore confecturum. Impetrauit hominis audacia. Iamque adeò dum passim omnes.

Per iuga, per siluas, per & auia lustra
vagantur,
Hortanturque canes, ———

ob-

obſeruari cœpta ſunt commeantis vrſi ve-ſtigia. Igitur læti feram inſiſtunt premere, atque ad cubilia, nuſquam confuſo indicio, accurrere. Specus erat in edito monte ſitus, qui per acclivia difficili aſcenſu adibatur. Huc vbi ventum eſt, impatienter latrare canes, exultare venatores, reſonare valles audiebantur. Omnibus autem in ſtatione collocatis; Polyphemus, ſumto temere venabulo, proximus antri anguſtias obſidebat.

Promtus in hirſutam, comminus ire feram.

Excitatus interim vicino clamore vrſus, poſt quam vidit vim parari, in penitam cauernam ſe recepit; nulla iam arte proliciendus in ignem imperator iuſſiſſet circumdare. Enimuerò vix dum fumi nidor cœperat; cum repentè barbarum frendens erumpit, inque hoſtem obuium incurrit. Stabat Polyphemus, ruentem belluam excepturus, cum Vrſus obiectas venabuli minas impigra manu eluſit; & eodem mox impetu hominem inuadit, affligitque. Excuſſo venabulo Cyclops, nondum ſui obliuiſcitur; ſed brachijs complexus feram, ſine hapheſine ceromate, luctatur. Idem & Vrſus facit; hominemque

Corripit in nodum complexus, & angit inhærens.

In eiuſmodi gymnaſio hi tales palæſtritæ congreſſi, alterni nunc ſuberabant, nunc ſuccumbebant, donec vnà vterque per decliue iugum præcipites rotabantur; inque vltimam vallem perlati, redintegratis odijs, pugnauere. Ibi

de-

demum superior Vrsus, crudeli vulnere Polyphemum pæuissimè extinxit. Nam sinciput illi omne detexit, cutimque toto vertice violentus abrasit: vt cruenta pellis, ab occipitio in humeros defluens repræsentarit

Tegmina Lingonici Tyrianthina
Bardo cuculli.

Tollitur confestim clamor; & Venator, vt HOC iam HABERE Polyphemum conspexit, properat circumucto suppetias ire. Quo animaduerso, Vrsus a Polyphemo diuertit, ac perinde iam Venatorem petit. Dumq; ij inter se aliquamdiu velitantur, spatium datur Polyphemo, sui rursus colligendi; Qui haud segniter in pedes exsilit: pellemque à tergo reuocatam, caluæ pro galea superinijcit. Atque eo cudone tectus, compresso dolore, integer in hostem ruit. Iam crescentibus hominum canumque copijs, imparem se Vrsus sentiens, mentum Venatoris corripuit, barbæque gloriam victori detraxit. Ità se ipse vltus, nouissimè occubuit.

Hæc ille talia commemorabat. Nos interim peragrato nemore, cùm nusquam comites reperissemus, ad pagum deuenimus. Ibi corpus ego curare, quæque alia visum est, agere tantisper incipio, dum cōsilium poneretur, cui me nomini committerem. Inuento tandem, qui gratuitum se ducem præberet, vrbem hanc ingredior iterato mox infortunio à vobis iugulandus LVCIVS, video te, inquit, non auspicatò profectum. Ceterùm ne infeliciores sint comites tui, id magis metuo. Nam tu quidem vt illos amiseris, nos certè

18. Occasio in Vtopiorum metropolin veniēdi, eorumq; bibacitas.

iam

iam reperisti. Illi nullo dum hospitio læti, te quærunt fortasse, seseque amittunt. Atque vtinam inter feras potiùs diuerterint, quàm in ebrietatis theatro traducantur! Triduum enim adhuc totum hæc LIBERI organa valebunt, cùm tu interim videbis, quantis assiduè iniurijs sobrietas expugnetur? Diurnatur in poculis, & pernoctatur. Ac ne hoc quidem solent nostri trasones, vt crapulam edormiant: sed crudum ab altera cœna pauonem, rectà in alterum conuiuium portant: ebrijque, bibunt dum sobrij fiant; nouo artificio, & quod se miretur APICIVS nesciisse. Ego Bicongios, frater, Cicerones; & tricongios; Torquatos & rediuiuum mihi Pisonem narras, quem Plinius scribit biduò, totidemque noctibus, vnam perpotationem continuasse. An aliquid his ipsis portentis siccius dabis? Risit me ANNIVS: &, quantum tu, inquit, aberras? Nam abstemij illi sint, ad hos nostros.

19. *Portentosi potatores.* Comperi fuisse pronuper, qui quantumuis dolium, & ingentes vini amphoras, vno se suctu hausturum ità promitteret; vt quicquid in ora influeret, repensè abdita corporis parte, veluti per fistulam dilaberetur. Et isthæc tamen meraci liquoris pernicies, præmium etiam iniuriæ suæ petebat. Quod quidem prouinciæ Imperator haud grauatè persoluit: cùm iussit vini pestem in furcam agi, restique immodicam sitim intercludi. Ità sanè oportuit, aiebam ego; videntur quippè helluones isti parum habere, si corrumpant tam ingenui roris nectar, nisi,

tali-

talibus quoque ludibrijs infament. Fabulam olim rebar esse MAXIMINVM, qui sitim diurnam amphora Capitolina subinde placabat. Sed cum hi tales historiam nunc fecere. Planissimè respondit LVCIVS: Nam mensis agitur indè quartus, cùm in hanc viciniam compotores octo coiere; qui omnes vno sigmare inclusi ne infra MYSAS accumberent, virum nobilem, qui fortè id temporis diuerterat, adsciuere. Ibi gurges vnus, multis iam quincuncibus siccatis, in vasto sibi iussit, non cyatho, sed dolio misceri; quòd ægrè viginti sextarijs explebatur. Rogauitq; legem, vt mensam perambularet amphora; eaque à binisi dentidem hauriretur. Iussere legem ceteri.

At ipse primus —— *impiger hausit*
Spumantem pateram, & pleno se pro-
luit auro.

Inde alij super alios irrunt; singulique prodiga siti totas propemodum vindemias liguriunt. Iamque hospes, quem dixi, super vnus erat. Is admiratus Charybdes illas, negauit in tanto se naufragio natare posse: ac præterea non restare iam de accumbentibus, qui cum id Bacchi patrimonium patiatur. Datur ei venia, vt circumstantium aliquem legat. Ille ventriosum ibi seruulum habebat, qui ad equos curare solitus, dominum comitabatur. Huic herus, potin', inquit, Saturio, vt vnus hunc mecum Oceanum sorbeas? Ait homo periculum priùs facturum. Ità cum illo portentosæ magnitudinis poculo in angulum secedit ac dicto citiùs, omnem illam vini vim solus exhau-

exhaurit. Mox ad herum reuersus, posse iam se respondit: pergeret proin' ille, conditionemque admitteret. Erectior eo specimine hospes, iubet properè coronari cyathum: eumque primis duntaxat labris libatum Saturionie reddit. Quem ille vtraque manu complexus, ac si nunquam bibisset, altero statim spiritu, ad imum ità siccauit, vt cottabo nullam vini guttulam seruarit. Perditum tamen hunc nebulonem spongia quauis adhuc sicciorem vidisses; nulla, ne sic quidem vertigine actus, suis se ipse pedibus fulciebat.

20. Vinolentorum in vini amatores iniuria.

20. Ego, non igitur abs re est, inquam; quod illi nuper militi doluit. Is de aquatione assidua conquestus, quòd fateretur ——— *Vinum se toto nescisse Decembri*: audierat, fortè; naturam liberaliter egisse, vt quæ singulis, in diem, singulos vini sextarios prouiderit. Malam ergo rem, respondit, quòd meum mihi dimensum nunquam redditur! Et homo is egregiè sit nequam; quem delectet, tanto me quotidie patrimonio euertere. Eum ego si cognoscerem, næ ille magno mihi furtum hoc lueret; & in corium ipsius meus se sextarius vindicaret. Certè hunc ille furem apud vos, video, reperisset.

21. Cœnæ apparatus, & excusatio tenuitatis.

21. Cùm hæc dixissem, adest cum eleganti cultu puer; monetque, horam esse cœnandi: si suaue nobis esset, sequeremur.

Plena stridulus ANSER in culina,
Et latos Spado GALLVS inter ignes,
Et PERDIX, dominaq; PAVLO cauda,
Et grandis volucrum Alitumq; grando
Iam

Iam dudum à verbusque flammulis-
que,
In lautas parat inuolare mensas.
Porcelli quoq; grunnientis exta,
Et LVCANICA ventre de FALI-
SCO,
Et farta-piperata frusta PERNAE,
Iam festas onerant superba lances,
Iam structor iubet, imperatque Carp-
tor,
Iam totas Cocus explicat Culinas;
Et nullos queritur venire DENTES.

Delectabat mè pueri non rudis hendecasyllabus; &, quæso te, inquam, LYCI; an tota tibi familia poetatur? Risit LVCIVS; &, per hos, ait, dies edixi pueris, vt diuinè poeticeque loquerentur. Vbi natales compotorum abierint, redibunt in naturam; & incipient humanè loqui. Interim nunquid imus, & assidemus? Respondi me, si ita vellet, de via fessum, maturam in obsonia famem afferre. Eam, inquit ille, si plebeiam habes, meis quidem ferculis profligabo. Ceterùm magnopere vereor, ne vbi cœnaueris, tum denique intelligas, splendidiùs inuitatum esse te, quàm cœnatum. Nam neque ea mihi culina est, cuius fumos decepti vigiles metuant. Neque alios ferè, quàm

Plebeios calices, & paucis assibus em-
tos
Porrigo. ———

Ità manu me accepta in triclinium abducit: locum, à lychnis cereisque meridici æmulum. Ibi aqua manibus sumta, confestim accumbimus.

22. *Pauonis artificiosum ferculum.* Iam antecenijs ad illicium gulæ deflo-ratis, & mulso in veterem ritum hausto, decretorijs armis reliquam cœnam aggredimur expugnare. Cùm, ecce tibi, primus omnium Pauus importatur, quem planissimè viuere oculi peierabant, neque eum vt carperetur, sed vt vnà cœnaret, in mensam conuolasse. Quippe is per vertebras quasdam occultas mouebatur, orbesque nostros ardentibus oculis aliquamdiu dispiciebat. Tum autem, vt inflato gutture vocem cœpit colligere; & oculeum Syrma lentè superbeque explicare; ac demum vehementi motu se ipse succutere; Ego minimò minùs profugi, nisi me ANNIVS iuxtà recumbens tenuisset. Et hoc nimirum erat, quod promiseras, inquam, ne quem in me sumptum faceres? Iam tu epulisne, an prodigijs mensam oneras? Vtique Hydra hæc aliqua est, quam non edam, sed timeam. Iussit me ANNIVS bonam mentem habere. Ego tibi, inquit, Hercules ero, atque in hac Lernæ patina. Hydram iugulabo. Simul cultro aduersum pectus hausit. Mirabile visu? Discedit insperatò quatuor in partes ossea compages, quam argentea catenatio suis articulis firmauerat figurauerat que patent in vacuo recessu eboreæ rotæ, quæ tacitis libratæ momentis paullo ante volucrem menticam animarant. Adiungit LVCIVS, nempè aues etiam ijs diebus personatas apud VTOPIOS esse: neque dentibus solis lautitias apponi: oculis imò ipsis & cœnamus; & gulosi sumus. Verũ de reliquo ne metue: subibunt iam quæ & fami sint sedandæ.

Explo-

Exploratо artis huius ingenio, vacuũq; tempus, quò biberem, nactus; attollo poculum, & bibo. Verùm ea erát vini præstantia, vt aqua videretur diluendum. Quam dum à pueris exspecto, LVCIVS occupat, &, hinc, ait, habebis, frater. Digitoque intento, perennes in aere lymphas commonstrat, vbertim à plusculis syphonum tubis exundantes. Eas ego, tametsi supra caput altitere, nondum aduerteram, ambulanti cœnæ intentus. Pôstquam igitur suspexi, nihil omnium adhuc fuerat, cuius videndi pertinacior me voluptas teneret. Quippè fons erat, qui ab humo nusquam insisteret; verùm de alto laqueari pendulus, oculos miro artis ludibrio fascinaret Eius labrum orichalco factum atque anaglyptis scitè confusum: *Sparsiones nitidas & abundas* vndique depluentes excipiebat; ea fide, vti mensam, cui mediæ imminebat, nulla defusi liquoris stilla respergeret. 23. *Fons pensius.*

Attonitum ibi me; ac nescio quid ridiculum, LVCIVS, ecquid ergo mihi videatur? interrogat. Ego præ pisce Pontico mutum me, aut pleraque ratione iam in illud miraculum consumta, lapidem dicere. Qui enim possum, inquiebam, quin peregrinis aulam hanc Sacris initiatam putem? Et iuges hæ nymphæ per liquidum aera lasciuire, quæ nullo tamen subterraneo tubulo se emerserint, nec de summa testudine delabantur, patrijs, opinor, artibus haud didicere. Suspenderant autem omnem hanc elegantiæ machinam, tres de Serico texto funiculi qui ab crateris margine, aquis inter 24.

ter ſe ſpatijs ſurſum verſum educti, in aureum tabulati pomum coibant. At ego indidem hauſturus, nequij eo altitudinis pertinere, vt fontanam contingerem. Quare iam & mihi deridiculus, reſpicio cæteros, aioque

Impoti moriemur hic, Sodales,
Si tali ſitis eſt domanda lympha.

Nam vt ſuperbiunt hæ vndæ! ſitimque aduenam contemnunt? In gigantum vtique conuiuia ſuſpenſæ: ad quos pumili nos ſumus; & pegmate penè altero indigemus, vt iſtuc euehamur. Tum LVCIVS, digitos à pollice proximos in annulum indere, qui de crateris vmbone modicus emiuebat, ac penſiles aquas, quod libuit, nullo negotio detrahere: cum interim neq; pendere machina deſineret, & perpetuus nympharum tenor nuſquam titubaret.

25. Ego de nihilo trepidus, LVCIVM, vt parciùs hæc vellet, commoneo: perſuaſeram enim mihi, non dubiam eius operis ruinam, ſi deorſum porrò tenderetur. Poſteà verò quàm ſana vndique omnia conſpeximus, & ea nos dicere facereque perſeueramus, quæ vſuuenire mirantibus ſolent, cœpit ANNIVS ſingula eius prodigij momenta euulgare. Et, videm' inquit, hoc tu Serici texti filum; vnde omnem hunc ſal.entem in aere libramus? Ego, hoccine, ais, trigeminum? Sanè, inquam. Ac ſimul manum inijcio, oculiſque rem ſollertiùs contemplor; dum abſtruſos albentis plumbi tubulos deprehendo, quos textiles illæ ſericæque nebulæ amiciebant. Et re perpensâ, ad ANNIVM,

reperi fraudem liquidissimè, succlamo. Sensit ille continuò rem esse: &, non erras, inquit frater. Nam per hos cuniculos, aqua clanculo in huius MARSYÆ pilam insinuatur, indeque fistulatim aperta vi remouitur, seque ipsa per hoc ahenum diffundit, quam postliminio omnem occupata contentione istic tubus, sub aterum funem insutus, assiduè resorbet, inq; summum lacunar vel nuitam reducit. Quo fit, vt ad dinensum semper & inundetur hæc capedo, & nunquam tamen exundet. Cui rei facit in primis antlia, siue ij sunt aquei folles super hoc tabulatum ingeniosè structi, à quibus tubuli, quos dixi, ingurgitantur alterni, & exhauriuntur.

Ceterùm minus est decem dierum, quando coram adfuit Hispani nominis adolescens, & cum eo lecta gentilium manus, qui secundùm ea, quæ in congressu solemus, hanc sibi rogarunt veniam dari, vt liceret domi meæ curiosis esse. Ego, quòd & litteratos, & cetera humanos arbitrabar, facio copiam: admitto, deduco. Vt ventum denique in hanc diætam est, ostentum hoc merum esse, & plus quàm humanæ sollertiæ commentum vociferantur: Dædalum ipsum tantæ rei inueniendæ non fuisse. Vtque in partes discessere, alijs aliud opinãtibus, inuenior vnus; nempè dum nos, inquit, litigamus, &, an motus arte perennare possit, ambigimus; interim caussam hæc, ecce, monstra disceptant; artemque, ad tot iudicum subsellia ream, nostri nunc oculi absoluunt. Nam hæc mihi nisi perennis agitatio est, exscenso lapide quin sim stupidior, porrò 26.

non excuſo. Dixitque id ea vocis & oris contentione,vt pareret ſerium eſſe, & pleroſque commotos:quorum alius, iam nuper,aiebat, ſe ex homine non indil genti comperiſſe; id genus artem, in vitrea quoq; ſphærula, (non illa Archimedea,) viuere cœpiſſe, Regique inſulano in manus veniſſe ſimul atque excidiſſe, quam tamen cladem idem artifex poſt quartum & decimum diem, alterà eiuſdem ſpeciminis illecebra reſarſerit. Reſpondi,nolle me huic, ſiue fabula, ſiue hiſtoria eſt, oculos effodere: Scire tamen quanta pridem infamia laborent, qui, vbi ſomniaſſent motus perpetuitatem, continuò illud εὕρηκα perdiſpoſitos præcones intempeſtiuè proclamarint. Certè, quòd ad præſentis rei faciem attineret, hic verò à ſomnis otioſi eſſent: nolle me hac fabularum annona in populum probari.

Sub hæc ANNIVS frigidam chryſtallo haurit; eaque mihi porrecta, fontem vndè detraxerat, eodem rurſus impellit. Qui ſuis ſtatim momentis euectus, lychnuchum mihi geminum, à tholo penſilem, referebat. Ego venuſtiſſimæ rei fuga delectatus, dixi, ad reliquum cœnæ mihi haud perinde allubeſcere: ſed ſitim, ſi quæ ſit, malle me in fontis ſpectaculo trahere, quàm vel Apiciana promulſide iugulare. Tum, gratulor mihi, inquit LVCIVS, dum nullæ dapes ad ſtomachum faciunt, eſſe tamen aliquid, quo tu te poſſis oblectare. Si quidem aduentitiam hanc tibi cœnam parauimus,id eſt, extemporalem, ac breuem: quando conſtitui te ad ſollennem iuuenum eorum, de

quibus

quibus demonstraui, pompam ducere: vbi luxum moremque plus Asiaticum liceat speculari. Et, crede mihi, Sybaritas, iurabis, cùm videris. Innuit secundùm hæc puero: qui rursus non vulgario pede versum instruxit. dumque nos patinarijs voluptatibus altercamur, & solidas lites Falerno lepore tẽperamus; interim ille ceteras cõuiuiorũ insanias, sic est persecutus:

Difficile est Satyram non scribere. Nã quis iniqui 27. *Conuiuiorum luxus & insania.*
Tam patiens luxus! tam ferreus, vt teneat se?
Constitit in summo vitium. Neq; fercula census
Patritij saturant. Neq; tot patrimonia lances
Sufficiunt replere duas. Placet vna voluptas,
Quæ totis emitur pauca in conuiuia regnis.
Pridem nostra gulam regio defecit. Ab Indo
Ingluuies cœnam vocat ambitiosa Macello.
Phasides exhausit modò littora; Pascitur orbe
Altero, & in Libyes damnum popa venter anhelat.
Et Numidum galli, Phariјq; sagina Canopi,
Nobilis in nostra iugulatur præda culina.
Plebeium sapit atq; nauseatur
Quicquid sub patria natauit vnda;
Quicquid per patriam volauit auram:
Sed solùm peregrina iam superbo

Se se fercula venditant palato.
Quas neq; Pollucis effuderat Histrio rimis,
Canula nũc illas infima fundit opes.
Sexcentis patinam plebs millibus æstimat vnam:
Et modus impensæ est, non habuisse modum.
Prodiga vult solis volucrum gula viuere linguis;
Caraq; pennigeræ funera gentis amat.
Hinc petit Aoniæ vox laudatissima Syluæ,
Et quicquid strepera garrijt in cauea.
Hinc Perdix, hinc turde siles, hinc Psittace luges,
Hinc quereris cãtus Aura tacere tuos.
Non licet Assyrio cerebrum retinere volucri,
Pascit Auis nostram tam preciosa famem.
Quæq; priùs tuta gemuit super arbore lingua,
Nunc gemit infesto lingua rota veru.
Siue per Hesperium Murena perambulat equor,
Siue sub Euxino gurgite Rhombus habet;
Adria seu Mullum, seu lympha alis vlla Catillum;
Illis est patina vasta replenda palus.
Nec solùm est pretiosa fames; preciosa perinde
Est sitis, assidui rore domanda meri.
Vnio quippe viris Mera fundere vina iubetur;
Et fieri gemmis ebria turba solet.

Hae

Hæc ego non credam venusina digna lucerna.

Commodum hæc nobis absoluerat, grata volubilitate Puer, cum repentè cœpit in diætæ angulo suauissimi concentus musica exsonare. Ego, retortis ad illam oculis, iucũdam ferarum scenam intueor; Simios grandiusculos duos, qui singulas testudines complexi, scienter lusitabant. Ponè hos, tigris altera citharam, altera chelyn eburno plectro temperabant. Satyrisci deinde ac Fauni quatuor liquidis vocibus accinere; & Vrsus denique barbyton animare notabantur. Miranti mihi, quis feras ad hanc humanitatem erudijsset; ANNIVS innuit, Pueros esse symphoniacos, qui in pelles coniecti, artem illam Musicam efferarent. Laudabam ingenium, quo etiam Artibus personæ inducerentur; ac totus inhiabam. Cùmque illi me Amphiones diu vocalibus illecebris ludificassent; pęnè vt iam in somnum nutarem: excitauit me ANNIVS, &, miseret me tui, qui inter has, inquit epulas potes esse Tantalus. Quem enim, inquiebam, non inuitarent, immò euitarent hæ Sirenes? Sensum omnem eripiunt: nec meus sum, quoties meæ harum sunt aures. Sublata ille confestim manu innuit; nutuq; vno omnem illum Heliconeum exanimauit.

28. Conuiuialis symphonia.

Tum, narrabo, inquit, frater, quid vicino huic nostro, nudius tertius acciderit: vt est homo copiosus, sed oppidò litterarum rudis, ac solis commessationibus doctus. Nam cùm census nuper helluorum agebatur,

29. Absente domino, famuli culina, & cella dominantur.

——nulli maior fuit vsus edendi
Tempestate illa. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad Saxum, Rutupinove edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu
Et semel aspecti littus dicebat Echini.

Neque hodie in Bacchi Circensibus ab vlla factione temere superatur. Ille cælebs; &, quod de Claudio Cæsare fertur, in magna venarum familia, omnium verna est Vsus fortè venerat, vt foras condiceret, ad Quinquatria calicum celebranda. Cui itineri accinctus, seruulum iubet vnum comitari; ceteris diem, quo reducem expectarent, constituit. Præbuit ea res famulis materiem fraudis texendæ. Qui omnes vsi ingenio coiere; cœperuntque, auctore atriensi, non incallido seruulo, inter se coniurare; ac fortunis heri omnibus bellum indicere. Conuenit autem, vt sumptuosum pro cœna sympósium haberent; heroque absente Saturnalia Romana viuerent. At illud polluctum neu quis nisi seruus ac familiaris vocaretur; neue nisi ebrius accubitu surgeret IOVEM LAPIDEM, quà singuli, quà omnes iurarent, nihil enuntiare. Coquus, cùm reliquam legem iussisset; intercessit, ne lex de externis prohibendis prorogaretur. Est, inquit, è regione scriba, iuuenis benè litteratus: quem meministis omnes, quoties nobis ille obsequatur. Hunc VELITIS IVBEATIS, Quirites, ab hac lege eximium, nostris consilijs interesse. Iusserunt omnes. Indè plebiscitum factum; quo

quo negotium vnicuique datum, quid fieri oporteret: Dispensator florem dominici vini, ac reliquum penum curaret: Coquus prædam primi nominis è piscina; summam de corte indolem; totumque viuarium in culinam ambulare cogeret, ac focum luculentum adornaret: Atriensis, reiectis Samijs, suppellectilem argenteam præberet: Ianitor, inuitato scriba, ceteros omnes arceret: reliquus miles, in opere faciundo, suis quisque ducibus pareret: Ea denique omnia vt ante primas faces conficerent. Porrò, ne quis cœnæ indicem ignoraret, hanc tabulam in triclinio fixere.

In iure liquido, & delicato naufragos
Duos Spadones gallos; Numidicas duas
Gallinas; Anserem fartum vnum; Porcij
Corocottæ Grunnij nepotem vnum; Trium
Pondo Murenam; Leporem bimum, & ceteras.
Minoris nominis dapes Tum dein duos
Vini Falerni congios; & Cretici
Vnam, vnam Massici liquoris amphoram.

Additæ socordibus pœnæ: Congius vno sudore hauriendus.

Postquàm ità decretum est, derepentino
Fit strepitus tectis, vocemq; per ampla volutant
Atria. Feruet opus ——————

Stricto mucrone ædes perambulantur. Iam alibi pisces in macello exenterantur, alibi gallinæ, teneraq; earum familia iugulantur: hi lepotaria cultris vastare; hi

cellā vinariā cum cadis percursare conspiciuntur, In communi omnium clade, hic porcelli grunniunt, hic anseres strepunt: pauitant lepores, trepidant volucres. Nemo non cædibus operatur: & pars ignauiæ est, crudelem non esse. Quid multis?

Omnes se prædæ accingunt, dapibusq́; futuris
Tergora deripiunt costis, & viscera nudant;
Pars in frusta secant, verubusq́; trementia figunt
Corpora: ahena locant alij, flammasq́; ministrant.

31. Iam sol in vesperum, iam dies in senium ibat; & crepusculum vt vt properaret, tardum credebatur. Interea loci adolescens peregrinus, quem intempestiuè pecunia defecerat, vrbem ingressus, gratuitum vicatim diuersorium quæritat. At multis hinc indè foribus nequicquam salutatis, ad illas denique ædes diuertit. Vtque instituit primùm valuas pulsare, ocyùs omnes vernularum cunei accurrunt, scribam suum cum applausu accepturi. Vident proscriba hunc, quem dixi, adolescentem. Mutato statim vultu, rogant tristes, ecquid sibi hoc noctis, & hoc loci velit? Hospitale cubiculum, inquit, & larem honestis litteris patronum. Aiunt, aberrasse illum de via. Nam si Prytaneum quæreret, procul inde Athenas esse. Apud se nullis litteris annonam præberi. Supplicat obstinatis adolescens. Illi pertinaciter negant, id absentiuo patrefamilias licere. Instat ille, vrget. Persistunt illi: & cum dicto

ianuam

ianuam occludunt. Ità exclusus, hæret; quemnam porrò hospitem salutet! vertit in omnem partem sese, videtque furtiuo passu de vicinia iuuenem prodire, ipsasque illas ædes petere. Et nempè is, quod post comperit, scriba erat. Stetit alter, & è propinquo; quid fieret, aspectabat. Ceterùm vix leuiter Scriba pulsauerat, cùm vndique properatur, aperitur, intromittitur. Tum secum ipse miser, quantum inquit, homo homini præstat! & istic, quàm molli ariete expugnauit pertinaciam ostij huius! Simul ad rimulam se admouet: conspicatur aduenam, inter amplexus famulorum, lætasque acclamationes triumphare. Hæc speculanti, ex ipsa re, incidit suspicio: hem! herus abseus; familia nunc tristis; de improuiso læti; repulsus ego; receptus alter: ex his centonibus non potest, quin fallaciæ suantur. Eas quo ingenio deprehendat, meditatur. Sed enim dum circumit, & qua parte domus sit peruia requirit; moræ impatiens

Nullane finis, ait, nostro est speranda labori?
Tristis & in patulo limine somnus erit?
Me media noctes, me sidera prona iacentem,
Frigidaq: Eöo vestiet aura gelu?

Hęc taliaque stomachatus, venit ad posticas ædium fores: ibi horreum malè sartum inuenit; perrumpit, seseque in summum fœnile penetrat: lectulum certè habiturus aduersum noctem, quando cænula se fami negaret. Decubuerat iam in 38.

culmo, & incœnatus oculos in somnum orabat; quando indidem cæpit clamores seruulorum, risusque audire, tam clarè, vt vicinos esse non temere crederet. Igitur victus humani generis vitio, cupit eodem oculos transmittere, quo iam aures pertinuerant. Nec quieuit, donec alicubi fatiscere modico hiatu parietem aduertit: per quem, magnam culinæ partem felici curiositate transpiceret; ac, quoties ianua impellebatur, ad vsque tricliuium, insidias oculorum promoueret. Quacunque aspicit; spatiosa gulæ pascua occurrunt: nec series ollarum explicari per foci angustias potest;

——— insessaq; pondere tanto
Subter anhelat humus. ———

(Domus quippe omnis funalibus, atque ipso culinæ incendio luculenta, nihil iam illi habebat occultum.) Videt dapes, plus quam ad vernile palatum lautas; videt hinc generosi vini testas, pittacijs inscriptas; hinc stratas magnifice mensas, & in epulonum comitia instructas. Quid multa! inuident hanc dentes oculis suis illecebram, quam eripere mallent: pœnituitque ieiunum vidisse, quæ famem & saturo, sitim vel ebrio fecissent.

33. Inter tam superbam ciborum indaginem discumbitur, cœnatur, bibitur. Visi omnes aduersus fortunam securi, tutas noctis illecebras, & posteri diei repotia somniabant. Sed enim

Nec dum prima fames epulis, nec prima falerno
Pulsa sitis fuerat, ———. Vix imo dum

Cœ-

Cœperat Isthmiaco feruere Lyeuo in auro,

cum equitum fremitus, & equorum hinnitus auditur. Combibones nihil sua quidem interesse rati, sese erronibus poculi; inuitare, ac faustam heri absentiam insistunt bibere. Interea pro ædibus consistitur: negligunt. Pulsatur, contemnunt. Clamor nouissimè tollitur: at illis auscultare, nondum neque otiosum erat, neque opportunum. Pergunt tamen à foribus infesti esse, & molesti: clamant, pulsant, turbant, Denique audiuntur. Procurrit ianitor, deque fenestræ specula stomachosus, ecquis turbet? scitatur. Audit, agnoscitque herum esse. Continuò mentis ac linguæ inops, ad conuiuas aduolat; dicit in Auriculam Atriensi, herum esse. Lymphatus ille exsilit; eodem accurrit, fidemque explorat oculorum. Redit amens, & compotoribus herum esse, palam inclamat. Iugulati omnes supremo infortunio, vocem amittunt, & qua cuique proximum est, diffugiunt. Alius cantharos cirneasque in angulum aliquem abdere, alius intactas dapes humi deponere, atque iniecto amiculo super obruere, alij alia properare, & omnia turbis erroribusque confundere. Iam pleramque omnem supellectilem migrauerant, reique indicium probè texerant: nisi mèdiastinus seruulus arcanum omne infeliciter corrupisset. Is vnus, cum se profusius ingurgitasset, in fœda exercitus fuga, temulentus vacillabat; iamque super triclinij limen abiectus, pro semianimi succubuerat. In eo auferendo dū

tres alij laborant; vni vinum effunditur de lagena, quam secum abstulerat, & largissimo fluento circum omne pauimentum inundatur. Hic miserabilis omnium clamor: vtique iam proditos se, nec indicium porrò cælari posse vociferantur.

34. Sub hæc, & Atriensis accurrit, opemque in ingenio quærit: & ianitor abit; herum tandem intromittere. Qui quidem quoties passum facit, toties importuno aduentori, pestem pro aduenititia precatur; quòd tam hilarum consilium ipsis hilarijs disturbasset. Sed & Scriba deprehensus, quem locum caperet, ignorabat. Ne primo tamen ingressu conspicuus esset, per tenebras fugit; seseque ponè herilem lectulum abstrudit: periturus noctu, si vel animam sonantius duceret, vel alio se ipse crepitu moueret. Reserantur denique fores, & herus ingreditur: qui vultuosè percontari insistit; ecur verbero in foribus recludendis hanc moram fecerit? Seruulus, eò, inquit, quòd altum familia omnis obdormierat; neque te hac noctu quisquam putarat opperiendum. Credidit albæ mentis vappa; & restinctis dudùm omnibus lychnis, cum fuscæ laternæ spurcissima anima, ad triclinium perducitur. Occurrit in primis gradibus, cupediarum insolens nidor. Eum ait ianitor à contiguis ædibus extitisse. Halitus generosi liquoris vndique reflatur. Dolium ait seruus relictum fuisse, idque hac graueolentia domum infamasse. Feliciter ad id locorum mentitus ianitor; quid iam in triclinij limine causaretur, cogitabat. Nam vt eò peruenit herus,

lu-

luctantes adhuc cum ebrio ceteros inuenit. Cuius caussam sciscitanti, Atricensis promto mendacio respondit: Eum per obscura noctis incautiùs properasse, vt illi primus occurreret; interim in trabem incurisse; vnde in mortuum decumberet, & necdum ad se redisset. Quærenti dein', cur igitur a vino cadauer feteret? ille, quod, inquit, faciem omnem pauxillo vino permulsimus; & hoc succo medico animam propè fugientem retinuimus.

Non sensit verba dari, vecors animus, sed fidem constare familiæ ratus, triclinium ingreditur, iubetque coquum præter ceteros expergefieri, cęnulamque sibi, & comiti suo maturari. Adest ille, non de somno, sed symposio excitatus: negat domi ignem, negat focum esse, ad quem extemporales instrui cœnæ queant. Velle se tamen iuris aliquid apparare; ac ne capite cęna fineque careat, oua & mala ponere. Nam aliud intempesta nocte, & passim offusa soporis nebula, haud perinde posse. Ita abit; ac suscitabulo ignes (quos iam antè, ne sceleris vestigium foret, frigida restinxerat) animare aggreditur. Enimvero hic.

Infinita caui spirant conuitia folles,
Augescitque à bile focus, flammaq. recentes
In maledicta ruunt. ———

Voluisset ad huiusmodi offam, ne Cerberus quidam inuitari, quam his Medea precibus lustrasset, sed aliud ab irata culina non debuit expectari.

Ni-

Nihil fiebat horum omnium, quod arbitros adolescentis oculos falleret. Is & dapum sublatarum struem, & mustulentos calices, & trepidum Scribam, & alia suis quæque latibulis reponi obseruarat. Post verò quàm omnem eius tragœdiæ caussam didicit, & potoribus interuenisse herum sensit, vertit in spem cœne potiundæ, si ingenio vteretur. Ad hæc dolebat homini repulsa: iamque stimulis in vindictam agebatur. Proinde clam de fœnili se deijcit; horreumque omne remensus, in publicum exit; atque ad easdem postliminiò fores redit, quarum pertinaciam tantulò antè compererat. Indidem audacter clamat, & noctis vnius hospitium rogat. Sensit illico non idem foribus ingenium esse. Nam herus, te recognita, admitti imperat intempestum sibi hospitem, & iubet, quicquid cœnulæ esset, conuiuam esse: homo peregrinæ rei præcupidus. Videt mox liberalem vultum, & molestiæ primæ indolem: ac laudat. Post, auidè scitatur,

——*Quæ caussa coegerit illas*
Id noctis tentare fores? quo tenderet hospes?
Qui genus? vnde domo?

Ad quæ singula respondit adolescens, haud simplici commento addiditque litteris se Græcis ac Latinis doctum, humana insuper iura didicisse, & naturæ arcanæque artis mysten esse. Sapientiæ disciplinas innuebat: sed alter in diuersum trahere, hominemque cœpit suspicari, diuinum esse, & magicis iniurijs naturam excantare, aliaque posse osten-

ta edere. Auxit eam perſuaſionem, quòd mira quædam hoſpes memorabat, quæ in Cimmerijs vidiſſet. Nam ibi fuiſſe, qui artem profeſſus volandi, breui effecerit, vt aer nouis inquilinis habitaretur, viamque homines in cœlum affectarent. Et ſi nondum eſt, inquit, cur cælites ſibi formident: plerique enim inter prima adhuc rudimenta, alas exuunt, non recepturi. Et Magiſter ipſe diem fortè edixerat, quo ſpecimen veri eſſet daturus; accurreratq; magna hominum vis inſaniæ ſpectatrix: Cùm ille in præalta turri conſpicuus, vtique brachio grandes alas implicuit, ac minuſculis pedes induit. Tum paſſis manibus ſuam artem aduocare; ſeque in liquido aere ſuſpenſum, populo cœpit oſtendere. Enimvero tum artifici turba applaudere; Dædalumque clamor à fabula vindicare. Sed enim quem illæſum aer tenuerat, eum longè inhumaniùs terra accepit. Nam vbi demittere ſe voluit, temere ad rupem illiſus, crura miſer lumboſque effregit. Quod priùs aiebat nunquam accidiſſe; ſed tum denique vertigine perturbatum, temperare ſibi in deſcenſu nequijſſe; Non terruit ruina diſcipulos: qui pluſculi adhuc pergunt; remque aiunt eſſe facilè facillimam, VOLARE: id iam ſolùm agi, quemadmodum ſine noxa in terram deponantur. Ibi enim in re tantula plerumque periculum adiri.

Hoc genus plura cùm iuuenis feſtiuè memoraret, iamque in eo eſſet, vt ædium dominus ſpecimen optaret artis ATRACIÆ fieri: interim Coquus cùm annona 37.

mali-

malignè præbita, & natanti iusculo subit; quam cænam putida appendix coronabat,

——— *Dimidio constrictus gãmarus ouo*, aut si quid abiectius potuit seruilis vindicta coquere, vix autem in ianuæ limen euaserat cùm obtunsis pedum digitis in sellæ fulcrum offendit, & pronus, excussò de manibus ferculo, prosternitur. Nec mora canes vndique accurrunt, & arbitrati suum sibi dimensum obsipari, gnauiter helluantur. Tum verò effusè ridere omnes, & Cynicam hanc esse cænam dicere: At Coquus stomachari, & iræ plenus profugere.

38 Tandem pater inquit familias, nisi aliis nos artibus hodie obsonamus, incœnatis est dormiendum. Sed profectò ferunt potentes esse aliquos, qui arcano murmure cœlum possint omne deponere, terramque de nubibus suspendere. Qui imò, inquit, alter didicerint fontes durare, montes diluere, & magnis identidem ludibrijs naturam fallere. Excipit horus, & his promptum vtique sit, cænulam subinde modicam excantare. Ac tu quidem si talium es artium gnarus, quid porrò differs: prohibe hanc noctem nobis ablstemiam esse. Nam vides cæteroquin, quam nullum familiæ studium vigilet! Castigauit improbum votum adolescens monuitque saniora velle. Gulam tanti non esse, cui tanto cum periculo litaretur. Ceterùm si epulas concupisceret, ego, inquit, nequaquam, vt multi, malis artibus nitendo, neque sepulchralibus odarijs, sed sanctioribus disciplinis

ope-

operatus, res tibi tales effectas dabo; dum hac tamen lege tecum transegero, vt ne cœpta mea intempestiuè disturbes; neque iusto curiosior, quid agatur, requiras. Sed silentio auctoratus, spectator esse, quàm negotiosus actor, malis. Promittit ille, & piscem, ait, Ponticum vides, aut neminem certè hominum minùs linguacem. Simul obmutuit. Circumstat familia, ignara exploratoris; & arcani sui secura, quid moliatur histrio exspectat.

Hic cœpit aduena, & cum voculis nulli rei significandæ, sed in stultitiam inuentis, describ t orbem: atque indidem iubet seruulum (quem vnum herus peregrè adduxerat) in culinam decurrere: inuenturum ibi gallum spadonem, à veru etiamnum recentem, & post ianuæ limen excubantem. Serui insperatò fulminatos se credidere; & alterum alter intuiti, proditionem coniectarunt. Dumque annuunt inter se abnuuntque; abit vernula, rerumque nimicarum ignarus, tollit semimarem capum, atque in mensam hilaris importat. Herus bonis se auibus pedem intulisse sentiens, in reliquam scenæ comœdiam excitatur. At ceteri plus iam spectasse sibi videbantur, quam vellent: ereptaque dentibus præda, omnium vngues in prædonem prutiebant. Interim pergit histrio, iubetque illicò ad ædium primas scalas ire, indeque in salsamento lepusculum capere. Abitur, quæritur, reperitur: &, famulis nequicquam ringentibus, infertur. Mox eidem ludio, pro foribus, in- 39

inquit, arca quædam est lignea, illam tu expilato, dapsilesque hinc volucrum, hinc piscium delicias, diuersis in patinis diripito. Nihil obsequij omissum, & absque reti, squamigeræ, aligeræque gentes, in potestatem venere. Vix etiamdum redierat cum dape famulus, & altero mox imperio ablegatur: iubetur, ponè focum Gallinam Numidicam cum tribus liberis, ex amiculo euoluere. Non segnis iam alter ad hæc imperia, currit; scrutatur; redit tristior: ait, illam verò matrem defieri. Erubuit errorem adolescens; & quando certus tamen erat, alitem ibi vidisse, perseuerauit familiarem vtique furem credere. Igitur tristi silentio, & minantibus oculis circumspicit. Vtque omnes consternatos metu sensit, vnius præsertim colore motus, cladem domus denuntiat, si quis in eo osculento fraudem porrò faceret. Sic eodem redire ianitorem iubet. Et nempe hic ipsius erat, qui sibi illud de cœna apophoretum sepofuerat: iamque territus, ne nisi afferre maturaret, facinus proderetur. Numidicam properanter, è fuga, reducit. Vltimum adhuc restabat de profuga bibonum gente spolium, vini Opimiani cadus, quem inter lignorum struem abstruserant; eum illinc peti, & ne Ceres sine Baccho frigeret, inferri mandauit. At minister strenuè obsecutus, ingentem amphoram tollit. Sed oneri vires non suffecere, donec fatigato ianitor suppetias ijt. Quibus ambobus sub pondere anhelantibus; non potuit diutiùs pater familias, quin rupto fœdere exclama-

ret

ret, ſatis iam ſuperque obſonij, vel in pontificale epulum eſſe. Saturatus aliquando tot ferculorum prodigijs, de cetero quieſceret. Et verò alioquin iam ad mala vſque peruenerat: increpat tamen hominem oculis atrocibus adoleſcens: &, niſi tu, inquit, liberalitati huic manum inieciſſes, iſthæc antecænia ſolùm haberes: fercula reliqua, & tragemata, tu ne tota quidem dextra computares; tam ego & multa, & lauta apparaſſem. Nunc ſi famem abſoluere epulis certè his patrocinantibus non potes, linguæ intemperantiam accuſa. Dixit,& accubuit, ſerui miniſtrant muti, & pallidi: quaſque ſibi cupedias condicerant, ludente fortuna, in alienam ingluuiem cedere conſpicantur. Ferunt tamen, ac diſſimulant. Nec enim facere aliud promptum erat, ni funeſtam habere noctem vellent.

Iugis interim omnes cura coquebat, quid tandem infelice ſcriba fieret? quem neque domo emittere ſciebant, neque retinere, quin deprehenderetur. Et ipſe etiam ſcriba ſuam vicem mirè ſollicitus, in momenta infortunium expectat, 40

——— *pænamque luit formidine pæna.*

Verùm & hanc denique rem euenta iuuerunt.

Fortè pater familias iam potulentus, vbi vidit tantum ſe artificem reperiſſe, ait pridem ſe periculoſa curioſitate attineri, videndi cacodæmonis; ſi qua citra noxam videri poſſet. Negat hoſpes, id legibus conceſſum; & rem eſſe 41

se plenam consternationis. Ille deprecatus terriculamentum; si humano, inquit, schemate os genius tartareum fallat, nihil visu formidabile conspiciemus. Orat proin obsecratque eius postulati gratiam fieri. Contrà hæc diu adolescens nequicquam tergiuersatus, inijt festiui doli fallaciam. Compromittit honestis artibus, quæ postulentur, efficere. Caueret tamen ne quid præterea sollicitaret: Nam id ostentum, talium sibi operum extremum fore. Prodit deinde in medium, sermoneque Romano ampullatur; & scribæ pòst lectulum latenti. In Polyphemi diuersorium, inquit, incidisti; vt Vlysses tibi opus sit aliquis, cuius sollertia euadas. Quemquidem habebis, vbi me auscultaueris. Secundùm hæc prolixè ostendit, quid facere eum velit, vt saluus ex angustiis eluctetur. Herus interea vecors mancipium, Stygio carmine infernum exciri hostem arbitratur. At scriba, Latini iuris gnarus, & ingenio adolescentis hilaratus, subinde obtusum remugit, quæque præterea sunt agenda cognoscit. Vt denique mimum integrè composuerunt, mouit herum hospes iam sibi præsens esset; erupturum ab intimo cubiculo monstrum: videret etiam atque etiam, ne sui oblitus, loqui aliquid susciperet, cuius in proximo pœniteret. Ea præfatus, cępit barbarico stridore hiare verba, aulæum tragicum pandere, & Siparium scenicum explicare; neque adeò ipse, quid diceret, scire. Donec tempestiuum ratus scriba, aliquamdiu in cubiculo tumultuatur, lectulumque tremefacit.

Et

Et crepitus Erebi, & Furias imitatur
Auerni:

foribus deinde impulsis, magno æstu in diætam erumpit. Tum verò herus sibi metuens.

Obtutu gelida ora premit; dubiusque per
artus
Horror iit ———

Verùm ille ter in orbem quaterque circumactus, & nescio quid aliud gesticulatus; cum insano fremitu se de triclinio eiecit: ac eodem deinceps impetu per scalas ianuamque in tutum euasit. Ibi ferunt patremfamilias, vt se ex timore collegerit, exclamasse, nullum se, quoad vixerit, Cacodæmonem vidisse, qui Scribæ illi vicino magis geminus, omniaque tam similis fuisset. Excepit hanc ANNII fabulam communis risus. Ego lepidam credidi familiam, in qua fortunæ liceret ita iocari.

VTOPIÆ
DIDACI
BEMARDINI.

LIBER QVARTVS.

I

DVM hæc Philippus, ventum est ad id diei, vbi iam vesperauerat. Monuit igitur, cogitandum de reditu ac *In cāpis animi caussa ab noctant.*

ac domuitione. Nequaquam, ait Hugo, ſed, tam ſereno aere, hic tecum totam noctem perambulabimus. Nempè vbi nec eſt quod cœnes, neque vbi cubes? inquit Philippus. Non cubandi, ſed ambulandi cauſſa huc conceſſimus, ait Hugo, &, quod præcipuum eſt, fabulandi. Hoc agamus, inquam ego, ſudum eſt cælum, Luna limpida, fabulæ pro cœna erunt. Etiam Hiſpana nobilitas, cum, ob diurnos calores, in campum & ſolem prodire moleſtia eſt, nocturna & aura, & ambulatione gaudet. Hic Philippus, quando ita iubetis, ait, cœnæ priuationem vobis imputare, frigidum prandium mihi: nihil eſt ad manum, niſi quod de prandio reliquimus, non tamen ſine lactuca.

Et vino, & ſale, & omnibus cachinnis.

Atque heus

Miniſter vetuli puer Falerni
Inger mi calices amariores.
Vt lex Poſthumia iubet Magiſtra.

Si vinum non deeſt, nihil deeſt, ait Hugo: vinum nunc eſt omnia. Hoc enim æſtiuo tempore, magis potare iuuat, quàm cœnare. Mihi enimuerò, inquiebam ego, ſatiùs eſt, Philippi reliquam fabulam, quam Falernum haurire. Igitur quod cuique raptim in manus veniebat, id aut degulabat, aut exhauriebat. Moxque poſtea, Philippo medium locum tenente, cœpimus ambulare, Philippus autem inchoatum ſermonem ſic proſequi.

2 *Fabula ſuperioris cōtinuatio*

Eodem tempore audimus præter ædes illas, magnæ frequentiæ plauſum, & feſtam inſaniam ferri. Iubet illico LVCIVS

con-

considerari, ecquid ij vitulentur? Refert puer, nobilitatem a venatu, cum præda reuenire. Hoc, inquit, est, quod dixeram, frater. Et sanè oportet nos eodem contendere, remque vnam omnium stultissimam videre, quam scio molituros. Ità opipatè cœnati consurgimus; & cum grandi famulorum legione, ad STVLTITIÆ Circum properamus.

Commodùm ex ædibus LVCII euaseramus, cùm ad proximam porticum delati, eos, de quibus audieramus, cachinnones conspicamur. Sed, quod extremum eorum agmen carpere non placebat, cursim per angiportum flectimus, atque loco opportunè capto, in frontem & latera, ceterosque Moriæ ordines iucundissimo oculorum certamine pugnamus. 3 *Laruatorũ agmẽ.*

Non mihi si lingua centum sint, oraque centum,
Ferrea vox, omnes Lemurum comprendere formas.
Omnia monstrorum percurrere nomina possim.

Præibat æneatorum globus, & tympano hæroicum strepente, reliquam aciem hilarabat. Sparsi per omnia daduchi, conspicuos quemque etiam in tenebris facere, & noctem laborabant funalibus exanimare. Ego proin' LVCIO, fallimur, inquam, frater, an prisci moris nuptias videmus? Nam quorsum alioquin isti; Et audin', vt Thalassim clamant extremi, ac Fescenninis liberè tumultuanter? Quid, quòd & choreas multi ducunt,

Et, longè super imminente LVNA,
Colludunt hilares, & e rudito

Calcatam quatiunt sonore Terram?

Icit memolli cubito LVCIVS, meamque hominis peregrini simplicitatem risit, & nempe stultitiam, inquit non virginem duxerunt isti, quam hoc falsæ lætitiæ choragio dignātur. Nisi tibi videor VTOPIOS hodie demum tenere: quos pridem scio, numquam ità sapuisse, quin Moriæ minerual aliquod deberent. Hos mihi iam ipsos vide; neminem illorum dices, Iouem esse, a cuius cerebro Palladem speres.

4 *Eorundē stultitia.*

5 *Satyrisci*

Sub hæc LVCII verba, tres subeunt, mira, proceritate iuuenes; ora tenuibus laruæ membranulis mentiri, habitum cultumque siluestres, & pexos prasmo colore villos induti

Trunca manum pinus regit, & vestigia firmat.

Titanas ego mihi videbar, & eorum reliquias videre,

Qui ter conati imponere Pelio Ossan,

Vt cælum expugnarent. At nos, inquam, ANNI, Astyanactes sumus, quibus etiam spectare hos Hectoras metus est. Imò, inquit ANNIVS, formica fies, vbi istas Getuliæ belluas iuxtim adstabis. Viden' autem hic tu illam barbæ vmbram? illam Cygni plumam? illam paui huius caudam hanc tot imaginum pompam? mentior, nisi hi omnes plus stultitiæ gerunt, quàm personæ. Illi sunt, inquam, ipsi, quos primo vrbis aditu obuios videram; temulentos, & longo tunc interuallo a ceteris relictos. Nunc vtique cum aliis redeunt, alteremque siti nouam ebrietatem quærunt.

Po-

Ponè hos, conferti multorum greges succedunt, 6. *Venatores*

——— operi delecta iuuentus,
Retia rara, plagæ; lato venabula ferro,
Densatique ruunt equites, & odora canum vis.

Tum præterea vnum video præ ceteris sublimem in Elephanto vehi, cui aurea cæsaries in summos vtrinque humeros defluebat; eum exuuiæ Leonis per tergum effusæ, alterum mihi Herculem figurabant. Sed pòst quam pharetratum esse, atque sinistra arcum vidi prætendere, cœpi laudare fidem ANNII mei, & venationem qua dedixerat, recordari.

Auebam ergo cognoscere, ecquam ij prædam secum reportarent, cùm, ecce tibi, quatuor Cappadoces extremo agmine consequuntur; qui retibus implexum hominem ludibundi gestant: Rusticanum omnino, & à mortuo proximum, sed quem tamen per decussati reticuli spatia facilè nosceremus, illum esse ipsum, cuius temulentiæ recens testis occurreram. Eam ergo nos prædam esse suspicati, confestim adiungimur, 7 *Ebrius rusticus pro fera captus.*

——— cuneosque per omnes
Vadimus haud dubium in risum; mediaque tenemus
Vrbis iter, nox atra caua circumuolat vmbra.
Quis faciem illius noctis, quis ludicra fando
Explicet?

Ibat interior mihi adolescens, quem LVCIVS, quod inermem videbat, au-

8. dacter intuitus; &, potes tu, inquit, vt me stultitiæ huius facias prudentiorem? Quam vobis, Diana feram submisit; aut cui macello crudeles hanc Aprugnum deuouetis? Repentè ille, vt sciremus poetam esse, cœpit versu translatitio rem omnem suprà repetere:

Garrula responsio nulla responsio.

Pòst, quam altos (inquit) *ventum in montes, atq; inuia lustra,*
Ecce feræ saxi deiectæ vertice capræ
Decurrere iugis, alia de parte patentes
Transmittunt cursu campos, atque agmina cerui
Puluerulenta fuga glomerant, montesq; relinquunt.

Inde alios de suo versus addidit, perrexitque magnis aures stridoribus ferire: donec eum denique pertæsi, ac pessimis modis ab illo multati, gratiam officio habuimus, rogauimusque, ne molestus esse præterea sibi vellet. Itâ longo poemate defuncti; nondum intellecto, quid fieret, abijmus: læti, quod aures nobis aliquas reliquisset.

9. Sed inde vix passus decem abscesseramus, cùm alius nobis occurrit iuuenis, —— *quem plurima circùm*

Laruatus barbæ incendium infert.

Nubila, & accitis velabat schema tenebris;
Perque oculos vix paruæ duos data semita.
Tædam.
Ille manus, flammaque gerens spiramen olentis.
Scrutari medijs aliquē de millibus vnū.

Visus

Visus erat. ———
Hic talis pòst quem nos vidit, aduersùs subſtitit; prætentamque facem per ſingulorum ora noſcitabundus duxit. Eam, vt incautior præter ANNII lanuginem, tul t,mentum flammula corripuit. Quippè illi continuò,

——— *barba reluxit.*
Nidoremque ambuſta dedit. ———

Hic enimuerò ANNIVS facti impatiens, ibat in improuidum Diogenem, & parabat barbulæ damnum pugno vindicare, Coercuit furentem LVCIVS, &

Non venit in mentem (inquit) *quorum conſederis aruis?*

qui tantulæ iniuriæ gratiam huic Cynico facere non poſſis? Periimus vna omnes, niſi barbitium tuum impunè tibi ſinis arſiſſe. Ità ille quidem pugnum abſtinuit: ſed atrociori vultu perſeuerauit; donec alter, reducta in frontem nebula, HERMIVM ſe confeſſus, veniam rogare, & incendij temeritatem purgare inſtitit.

Tum deinde ANNIVM, meque iniecta manu complexus, quid tandem inſanirent VTOPII, familiariter aperuit, 10
Nam principem, inquit, iuuentutis noſtræ,

Quem GETVLA nigro vectabat bellua dorſo,

cepit lubido animi relaxandi. Ei quòd pleraque ſe nobilitas adiunxerat, hic tantus TROSSVLORVM comitatus euaſit, diemque cum illo iam alterum in ſuburbanis viuarijs luſit. Enimuerò dum hodie conuaſamus, atque ludicro Circenſi

finem facimus; Paganum interim hominem à Baccho liberaliùs habitum videmus; vt qui arentis hepatis æstum liquido meraco temperarat, & à Cereris area, incautiùs ad Lyæum diuerterat. Is subter densam quercum, letho quàm somno propior accubabat. Nos certatim alius super alium irruimus; iamque in orbem circumfusi, alius pedem, alius capillum, alius aliud in loco, & ioco vellicamus, quo feram expergeremus. Sed vt quicquid incipiebamus, frustra esse, hominemque minimo minùs moueri vidimus, consilium suffecit. DORYLAS noster, quò potum Endymionem ludos egregiè faceremus, Quarè ignarum suique iuxtà ac nostri oblitum, humo tollimus, & in Principem aulam hoc comitatu prosequimur; regem ibi dialem ex rustico daturi. Vos, si lubentia est, mecum in hæc Comitia venite; & vestro item suffragio insaniam coronate. Mentior, aut spectandi materiem habebimus, aut ridendi. Nos verò & libenter, inquit ANNIVS; quando municipes, huius suffragij habemus.

II. *Rustici in regnũ metamorph.* Iamque adeò in Palatinis foribus eramus: ingredimur, nocte ipsa, & audacia tuti. At Principe Iuuenum in aulæ medium recepto, cùm priùs quid fieri rustico vellet, monuisset, vndique omnes

——— *dictis parere ministri*
Certatim accelerant, vario strepit ista tumultu
Regia; pars ostro tenues, auroque sonantes
Emunire toros, aliosq; inferre tapetas:

pars

pars diætam ornare; pars auri argentique pondera nouo ludibrio afferre. Paucis; lectulus, cortinæ, cubile ambitione regia fucantur. Tum Paganus denique è plagarum sandapila euoluitur, nondum crapulæ veterno liber: penula illi rudis, barbaraque interula mutantur; dein cæteræ ruris sordes & *inficetiæ paullatim* detrahuntur. Coma omnis eleganti nodo supra caput adstringitur; barba, quam nullam, antè aluerat, noto artificio, per tenacissimi glutini viscum ingens appenditur; facies reliqua peregrinis colonibus adulteratur. Ita ornatus in primæ fortunæ lectulo collocatur. Iuxta hunc auratæ vestes, & quicquid amicire Iouem, aut decere Iunonem posset, deponitur. Iam annuli in *digitis*, iam armillæ *in brachijs*, iam cetera, quæ admirationem, vel assueto facerent, supraque infraque, omnibus locis destituuntur.

Composita ferme iam Fabula videbatur, & matura quæ in proscenium duceretur, nisi moram somnus, & ebrietas inijceret. Quare nobiles ephebi duo negotium accepere, qui per dispositas ianuæ ruinas viderent, quid illo subinde fieret; moxque vt euigilasset, signo dato ceteros in rei spectaculum excirent. Ita iis ad excubias intentis, mirificè quædam nos Musica tenuit; quæ tum ad Principis dietam existere, illique delicias facere, ac somnum iussa est conciliare. 12

Verùm incidit ibi nescio quid ridiculi, vt suauitas illa repentè se amitteret. 13

Musica & Musca malè quadr. Galba erat inter alios quidam, non absurdus ille Cantor, nec insuauis; sed ætate tamen senecta, &, quod consequitur, caligine iam oculis infesta. Huic aliquamdiu Musicos colores scitè temperanti nouissimè non cicada, quod Eunomo; sed musca impudens illusit: quæ fortè summa in pagina residebat. Eam Galba non vtique Muscam, sed Musicam esse litteram rebatur; ac bene magnam, quæ duum temporum vices impleret. Idcirco spiritu ingenti cœpit miser Pæana citare, contentaque voce immensum vociferari. Hic absurdissimos modos ceteri mirati, confestim in Galbam iratis oculis vertuntur; nutuque asellum increpant. At ille nihilo magis remittit: quin potiùs numeros omnes ex præscripto seruare se ostendens, digito locum aliis commonstrat. Tum vero terreri Musca & contactum refugere; Galba suum errorem videre, palamque erubescere; ceteri simul omnes symphoniam in cachinnum mutare. Ità postquam Musica omnis conticuit, alij quà cuique visum est, abiere: multis in vinum, & pocula ruentibus, multis aleam, & fritillos poscentibus; nos cum Hermio paucisque sanioribus in intimos palatij recessus abdimur, vbi instructæ honestijs cupedijs mensæ, aut noctem nobis fallerent, aut somnum properarent.

14 *Imperfecta imago Herculis.* Fortè tabulam ibi Protogenis conspexerat LVCIVS, in qua Herculis labores duodecim visebantur, haud rudi opere adumbrati. Ille, vt est huius elegantiæ curiosus, artem diu considerabat, ita-

itaque discessit, vt manum pictoris vehementer probaret; etsi penicillo, inquit, felici vnum quid defuit. Hermius admiratus, at ego, neminem, inquit, artificem vidi, qui aliquid hic desideraret. Nisi tu nouus hodie Apelles, accutiùs vides; præsertim ad lucernam. Quippini, inquit LVCIVS, quando & Sutor in crepida damnauit Apellem? Oportebat autem & tertium decimum hic laborem esse; quo lentes illum coquere Diogenes coegit. Opinor enim nusquam alibi magis Herculem sudasse.

Excipit cum risu Hermius, & finite, inquit, rem vobis lepidè stultam commemorare, neque ab hoc ioco valdè alienam. Mense proximo priori hominem inuisi elegantem oppidò atque copiosum, quippe à quo rogatus fueram, foras cœnare. Erant in eo tum conuiuio lautitiæ multæ, apparatu tanto, vt oculos dentesque ambiguè inuitarent. Ibidem sinistra Iouenem assedi, probè litteratum illum, nec suæ poetices ignarum. Is ne asymbolus videretur in eam cœnam condixisse; Meas, inquit, ego partes, domi ad focum haud sanè luculentum excoctas, hic depromo; 15. *Herculis decimus tertius labor.*

——— *& semipaganus*
Ad Sacra vatum carmen affero nostrum.

iniectaque manu in sinum, renidentibus oculis membranas quincuplices educit, nobisque auentibus hoc Epigramma pridie a se factum, palam legit. Quod vos iam ex pueri huius memoria potestis repetere. Inde, vt puere innuit, puer, si re-

ſi recitandum eſt, inquit, oportet, ex Perſij præcepto, me priùs plaſmate guttur colluere, quo liquidiorem voculam hauriatis. Dictoque citiùs calicem tollit, & omnem, Hermio apprecante, inuergit. Tum deterſo oris humore ſic cœpit.

Nota ſibi CYNICVS dum luſtrat tecta CACHINNO,
Poſcit uti diram paupere lento famem;
Arida per vacuam circumfert ora CVLINAM,
Si qua ſit ad CYNICAM viua fauilla dapem.
Hic gelidos horrere videt ſine torre Penates,
Nullaque defuncto ligna parata foco.
Auxilium rogat Deos. Fortè HERCVLIS illic
Stabat in excelſo lignea Forma tholo.
O bene; biſſenis (ait) olim exercite monſtris.
LENS decimus debet tertius eſſe, labor.
Diceris olim apros, olim viciſſe Leones,
Nunc etiam lentes vincere diſce meas.
Et ſimul Alciden frigentibus admouet ollis
Subiectoque pedes Herculis igne cremat
Illa focum flamma, illa cocum calefecit & ollas,
Et Cynicas eadem deniq; flamma Fabas.

Huic

Huic alterum subdidit.

Iam Nemæus erat sublatus ab Hercule terror;
Et verus Arcadica valle peremptus Aper;
Iam stabulis exhausta suis infamia: & hospes
A Diomedeis nemo timebat equis.
Nusquam Cacus erat: Nusquam Stymphalides vlla:
Et Stygijs nusquam Cerberus in foribus.
Nullus Lernea restabat sibilus Hydra;
Hesperijs nullus iam Draco in excubijs:
Cum sua Diogenes miserando in prandia voto,
Mollire admotas quæreret igne fabas.
Ligna tamen deerant; quæ dum vsque requirit & vsque
Herculis emeriti lignea signa videt.
Præcipitansque foco, noua subdit pabula flammis;
Hercule tum lentes suppetiāte coquit.
Omnibus in monstris sudaueris, inquit, in ista
Te sudare tamen plus ego lente puto.
LERNA quid ALCIDÆ, quid cetera Monstra dedistis:
CLARIOR à victu LENTIBVS ille fuit.

Hæc huiusmodi carmina, vt ipse leuiuscula, nec ad PERSIVM esse censebat, ita plerique alii, digna, quæ ætatem ferrent, suspexere. Ego vt de meo sensu vobis confitear; existimem, eum tunc adolescentem ementiri potuisse veteris Poetæ nomen; idque facturum fuisse nul- 16 *Poetarū sibi inuicē applaudentium paradigma.*

nullo nec æui conuitio, nec conuiuarum ſtomacho. Cum proin' omnes in eo carmine laudando eſſemus, Cenæque dictator hanc coronidem ſermone patrio adijceret? Nullum fuiſſe aliud nec ſuauius ferculum, nec elaboratius id diei menſis illatum, atque illud cultiſſimi Iuuenis EPIGRAMMA: improuisò Iulius ingreditur, Iulij nepos, vir loco nobili, ac cetera omnia ſummus; Verùm qui apud Grammaticos nihil olim temporis perdidiſſet.

17 *Indoctorum abſurditas, Epigramma ferculi loco apponere conantiũ*

Hunc talem virum extrema laudatio voxque EPIGRAMMATIS aduertit, inter eſculenta meliuſcula laudati. Neque verò is negligendam gratæ gulæ cupedinem ducens, apud ſe ipſe ſtatuit, ſimul vt domum reueniſſet, experiri, ecquid domeſticus item coquus hanc cibi indolem pernouiſſet. Inde omnibus comiter ſalutatis, teque illa, cuius agendæ venerat, effecta, rurſus digreditur. Domi continuò acceſſi è culina magiſtrum iubet, atque, an Coquere, & ipſe EPIGRAMMA norit! rogari. Hic ſtupere coquus, & ad vocem peregrinam circumſpicere, nutuque ipſo ciuem ſe Romanum negare. At herus iratior, hominem nauci, ac frugis nullius inclamare, qui delicias paullò antè omnibus APICIIS laudatas neque ſibi inſtrueret vnquam, neque verò ipſe noſſet. Die tamen craſtino, aut facies, inquit, his EPIGRAMMATVM cupedis cœnam, ad quam Treſuiri noſtri promiſere; aut conditionem renunciaui. Facilè id verò eſt, ait coquus; dum ſciam eius lautitiæ doctorem, qui

vb

vbi verbulo rem monſtrarit, iubebo te ſine metu eſſe, iam EPIGRAMMA cœnaſti. Oſtendit ei herus, vbi eius artis magiſtrum poſſit inuenire. Coquus didiciſſe iam opinatus, ſumma luce conſurgit, atque ad ædes illas artificis abit: famulos primùm omnes ſuper heri negotio rogat, Ecquod EPIGRAMMA coxiſsent? Negant ij, quà ſinguli, quà omnes. Adit ipſum inde patremfamilias, aitque cupere ſe, cum bona eius venia cognoſcere, vnde illud EPIGRAMMA venerit, cui conuiuæ pridie plauſiſſent; idque a quo coquo? ſuone, an alieno ſciat apparatum? Imò, inquit, à MANLIO, pernobili iuuene, & elegantiis omnibus apprimè docto. Coquus rectà ad illum; & rei adſit, oſtendit: rogat, ea ne voluptate ſuum herum defraudet; ſed EPIGRAMMATIS ſui illius copiam faciat. Manlius, per verò, inquit, libenter. Et confeſtim puero; heus verbero! huc calamum mihi, & chartam. Adeſt puer, calamus, charta: exſcribitur EPIGRAMMA, datur coquo, fertur domino. Ille, quod nihil horum exſpectaſset, atroci vultu, & ſeruum, & chartam a ſe iubet faceſsere. Adeone deſpicatui ſe habeat trifurcifer, vt pro cibo ſchedam, pro EPIGRAMMATE ſcripturam ſubornet; Reſpondit Coquus, aliud Manlium non dediſse, ſed inibi omnem ſui EPIGRAMMATIS vim artemque comprehendi dixiſse. Iulius, qui Latinus non eſſet, arbitratur, nondum coquendi EPIGRAMMATIS ibi doceri. Igitur, ecquid redis inquit, eumque

denuo rogas, vt incoram. hanc tibi artem explanet? Paret famulus; ad Iuuenem postliminio redit, docet, accepisse herum schedulam, & eò gratias habere. Insuper petere, vt disertius eam sibi disciplinam tradat; quod cogitet in proximam cœnam consimile EPIGRAMMA conuiuis apponere. Quare ni graue sit, paratum se esse, duobus verbis in præsens doceri: ac deinde recta ad culina reuersum, suam in EPIGRAMMATE faciendo fortunam experiri. Hic denique sensit Manlius, qui absurdi Stultitia somniaret! planeque lauro eguit, quam risui inhibendo morderet. Et cuperem, inquit, apprimè & hero, & famulo gratificari. Ceterùm in hac re, quo minùs obsequar, video Apollinem. eiusque Musas intercedere: quibus volentibus, non possunt hæc fercula extra culinam cerebri, nec nisi ad focum ingenij apparari. Addidit, prohiberi se, ne hæc arcana tam breui omnia diuulgaret, quæ ipse ab vltima pueritia ad hoc ætatis vix tandem sit assecutus. Hæc vt omnia retulit coquus, ferunt stomachosè Iulium cum Apolline Musisque expostulasse; qui, ne riuales haberent, ceteris omnibus omnia voluptaria negassent. Nona interim appetebant, & cum ea conuiuæ: apud quos idem sub primum aduentum de sua infelicitate querebatur, & quam optarit bene suos sibi hospites accipere; si vnum illud EPIGRAMMA per alienam maleuolentiam nancisci licuisset. Rem deinde, vt erat gesta, persecutus, mirificè omnes delectauit: vt illorum

lorum vnus mihi dixerit, vel illud ipsum fuisse salsissimum Epigramma, coquum Epigramma facere voluisse.

18. *Clamori nocturno in aulis parcēdū.*

Placuit in ea fabula Hermius, sed vide re mihi tu, inquit ANNIVS, verbis his tuis, hoc nimirum agere, vti nos, rerum obliti, falerno tuo parcamus. Erras Hermi, Ego Scytha non sum, qui fumo pascar, Et dudum ardens barbula, affuso cupit humore vindicari. Inde sublato in Vtodiorum ritum poculo, BENE ME, BENE TE, BENE VOS, inquit, omnes: hanc ego Bacchæi liquoris phialam à summo ad imum ambulare iubeo, indidemque potulentam ad me reuenire. Sic dixit,

——— *& ocyus omnem*
Gurgitis exhausit vitrei bibo siccus Iacchum.
Tum puero dedit increpitans,

vt calicem rursus vino coronaret meraco. Simul altius clamare omnes, & ingentis timorem confuso murmure noctem inquietare: nisi Dorylas leui sibilo in tempore audientiam fecisset. Nam delicatis auribus principem esse, & quem omnes noctis strepitus excirent. Eius adeò rei, ni prohiberemus, posse exemplum memorari. Respondimus omnes, id illum nobis volentibus facturum, & mox erecti,

19. *Nocturni furis, & prope deprehensi versutia*

Conticuere omnes, intentique ora tenebant,

cum ille sic incepit.

Annus agitur ab illo iam anno tertius, quem mutua duorum ingenia fece-

Nocturni furis, & prope deprehensi versutia.

re insignem. Fortè enim,

Nox erat, & placidum carpebant fessa soporem
Corpora per terras, siluaque & saua quierant
Æquora; cum medio voluuntur sidera cursu,
Cùm tacet omnis ager;

aut, si nondum me tenetis: Noctis erat vmbilicus, & ductis pessulis fores ædium omnes obseratæ: cùm Principem nostrum cura peruigil exercuit. Quippè sublustri luna, per aulæ huius inania deambulantem, vt sæpè mos est, ac nescio quid meditabundum, perculit è vicino sonus: suspectus ille quidem, ac furtiuæ molitionis index; is tamen vnde accideret, non itidem liquebat. Hic homo, diutulè anceps, quænam vestigia insisteret, vt indicium persequeretur? Tandem laneo incessu, ad suamet Cimelia, quibus maximè timebat, intendit. Innerant id loci,

——— *auara*
Pygmalionis opes, flauaque micantia lamna
Vasa, CORINTHIACO nil concessura metallo
Quicquid ERYTREO quæsitum est littore; quicquid
Barbarus Assyrijs eduxit prædo fodinis:
Aut Sabulo si quid locuples confudit Iberi
Lympha TAGI: aut quales olim Romana lupillos
GELLIA dilectis potuit præponere Natis
Hos ea ferrato CIMELIA post SMARAGDOS

Anxia seruabant. ——————
Eò loci nondum planè peruenerat;
Cùm procul arcano subsistere limine cernit
Ignotum iuuenem, ——————
qui claui adulterina in valuas indida Cimelium furtim emoliebatur. Nec temere id visum; & furacem vtique seruulum credidit, qui iniussus ærarium verrere pararit. Quare testudinem imitatus Princeps segniter lenteque se mouebat, quo agnoscere peculatorem, eique manum proximus afferre, neque tam sanguine vernulam, quàm rubore posset multare. Verùm id eius inceptũ frustra erat. Nam, vt nusquam secura est Perfidia, adolescens semper circumspicere, & quouis crepitu consternari. Donec sensit denique insidias, viditque Principem formicino gradu adrepere. Inde omnia consestim deserere: iamque eminus, vt consisteret, appellatus,
——————— *nil tendere contrà*,
Sed celerare fugam in tenebras, & fidere nocti.
Ità raptim ex laqueis abijt & oculis; rectaque ad familiarem lectulum contendit. Pro elapsa hominis præda, clauem venator in limine reperit, ac deseratis iam foribus, ærarium videt propè vndiq; expugnatum.

Certus igitur furti alieni; sed sui consilij incertus, mirabatur, qua aut venisset is Auerruncus, aut abijsset? quum nocte intempesta, & omnibus palatij ianuis oppessulatis, nulli se Sorici quidem aut mustelæ rimula pateret, qua intro posset 21.
irrum-

irrumpere: nisi & hi fortasse vespertiliones alati iam essent, qui supra tecta per impluuium inuolarent; & acetabulis aurum cleperent? Postremò subijt, domesticæ temeritatis facinus fuisse, nec irrupisse aliunde Lauornionem, neque aliquò euasisse; partum intra familiam scelus, intra eandem & vestigari posse. Porrò, quam eius deprehendendi rationem iniret, id fermè laborabat. An quæstionibus ergo, domum, inquit, omnem subijciam? & ne sonti impunè sit, etiam insontes plectam? Sæuum, nec mei ingenij consilium; nisi placet, dum scelus alienum punio, meum committere. Famulos potiùs in persequendam suspendiarij fugam excitabo? Sed aderit inter omnes, etiam ille, quem quærent omnes; nec vllo illum argumento furem ostendam, qui ad furem corripiendum accurreret. Quid ergo? Placet sceleris architectum dolo capere. Nondum sinet illum neque recens metus, neque necessarij cœpti memoria quietum esse. Quare, stertentibus ceteris, quem vigilare præcipuè comperero; is aut cogitasse mihi peculatum credetur; aut suspicioni opportuna materies fiet.

22. Secundùm hæc circumit solus, ac viritim omnium lectulos, quàm occultissimè potest, callidus explorator inuisit. Hic miram vbique rerum confusionem, & elegantem somni Rempubl. habuit videre. Nam ad primæ stationis militem progressus, cùm eius adhuc limini oberraret, ronchos nocturnæ fidei tesseram agnouit, quos ille immanes trahebat. Sensit huiuc eius, puto, Reipubl. præconem esse, qui

ronchis suis, velut pausarius, siue horas indicaret, siue modum reliquæ familiæ stertendi præiret. Ita hunc Somni Tritonem sonantior animæ meatus crimine absoluit. *Iuxtà alter accubabat supinata* ceruice quadrupes: cui pili omnes plumantibus pennis horridi, ac ferreum olim pectinem fatigaturi: nares languidæ ac follicantes; os aeri reciprocando laxum, & peruium; quo spiritus reflabatur, ità calidus vt VVLCANIAM, ità validus, vt ÆOLIAM subesse crederes, vnde istiusmodi procellæ erumperent. Erant denique ea somni indicia, vt annum dormisse iam pecus videretur. Quare eo intacto, clam ad tertia castra proceditur. Ibi propter collocatum hominis viui cadauer gratiosa supellex visitur: Cantharus ad dimidium exhaustus, & vini cirnea, nunc in vappam degenerantis. Sacrum cogitasses nouendial instaurari; & in vetusto capulo feralem Silicernij cœnam poni. Ex porrigebat extra lectuli centonem rigidos pedes Endymion; in quos temerè illatus explorator, grabatum omne succussit. Mortuum excitare is fragor potuisset; at pecudem altiùs sopiuit. Nec visum ibi fuit, aliud dormientis indicium exspectare. Iam proximum erat, alterum atque alterum cubile; inde aliud ex alio adire; & sicubi suspectæ quietis argumentum foret, admota manu, subfultantium præcordiorum fidem implorare. H c longum mihi sit negotium, singulos eius quæsitionis ludos dicere. Nam fuit subinde, qui vertigine somni circumactus, versis ad puluinum plan-

tis,

tis, ceruicem in ima lectica merſaret: fuit, qui ſua nocti ſomnia podere, ſcenamque vmbratilem adornare dormiens audiebatur. Alibi menſa erat, lectiſſimis rebus inſtructa. Quippè lapilli per alueolos ſparſi, & par teſſerarum, & picti luſorio ſchemate libelli turbidè iacebant; quæ omnia haud graues vigilantis cubiculi curas loquebantur. Alibi deiectam tegetem ſomnolenta iacentis manus identidem affectabat; nequicquam cupida amiſſum teporem colligere. Demum ea parebant vbique ſpectacula, vt facilè ſcires, te in Vtopia eſſe.

23. In hoc inertiæ theatro, cubiculum nouiſſimè quoddam, ſtitit omnem Principis curioſitatem. Ibi adoleſcens vnus quieſcentis imaginem haud faberrimè cęlatam exhibebat. Senſit continuò illum fallaci nebula oculos ſepſiſſe, ſomnumque adulterinis ronchis mentiri, *& incaſſum vigilanti ſtertere naſo*.

Cauta igitur manu ſimulatam hominis malaciam eludere, & ex tumultuantis pectoris æſtu, inquietem animum aggreditur ſcrutari. Nec fefellit ſagax dextera. Et némpè is erat, qui nocturna molitione ianuam conatus effringere; ac recenti adhuc facinore perturbatus, ſomnum adeò nullum capiebat, vt ne fingere quidem iam poſſet. Lætus inuento ſcelere Princeps; hoc porrò angebatur, quì lupum vtraque aure complexus, tuto à ſe dimitteret. Neque enim

Clara per obuerſas intrabat luna feneſtras

Vt habitum oris liceret dignoſcere, furem-

remque quis esset, scire: neque etiam vim id noctis afferre placebat, ei, quem ingenio vadari mallet. Pro consultissimo habuit, frontem ei litteratam facere, aut alia nota tenebrionem dignorare, qua in posteri diei vadimonium cogeretur. Et erat familia tum omnis capillata? antevuentulis cirrhis pleramq; frontem inumbrati. Hunc opinatus laqueum se inuenisse, quo fur in lucem vel inuitus traheretur; primi sincipitis cincinnum strictim vsque attondit; & inhonoro vulnere capillamentum vltus; nihil se se reliquisse iudicauit, quo tegi furtum præterea posset. Itaque rebus ex sententia gestis abit; & quod reliquum noctis erat, somno permittit; indicij securus,

At iuuenis teneri se intelligens, 24.

Iam nigra furua regna Proserpinæ

Et indicantem credidit AEacum,

suique esurientem Cerberum videre. Experiri manu voluit, ecquod hosti negotium in capillis fuerit? hic magna clade omnem esse Cæsariem afflictam, atque inter lectuli centones, passim strata pilorum funera cognoscit. Quare territus, altùm

Exiluit; saltuque iterum defectus in ipso,
Semianimis medio concidit vmbra solo.
Vtq; resurrexit, fœdatus puluere turpi,
Et sua de gelida membra leuauit humo;
Non minùs ingemuit, quàm si rea turba videret,
Flebile carnifices in caput ire manus.

Et

hæc, inquit, ſtultitia eſt manifeſtaria. Tanquam non ſoleant continuò & medici accurrere, & Sodales audire, & Princeps inuiſere; quibus nullis clam habebo inhoneſtam cicatricem. Capillamentum ergò mihi omne adradam, factique vulneris euanidum veſtigium errore confundam? At hoc quid erit aliud, quàm ſeipſum nouis ſuſpicionibus proſcribere? Potiùs in pedes me conijciam, & voluntario quodam exilio flagitium luam? Sed quà euades amens? Nimirum ianuis vndique obſeratis cuniculos ages, quibus in libertatem crepas? Diluculò imò, ſimul ac Aula patuerit, erumpam. An tu autem tam vecordem eſſe Principem putas, vt recludi priùs aliquid ſinat, quàm furem teneat? Certè autem ſtultitiam aſſimulabo. Neque enim emotæ menti dicam licebit ſcribere: aut quis olim amentiam in patibulo fixit? multa ſimilia peccat inſanus. Aliquis parentem violentus occidit, & parricidij defenſionem, inſaniam habuit. Mater alia gulam infantis obliſit; liberos alia ſuos, etiam vorauit. Nonnemo penatibus flammas ſubdidit, magnoque incendio patriam fœdauit: quos omnes ingentium facinorum compertos amentia abſoluit. Credar & ego aliquid horum Ceritus feciſſe; quis damnabit? Placuit hoc proin' iuueni conſilium; cœpitque mimum in poſteri diei theatrum componere: quemadmodum mox ſeminudus ac lacer palatium perambularet; clauaque in humeros elata perſonam ſibi faceret. Adhæc verba emed tatus, quibus ridiculus eſſet; fallere ſe poſſe confidebat.

debat. Verùm hanc omnem fabricam, vna mox cogitatio euertit. Nam cui *hanc*, inquit, ſtultitiam probabo, niſi me ipſo ſtultiori? Quis inſanus ita ſcienter recteque Cimelium aggrederetur? quis deprehenſus tam cautè diffugeret? quis quæſitus demum tam callidè ſomnum obijceret? Hæc argumenta teſtimonium pro amentia non dicunt. Quàm igitur imperitus ſum oportet, qui ne inſanire quidem iam poſſim? aliquid ſapientiùs quærat èſt neceſſe, cui ſtultitia nil patrocinatur.

Quid ergò? An ne hoc expediet, quod iam denique ſubit? Expediet. Sed conſulenda nimirum eſt audacia mea, vtrum confieri id poſſit? Et verò poteſt. Aut enim vnà mecum omnes in ſuſpicionem criminis vocabo; aut vnà cum omnibus etiam memet explicabo. Indè confeſtim erectior, in ſpem venit principis fallendi. Capto proin' conſilio, armat idoneo telo manus, ac per ſingula contubernia furtim circumit, feriſque dexterrimè emunitis, 26.

Nunc ait audendum eſt dextrà; nunc ipſa vocat res;
Hac iter eſt.

Et cum dicto,

——— *Superbum*
Rhamnetem aggreditur; qui fortè tapetibus altis
Extructus, toto proflabat pectore ſomnos.

Deinde, vt quemq; opportunum iniuriæ ſopor fecit, eum clanculò primoribus cincinnis exſpoliat; vaſtoque ſincipite ſup-

parem

ſi recitandum eſt, inquit, oportet, ex Perſij præcepto, me priùs plaſmate guttur colluere, quo liquidiorem voculam hauriatis. Dictoque citiùs calicem tollit, & omnem, Hermio apprecante, inuergit. Tum deterſo oris humore ſic cœpit.

Nota ſibi CYNICVS dum luſtrat tecta CACHINNO,
Poſcit vti diram paupere lento famem;
Arida per vacuam circumfert ora CVLINAM,
Si qua ſit ad CYNICAM viua fauilla dapem.
Hic gelidos horrere videt ſine torre Penates,
Nullaque defuncto ligna parata foco.
Auxilium rogat Deos. Fortè HERCVLIS illic
Stabat in excelſo lignea Forma tholo.
O bene;biſſenis (ait) olim exercite monſtris.
LENS decimus debet tertius eſſe, labor.
Diceris olim apros, olim viciſſe Leones,
Nunc etiam lentes vincere diſce meas.
Et ſimul Alciden frigentibus admouet ollis
Subiectoque pedes Herculis igne cremat
Illa focum flamma, illa cocum calefecit & ollas,
Et Cynicas eadem deniq; flamma Fabas.

Huic

Huic alterum subdidit.

Iam Nemaeus erat sublatus ab Hercule terror;
Et verus Arcadica valle peremptus Aper;
Iam stabulis exhausta suis infamia: & hospes
A Diomedeis nemo timebat equis.
Nusquam Cacus erat: Nusquam Stymphalides vlla:
Et Stygijs nusquam Cerberus in foribus.
Nullus Lernea restabat sibilus Hydra;
Hesperijs nullus iam Draco in excubijs:
Cum sua Diogenes miserando in prandia voto,
Mollire admotas quaereret igne fabas.
Ligna tamen deerant; qua dum vsque requirit & vsque
Herculis emeriti lignea signa videt.
Praecipitansque foco, noua subdit pabula flammis;
Hercule tum lentes suppetiāte coquit.
Omnibus in monstris sudaueris, inquit, in ista
Te sudare tamen plus ego lente puto.
LERNA quid ALCIDÆ, quid cetera Monstra dedistis:
CLARIOR à victu LENTIBVS ille fuit.

Hæc huiusmodi carmina, vt ipse leniuscula, nec ad PERSIVM esse censebat, ita plerique alii, digna, quæ ætatem ferrent, suspexere. Ego vt de meo sensu vobis confitear; existimem, eum tunc adolescentem ementiri potuisse veteris Poetæ nomen; idque facturum fuisse nul- 16 *Poetarū sibi inuicē applaudentium paradigma.*

nullo nec æui conuitio, nec conuiuarum ſtomacho. Cum proin' omnes in eo carmine laudando eſſemus, Cenæque dictator hanc coronidem ſermone patrio adijceret? Nullum fuiſſe aliud nec ſuauius ferculum, nec elaboratius id diei menſis illatum, atque illud cultiſſimi Iuuenis EPIGRAMMA: improuisò Iulius ingreditur, Iulij nepos, vir loco nobili, ac cetera omnia ſummus; Verùm qui apud Grammaticos nihil olim temporis perdidiſſet.

17 *Indoctorum abſurditas, Epigramma ferculi loco apponere conantiũ*

Hunc talem virum extrema laudatio voxque EPIGRAMMATIS aduertit, inter eſculenta meliuſcula laudati. Neque verò is negligendam gratæ gulæ cupedinem ducens, apud ſe ipſe ſtatuit, ſimul vt domum reueniſſet, experiri, ecquid domeſticus item coquus hanc cibi indolem pernouiſſet. Inde omnibus comiter ſalutatis, teque illa, cuius agendæ venerat, effecta, rurſus digreditur. Domi continuò acceſſi è culina magiſtrum iubet, atque, an Coquere, & ipſe EPIGRAMMA norit! rogari. Hic ſtupere coquus, & ad vocem peregrinam circumſpicere, nutuque ipſo ciuem ſe Romanum negare. At herus iratior, hominem nauci, ac frugis nullius inclamare, qui delicias paulò antè omnibus APICIIS laudatas neque ſibi inſtrueret vnquam, neque verò ipſe noſſet. Die tamen craſtino, aut facies, inquit, his EPIGRAMMATVM cuped is cœnam, ad quam Treſuiri noſtri promiſere; aut conditionem renunciaui. Facilè id verò eſt, ait coquus; dum ſciam eius lautitiæ doctorem, qui

vbi verbulo rem monstrarit, iubebo te sine metu esse, iam EPIGRAMMA cœnasti. Ostendit ei herus, vbi eius artis magistrum possit inuenire. Coquus didicisse iam opinatus, summa luce consurgit, atque ad ædes illas artificis abit: famulos primùm omnes super heri negotio rogat, Ecquod EPIGRAMMA coxissent? Negant ij, quà singuli, quà omnes. Adit ipsum inde patremfamilias, aitque cupere se, cum bona eius venia cognoscere, vnde illud EPIGRAMMA venerit, cui conuiuæ pridie plausissent; idque a quo coquo? suone, an alieno sciat apparatum? Imò, inquit, à MANLIO, pernobili iuuene, & elegantiis omnibus apprimè docto. Coquus recta ad illum; & rei adsit, ostendit: rogat, ea ne voluptate suum herum defraudet; sed EPIGRAMMATIS sui illius copiam faciat. Manlius, per verò, inquit, libenter. Et confestim puero; heus verbero! huc calamum mihi, & chartam. Adest puer, calamus, charta: exscribitur EPIGRAMMA, datur coquo, fertur domino. Ille, quod nihil horum exspectasset, atroci vultu, & seruum, & chartam a se iubet facessere. Adeone despicatui se habeat trifurcifer, vt pro cibo schedam, pro EPIGRAMMATE scripturam subornet; Respondit Coquus, aliud Manlium non dedisse, sed inibi omnem sui EPIGRAMMATIS vim artemque comprehendi dixisse. Iulius, qui Latinus non esset, arbitratur, nondum coquendi EPIGRAMMATIS ibi doceri. Igitur, ecquid redis inquit, eumque

denuo rogas, vt incoram. hanc tibi artem explanet? Paret famulus; ad Iuuenem postliminio redit, docet, accepisse herum schedulam, & eò gratias habere. Insuper petere, vt disertius eam sibi disciplinam tradat; quod cogitet in proximam cœnam consimile EPIGRAMMA conuiuis apponere. Quare ni graue sit, paratum se esse, duobus verbis in præsens doceri: ac deinde recta ad culina reuersum, suam in EPIGRAMMATE faciendo fortunam experiri. Hic denique sensit Manlius, qui absurdi Stultitia somniaret! planeque lauro eguit, quam risui inhibendo morderet. Et cuperem, inquit, apprimè & hero, & famulo gratificari. Ceterùm in hac re, quo minùs obsequar, video Apollinem, eiusque Musas intercedere: quibus volentibus, non possunt hæc fercula extra culinam cerebri, nec nisi ad focum ingenij apparari. Addidit, prohiberi se, ne hæc arcana tam breui omnia diuulgaret, quæ ipse ab vltima pueritia ad hoc ætatis vix tandem sit assecutus. Hæc vt omnia retulit coquus, ferunt stomachosè Iulium cum Apolline Musisque expostulasse; qui, ne riuales haberent, ceteris omnibus omnia voluptaria negaßent. Nona interim appetebant, & cum ea conuiuæ: apud quos idem sub primum aduentum de sua infelicitate querebatur, & quam optarit bene suos sibi hospites accipere; si vnum illud EPIGRAMMA per alienam maleuolentiam nancisci licuisset. Rem deinde, vt erat gesta, persecutus, mirificè omnes delectauit: vt illorum

lorum vnus mihi dixerit, vel illud ipsum fuisse salsissimum Epigramma, coquum Epigramma facere voluisse.

18. Clamori nocturno in aulis parcẽdũ.

Placuit in ea fabula Hermius, sed videre mihi tu, inquit ANNIVS, verbis his tuis, hoc nimirum agere, vti nos, rerum obliti, falerno tuo parcamus. Erras Hermi, Ego Scytha non sum, qui fumo pascar, Et dudum ardens barbula, affuso cupit humore vindicari. Inde sublato in Vtodiorum ritum poculo. BENE ME, BENE TE, BENE VOS, inquit, omnes: hanc ego Bacchæi liquoris phialam à summo ad imum ambulare iubeo, indidemque potulentam ad me reuenire. Sic dixit,

——— *& ocyus omnem*
Gurgitis exhausit vitrei bibo siccus Iacchum.
Tum puero dedit increpitans,

vt calicem rursus vino coronaret meraco. Simul altius clamare omnes, & ingentis timorem confuso murmure noctem inquietare: nisi Dorylas leui sibilo in tempore audientiam fecisset. Nam delicatis auribus principem esse, & quem omnes noctis strepitus excirent. Eius adeò rei, ni prohiberemus, posse exemplum memorari. Respondimus omnes, id illum nobis volentibus facturum, & mox erecti,

Conticuere omnes, intentique ora tenebant,

19. Nocturni furis, & prope deprehensi versutia

cum ille sic incepit.

Annus agitur ab illo iam anno tertius, quem mutua duorum ingenia fece-

Nocturni furis, & prope deprehensi versutia.

re insignem. Fortè enim,

Nox erat, & placidum carpebant fessa soporem
Corpora per terras, siluaque & saua quierant
Æquora; cum medio voluuntur sidera cursu,
Cùm tacet omnis ager;

aut, si nondum me tenetis: Noctis erat vmbilicus, & ductis pessulis fores ædium omnes obseratæ: cùm Principem nostrum cura peruigil exercuit. Quippè sublustri luna, per aulæ huius inania deambulantem, vt sæpè mos est, ac nescio quid meditabundum, perculit è vicino sonus: suspectus ille quidem, ac furtiuæ molitionis index; is tamen vnde accideret, non itidem liquebat. Hic homo, diutulè anceps, quænam vestigia insisteret, vt indicium persequeretur? Tandem laneo incessu, ad suamet Cimelia, quibus maximè timebat, intendit. Inerant id loci,

——*auara*
Pygmalionis opes, flauaque micantia lamna
Vasa, CORINTHIACO nil concessura metallo
Quicquid ERYTREO quæsitum est littore; quicquid
Barbarus Assyrijs eduxit prædo fodinis:
Aut Sabulo si quid locuples confudit Iberi
Lympha TAGI: aut quales olim Romana lupillos
GELLIA dilectis potuit præponere Natis
Hos ea ferrato CIMELIA post SMARAGDOS

Anxia

Anxia seruabant. ———
Eò loci nondum planè peruenerat;
Cùm procul arcano subsistere limine cernit
Ignotum iuuenem, ———
qui claui adulterina in valuas indida Cimelium furtim emoliebatur. Nec temere id visum; & furacem vtique seruulum credidit, qui iniussus ærarium verrere pararit. Quare testudinem imitatus Princeps segniter lenteque se mouebat, quo agnoscere peculatorem, eique manum proximus afferre, neque tam sanguine vernulam, quàm rubore posset multare. Verùm id eius inceptũ frustra erat. Nam, vt nusquam secura est Perfidia, adolescens semper circumspicere, & quouis crepitu consternari. Donec sensit denique insidias, viditque Principem formicino gradu adrepere. Inde omnia conse st m deserere: iamque eminus, vt consisteret, appellatus,
——— *nil tendere contrà*,
Sed celerare fugam in tenebras, & fidere nocti.
Ità raptim ex laqueis abijt & oculis; rectaque ad familiarem lectulum contendit. Pro elapsa hominis præda, clauem venator in limine reperit, ac deseratis iam foribus, ærarium videt propè vndiq; expugnatum.

21. Certus igitur furti alieni; sed sui consilij incertus, mirabatur, qua aut venisset is Auerruncus, aut abijsset? quum nocte intempesta, & omnibus palatij ianuis oppessulatis, nulli se Sorici quidem aut mustelæ rimula pateret, qua intro posset irrum-

irrumpere: nisi & hi fortasse vespertiliones alati iam essent, qui supra tecta per impluuium inuolarent; & acetabulis aurum cleperent? Postremò subijt, domesticæ temeritatis facinus fuisse, nec irrupisse aliunde Lauernionem, neque aliquò euasisse; partum intra familiam scelus, intra eandem & vestigari posse. Porrò, quam eius deprehendendi rationem iniret, id fermè laborabat. An quæstionibus ergo, domum, inquit, omnem subijciam? & ne fonti impunè sit, etiam insontes plectam? Sæuum, nec mei ingenij consilium; nisi placet, dum scelus alienum punio, meum committere. Famulos potiùs in persequendam suspendiarij fugam excitabo? Sed aderit inter omnes, etiam ille, quem quærent omnes; nec vllo illum argumento furem ostendam, qui ad furem corripiendum accurreret. Quid ergo? Placet sceleris architectum dolo capere. Nondum sinet illum neque recens metus, neque necesarij cœpti memoria quietum esse. Quare, stertentibus ceteris, quem vigilare præcipuè comperero; is aut cogitasse mihi peculatum credetur; aut suspicioni opportuna materies fiet.

22. Secundùm hæc circumit solus, ac viritim omnium lectulos, quàm occultissimè potest, callidus explorator inuisit. Hic miram vbique rerum confusionem, & elegantem somni Rempubl. habuit videre. Nam ad primæ stationis militem progressus, cùm eius adhuc limini oberraret, ronchos nocturnæ fidei tesseram agnouit, quos ille immanes trahebat. Sensit hunc eius, puto, Reipubl. præconem esse, qui

ronchis suis, velut pausarius, siue horas indicaret, siue modum reliquæ familiæ stertendi præiret. Ita hunc Somni Tritonem sonantior animæ meatus crimine absoluit. *Iuxtà* alter accubabat *supinata* ceruice quadrupes: cui pili omnes plumantibus pennis horridi, ac ferreum olim pectinem fatigaturi: nares languidæ ac *follicantes*; os aeri reciprocando laxum, & peruium; quo spiritus reflabatur, ità calidus vt VVLCANIAM, ità validus, vt ÆOLIAM subesse crederes, vnde istiusmodi procellæ erumperent. Erant denique ea somni indicia, vt annum dormisse iam pecus videretur. Quare eo intacto, clam ad tertia castra proceditur. Ibi propter collocatum hominis viui cadauer gratiosa supellex visitur: Cantharus ad dimidium exhaustus, & vini cirnea, nunc in vappam degenerantis. Sacrum cogitasses nouendial instaurari; & in vetusto capulo feralem Silicernij cœnam poni. Ex porrigebat extra lectuli centonem rigidos pedes Endymion; in quos temerè illatus explorator, grabatum omne succussit. Mortuum excitare is fragor potuisset; at pecudem altiùs sopiuit. Nec visum ibi fuit, aliud dormientis indicium exspectare. Iam proximum erat, alterum atque alterum cubile; inde aliud ex alio adire; & sicubi suspectæ quietis argumentum foret, admota manu, subfultantium præcordiorum fidem implorare. Hic longum mihi sit negotium, singulos eius quæsitionis ludos dicere. Nam fuit subinde, qui vertigine somni circumactus, versis ad puluinum plantis,

tis, ceruicem in ima lectica mersaret: fuit, qui sua nocti somnia podere, scenamque vmbratilem adornare dormiens audiebatur. Alibi mensa erat, lectissimis rebus instructa. Quippè lapilli per alueolos sparsi, & par tesserarum, & picti lusorio schemate libelli turbidè iacebant; quæ omnia haud graues vigilantis cubiculi curas loquebantur. Alibi deiectam tegetem somnolenta iacentis manus identidem affectabat; nequicquam cupida amissum teporem colligere. Demum ea parebant vbique spectacula, vt facilè scires, te in Vtopia esse.

23. In hoc inertiæ theatro, cubiculum nouissimè quoddam, stitit omnem Principis curiositatem. Ibi adolescens vnus quiescentis imaginem haud faberrimè cęlatam exhibebat. *Sensit continuò illum* fallaci nebula oculos sepsisse, somnumque adulterinis ronchis mentiri, *& incassum vigilanti stertere naso*.

Cauta igitur manu simulatam hominis malaciam eludere, & ex tumultuantis pectoris æstu, inquietem animum aggreditur scrutari. Nec fefellit sagax dextera. Et nempè is erat, qui nocturna molitione ianuam conatus effringere; ac recenti adhuc facinore perturbatus, somnum adeò nullum capiebat, vt ne fingere quidem iam posset. Lætus inuento scelere Princeps; hoc porrò angebatur, quì lupum vtraque aure complexus, tuto à se dimitteret. Neque enim

Clara per obuersas intrabat luna fenestras

Vt habitum oris liceret dignoscere, furem-

remque quis esset, scire: neque etiam vim id noctis afferre placebat, ei, quem ingenio vadari mallet. Pro consultissimo habuit, frontem ei litteratam facere, aut alia nota tenebrionem dignorare, qua in posteri diei vadimonium cogeretur. Et erat familia tum omnis capillata? anteuentulis cirthis pleramq; frontem inumbrati. Hunc opinatus laqueum se inuenisse, quo fur in lucem vel inuitus traheretur; primi sincipitis cincinnum strictim vsque attondit; & inhonoro vulnere capillamentum vltus; nihil se se reliquisse iudicauit, quo tegi furtum præterea posset. Itaque rebus ex sententia gestis abit; & quod reliquum noctis erat, somno permittit; indicij securus,

At iuuenis teneri se intellligens, 24.
Iam nigra furua regna Proserpina
Et iudicantem credidit AEacum,

suique esurientem Cerberum videre. Experiri manu voluit, ecquod hosti negotium in capillis fuerit? hic magna clade omnem esse Cæsariem afflictam, atque inter lectuli centones, passim strata pilorum funera cognoscit. Quare territus, altùm

Exiluit; saltuque iterum defectus in ipso,
Semianimis medio concidit vmbra solo.
Vtq; resurrexit, fœdatus puluere turpi,
Et sua de gelida membra leuauit humo;
Non minùs ingemuit, quàm si rea turba videret,
Flebile carnifices in caput ire manus.

Et

Et nempè hoc mihi ſtipendium, inquit, numerabitur, quando cras ex meis virtutibus ornatus pendebo? Miſerum me: Quid optimi parentes? quid amantiſſimi dicent Sodales? quo illos ego vultu? quo illi me cras inter patibularios videbunt? non videbunt. Pudore priùs, quàm laqueo ſtrangulabor. Aut certè, ne ad necis infamiam publicè trahat, carnificem hic meum anteuertam. Quid enim?

Vſque adeone mori miſerum eſt? vos? mihi manes
Eſte boni. Meme morientem hæc vmbra videbit.

Ac mox cinguli ſerico gulam induit, ſeſeque nodo informi, de ferreo clauiculo ſuſpendit. Inſultaſſe iam vitæ, ac viciſſe fortunæ cachinnos videbatur; cùm repentè, clauus iniuſto pondere victus, humi eum deſtituit, viuereque denuò vel inuitum coegit, Ergone is ſum, cui vni nec mori hodie, nec viuere cras licebit? Aut quæ demũ infelicitas eſt, quòd & ſupplicia mihi ſe negent? Atqui ego mihi cõſciſcere

Si nequij mortem diruptis rostibus vllam,
Nonne patent altæ caligantesque feneſtræ,

Per quas præceps eam? faciam hoc morti conuicium; ne cras ſublimè pendeam, de ſublimi nunc labar. Captoque in feneſtram impetu, deſilire amens properabat, cùm decuſſatæ valuarum crates obſtitere: in quas adeò caput offenderat, vt ſupinus humi applauderetur. Doluit illi arietationis infelix rudimentum; exemitque libidinem, eius inſaniæ porrò

expe-

experiendæ. Cœpit deinde cogitare, quemadmodum pugione iugulum hauriret, perque vnum vulnus manu ſe mitteret. Nec deerat conſilio audacia; donec nudato mucrone cutem fortè aperuit; acieque mox inhibita; Quid ſi etiam, vitam inquit, abijcio, nũm infamia meum cadauer liberabo? an melius hanc tonſi verticis contumeliam cęlabo mortuus, quã viuus? Quid igitur agam? ne mors quidem exorari iam poteſt, quę rebus meis aduocationem promittat. Iudicium aufugere iam non poſſum, & vadimonium tamen obire, eſt Rhadamanti forum, & Minois tribunal, & Æaci vrnas quærere. Nimirũ hoc reſtat malo præſid.um; vt aut Principi cras ſupplex fixam, aut Carnifici. Quid tu ais, miſer? Ergone alterutri? Ergone aut veniam furti rogabo; aut patibulum expectabo? Pro dedecus meum. Quin incipis hiatu terra me haurire? Quin domus ruina metegere? Quin iratum etiam innocentibus fulmen plectere? Dixit hæc impotenti affectu; atq; ſubinde externata mente rurſus

Concidit, abruptiſq; immutuit ore loquellis.

Poſt igitur quam vana querelarum tempeſtas aliquando detonuit, accepit cogitandi ſpacium; homo ceteroqui nõ brutus, atque ingenio ſæpè ſimilia eluctatus. Quid enim, ſi quo, inquit, artificio petitus ſum, eodem eludam? Inſtituit proinde ingenij delectum habere, omneſque artes ſuas ad ſigna vocare. Venit primò in mentem, morbum cauſari: hominumque conſpectu vitato, moram crinibus adoleſcendi concedere. Verùm 25.

hæc, inquit, ſtultitia eſt manifeſtaria? Tanquam non ſoleant continuò & medici accurrere, & Sodales audire, & Princeps inuiſere; quibus nullis clam habebo inhoneſtam cicatricem. Capillamentum ergò mihi omne adradam, factique vulneris euanidum veſtigium errore confundam? At hoc quid erit aliud, quàm ſeipſum nouis ſuſpicionibus proſcribere? Potiùs in pedes me conijciam, & voluntario quodam exilio flagitium luam? Sed quà euades amens? Nimirum ianuis vndique obſeratis cuniculos ages, quibus in libertatem crepas? Diluculò imò, ſimul ac Aula patuerit, erumpam. An tu autem tam vecordem eſſe Principem putas, vt recludi priùs aliquid ſinat, quàm furem teneat? Certè autem ſtultitiam aſſimulabo. Neque enim emotæ menti dicam licebit ſcribere: aut quis olim amentiam in patibulo fixit? multa ſimilia peccat inſanus. Aliquis parentem violentus occidit, & parricidij defenſionem, inſaniam habuit. Mater alia gulam infantis eliſit; liberos alia ſuos, etiam vorauit. Nonnemo penatibus flammas ſubdidit, magnoque incendio patriam fœdauit: quos omnes ingentium facinorum compertos amentia abſoluit. Credar & ego aliquid horum Ceritus feciſſe; quis damnabit? Placuit hoc proin' iuueni conſilium; cœpitque mimum in poſteri diei theatrum componere: quemadmodum mox ſeminudus ac lacer palatium perambularet; clauaque in humeros elata perſonam ſibi faceret. Ad hæc verba emeditatus, quibus ridiculus eſſet; fallere ſe poſſe confidebat.

debat. Verùm hanc omnem fabricam vna mox cogitatio euertit. Nam cui hanc, inquit, stultitiam probabo, nisi me ipso stultiori? Quis insanus ita scienter recteque Cimelium aggrederetur? quis deprehensus tam cautè diffugeret? quis quæsitus demum tam callidè somnum obijceret? Hæc argumenta testimonium pro amentia non dicunt. Quàm igitur imperitus sum oportet, qui ne insanire quidem iam possim? aliquid sapientiùs quærat èst necesse, cui stultitia nil patrocinatur.

Quid ergò? An ne hoc expediet, quod iam denique subit? Expediet. Sed consulenda nimirum est audacia mea, vtrum confieri id possit? Et verò potest. Aut enim vnà mecum omnes in suspicionem criminis vocabo; aut vnà cum omnibus etiam memet explicabo. Indè confestim erectior, in spem venit principis fallendi. Capto proin' consilio, armat idoneo telo manus, ac per singula contubernia furtim circumit, ferisque dexterrimè emunitis, 26.

Nunc ait audendum est dextrà; nunc
ipsa vocat res;
Hac iter est.

Et cum dicto,

——— *Superbum*
Rhamnetem aggreditur; qui fortè tapetibus altis
Extructus, toto proflabat pectore somnos.

Deinde, vt quemq; opportunum iniuriæ sopor fecit, eum clanculò primoribus cinciunis exspoliat; vastoque sincipite sup-

parem ſibi relinquit. Inde alterum, inde tertium, denique ex ordine alios

Obruit; ac cunctam in medio, ſine nomine plebem.
Fadumq; Hebeſumq; ſubit, Rhæcumq; Abarimque
Ignaros ———

Ita pôſt quàm omnes capite cenſos effecit, lectulum antelució repetere, atque largiter de cetero inſtitit dormire, omnibus animi mœroribus deterſis: ipſe iam diei appetens, quò feſtiui doli illecebra in lucem prodiret.

17. Anni ſpacium interim videbatur, dum auroræ crepuſculum opperitur Princeps. Quare vt primùm

——— *criſtatæ ſonuere volucres,*
Vicinaq; dies ſenſit præſagia lucis,

datur negotium ne priùs regia patefiat, quàm omnes palatini vnam in diætam coacti, coram cenſore traducantur. Nec enim ambigebat is Cenſor, quin eſſet reperturus, quem poſſet, equo vendito, in patibularios referre. Factum gnauiter, quod iubebatur. Circumſtant illicò in orbem lectæ iuuenum adoleſcentumque legiones; ſuoque imperatori præſtolantur. Ingreditur Imperator, atque cupientibus oculis, ſicubi demeſſi crinis ſtipulas contueatur, intentus, videt ad vnum omnes, velut ex compoſito res agatur, depiles eſſe, truncatiſque æqualiter cincinnis furti indicium confudiſſe. Attonitus primùm inſperato miraculo, quid fieret conſiderabat. Senſitque ſuis ſe artibus falsè eluſum. Et ipſa etiam familia, vt alterum alter aſpexere, vehementer obſtrepuit,

ſtrepuit, ignara quis hoſtis prædam è capillis egiſſet. Cœpere deinde famuli quidem rei ſpectaculo, at Princeps furis ingenio delectari; palamque ira in riſum ire. Noſcere tamen auctorem geſtiebant; promiſſaque ſceleri impunitas eſt, ſi ſe ipſe ſuumque dolum artifex aperuiſſet. Licuit inuitare, licuit promittere; neminem tamen neque venia, neque munera pellexere, qui ſe ipſe deferret. Schedam tantummodo repertam poſt aiunt, vbi denarrato doli commento ſe auctor purgat, quòd maluerit nunquam ſe prodere, quam proditus veniam rogare. Nolle ſe ingenij laudem id temporis mercari: Solere magnos artifices parem inuidiam trahere: tutius videri, ſi lateret, quàm vt è ſublimi conſpicuus, omnium in ſe oculos converteret. Ad extremum, alta & illuſtria ſe nec alijs inuidere, nec ſibi ambire.

Dum hæc DORYLAS taliaque pluſcula non infacetè garrit, nos temporis noctiſq; obliti, videmus diem lucemq; ſe appellere, & magnis continuò incrementis per omnem regiam explicare Ego LVCIO meo tum denique dormiturienti; Quid hoc eſt? inquam: an interdiu dormiunt VTOPII tui? Nam noctu, quod video, comiſſantur. Planè, inquit: & hãc metamorphoſin à NERONIS popina traximus, cùm auream eius cœnationem, cœlique æmulam domum contemplaremur. De qua, ſi Tranquillum tenuiſti, & meum tu puerum audi; cui necdum licet aliud, quàm diuinè loqui. Simul nutu in puerum coniecto, repentè coegit poetam eſſe. Nam is, quòd ſe ad omnia heri ſenſa 28. *Aurea Neronis cœnatio.*

aduertere consuerat, sic ludibundus cœpit.

Ebria potantem, quæ viderat aula Neronem,
Trinacrij retulit vitrea monstra Senis.
Aurea nam volucri decurrit Machina tecto,
Et tereti positas circumit orbe dapes.
Sub pede gemma volat, laquearq; trabesque rotantur,
Assiduoq. fugit mobilis aula gradu.
Hic noua vicinas transcurrunt sidera mensas.
Hic ridet madidos æmula LVNA toros.
Murrhinaq; armatus iam pocula tereret ORION
GORGONIASq; timent Sigmata pota comas.
Scorpio quæsitis iam proximus incubat escis,
Et super intactos præterit HYDRA cibos.
Mentitusq; fugiti per gemmea fercula PHOEBVS,
Et facit alternam, præcipitatque diem.
Nemo sed aurata discumbere gestijs aula;
AVERO enim in testo FERREVS hospes erat.

29. *Antiqui luxus imitatio.* Interpellauit ingeniosum pueri furórem LVCIVS; iussitq; alijs pedibus numerum instruere; quò reliqua liberiùs insaniret. Puer ad omnia promtus, vix exspectato imperio, ità perrexit poetari.

Nego-

Negotiosas qui NERONIS in noctes,
Et otiosas ire vultis in luces,
Adite nostras. Qui NERONEM habebamus
Olim Magistrum, nunc redire si possit
Inde, vnde posse redire pernegant quenquam,
Discipulum habebimus. Specimen dari vultu?
Iam Vos dedistis; sæpius & daturi estis.

Non tulit porrò DORYLAS notissimam pueri dicacitatem, sed colapho ibat obiurgatum licentiam. Quanquam is modico flexu pugnum euitauit; & maiori cachinno, omnem eorum dierum scenam apud VTOPIOS produxit; vsque eò, vt ilia nobis risu distenderit, vel inuitis.

30. *Rustici se ipsum nō agnoscētis scena.*

Inter illiusmodi histrionicos lusus, aduolat ephebus, duorum alter, quos in specula collocatos diximus; nuntiat is paganum euigilasse, & mirè quam ridiculos secum gestus edere. Nos alacres vna omnes exsilimus, ac turmatim ad Mimicum Stertinij theatrum accurrimus. Videmus vndique omnes cubiculi aditus obsideri, & alios quidem per fatiscentium asserum rimulas suam curiositatem exsatiare: alios aurium voluptate contentos, eminus, quid secum ipse ineptiret, auscultare. Equidem in SVLLÆ familiam adoptatus, Felix mihi videbar, qui oculis etiam meis aliquid participarem. Nam vt proximè tapetas aberam, quibus ianua prætexebatur, cernebam, quàm parum se in pellucenti regia plebeius animus caperet. Et ille quidem cùm crapulam prioris ingluuici omnem edormisset; circumtulit à

graui veterno caligantes oculos: vtq; primò insperatum cubiculi nitorem sensit, non iam meraco, sed miraculo ebrius, cœpit digito indice glaucomam, si qua oculis hæreret, detergere: ac rursus circumspicere: Videt eadem omnia rursum; videt tertiùm. Territus resedit; aduertitque in lecto se cubare;

——— namq; ipse superbis
Fulgebat stratis solioq; effultus eburno.

Etiam hic suam oculis fidem abnuit; & sollicita manu toralia contrectat: Ea de COA syndone: cortynas prehensat; eæ de Tyrio murice: conopæum affectat, id de argenteo stamine. Igitur vertigine iam secum agi omnia ratus, lecticæ spondã corripit, seseque aduersus ruinam timidis manibus armat. Interim supinus lacunar suspicit; Aurum est Parietis tabulatum respicit; Ebur est. Pauimentum despicit;

Hic reperit nec opinus opes. Nec splendor ab alto
Defluus, & nitidũ referentes aera testa
Monstrauere solum. Varias ibi picta per artes
Gaudet humus; suberantq; nouis ASAROTA figuris.

Exclamasset dudum, nisi vocem omnẽ ingens miraculum absumpsisset. Quocunque se rudis oculus vertit, passim offendit

Aurataisq; trabes, & Mauros vndique postes,
Et picturata luculentia marmora vena,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas,
Aut artes, veterumq; manus.

Hic

Hic ille, quid ergo? inquit: vbi me terrarum fortuna locasti? Hæccine mea est vmbra, quam heri 31.

——— *patula recubans sub tegmine quercus*

mihimet captaueram? An fortè adhuc temulentus, quicquid deliro, videre me credo? At enim certè vigilo; videre me MORPHEI aliquod simulacrum ludificatur. Iterumque manus ad nebulam oculorum dimouendam admouens, videt indutos annulis digitos; & in relucente pala gemmam rutilare; vtrumque brachium armillis vinciri; corpus denique totum nihil veteris fortunæ suæ agnoscere. Eò capit cogitare, alium vtique se factum, nec iam seipsum esse; quando frustram suam domus humilitatem, & lectulus tegetem, & manus quæreret paupertatem. Ita stupidus metu, suam in aduersi marmoris luce faciem conspicatur; ac diu alienam ratus, quòd & barba indidem promissa & adstrictus verticis nodus apparebat; quo neutro symbolo insignem se meminerat: tamen, vbi neminem adesse alium vidit, cuius ea imago esset; quid si, inquit, & vultus se meus mecum amisit? Simul dextra aggreditur verticem scrutari. Hic ecce tibi,

Intorto cirrhata coma stetit area nodo.

Pergit exinde, sinistra mulcente, mentum (quod glabrum antea, vulsumque fuerat) destringere: at ibi

Barba repentina stat formidabilia vmbra:

Horror inest mento, & densa fruticantia silua

Mania ; barbaricis egrè penetrandis Sarissis .

Tum ille pallidior buxo , iam demum inquit, calamitas me totum triumphasti , & nihil mihi de toto me reliquum fecisti . Quin lubet tamen cubitu surgere; &,quãdo egomemet ignoro , experiri , ecquid vxor mea me ; ecquid liberi , & serui adhuc aliqui norint ? Nec distulit centones rusticanos ; ac mendicantis fortunæ exuuias quærere : id est , rudem subuculam , & Veneti coloris sagulum: tum crassæ solocis femoralia ; tum follicantes ocreas ; tum reliquum deinde ornatum , quo pridiè sorduerat . Sed eorum vicem , vestes reperit holobaras , & de Attalica tela thoracem , & de Serum vellere, textoque tibilia : & laborati tergoris crepidas, & torquem autem , regiæ ceruicis spolium .

32. *Aulicorum rustico os sublimentium ceremonia* Hic iam ne exspectate , quid porrò egerit ? Quicquid potuerunt vel inepti re somnia , vel fabricare insania , vel delirare temulentia , id omne promiscuè factum . Ingens interim nobis voluptas erat , qui illos ROSCII gestus spectabamus ; doctique omnes quid facere quemque oporteret , si res posceret ; audimus repentè clamantem ; tanquam Tranionem , seruulum , puto , rurestrem aliquid vellet . Ad clamorem illicò ephebi quatuor , quibus id negotium erat , ingrediuntur; compositis verbis, atque eleganti manuum basiatione , REGEM suum Principemq; consalutant : nihil mimicarum rerum omittunt . Alius interulæ sindonem corpore inijcere ; alius serici mollitiem in amictum sufficere , alius cura tibiasque

tibiasque textis induu js ornare; alius Milesias pedibus crepidas aptare. Rursum hic pollubrum ac nasiternam de argẽteo supponere; ille a ,uulam de redolẽti cinnamo affundere: iam iste linteum tersui; ille pectinem fricui, ılle speculũ visui obijcere.

Mutus inter tot obsequia Rusticus, idẽtidem cogitabat, quid sibi elegantiæ nouæ insolentia vellet? Amœna veterum Tempe, & Elysij nemoris vmbras has esse; nec nisi cœlestes vtique genios videri, quibus tanta oris gratia spiraret: quique humuncioni sordido tam amicam vim afferrent. Quanquam vt eorum vnus & torquem collo parabat imponere, iam moriendum sibi miser, atque ab aureo fune pendendum ratus, trepidè cœpit eorum fidem obtestari. Et, quæso vos, inquit, mi hospites, quin hoc saltem agit s priùs, & vbi me amiserim moneus? Nam ego, quin moriar, si merui, nil caussabor. Ceterùm quis me huc error egerit, id affligor. Et vigilans equidem à furto me semper abstinui, ne quà res mihi cum laqueo foret. Nunc si adhuc dormio, & aliquem per insomnia depeculatus sum, tantisper hanc furcam omittite, dum expergefiam. Excipiunt ij, prohibentque loqui, quæ se digna non sint, Regem enim Principemque suum esse, cui more veteri, operam matutinam locare, & in cubiculo apparere consuerint. Rursum ille, se imò MENALCAM paganum esse: &, ne errarent obscuris parentibus natum, ac clientelaris fundi, pauperisque agelli dominum. Eleuare hæc illi; & abnuentem, magnis mendacijs obruere. Vtique aut som- 33.

niū aliquod fuiſſe, quod regiam mentē ſubitò perculit: aut curatum magnitudine, animum humani aliquid paſſum, à ſeipſo pauliſper abiſſe. Non recordaretur, quid pridiè, & quam ſapienter egiſſet? Roganti, quidnam fuerit? Cùm tu mihi, inquit vnus, mille philippicos, atque huic torquem aureum, atque iſti equum Perſam; atque iſti indigenam donaſti? Negat MENALCAS meminiſſe. Etſi iam video, inquit, quàm inſanierim, qui vobis quidquam horum donarim, Vos proinde, qui ſciatis, inſanos donare nil poſſe; res mihi illas redd.te. Illi pridiè imò ſapuiſſe; & tùm demum deliramenta loqui, contendere. Neque enim aut inſanos aliquid donare, aut ſanos conſueſse repetere Aſſideret igitur in regiæ fortunæ ſella, ſuoſque æger Machaonas opperiretur, qui morbum animi medicarentur.

34. *Medicos ſemētiētiū mendacia.* Abit illicò puer; ac breui cum grandi hominum exercitu reuertit; quos omnes medicos mentitur. Adeunt ſolliti, circumſtant venerabundi, ac manus oſculo priùs adoratas alius capiti applicat; alius thorace diffibulato pectus examinat: hic læuis brachij venam explorare; Ille colorem oris iudicare; nemo non aliquid agere, ſimulat. Secundùm ea, collatis capitibus, conſenſu pronuntiant; Sanguinem immodico corporis æſtu feruefactum, eas capitis turbas concire; vt ſui oblitus, alium ſe eſſe Princeps opinetur. Quanquam clemens adhuc ea ſit inſania. Quia mirum non fore, ſi animus ſanguine ſic ebulliente, etiam abſurdiora deliraret. Facilè tamen ei malo remedium fore,

ſi vel

si vel vnum diem genialiter agere, & lætitijs lauritijsque operatus, mæstitudinem hanc ex pectore conaretur exspuere? Redituram non multò post mentem; ac turbelæ omnis fascina fugitura. Rustico ad hæc, nescio quid, stupente; imperant illi alia aliaque illecebrarum genera dispòni, quæ sint animo excitando. Continuò contenditur, properatur, curritur: dicto citiùs omnia confiunt. Et sua iatraliptæ vnguina, & pharmacopolę ecligmata, & aromatarij embammata omnes maturant. Crederes totum Cosmi ahenum in vnius insaniam consumi. Iubent ijdem & musicam sonare; sed eam, quæ ORPHEVM extinguere, AMPHIONEM vincere, ARIONEM possit triumphare. Prodeunt repente multi, & liquido gutture, & tinnulo pectine, & melleo carmine, hi voces promere, hi fides tendere, hi barbiton plectere certatim inceptant. Potuit ad eiusmodi concentionem allubescere etiam ineruditis auribus. Et Rusticus veterem MELIBÆI fistulam pertæsus, rogat, an semper hoc soleat? aiunt Enimuerò quotidiè; eumque vehementer solitum delectari. Miranti dein' qui ergo fieret, quod non eadem commeminisset? Nimirum hoc, inquiunt, morbo huic ingenium est, vt

Pristina Letheis omnia mergat aquis.

Nam quid ego memorem, Virbio nuper meo vicino accidisse? quem vnius heminæ mulsum ita corruperat, vt biduo se putarit ἀκέφαλον esse. Circumibat miserabilis, perque omnes ædium angulus suum ipse caput quęritabat 35. *Insanus caput suum quærēs.*

Vidimus ipsi illum per & compita, & fora, & vrbem percursare, à notis, ignotis, flentem petere, vt suum sibi caput monstrarent. Ridentibus alijs lepidam quæstionem; sapientiores, qui morbi vim cognoscerent, miserabantur. Et si qui tacto eius capite, rogabant, & quid ergo id esset, quod manibus contingerent? respondit aliàs, columbarium; aliàs muscarum gurgustiolum esse. Hanc tamen homini stultitiam exemimus, postquam licuit

——— *mediam pertundere venam:*

& sanguine deducto, insaniam exatmare. Viuit is hodieque; & Senator, ciuitatem optimis consilijs tuetur. Atque hunc quidem Bacchus; alium quendem somnus, alium alia caussa vsque ad stultitiam ridiculum fecit. Hanc vnus aliquis recensere fabulam desierat, cùm continuò sic alius incepit.

36. *Insanorum musca & intemperia curata.*

Haud multò plus decennium est, cum adolescentem vidi probè litteratum: quem siue studium vehemens, siue bilis atræ intemperies ludis mirificis perturbarat. Is aliquamdiu coaxare in cerebro ranas; aliquando clausas in occulis mustellas incubare; iam hirundines in naribus; iam scarabæos in auribus nidulari: iam stultiora his credere, dicereque perseuerabat. Negare interim amici, magnisque rationibus contendere, fabricari Chimæras illas in cerebri viuario non posse: hortari, vt saniora vellet; neque tam immania delirando, se ipse occideret. Nihilo secius tamen ille

Talia perstabat memorans, fixusque manebat,

Sensit

Sensit prudens medicus violentiam morbi esse,& fallacia medicandam. Igitur splenium oculis opponit; aures naresque turundis farcit; caput totum pittacio munit; iubetque ægrum lectulo se aliquamdiu tenere. Interim ille res quas volebat, disponit;& mox emplastro vndique reuulso, hic strata murium ranarumque funera, hic scarabæorum hirundinumq; cadauera ostendit. Ita venatu, aucupioque perfunctus, alteri ingenium restituisse iam videbatur.

At adolescens, pòst quàm Herculem esse animaduertit, qui tot capitis monstra expugnasset; adhuc cum vno aiebat se grandiori malo conflictari, nam in vētris vmbilico, nouæ magnitudinis testas, ollarumq; & vrceorū fragmina circumferre: quæ quidem eniti miser non posset, quantumuis parturiret. Hic iterum ceteris cum risu abnuentibus, solus, quē dixi, medicus, seriùm tueri, & in venæ tenorem trepidus inquirere instititit. Inde exercitato vultu ad circumstantes; rem esse, quam æger diceret, asseuerat: latere multas vtique crustas, de rupta veteri aula. Nec sinendum diutiùs, quin pestis intestina proscribatur. Quare potionē illico maturare; laticemq; medicatum afferre: tum adolescēti sellam PATROCLIANAM iubet supponere; quam testulis antè crustisque clanculò implessent. Obtemperatur. Reliqua iam nō est necesse persequi. Certè adolescens, vt testacea ibi rudera conspexit, se eam esse matrem opinatus, quæ partum edidisset, confestim vterum ferre desijt, mentemq; habere meliorem cœpit.

37. Alia insani cura.

G 6 Hoc

38. *Diluuiũ metuẽtis deliriũ.* Hoc deinde ipſum, cuius inſaniæ fuit; quòd cuidam, in quartana diutulè cubanti, viſæ ſunt terrę omnes, ſi aquam peteret, diluuio perituræ? Ergo rumpi ſe antè paſſus eſſet, quam naturæ laxaſſet habenas, ni perſuaſum ei foret, hoſti aditum impediendum, foſsa ciuitatis aquis, per eum, impleta. Sic aqua pariter & inſania eſt liberatus.

39. *Mortuũ ſe eſſe perſuadentis furor.* Quid iam illud, quòd nulli, nec pueri quidem, ignorant? Iuuenis fuit, qui ſe ipſe mortuum & credebat eſſe, & dicebat; Illum in ſandapilam abiectum, ac mortem inedia perſequentem, non ſocij potuerunt abducere, non propinqui: parentes vltimò repulſi abierunt. Quintum iam diem ſine alimento trahebat; vnaque in ciuitate fabula erat: cùm reſcijt nouiſſimè vir, medicæ rei gnarus: ac probè callens, quantum ea faſcina momentum haberent. Is profitetur, artem eſſe, quà reuiuiſcere mortuus poſſit: hominemque vernam ſubornat, edoctum quid fieri ſubinde velit. Accipit negotium verna, ſeſeque in ſandapila iubet efferri; eodemque ritu, ac ſecundùm illam eandem caſulam componi, vbi iuuenem alterum ſtultitia ſepeliuerat. Digreſſus indè cum mendaci leſſo ceteris, duo inter ſe ſoli congemiſcunt; cœperuntque alterum alter reſpicere; ruptoque demum ſilentio ſermones conferre; & antiquior hoſpes recentem percontari; eccur eò loci veniſſet? at ille, eò quod mortuus eſſet, Idem de ſe alter. Iam tempora, iam modos, iam dolores in morte ſuperatos rogant alterni narrantque. Et illi quidem

veli-

velitatum se esse cum hoste memorabat; in eo conflictu vulnus accepisse immedicabile, mox vna eademque via sanguinem animamque fugisse. Tum scitanti seruulo, qua corporis parte id vulnus acceperit; timidè oris hiatum ostendit; eundemque statim timidiùs occlusit; ne qua, vt aiebat, iterum moreretur.

Pergit exinde vernula; &, ludus, inquit, hic fuit, præ vt si meum tibi funus recenseam. In venatu quippè feras persequebar, non fugaces illas, vti ceruos, aut damulas, quibus conficiendis iam pridem, & pueri auctorantur: sed generosas, ac masculas, ex Vrsorum Leonumque gente. Ea de re comitem asciui, quem fidissimum credebam, vt alter alterius pericula communia haberemus. Et constitit aliquamdiu fides. Verùm vbi nuper ex improuiso in plurium Vrsorum gregem incidimus, metus illum à fide abduxit, vt auctoramenti, ac socij perinde oblitus, altissimam quercum conscenderet; meque relictum, & Vrsis immanibus proditum iret. Hic ego quid vnus facerem, tot hostibus peritus, vix cum singulis componendus? Cepi a desperatione consilium; itaq; in mortuum decubui, vt parcissimus animæ, vix modicè respirarem. Irruunt interim Vrsi, ac dubij hominem an cadauer repererint, explorant versantque. Nec fuit difficile ceteros fallere, vti velut a funere refugerent. Sed callidior vnus, dum omnes animæ meatus pertentat, iamque narium canales, iamq; aurium testudines inquietus rimatur, patientiam meam pænissimè vicisset. Quan-

40. *Mortis simulator hominē & vrsos decipit.*

quam

quam & ipse, vt carnem morticinam credidit, innoxius demum recessit. Spectarat hæc omnia securus comes: qui profligato periculo, cum ad me reuersus vitam gratularetur; id in ceteris auere se nosset, aiebat; ecquid vltimus ille prædo toties in auriculam garriuisset? Ego, monuit, inquam, ne tibi dehinc aliquid crederem, ni me deceptum continuò vellem. Atque vtinam dicto audiens, alteram eius perfidiam non exspectassem. Nam ille parum habuit comitem prodidisse, ni repetito specimine mox etiam perderet. Quod denique sic euenit. In densissimo nemore vna assederamus, cursu diutino fatigati; cùm, ecce tibi cruentis rictibus non assequitur leæna, cui absenti catulos rapueramus. Nec deerat mihi animus, nec illi telum, ad vim defendendam; sed mala indoles nunquam corrigitur. Dum ego primis in ordinibus repugno, ille in subsidijs tenere iussus, abiecto venabulo, fugit atque euadit. Ita nouissimè defectus occumbo; & discerptus iram belluæ famemque expleo. Biduum est totum, cum iam ferino ventre inclusus, nusquam me moueo; ossibus pœne omnibus comminutis: nisi quod fallendi temporis, carmen subinde compono, & tragicam meam mortem describo.

41. *Exemplo sani curæ insanus.* Inter hæc duorum absurdissima commenta redeunt ex composito familiares, seruuloque vespernam apportant. Resedit alacer è tumba ille, atque epulas auidè contruncat; effusoque vini sextario liberaliter potat. Tum ad alterum conuersus, & tua, inquit, cœnula quando ministratur?

Nec-

Negat solere. Atqui tu, nisi subinde cœnaueris, diu esse mortuus nequibis. Vides me, et si defunctum, cibis tamen indigere. Suasit deinde, aliquid de suo libare: persuasit: idque iterum, idque tertiò factum. Pòst dormire se velle dixit: pòst surgere aliquantum, & scapulãs suas à diuturno situ malè habitas queri. Idipsum alter. Tum rursus decumbere, rursus existere, interim pandiculari, interim ambulare, idque in consuetudinem vsque facere. Eadem omnia alter. Iàm nihil facturum se seruulus videns, in quo Simium non continuè haberet, surgit de capulo, seque mortis suæ pertæsum, de cetero ait viuere velle. Vult illicò & alter: Quid multa? ab exemplo huius edere, ire, viuere, sapere didicit: absque quo si fuisset, fingere mortem breui desijsset.

42. *Nasi portentum.*

Sed & alium quendàm intempestiua phrænitis ludibrium fecit: cui persuasum erat, nasi sui promontorium vltra pedes decem procurrere: Quare si qui primum ædium limen tangerent, pro insano vociferabatur cautè accederent, ne immeritum forte nasum, improuidi calcarent. Nullus olim nauta sic Acroceraunia timuit, aut in flectendo BONÆ SPEI promontorio tam anxiè nauigauit, quam qui ad illum Nasonem accessit auere. Quid ego tamen, quando antiquum est, non commemoro: hoc recens audite.

43 *Grande caput alterũ habere persuadens, furtum excusat*

Ex terra Germania homo in vltimos mos V.TOPIOS peruenerat. nobis apprimè, sed auri quàm cerebri ditior, Cuius vt candorem caupo perspexit, vaferrimi ingenii homo, cœpit reputare, quibus trun-

cum.

cum HERMAM dolis circumſcriberet. Omnia videt immunita,&, ſi amitteretur, modico ſtratagemate capienda. Cœnatum igitur,atque vini nectare inundatum, prælucente cereo, in cubiculum deducit: lectulum ibi, iuxtaque amœni ornatus diætam attribuit,vbi noctem beatè degat. Et rigebat is adoleſcens auro; ac torque præſertim, in plura volumina ſinuato, conſpicuus, ſuas alijs diuitias venditabat. In hoc monile oculos conijcit hoſpes, non inſcitus rerum æſtimator. Id ſimul vt exuit temulentus adoleſcens, tanquam inter gentiles adhuc degeret, minimè piceatos, de cerui clauiculo negligenter ſuſpendit: at non perinde negligenter id hoſpitem aduertit. Qui deſignato rei gerendæ loco. Iuuenem, numquid aliud velit? interrogat. Ille, equum benè manè adornari, nam antè Solem ortum velle proficiſci. Hoſpes poſt ea, quæ in digreſſu ſolemus, abſcedit; iuuenis obdormit. Noctis interea venit concubium, & tabernæ dominus ad torquem intendit, deque eo ſpolio furtim ſexaginta anellos puri puti auri deducit: ceterum torquem probè adcurtatum relinquit. Die poſtero ad condictum ſurgitur, equus ſternitur, Iuuenis veſtitur, calceatur. Ad torquem inijciendum vbi venitur, repentinum ecce miraculum, quem ille duplicatum inducere capiti pridie potuerat, tunc ægrè ſimplicem inducit. Turbatus proinde conclamat.Hoſpes conſilio dudum inuento,accurrit; reperit hominem in capite,& torquis ſuæ anguſtijs tricantem; mox

con-

consternato similis, longe, quam alter, altius exclamat, & mirificam capitis mutationem detestatur. Terruit credulum veterator; & roganti, quid enim esset? simulauit fugere se malle, quam dicere. Tandem, caput ait quouis dolio maius intumuisse. Exanimis alter, vtraque manu capitis sui molem examinat: simul hospes iam perturbato promptoque vel maiora credere speculum ostendit; mendaci commento in oculorum fascina repertum. Aduersus istud vbi contemplari se cœpit, vidit miser, non caput, sed CAPITOLIVM, & informi vastitate monstrum. Illacrimans ergo, pallio caput superobruit; atque hanc nimirum caussam suspicatus, quod torquem induere nequijsset, maturauit discedere, ne per lucem manifestus agnosceretur. Ferunt enim deinde multis diebus publico abstinuisse, nec vllis argumentis persuaderi sibi passum, vt crederet, de torquis pondere decessisse potiùs aliquid, quam ad capitis molem accessisset.

Hanc præter alia sexcenta commemorabant, vt fidem mendacio emerent; & Rusticus ab ijs exemplis ad Regij nominis personam induceretur gerendam. Nec nihil est profectum. Iam enim Regem se amens credere; sua omnia superbè circumspicere; alios, vt degeneres animas contemnere; & quicquid domesticæ paupertatis reminisceretur, pro somnio habere. Et iuuat, ait, extra hoc cubiculum prodire, quò è ceteris locis sui periculum memoria faciat. Extemplò morigerantur omnes. Concurrunt palatini Coraces; hi

44. *Rusticus persuasione se Regem esse credit, & pro eo se gerit.*

hi illum humeris in hexaphoro gestare; hi magnæ ambitionis anteambulones esse; alii posticæ pompæ appendix fieri. Eo ritu per regiam deducitor, barbaro tapete conspicuam. Videt aurea supernè laquearia; circùm argento incrustata marmora; infra lucentia asarota. Pererrat comitante turba viridarium; videt fontium fluenta, piscinarum delicia, hortulorum nemora. Et quod vnum antè omnia placebat, iam suum mirabatur esse, quicquid vsquã esset. Sed oculos fermè saginabat ea voluptas; stomacho nondum se Regem agnoscente. Videt mala aurea, & præterit; pometum Hesperium, & negligit, ruborem Punicum, & contemnit. Cum his Palmæ amygdala, Damasci pruna, fici bellaria, fastidiuntur ventri cerasis suis pasci, & rapis assueto insidiari. Iubet tamen siue hæc afferri, feruntur: siue illa arceri, arcentur: siue alia curari, curantur.

45. Et consumto in tot spectacula meridie, prandium propinquabat; id post quam cupere se ostendit, locis mox omnibus visque properatur.

Hic labor inserto torrere exanguia ferro
Viscera cæsarum pecudum: his cumulare canistris
Perdomitam saxo Cererem, fert altera plebes
Ingentes auro pateras. Lætatur at ipsa
Obsequio feruere domum.

Quippe opes suas operasque ambitiosè in illum omnes congerebant, vt crederet egestatem, ne, si quidem vellet, redire iam

ad

ad se posse. Ità ad Iouis mensam accumbit vnus; circumstante tot procerum corona, a quibus omnibus omnia ritu pereleganti simulantur. Vno appellato, venerantur continuò omnes. Pro imperio nurus est. Nulla cuiusquam vox auditur, nisi Regis inter Principesque titulos excepta, Iam interim magna acie dapes inferuntur; aurea suppellectile mensa angustatur. Orbis, culter, cochlear, salinum argentum est: aurum omne in Leones, ac Pardos efferatur. In his metallorum prodigiis apponuntur, Cæsarum deliciæ; reuiuiscunt APICIORVM illecebræ; perduntur LVCVLLORVM impensæ; & in plebeiam ingluuiem VITELLIANA culina laborat. Nunquam tantas homo lautitiarum strues viderat, & quicquid ne nominare quidem rude palatum sciebat, id incipit libare. Ad hæc Opimianæ præstantiæ vina, & Falernæ nobilitatis mulsa, & Cressæ originis vua immodicè suppetebant. Deniq; nihil cupediarū erat, quod ibi nō erat Nec subinde festiui risus fabulæq; desiderabantur, veteres Crassos excitaturi. Nam vt quidque Rusticus absurdi committebat, indidem salsa iocorum materies nascebatur. Et fortè capum illeingentem solus a i lissin è sepelierat, cum structor, quò risum diuerteret. huiuscemodi rem exorsus est fabulari. 46 *Auriga inter nobiles accumbentis festiuus, & vtilis iocus*

Accubuerant in taberna viri nobiles multi, quibus prandium iuxta nobile lautumque apparabatur. Hi aurigam pecuniosum, qui sub miridiem ibi interiunxerat, eodem inuitant, si lege sirempse philippæum pendat, Auriga nec animo nec

mar-

marſupio defectus annuit; & inter gulonum aciem ſtipendia facturus, accumbit. Vbi calere tandem opus ac feruere cœpit, patina ingens ponitur, in qua trutæ grandes lucijque, & circum hos minuſcula gens gobiorum, ac mugilum natabant. Huc ita nobiliorum gula ſpectabat, vt ſibi cum grandiuſculis rem eſſe vellet; plebeiam famem minutijs ſaginandam duceret. Id negotium carptori datum, Ruſticus aſtutè aduertere; &, quod illi dentes etiam in maiuſculos pruriebant, ingenioſè eludere. Priùs enim quàm ori piſciculos ingereret, ad auriculam ſingulos, ceu loquitantes, identidem admouebat. Quam ſtultitiam ceteri demum obſeruant; ſuſpicati non eſſe nihilum, quòd auriga tam feſtiuè inſaniret. Quare ſcitari, ecquid geſtus is ſibi velit, inſtituunt. Ille primò, tergiuerſatus, ex compoſito mentitum ruborem excuſat. Illi tantò pertinaciùs inſtant; dum victus alter. Bona ſcæua, inquit; diu eſt cùm parentem peregrè amiſi; anni ampliùs quindecim, ac ſemis, aut ſi quid eſt præterpropter. De quo nihil adhuc aliud comperi, niſi naufragio periſſe. Viſum eſt proindè hos piſciculos examinare, ſiquid prætetea cognoſſent, funuſque patris alicubi conſpexiſſent. Cæterùm nihil vidiſſe peierant; vires, & ætatulam cauſſati; vt, quibus à portu abſcedere longiùs, etiamnum inſolens; & maioris Oceani fluctus explorare formidoloſum fuerit. Intra æſtuaria duntaxat ſeſe antè hunc diem, & tenuium riuulorum vada continuiſſe. Porrò ſi quid re-

rescisse velim, consulendos esse commilitones suos, quà mole, quà ann s grandiores; qui omnia maria emensi, in pluria oculorum theatra commearint. Hinc est, quod circumspicio, &, an eum maiori venire in colloquium possim, quæro. Senserunt hic illi, non eum se hominem lacessisse, quem sibi finxerant: sed in Thersite Vlissem delituisse. Igitur quas delicias hominis marsupio negarant, eas ingenio demum concesserunt. Piscibus in hunc ferè modum absumtis, aligera gens turmatim à veru inuolabat, lancemque ingentem Anser turundulis effartus implebat: hunc vndique turdi coronabant. Quos dum singulos certatim singuli diripiunt, auriga iam audacior, Anserem, qui vnus remanserat, falsè adoritur, eumque totum sui iuris facit: ita suas singulis auiculas dictitans obuenisse. Structor hæc fortè recensuerat, cum alij super alios diuersa perguut addere, vt cuique promptum erat, dum MENALCAS in ipsa felicitatis opulentia recumbens, cum patinis poculisque velitabatur. Numquam humilis venter, tantam lautitiarum stragem fecerat; neque rarioribus illecebris famem, neque lectioribus vuis sitim restinxerat.

Igitur corpore superfluentibus bonis saginato, Rusti cum satietas, & quæ hanc fermè consequitur, ebrietas inuasere. Sic per ea iocularia dies exijt; & paganus mentem denuo exuit, ac somnum incidit; rursus sui oblitus, rursus mortuus. Tandē placuit palatinis, expugnatam paupertatem nouam mendicitate reuocare, & suū

12 *Humana popa catastrophe.*

TAR-

TARQVINIVM in ordinem cogere, reinque ad interregnum trahere. Confestim ergo torques filli de ceruice; de digitis annuli; de manibas armillæ detrahuntur; vestium cultus deripitur. Sed & barbæ appendix calido rore humectata dilabitur; & comæ turritæ fibula remittitur; & diali imperio defunctus, esse is rursus incipit, qui numquam desierat. Fuit illi hoc inter omnes Imperatores singulare, quod imperium & accepit temulentus, & deposuit. Ita omnibus denique fortunis euersus, amicitur veteri sago; & cum lacera endromide in idem cænum præuoluitur, vnde fuerat pridiè eductus. Ibi alteram temulentiam vt edormijt, Regem se surrecturum opinatus, vidit regnum ad pœnitentiam redijsse, & se paganum euigilasse. Enim verò quid tum dixerit amens feceritve, si narrare sigillatim velim

Ante diem clauso componet vesper Olympo.

Duobus verbis; fecit, quæ facerent stulti, sani riderent. Certè cum domum reuenit, biduo amissus, iratæ, vt aiunt, vxori, dixit se in Insulis fortunatis fuisse; aut præter Elysij campi vireta ambulasse; vbi super insueta aurium oculorumque obsequia, licuerit,

Fulgentes manibus tenere gemmas.
Et testudineo iacere lecto,
Et molli latus abdidisse plumâ,
Et gemma bibere, & cubare cocco;

ac mille sexcentis felicitatibus beatum esse, Ceterum vxor non tam docilli, vt mariti somnio fidem haberet, eum credidit in

popinis pellucida vitrea vidisse. Iurgijsque hominem complexa, per capillos in cubiculum traxit, vbi cerebri insaniam ventris ieiunio lustraret. Mihi interim atque ANNIO LVCIOque meo tanti non fuit, vt domestici dissidij euenta exspectaremus, præsertim, quòd in Caniculæ Ferias intenti, plura alia & videre, & ridere cogitabamus.

VTOPIÆ
DIDACI
BEMARDINI.
LIBER QVINTVS.

ITa TARQVINIO, quem dixi, eiecto, Rusticoque ad hunc modum in ordinem redacto, plerique ceu stultitiæ missionem dederit, quà cuique promptum erat, dilabuntur. Me LVCIVS, Hermiumque ANNIVS, vnde pridem abieramus, reducit. Ego, quòd dies mihi omnis inter spectacula exijsset, somni quam cibi appetentior, noctem auidus inuito. Cubiculum erat amplum, multoque peristromate decenter prætextum: oculis planè excubantibus dignum, neque somni rhonchis profanandum. In hoc mihi sternebatur. Iuxtà HERMIVS in altero puluino recumbebat. Precati vterque, ne dies pro-

1. Nocturna quies & inquies seu somniū natantis

properaret,obdormimus. At ego non dudum obdormieram,cùm adesse imagines, & quas interdiu laruas riseram, eædem ridere me inceperunt. Ibi & fouea mihi redijt;& comites fugere, & Rustici venere; denique dum fabulæ diurnæ centones consuo, nouam repente scenam architector. Oceanus antè oculos erat, & æqualium meorum numerus ingens, qui omnes molestante æstu, & in vndas prolectante, irruere visi: & maria ludibundi contemnere. Pars

——— vada salsa cita decurrere] puppi;

pars audaciores

liquidas Neptuni nare per vndas.

In his memet ipse videbam, liberum metu vagari, ac fluctibus insultantem, iam ima cum vrinatoribus explorare, iam summa ęquora remigante manu perlabi. Mirumque mihi erat,hunc in me artificem tamdiu latuisse. Igitur dum gloriæ studio prouectus longè alios post me relinquo.

Emersere feri cano degurgite vultus

immania cæte, & vasti nominis balænæ. Quibus eminus aspectis cogitabam, hic LVCIANI me historias habiturum, ac breui in ventre peregrino hospitem fore, ni aliquod asylum reperirẽ. Quæro proin' humentibus oculis, & ecce, haud procul intueor montes,& Acroceraunia,quæ medijs è fluctibus emersa insulam fecere. Illic trepidè adnitor,

——— madidaq; in veste natator

Tuta peto scopuli,siccaque in rupe quiesco.

Inde per arduas cautes eluctatus in planitiem denique euado: vastam illam, ac belluis frequentatam. Ceterum ibi camporum vireta, & pratorum æquora, & nemorum opaca visebantur. Meliùs ea vigilans Apelles non pingeret, quàm mihi soporis inertia adumbrauit. Quæ omnia dum otiosus ego perambulo, in lucum feror, quem magni formicarum exercitus inquietabant. Non arborum frondes, non flores pratorum, non herbularum calices aliud, quàm MYRMIDONUM acies fuere. Et ipsa humus formicosis collibus tumida, infraque mille cuniculis perfossa, gentem immodicam educabant. Non habuit immunem illa me pestis; sed per totum corpus grassata, morsibus innumeris sæuiebat. Mirabat ego tam paruum hostem, tantum mihi negotium facessere. Irata proin' manu pugnacissimum animal contundo. Etiam cladem legionis vnius feceram, cum nouæ identidem copiæ suppetias iere: semperque infestiores aderant, quanto plures necabantur. Crederes mihi esse cum HYDRA negotium; & hostem ab interitu suo fieri ferociorem. Sed quod maximè tuli impatienter, vrebat, tergum, quod frequenter hostis insidebat; vbi mihi defendere vim, nisi dolo, non licebat. Quid enim facerem eo hoste, qui auersis vulneribus me infamaret? Conuersus ad artem, humi abjicior, incipioque crebro affrictu omnes elidere, ac tandem infestam obsidionem soluere.

2. *Somnii informitas incidentis.*

Verùm magno ingenium stetit. Nam locus picea fortè pinuque consitus

3. *Somnii pice inquinati.*

H hu-

humum omnem ſudore natiuo infecerat, viſcoque tenaciſſimi roris impleuerat: in quo dum inſcius volutor, tergum omne pedeſque mille laqueis occupantur, lenta pice impediti. Sic, vt Echeneide tactus nuſquam me poſſem moliri: Primùm riſus, & quales in ludo ſolent cachinni. At poſt quàm nec pedes eximere, neque corporis truncum extricare licuit; vix imò caput ſubigere, manuſque irritas leuare: cœpit animus mihi compaueſcere, vitæque ſollicitus eſſe. Itaque manibus obnit, meque humo conor attollere. Sed iam, & manus picati pertinacia viſci ita tenebantur, vt, quicquid contingerem, coaleſcere mecum videretur. Circumſpicio tandem anxius, & ad opem vocandam, conclamare aggredior. Verùm quòd fermè in ſomnijs ſolet,

——— *inceptus clamor fruſtratur hintem.*

Iterum proindè alternis pedibus eruptionem tento, cænumque ineluctabile plantis ſubigo: iterum plumbei pedes, iterum illuſi labores.

4 *Somniũ lupũ tenentis.* In hac rerum deſperatione, ſtrepitum è ſenticeto, ac mox vlulatum accipio ruẽtis feræ. Lupus is erat, qui nidore excitus, ad annonam cum magna familia accurrebat. Hic ego iam ſemianimis, Cerberum adeſſe, aut ſtygis vigilem credens, neſciebam quid porrò agerem; niſi quòd recordabar audiſſe me; quod olim & alius fecerit, in ſimili naufragio deprehenſus. Tempori ergo ingenioſus, mortuum ſingo: nec longè mentiebar. Tum illi prædones cominus explorare, & ſi quid animæ

nimæ reliquum esset, videre, crebrique circùm in orbem ire: donec incauto syrmate alter atque alter brachium destrinxit. Tunc ego dextra læuaque singulos adortus, caudæ flabella complector, arcteque duobus inhæreo. Ille se captos arbitrati, non respicere; non pugnare: sed cum vlulatu vltimas vires ad fugam vertere. Ceteri omnes, ne vna caperentur, curriculo in siluas refugere: duo, quos solos vadimonio tenebam, properare; meque inscij inuitique de resinæ luto educere. Sed, quòd neutram manum absoluere statim quibam, per aliquot passus lepidam appendicem raptarunt; humique tractum nouo me iterum monstro vestierunt.

Fortè enim plumarum funera suberant cæsarumque volucrum spolia; in quibus eius volutatus, miserrimam metamorphosin incido; & plumis vndique inhærentibus noctua germana fio. Talis ego iam ales, vbi nondum volare me posse vidi, corporis tamen illuuiem abstergere natando volui. Quare cupiebam vndis lustrare me, ac postliminio in Oceanum redire. Sed nulla iam vsquam æquora erant; ne fontes me vlli, aut amnes accepere. Manu igitur impensiùs insto plumantia vellera decutere, corpusque infamibus exuuijs liberare. *5. Somniũ plumatij hominis.*

Inter hæc noctis ridicula HERMIVS altùm inclamat. Euigilo; & sudore perfusus, diu me ipse quæro: ac denique in tepentis lecticæ nidulo deprehendo. Hic, ecce, teralia pedibus subacta in sarcinam coierant, & puluinos tegetemque manus inquieta deiecerat: vt omnibus circà *6. Inquieti dormientis signa.*

cà perturbatis, ſeriam fuiſſe ſomni velitationem appareret. Et HERMIVS nondum gnarus quid ageretur, Quæſo te, inquit, ſatin' tu ſanus es, qui & noctem facias perſonatam? Mihi porrò ſciſcitanti, qui hoc quæreret! Diu eſt, inquit, cum ſomnianti auſculto: hic tu modo lectulum videbare vtraque manu plaudere: velut ex anatum ritu pronus in vndas ruere. Riſi ego te; & in calente lectulo natantem,

Et ſiccos vacuo reuomentem è pectore fluctus.

Idem aliquando glorioſus miles nocturnum hoſtem prouocabas: & erat vt clamorem quoque; ſed exanimem tollieres, aliaque ſexcenta hoc genus inſanires: quæ non potuiſti, tu quidem, niſi perſonatus. Planè, inquam ego. Et multum huic equidem nocti debebo, quæ tot mihi artium magiſtra fuit. Rem deinde omnem, vt erat ſomniata, recenſeo. Ille ſtultitia ſomnij delectatus, alia mihi conſimilia referebat. Quæ cum inter nos diceremus rerum audimus vigilem conceptis verbis noctem prodere, tertiamque ſomni vigiliam nuntiare. Nos vbi tantùm noctis reliquum eſſe ſenſimus, ad quietem compoſiti, rurſum obdormimus.

7. *Non à quauis re timendū.* At ſole exoriente, nos poſt ea, quæ oportuit LVCIVS ANNIVSq; viſunt: rogant quemadmodum nox eueniſſet! Ibi repetitis, cum riſu ſomnijs, tubicen in platea cœpit populi concionem cogere. Mittimus illicò puerum, qui rem propiùs exploret. Abit, redit, nuntiat iudicium capitis eſſe. Deteſtabar ſæuum iudicem, qui ne-

nefastis etiam diebus tribunal poneret;inque festa vini licentia sanguinem sitiret. Sed liberauit me ANNIVS inutili metu, cùm docuit, rem vtique nimicam fore; quippè quæ ad Moriæ puteal cognosceretur. Proin' si gratum esset, vna omnes in Ius ambularemus: diemque iam alterum forensibus nugis venderemus. Persuasit is, vt facilè omnibus luberet. Vnus ego, nescio quid repentè tristior, meos iterum comites requirebam,quid in silua nuper a me diuerterant. Suppresso tamen gemitu ibam.

18. *Iudiciū teatricū.*
Ita centuriatim ad eadem, quæ pridiè atria regressi; cernimus vndique a curiositate omnia obsideri. Tumebat in sublimi pegmate Prætor; & fastum impatiente supercilio explicabat. Latera claudebant singuli iudices;hinc locutuleij forenses,& rabularum vænales animæ:indè patroni,&,si qui possent marsupio aduocationem facere. Mox delatorum, & quadruplatorum tribus ingens,cum stylo singuli,& palimpsesto,qui vt aliorum gemitus nutusque seruarent, solliciti, aderant,pallebantque ceu toto Decembri vinum non bibissent. Post hos, apparitorum lictorumque agmina forum coronabant. Plebs reliqua pars circumsistere, pars è fenestris tectisque despicere. Nos cubiti vmbone vim aperimus, inque intimam concionem vi penetramus. Ibi rem erat longè tristissimam videre? iuuenem habitu incessuque mœstum, & quem ex amiculo sordido, reum facilè sciremus. Atqui vultis partim erat pudore victus, partim lachrymis deformatus,

vt nulli noſtrum agnoſceretur. Is talis adoleſcens ligatis poſt terga manibus, inter lictorum cuneos ducebatur. Et iam alij lictores animaduertere; populumque clamosè ſummouere, alii ſilentium poſcere, ac ſi quis vim pararet, lege ſi rempſe reum reique patronum poſtulare. Congemuit plebs ferali edicto, iuuenemque omnis continuò gratia reliquit. Qui vt aduerſus Prætorem conſtitit, cauſſam ex vinculis dicturus, cœpit a diſertiſſimo actore magnis criminibus accuſari. Caput erat. Latrocinijs eum viciniam omnem infeſtam habuiſſe, ac ne hoſpiti quidem ſuo parſurum iam fuiſse, niſi fuga innocentiam defendiſset.

9. *Falſa latrocinij accuſatio.* Inde in rei narrationem ingreſſus, Illum ait adoleſcentem tribus nuper ſocijs ſtipatum ad ſe veniſſe, & hoſpitio acceptum, noctis beneficia mox diurno maleficio penſitaſſe. Nam vt ille me, inquit, hominem eſſe antiqui moris, neque fallacijs ſeptum aduertit, opportunum credidit, quem ſuæ perfidiæ argumentum haberet. At fortè ex ſeruulo malè cauto compererat, iter mihi ad vicinum oppidum eſſe; quo me oporteret grandem pecuniam perferre, quam apud argentarios occuparem. Simul didicit perfectionis horam, didicit viam, & ſi quid aliud erat inſidiatori ſciendum. Inde omnes ingenio vti, alterque alterum in ſceleris meditationem hortari. Conuenit ſumma luce ad inſidias currere, viamque armatis latronibus inſidere. Ita clanculùm domo ſe vrbeque eijciunt. Mihi nox ea nullis fuit ſuſpicionibus ducta. Primò di-

lu-

luculo equum iubeo sterni Austurconem, quem vnum celerrimum sciebam, Iniecto dein' auri pondere proficiscor, Et quamdiu noctem inter, & lucem ambiguus ibam, nihil occursabat formidinis. Sed vbi vnum ab vrbe lapidem aberam, eminus cœpit ab aduerso colle hominis quæpiam larua existere, humeroque tenus videri, mox iterum condit, atque iterum eadem prospicere. Mihi ne sic quidem suspecta res esse. Quippè otiosus ibi viator consedisse, & suos vtique comites expectare credebantur. Interim propiùs accedenti, plura se indidem ora, neque iam planè ignota ostendunt. Nempè hospites meos esse satis parebat: Sed quonam pacto illuc peruenissent, id verò mirabar. Et quid si, inquiebam, nitor illos auri ecciuit, prædæque spes has ijs alas addidit, quibus me præuerterent? Aut latrones fortassis habebo, quos hospites receperam?

Dicebam hæc; simul loci similitudo, & siluulæ infamia subibant, quam recenti flagitio locus contraxerat. Siquidem fœdas inibi cædes nuper, ac nullis auctoribus factas recordabar. Aliqui simul eò delati fuere, nusquam inde, quod scitis, in hunc diem conspiciuntur. Aliquorum reperta, quidem vestigia; sed exploratorem in vltima fluminis ripa deseruerunt; vt appareret, eos inde cœlum ijsse. Alibi vestium abiectos centones, velut in spoliatio monstrari. alibi, cruorem amphitheatralis arenæ videri nuntiabatur. Ipsemet ego saxum informe videram, quod cerebri tabo aspersum, CACI 10. *Locus latrociniys infestus.*

mihi ſpeluncam referebat. Iuxtà cliſos vbique dentes, excuſſoſque molares intuitus, quid niſi Cadmeam ſegetem, ac mox haſtatam meſſem formidarem? Tum egomet mecum, Flaminiam fortè Latinamue viam quæſijſti, vbi funeri tuo tumulum haberes? Certè iam veſpillones conduxiſti. Ibi demum cohorrui; ac velut amens, nullum mei iuuandi conſilium inueni. Nam vltrà progredi, quid aliud erat, quam vltrò ad Libitinam properare, iugulumque ferro præbere? At retrò etiam cedere cum intra teli coniectum veneris. præter quàm quòd ad declinandum ſerum erat, fugam manifeſto proderet, animoſque latroni meus metus augeret. Quod autem erat miſerrimum, ne ſubſiſtere quidem tutò iam licebat, aut opem à mora flagitare.

II. *Fuga.* His igitur periculis circumuentus, vberrimo ſudore diffluebam: nec verò plus triginta paſſus ab interitu diſtabam, cum mihi locorum facies ingenium ſuppeditauit. Nam latronum inſidias fortè mons læuus abſconderat: ad dextram mihi nemus viſebatur, opacum & propinquum: media interualla vix ſinguliscurribus peruia. Et nimirùm hac illi me tranſiturum arbitrati, poſt quàm nihil metuere viderunt, de ſpecula montis deceſſere: iam prædæ venientis ſecuri. Id ego conſpicatus, dum arbitris carco, ſubditis equo calcaribus, de via in ſiluulam ocyſſimè diuertò; perque auia inuiaque mortem effugere laboro. Fefellit aliquamdiu fuga ignaros; donec equi fugientis ſonitu perturbati, in ſpeculam redierunt.

runt. Indè, viſo,quid fieret, fugam vno omnes agmine perſequuntur. Decem omnino fuere, magnis viribus latrones: quorum ego pone ſequentium clamores, vt magis magiſque ſenſi crebeſcere; iamque virgultis arbuſtiſque vias impediri, equum deſero,receptoque auro, quà licuit euado. Premunt tamen illi, & viarum diuortia partiti, pertinaciter in me ruunt. Ergo curſu metuque fractus nouiſſimè ſuccumbo: ac dum latibula mihi circumſpicio,annoſam alicubi quercum inuenio nullis iam frondibus proceram, ſed vaſto ſolùm cauoque ſtipite nixam. Hiabat in ſummo truncus; idque indicium latentem caueam prodebat. Illuc ægrè tandem enixus,in arboris carcerem deſcendo; & lætus aſylo, ſicarum minas iraſque hoſtium contemno.

12. Verùm breuis ea fuit ſecuritas. Vt enim inſolens loci fætor me aduertit, cœpi pedibus pertentare, quidnam inſiſterem; Cedebant enim fundamenta ſenſim, & putre ſubeſſe ſolum videbatur. Locum proindè oculis manuque exploro: ibi (miſerum me! perfoſſi hominis cadauer reperio; per huius cruentam faciem, ſordes vermium ambulabant. Equidem hic metu pallidus, nihil credere reliquum eſse, atque vt ipſe cadauer fierem.Quare damnato funeſti hoſpitij lare, feſtino indidem erumpere, neque in illis puticulis meum carnificem exſpectare. Talia meditantem alius iterum metus abſterruit. Nondum enim dimidius emerſeram, cum hi mei prædones apparuere. Quorum aſpectu iterum iugulatus in tumulum Latebra

eundem præceps relabor: neque de fuga iam vlla cogito: sed arboris spurcissimæ speleum, quod paullò antè sorduerat, præ quouis palatium mihi fit amplum & amœnum. Interim illi accurrunt & velut ad condictum venissent, propter arborem omnes subsistunt. Tum eorum vnus, Commilitones, hic, inquit, è cursu respiremus. Nam de fugitiuo quidem cur porrò cruciemur, non video. Vltra hanc arborem solum palustre tenditur, siluaque omnis vligine impeditur, vt nusquam fugæ sit locus. Cassibus iam tenetur fera, & in hac vicinia se alicubi defendit, dum quæsita ad macellum protrahatur. Ita alijs in colliculi cespitem abiectis, ipse fatali se arbori applicat, incipitque sua quædam facinora prædicare.

13. *Furū infelicitas.* Biennium, inquit, in hac vestra legione milito, magnis quotidie periculis iactatus, quorum omnium ego vel socios vos habeo, vel testes. Etsi autem sæpè pernox in hac quercu delitui, & quærentium lictorum minas elusi; nunquam tamen propiùs Orcum abfui, atque abhinc Sexennium, cùm alter ns adhuc familiæ ductor, temerè mihi discrimen ingens conflaui. Titius erat in vrbe, homo, si quem alium nouistis, locuples, & apprimè copiosus: qui vnus flagellare populi annonam posset, rursusque eandem si placuisset, laxare, Nam præter quàm quod latissimè arabat ipse, alienis etiam messibus imminere, frumenta per agros coemere, atque vndique solebat conuehere. Inde nulla illi neque horrea satis ampla esse, neque marsupia condendæ sufficere. Eum nos ho-

hominem sumpseramus depeculari. Sed quibus id rationibus consequeremur, diu nihil subibat. Sæpè vis irrita, sæpè insidiæ frustra fuere, ac plerumque nobis aduersæ. In huius tectum aliquando STVRNVS ascenderat vt, cum tegulas remouisset, intrò serpere, prædamque congestam ad nos posset deuoluere. Nec nihil egit. Magnis enim sarcinis ponitus, dum eas temere deijcit, subeuntem socium oppressit, pectusque mole nimia elisit. Nobis in ea strage exclamantibus, familia excitata, in fures se armat. Nos fuga dilapsi, prædam omnem, STVRNVMque in summis ædibus operantem deserimus. Ille ad desperationem versus, cùm receptum non haberet, certè vt Carnificem effugeret, à tigno seipse nexuit, spiritumq; adstricto iugulo disclusit. Nos iactura duorum comitum afflicti, aliud tamen ex alio machinamur.

Eadem nocte in TITII suburbanum progressi, vt socios vindicaremus, fores effringimus, bouemque egregium stabulo auertimus; Atque ibi dum alterni prædam per cornua trahimus, ego denique infelix abactor succedo. Qui pertæsus id negotium, labori compendium quæro. Exuo cingulum, de quo pera pendebat triginta Philippeum, boui inijcio; bucerumque pecus a tergo, veluti per restim traho. Id quia nullo negotio faciebam, socij vehementer laudare, meque vnum esse dicere, qui cor haberem; ceteris mentem omnem defuisse. Mihi de re nihili cristæ surgebant; cùm interim venitur ad fossam, quam transuerso limite rustici 14. *Bos perâ furi aufert.*

duxerant; imbresque recenter vndique impleranc. Illam audacter equidem traijcio; ratus pedisequum bouem haud aliud facturum. Sed ille restitare, & contumaci nutu imperium abnuere; vnaque mihi & cingulum, & peram & omnia violentus extorquere. Mox deinde velut manumissus, insano cursu ad herile stabulum recurrere. Ego etsi non præda solum, sed pecunia quoque priuatum me, dolui, insequi tamen fugitiuum omisi; ne, quam restim ab eius collo reuulsissem, meomet illigarem. Manè villicus, vt bouem redire cum argento vidit, sæpè in eadem illum pascua exire iussit. Igitur dum nos diu nequicquam in TITIVM exercemur, & ille nostras insidias felicibus euentis toties discussit, nouissimè placuit huiuscemodi commento velitari.

15. *Prædones. Titium capiunt.* Ædes amplas in vrbis recessu conducimus; & quid ibi agere quemque deceat, monemus. Ego simul rei gerendæ negotium accepi, reiectis pallioli sordibus, quas optimas potui, vestes induor: ac vespere iam labente iubeo notæ confidentiæ socium pro famulo ire, meisque imperijs assuesse. Ita ceteris quoque in statione relictis, ad TITIVM accedo, Aio me magnum frumenti numerum in amplissimis horreis habere; cuius videndi, si vellet, copiam me facturum. Ementior nomen & locum vndè aduexerim. Ille non abnuere conditionem; verùm id diei, imminente iam crepusculo, iterum se negare, & manè potiùs venturum dicere, Respondeo, cum luce

me

me profecturum; ità rationes meas poſcere. Ceterùm illi moleſtum eſse nolle: alios ſcire me, quibuſcum ante veſperum tranſigere poſſim. Vſſit ea vox hominem, vt promitteret, iturum. Accito dein' SOSIA, validiſſimo ſeruulo, iubet eum cum telo comitari. Ego CERBERVM maluiſsem, quàm ſeruulum iungi. Nam eo præſente nec fieri fraudes, nec tegi poterant. At eundem recuſare, res erat pleniſſima ſuſpicionis. Ita captus ego, ſicubi diffugerem cogitabam. Interim illi in via ſermo omnis de frumento; mihi de mendacio; quo modios omnes ac medymnos liberaliter impleui. Demum, vt longè abijmus, SOSIAM hunc in modum auerto. Manu in ſinum demiſsa meditabundus conſiſto: &, miranti TITIO, intimi granarij clauem aio, temerè in ea menſula reliquiſſe, vbi colloquium fuerit. Continuò TITIVS remittit SOSIAM, iubetque clauem requirere. Sciebam ego non reperturum.

Nos progredimur, atq; properatò ad 16.
ædes venimus. Ingreſsi, poſt quàm alteros ſcalarum ordines alteroſque tranſcendimus, denique domus, intimæ cubiculum ſubimus. Ibi commilitones inſidijs quatuor excubabant; qui omnes confeſtim adorti TITIVM, priùs quàm poſset exclamare, os illi diſpeſsum teriti ſurculo, quernamue talea farciunt: tum arctè funibus adſtrictum in vimineum corbem conijciunt; ac poſtmodò, per noctis tenebras, inde in remotum hoſpitium tranſportant: vbi conſcius meditati ſceleris Phrygio nos præſtolabitur. Illic TITIVS

in

in hypogæum vinctus abstruditur; biduumq; impotus ac ieiunus ità detinetur vt interclusus spiritus ægre arcteque mearet. Per eos dies emissarij nostri in foro, inque vrbe errabant, vt ex circulis ad nos omnia dicta consiliaque referrent. Retulerunt: Amissum errore TITIVM; in metu & squallore versari familiam: vndis modò abreptum putari; modò interceptum prædonibus credi. Famulum præsertim SOSIAM suspicionibus fomitem ministrare; quo duce ædes, quas conduxerimus, esse effractas; ac hero nusquam ibi reperto, aliud super aliud pertentari. Postremò præmia per præconẽ poni, quę indici darẽtur.

17. Hæc nos omnia nihilo magis territi accepimus; atque, ex ijs, quid consilij capiendum esset, prospeximus: certi, neminem è nostro Collegio fore, qui indicium faceret, præmiumque in furca expectaret. Igitur tertio post die litteras comminiscimur; quas TITII annulo signamus, & vt ipsemet inscribat, minis iniuriisque cogimus. Eas vaferrimo cuidam nostræ cohortis tradimus; eumque, quid fieri velimus, admonemus. Non distulit STASIMVS (hoc veteratori nomen) sed litteris acceptis, recta ad fraudem accingitur. Atque vt orbem omnem aliquoties perambulauit, neque custodiis defensas ædes TITII sensit, litteras negligenter pro ipso ædium limine abiicit: indeque nemini visus, otiosè recedit. Conspiciuntur breui post litteræ, tolluntur à familia, &, quòd coniugi erant inscriptæ, ad heram perferuntur. Illa gestiens ad amicos, Aperiunt, legunt, plenas lacry-

crymis & querelis Cognoſcitur TITIVM in prædonum poteſtate eſſe; ab ijs arctè haberi, ac tantum non enecari. Mille tamen Philippeis emi libertatem poſſe, ſi perendie ſuburbanam in ſiluulam ab inermibus duobus perferrentur. *Sin* plures ibi comparerent, vel etiam nulli; mox peſſimis exemplis interiturum. *Additæ* preces, quæque alia captus in tali fortuna ſolet. Oboritur comploratio liberorum. Et vxor quidem pecunias, quibus redimeretur, expediendas cenſere; idipſum liberi; idem alij velle, vltroq; vel duplices offerre. Sed vnius hominis auctoritas muliebre conſilium inhibuit, noſtraſq; ſpes calli-diſſimus veterator eluſit..

Nec mihi tam ferreum eſt pectus, inquit, quin propinquo ſanguine commoueatur: neque aurum ego præ amico arbitror habendum: ſed ſi hodie res eſt dicenda, aurum perdere, nec amicum recipere, ea mihi ſtultitia videtur. An enim obſcurum eſt, quid ludere hi ſoleant prædones? Mille Philippicos iam nummos paciſcuntur; vt cum numerauimus, retento in vinculis TITIO, alios iterum mille atque iterum alios alioſque impudenter emulgeant: donec aut depauperata familia, aut pertæſa, facere poſtulata deſierit; & TITIVS tamen nihilo minus ab infeſtis denique iuguletur. Igitur alia via nobis ad libertatem eſt eundem. Recipiendus ſine pecunia TITIVS; & prædones ipſi gratis in poteſtatem adducendi. Spernite tantiſper has tenebrionum minas: & ne TITIVM nunquam videatis, redimere nunc nolite; cras cũ recepturi, ſi hodie non

præ-

præcipitetis. Properata plerumq; sunt irrita,& lacrymis corriguntur, quæ ratione debebant. Fingite litteras fortuito neglectas: Silentiū peius ipsos, quàm TITIVM cruciabit. Et mihi credite;non adeò se ipsi contemnent,quin, si hoc simuletis,iteratò scribant, alterasque litteras ementiti, huic ianuæ illudant. Tunc enimverò dandam operam censeo, vt deprehendi clam tabellarius istiusmodi queat; videriq; quò se conferat, & quibus vestigijs ad TITIVM reuertat. Cetera factu facilia se ipsa absoluent.

19. Laudato hominis consilio, summam illi rem omnes permittunt. Qui statim disponere excubias, totamque viciniam inconniuis oculis seruare aggressus, nihil omisit quo ad iudicium perueniret. Nos autem ignari, quæ faba nobis cuderetur, (nam hæc ipsa longè post ego rescij) pecunia nequicquam expectata iterum coimus, & de integro deliberamus. Mihi, fateor, aliquid subolebat: sed alijs tamen irridentibus, & nescio quid in fortunam reijcientibus, accidit, quod fermè solet, vt vinceret maior meliorem. Fit Senatusconsultum? & alteras litteras in priorem sententiam scribimus; scriptasq; eodem ablegamus. It STASIMVS noster,veteriq; instituto obambulans, epistolam quàm occultissimè potest,deponit: indè, velut re bene gesta, securus ad nos reuertit. At non fefellit oculos, in tot speculis vigilantes. Nam vnus alterq; è vestigio secuti,clam,quo se recipiet STASIMVS, obseruant:ac satis cognito, quò isset, discedunt; teque ad ceteros relata,

breui

breui magnam armatorum manum abducunt. Hi perpetua statione domum omnem cingere; & narrante adhuc STASIMO, in nos improuisò irruere. Qui intima strictis mucronibus peruagati, vltimò in TITII ergastulum penetrauere.

20. Hic ergo proditos esse nos, ac ni vim afferremus, etiam perditos intelligens, pugionem, quem vnum mihi securitas reliquerat, stringo, alteq;

Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor;

Exclamo; simul, (eheu) telum in STASIMI pectore amens defigo; innocentis fateor, sed in eo tumultu suspectum mihi metus fecerat; tanquam is, præmij capiendi, proditionem factitasset. Labitur ille, & socia manu confossus, miserabili aspectu se vindicauit. Indè sub primam ciuium impressionem, per gladiorũ aciem erumpere contendo. Nec impunè id mihi facinus fuit. Dum enim quaqua versum ferro viam aperio, secundùm tempora cæsim, femurq; punctim saucius, ægrè per vltimas cædes elabor. Ij vinctum adhuc TITIVM, & familiam circum insultantem conspicati, TITIVM suum libertati restituunt; ceteros ad vnum omnes comprehẽsos in furcã triduò post sublimes egere. 21.

Alia predonum facinora. Dixerat hæc ille latro, & his atrociora. At socij certatim omnes infanda addere, suasq; deinceps virtutes recensere. Vltimã narrationẽ clausit hic, quem accusamus, adolescẽs: qui mihi visus, vt ætate reliquis inferior fuisse, ita scelere omnes exsuperasse. Verùm id egò iam non prosequor; contentus mei periculi reliquias docere.

Cùm

22. Cùm horam propè in his suis annalibus recognoscendis exegissent, mihi seculum videbatur, qui hæc omnia cum horrore audiebam. Ac præcipuè cum didici carcerem meum his ipsis latronibus solenne asylum fuisse. Tum enim niue Scythica frigidior, ita contremui, vt quasi quercera febri iactatus, totam vnà quercum succuterem. Qui motus capitalem me pænissimè fecisset. Nam illi, quid se intus commoueret, admirati circumsistunt, arrectiq; arborem explorant. Demum aliquis, ecquid stupemus hic, inquit: nempe cadauer, quod nuper huc abstrusimus, reuixit; id est, in putenti capulo verminare cœpit. Indè nobis hæc arbos tumultuatur. Non absurdus, inquit alius, coniectores. Hic enim ipse fætor, quàm latè funditur? Quisquis præterit viator, de hac nautea conqueretur. Quin hoc agimus, atque, vt graueolentia sepeliatur, cadauer iniecta humo superobruimus? Simul haustam vtraque manu arenam supernè inijcit, meque totum cano puluere respergit. Sic ergò VESTALIS virgo indicta caussa iam tumulabar: cùm alij vanum laborem detestati, omittere cæpta iussere; & magis auscultandum, quid THASIVS probaret. Is arborem censuit vnà cùm latente cadauere deurendam. Itum in hanc sententiam. Extemplo discurrere diuersi; & inde alius sarmenta legere; aliundè alij frondes cædere; omnes materiam aliquam comportare, & arbori exequialem rogum circundare. Neque alia res funus iam meum morabatur, quàm quod flamma adhuc deerat,

In arbore abscōditi pericula.

deerat, quæ ſubderetur. Hic ego paullò antè gelidus, ad flammæ nomen ſudare incepi, & quaſi in Laconica cella æſtuare. Poſtmodo tamen deſperatus,

Ecqua (inquam) *ſtultitia eſt, ne moriare, mori?*

Quin vltro me, audax, prodo; & tandem ſi non mortem, certè metum euado? At enim iugulabor, ſi prodiero? imò, ſi tacuero. ardebo. Iamq; adeò vocem quæritabam, vti dicerem.

Me me; adſum, qui feci.

cùm iterum hæc mecum agitantem alia res auertit.

23. *Spes & lætitia vana.*

Quippè ſtrepitus è propinquo, & ſonus ambulantium audiebatur: ad quem illi conuerſi, duos è ſuis vident; exanime corpus baiulantes. Conclamant vnà omnes, meq; retractum è fuga vociferantur. Gratulabar ego mihi, qui ſuccidaniam illis hoſtiam obtruſiſſem, & eum vtique amicum hominem cogitabam, qui ſe pro ignoto immolaſset: aut bardos profectò & blennos eſse latrones, quibus aliena ſpecies pro mea illuſiſset. Niſi tamen, inquam, is ego re vera ſum, & cùm ibi occiderer, non ſentiebam. Quid iam? Nonne & hæc illa eſt crumena, quam vultures iſti venantur? Niſi fortè & crumena iam eſt geminata? Quicquid eſt; certè enim viuo; & hos adhuc pedes, atq; has etiamnum manus agnoſco. Inde pedes ventremque amens contrecto, & ſicubi vitæ argumentum inueniam, quæro: ſed ij ipſi quòd pridem obriguerant, meam mihi mortem pæniſſimè confirmaſsent. Demum eo me dubio ignari latrones expedie-

pediērunt. Posteà enim quàm recens] cadauer proiecere, vesteq; illud ac peculio spoliarunt, imperato silentio, quemadmodum flagitium fecerint, socij percontantur.

24. *Crudele genus Latrocinij.* Illi; in extima silua carbonarium fuisse; qui fortè fessus, propter spirantium prunarum pyram recubuerit; passoque ore, supinus dormierit. Iuxtà, rancidi oliui guttum stetisse: quod ipsi liquefactum & ebulliens, in dormientis hiatum crudeles infuderint. Illum insanè gesticulantem, subsiluisse continuò; & aliquamdiu mirificum in orchestra Roscium egisse, donec exanimis procumberet. Sibi verò nullam olim comœdiam magis placuisse. Probarunt hanc ceteri crudelitatem: at mitior vnus, reprehenso facinore, mihi imprecabatur, quicquid carbonario contigisset. Quid enim in pauperem iuuit iugulum sæuijsse?

25. *Noua spes.* Si viri, inquit, essemus, dudum hospitem nostrum persecuti, cum opimo marsupio redissemus. Qui nunc per nostram ignauiam elapsus, hanc adeò pro se hostiam reliquit. Hic iterum duo illi, equum se aiunt alicubi conspexisse, sessore excusso per interiorem siluam vagari. Qui si meus videretur, instarent fugienti: inter arbusta vtique reperiri adhuc feram posse. Persuasum est vniuersis, vt siluam porrò omnem placeret percurrere: dum priùs tamen allatum cadauer in suum conditorium abstrusissent. Nec mora; attollunt miserabile funus, inque arborem eandem, quæ me acceperat, immittunt. Ità infrà supraque aut ferebam mortuos, aut pre-

me-

inebam: ipsis illis magè mortuus. Sed, quod erat tristissimum, vnius tumuli angustiæ tot funera non capiebant. Proindè carbonarius contubernio exclusus, propè dimidium eminebat; neque vlteriùs abdi miser, aut cogi quibat.

Indè fremere omnes, & mirari, qui fieret? Cùm præsertim memoraret THASIVS, vnicum intus bustuarium esse, quem sciret; etsi facilè tamen vel duos latere posse. Ascenderent igitur, & quis cœpta moraretur, viderent. Iugulauit me THASII consilium, atque spem omnem vltimè affecit. Verum inopinatò contigit, vt, qui ascenderat primus, temerè relaberetur, milleque deuotionibus tentatam arborem damnaret. Mox alij subire, alterque alterius tergum parabant insistere; nisi THASIO rem tantisper omitti placuisset, donec prædam è venatu retulissent: tum otiosos posse de angustijs cognoscere. Secundùm hæc omnes palabundi in penitiorem siluulam decurrere, meque præter vnum vniuersi relictum ire. Is erat ille, quem casus antè paullùm perculerat; vt brachio luxato æger, iuxtà arboris custodiam resideret: multa secum interim fabulatus; ac præsertim, quemadmodum victor, suum dolorem meo esset sanguine depulsurus. Neque ego iam nihil mecum disputabam. Quid enim agerem? Exspectarem latrones breui redituros: ac tanto cædis cupidiores, quanto diutiùs illos ludificassem? Nempè latibula mox omnia lustrabuntur; meque velutè stabulo in sæuitiæ macellum producent. An fugam igi-

26. Nouus metus cum felici audacia coniunctus.

igitur adornarem? Tanquam non & custos prohibeat; & pecunia teneat; & silua deterreat. At certè, inquiebam, si custos hic æger,& altero iam brachio captus est; quid adeò etiam nocebit? An faciliùs mihi post erit, simul omnium oculos fallere, quàm hanc vnius custodiam effugere? Imò enim, aut iam fugiendum est, aut continuò pereundum. His apud animum decretis, erigor audax, atq; onus mihi incumbens dimolior, strepituque ingenti quercum inquieto. Ibi res non exspectata mihi profuit. Nam cadauer, quod vmbilico tenùs prominebat, dum à me vehementiùs commouetur, cœpit manus caputq; agitare, ac velut moliri se,forasq; erumpere. Eo conspecto custos trepidus, & vtique minari mortuum; aut manes in vindictam ruere arbitratus, cum elato clamore fugit: sui liberandi cupidior, quàm mei seruandi.

27. *Accusationis epilogus.* In hunc modum ego reiecta cadaueris sarcina, de meo capulo rediuiuus exilio, meq;per auersam siluulam celerrimè subduco, atque ad hanc vrbem postliminiò reuertor. Iamq; euasisse periculum opinabar; quando nouas iterum copias ex aduerso sensi ingruere. Igitur sollicitus, qui hostes essent, inter fortuitos frutices abijcior; mortemq; timere denuò; quam vix dum caueram, incipio. Non licuit tamen fallere. Nam canum odora sagacitas viciniam omnem peruagata, latrare, locumq; in suspicionem vocare, vsq; eò non destitit, dum ego me proditum videns, constitui extra vallum procedere, ac voluntariam deditionem facere. Sed ipsi

ipſi me illi canes anteuertunt, factoque agmine in me turbulenti ruunt: hic pedes carpere, ille manus trahere; aliquis etiam auriculam vellere. Quibus iniurijs ſubegerunt, vel inuitum, exclamare; donec ab incurrentium iuuenum globo circumuentus, in lucem protraherer. Ibi cum indubiè moriendum mihi arbitrarer, oculos infelix attollo, & an iidem prædones ſint, requiro. Et ecce vos, id eſt, meos ciues eſſe, meoſque familiares aduerto. Non ſuppetunt etiamnum verba, quibus animi, tunc mei, ſenſa declarem. Nempè ab orco exiſtere, & ad ipſam ſalutem rediſse me credebam. Quid multa? Vos miſerati infortunium meum, pro me in latrones vniuerſi iiſtis: donec ex omni numero hunc adoleſcentem, ceteris fuga elapſis adepti, in hæc vincula, ac porrò, quod opinor, ad ſupplicia reſeruaſtis.

Dum hæc pluriaq; mendaciſſimus accuſator commemorat, nos oculis ad reum intentis, videmus magnis illum imbribus fluere, crebriſque ſingultibus aulam, atriumque implere; ac ſæpenumero cœli fidem mutis ſuſpirijs poſcere. Tum ego ad LVCIVM, ecquis infelix hic eſt adoleſcens? & quando huc perductus? Pridie, inquit LVCIVS, quàm tu veniſti. Ceterùm peregrinus, & nemini adhuc ciuium noſtrorum notus. Ingemui; & eò cupiebam plura noſcere; ſed poſt quàm iudices adoleſcentem iuſsere, ſi quid vellet, dicere; placuit, omnibus omiſſis, auſcultare. At ille non multis iam verbis, ſed lacrymis cauſſam auſpicatus, hominum cælitumque opem implorare, atque nullius

28. Innocẽtis ſe ipſum defendentis oratio.

lius criminis conſcium ſe dicere perſeuerabat; neque verò prædones, quos accuſator fingeret, vnquam vidiſſe. Et profectò hunc hominis errorem fuiſſe, vt falſa imagine deceptus, inſontem pro latrone haberet. Se ingenuo ſanguine natum, non ita vixiſse, vt malis aliquando artibus niteretur. Paucis antè diebus è terra Germania profectum, incolumem ad eam vſque ſilulam peruenisse. Ibi cùm in portu iam nauigare ſe crederet, ludente fortuna, demum naufragaſse; & duos, eheu, ſuauiſſimos commilitones alterum poſt alterum; ac mox libertatem miſerabiliter amiſiſse.

29. *Amiſſi ſocij agnitio.* Ego ſimul de amiſſis ſocijs inaudij, cœpi erigere me ipſe, & vocem ac vultum adoleſcentis iudicare, meumque iam ANTONIVM liquidò agnoſcere. Igitur ANNIO, Perij, frater, inquam; hic enim ipſus, quem videmus, meus planiſſimè comes eſt: hunc infelix nudius tertius amiſi. Et quando per me præceps ijt, quin ocyus exclamo, eiuſque innocentiam teſtis defendo? Si vna lubet interire, inquit ANNIVS, potes. Nam id quidem vnum tu conſequere. Dein etiam nobis tua hæc miſericordia incommodabit. Ceterùm omitte; certus nihil hic ſerium agi, Secundùm hæc quieui; & quid porrò fieret, attendi.

30. Pergit commemorare ANTONIVS, quemadmodum ſodalem à fouea hauſtum, prolapſumque amiſerit; inaniter de mea clade ſollicitus; ſui periculi oblitus. Et vtique fame ac ſolitudine exanimatum credens, ſæpè nequicquam appellabat;

con.

conſcium virtutis ſuæ,teſtem innocentiæ: vſq; eò, vt lacrymas mihi copioſas infelix ſocius commoueret. Interim tamen oppidò geſtiebam, & de GEORGIO cognoſcere; quem alterum è patria comitem mecum eduxeram. At ANTONIVS, me ſatis iam deplorato, ad illum ipſum conuerſus. Dum opem,inquit,à vicinia poſtulare inſiſtimus, & vterq; ſeu ſcalas apportare, ſeu funes inuenire ſatagimus,quibus tertium è lacu extrahamus, miſeri in extima ſilua veſtros eminus clamores accipimus; ſimul faces tædaſq; contuiti, copias eſſe FVRIARVM arbitramur; aut lemurum legiones, quibus intutum eſſet vel interdiu occurriſſe. Igitur nocte ſpectroque territi hac illacque diffugimus; inq; latebras nos abdere aliquas properantes, alterum alter amittimus. Et ille ad ſocium vtiq; eſt regreſſus Ego,deuotum caput,in hæc à vobis vincula compingor. In quibus quia cauſſam dicere iubetis, nihil, quod dicam,inuenio; niſi,& vixiſſe inſontem,& perijſſe.Inde in genua prolabi,precibuſq; & lacrymis miſericordiam ciere; & pluria. quæ tempus monebat, facere.

Sed illos tamen adeò non miſerebat, vt ſæuiores etiam inſultarent; omnibuſq; repudiatis, ſurdi cæciq; velut in Areopago ſententias dicerent Poſtremò Prætorem videmus aſſurgere, poſitaque toga pronuntiare, vt adoleſcens latrocinij damnatus,mitiori ſupplicio,quàm mos maiorum ſanxiſſet, cicutam hauriret. Quo dicto, Scipionem dimidiatum excuſſit, ſpemque omnem reliquæ ſalutis abrupit. Hic verò lamentari reus, & ſuperos innocentiæ 31. *Damnatio innocentis.*

vindices poscere; querelisque & lacrymis omnia complere. Sed ministri omnes ilicet properare, alij Iuuenem in editum pegma trahere; alij Libitinam adornare, & lectuli Sandapilam afferre: vnus deniq; cum poculo fatali & veneno accurrere. Tunc verò

——— Exterritus amens
Conclamo; nec enim potus perferre dolorem:
——— nihil iste nec causus,
Nec potuit; cœlum hoc, & lucida sidera testor.

Sed LVCIVS ANNIVSq; strangularunt vocem, ne latiùs exaudirer, perq; amici tiam rogarunt, vt quiescerem; eum vtique potum ANTONIO nihil incommodaturum. Dum itaq; rogantibus pareo, luctantur ministri aliquot, cũ capto, nolentemq; resupinant; & faucibus vi distentis, per orcam immaniter omne venenũ infundunt.

52. *Mors mimica.* Credebam miser iam occisum, & amissis sensibus sepultum: verùm ille hausto poculo rursum exilijt; omnibusque in vnum conuersis, aliquamdiu cogitabundus ambulauit: ità vt tandem & mihi persuasum esset, metum veneni inanem fuisse, nec aliud, quàm mortem personatam. Quare gauisus, recreasti me, inquam, LVCI; nam demum intelligo frustrà me timuisse. En viuit ANTONIVS, sibiq; superstes, inimicum funus elusit. Adhuc loquebar, quandò eundem buxo pallidiorem tremere, ac velut vertigine actum conspicio vacillare, vaneq; morti obnitentem collabi; & pedibus extentis obrigescere. Confestim omnes effusissimè cachinnan-

nantes, rectè euenisse latroni vociferantur. Nec erat in tanto hominum foro, præter me vnum. qui doloris indicium fateretur. Sic imponitur lectulo mortuus, tegeteque superobruitur.

Peractum ego iudicium rebar, & inanibus querelis socio mœstus parentabam, cùm alius à tergo clamor exoritur, qui rursus studia turbæ accendit. Præibat imperiosus lictor, plebemq; minacibus cubitis dimouebat. Sequebatur frequens peditum acies, quam turma cataphracti equitis claudebat. In hoc omni choragio, homo paganus eminuit, cuius, vt proximè vultum consideraui, mox eum esse agnoui MENALCAM, quem pridiè ludum habueramus, cùm è Rusticos Regem; indidemque Rusticum altera metamorphosi fecimus. Nos cupidi nouitatis locum damus, medioq; circo hominem accipimus. Fit clamor, deprehensum Regiæ gazæ peculatorem; adduci furem Autolycum, cuius rapacitate vestiarium omne expilatum; torques erepti, armillæ, annuli sublati: nihil postremò melioris fortunæ sit relictum. Prodeunt testes; atq; hi suis se vidisse oculis iurant, quemadmodū MENALCAS vestitu Regio superbierit; illi pendentium torquium meæandros, & lucentes in digitis Smaragdos conspexisse se, & aureos armillarum hamulos agnouisse contestantur, certa furtorum argumenta. Ad extremum, facta dictaque omnia repetunt, quæ pridiè illi excidissent. Quibus ille testimonijs conuictum se intelligens, vberrimè lacrymauit; vera esse confessus, quæ obijcerentur; sed quemadmodum aut

33. *Rusticus vnius diei ridiculus rex in iudiciū adducitur.*

acceperit eas opes, aut amiserit, istud neutiquam liquere. Modò fuisse, cùm somniũ crederet; modò in fortunatas insulas deportatum sese, ibique vestitum autumasse: ibi nouas tamen felicitates citiùs amiserit, quàm reperisset. Quare si quid inscius peccasset, neu id sibi fraudi foret. Contrà alij perseuerabant, neutiquam parci oportere. Rem & suopte ingenio esse nefariam, & ad reliquos exemplo periculosam, non rapere duntaxat vestes Principum, sed etiam personas. Quid enim sub regio schemate impune tentari fierique non posse? Docuisse nuper eos, qui in celebri mercatu hisce artibus pessima facinora fecerint. Ea iussere iudices narrare.

34. *Varietas hominum, in foro compactium.* Tum Actor; Vrbem, inquit, amnis alluit, institorum nobile emporium, quo primæ terrarum omnium merces importantur. Ibi SERVM vellera; ibi MILESIORVM lana; ibi TVRIORVM purpura venumdantur. Quicquid in auro fulget, aut in argento nitet, aut in gemmis splendet, ibi omne emitur. Deniq; præter Cœlum ibi nihil non venale. Ibidem pecuniæ honor tantus, vt inter aliquos deliberetur, de ara illi ponenda: etsi eam, paucorum intercessione nondum obtinuit. Iam Mercatorum copia, iam emptorum turba, quantam ne otiosus quidem numeraret. Hic Æthiops occurrit, cui gentilis in ore nobilitas. Hic Arabs ostenditur, hic Sabæus vestitur, quos odor natiuus occurrentibus prodit. Alibi Sarmatarum mystaces, alibi Sicambrorum crines ventilantur. Nunc Indorum stridor, nunc Germanorum clamor auditur. Om-

nes

nes *hi* illùc confluunt, alij vt mercentur; *alij* vt negotientur; multi etiam vt furentur. In horum classe duo fuere, de quibus narrabo.

35. Vernæ appetebant nundinæ, & in rerum venalium copia, sola illos pecunia deficiebat. Circumspicientibus ergo, quid agerent, subijt, ingenia in mercatum acuere, astuq; merces inemptas comparare. Vterque ad rem illam attenti, sua quisque commoda metiuntur. Et alter quidem SYNESIVS, mercatori cuidam prædiuiti comperiter esse in Galliam; eiq; rei scorteam hippoperam instruxisse, qua tria nummùm aureorum millia transportaret. Rescijt agi hæc audijtq; omnia Synesius; atque extemplo similem & ipse bulgam apparat, eamque vilissimo pondere farcit, &, quàm optimè potest, occludit. Inde, equo conscenso; appensaq; ad ephippij pomum crumena, breui alterum assequitur; nec ineleganti officio captum, comiter ad colloquium inuitat. Non repudiat comitem alter, præsertim eum, quem facundia commendaret. Cognito deinde, quo tenderet, vltro in societatem vocat. Hic exorari se passus, incipit rem suam agere, hominique se festiuiter insinuare. Et fortè sermocinantibus è timida gente lepusculus occursabat; quem inani sibilo territum ludibundi auerterunt. Ibi SYNESIVS tempestiuè aggreditur fabulam exponere; materiem ex re nata mutatus.

Socius infidiandi causa.

36. Nam virum, inquit, didici fuisse, rei rusticæ gnarum, cetera plus nimio religiosum, & ex anili superstitione NVMAM:

Leporũ & Luporum

occursus superstitiosè acceptus. qui seruulo sub vesperum edixerit, die postero pransus paratus foret: velle se, vbi primulùm diluculasset, lignatum exire, cæduamq; siluam conuehere. Datum acceptumq; negotium. Iam nox pleraq; se verterat, & crepusculum properabat in diem; cùm surgit cubitu herus, seruumq; equos iungere, ac vecturam operi adornare pro imperio iubet. Expergitè auditur: paretur, euehitur. Commodùm emensi pagum, & leporem conspicantur, qui viam transuersùs intermeabat. Exclamat cum digiti indicio seruus: & viden', inquit, vt lepusculus hac procurrit? Rusticus, enimverò se vidisse, eaq; propter obnuntiare, ac domuitionem suadere; quando inauspicatus esset leporum occursus, & qui ferme rebus agundis sequiorem fortunam minaretur. Ita cessatum ab opere faciendo, id dici est. Alterum appetebat manè, & alterum heri imperium: vectabulum seruus pararet, seseq; in lignationem componeret. Non moratus ille obsequium, simul vt illuxit, iam in campos euasit: inibi, quà pridiè leporem viderat, iam & Lupum videt. Territus auspicio, ocyter ad herum, quid viderit. Ille albam hominis mentem dicere, porroq; pergeret iubere. Nec enim se in eiusmodi Lupo, nisi FORTVNÆ FAVENTIAM agnoscere. Non potuit alter, quin rideret; sed ne tamen hero pugnaret, hoc igitur, inquit, agamus. Post vbi in siluas peruentum est, Rusticus abiungere, atque equi vnius capistrum arbori iubet innodare, ne quo se equus corripiat. Inde longiùs digressi cœpere vterque.

trisi-

——— *trifidas cuneis diffindere quercus.*

Nauiter insudatum operi est,tenuitque ea arborum cædes amplius horam, cum subinde ad equos recurrit seruus; inuenitque alterum duorum iam exanimem humiq; effusum. Expalluit procul, & caussam mali scrutatus, Lupum deprehendit inter ipsa quadrupedis exta pabulantem, seseque vt Adiciali sagina pollucibiliter farcientem. Hic memor, quid super Lupo recenter ineptierit herus, properè ad eundem reuertit, vultuque hilariter ficto, cùm rogaretur, ecquid alterum adducere equum omisisset? Bene cum eo factum respondit; nam in eius ventrem FORTVNÆ FAVENTIAM immigrasse. Icit Rusticum atrocior iocus; quodque intempestiuè dixerat, cœpit suo fletu, & alieno risu expiare. His illum veterator fabularum lenocinijs occupauit, multaque tempori fallendo confingit.

Sub vesperum in eodem hospitio diuertunt, lauteq; accepti, inter vina fratres fiunt. Post verò quam satis incaluerunt, mentionem hic inserit de furtis; quem admodum mille dolis nocturni Verres grassentur, marsupiaque excantent? Nam quid ego memorem, quæ paucis abhinc annis vsuuenerint opulento cauponi? Vir erat exactæ iam ætatis senex, quemque foras spectare quotidie crederes. Magna illi parebat familia, & liberorum erat abundè; nec alia res deerat, nisi vxor, quam nuper extulerat. Igitur squallorem senex retinebat, atq; dolenter in viduo cubili solus noctes reliquas perseuerabat. Adiecere

37. Fures Mortē, Cacodamonē, & Genium custodē fingentes auarum senem spoliant.

oculos aliqui Lauerniones ad huius fortunas. Sed, quòd eum noctis stratagematis inexpugnabilem senserunt (vt timida est senectus omnis & cauta) nouos ingenij delectus habuere: lustratoq; omnium fraudũ exercitu, & vbi quisq; tẽderet, decreto, in hostẽ duxerunt. Tres erant exercitatissimi vultus nebulones, ad audendum quiduis proiecti, & si furacitatem spectares.

Non erat ***AVTOLYCI*** *tam piceata manus.*

Veniunt hi sub vesperum; vrbem aiunt se ex negotio petijsse; tantisper ibi hospites fore, donec transigeretur. Cœnam genialem imperant; eamque in rèm nummos asperos numerant optimi argenti. Idem altero die faciunt; idem tertio: vt crederet Caupò, Sementem illos argenteam facere.

38. Per eos dies otiosi omnes ædium angulos, & quid infirmum, quid validum vsquã sit, explorunt: Iam Senis cubiculum, iam arcas nummarias, aut si quod aliud auri latibulum erat, sagaciter indagarant; cùm ex condicto adoriri hostem conuenit. Curatis proin lauta cœna corporibus, arma sumunt, atque in aciem progressi, dum caupo sui copiam faceret, sub signis consistunt. Sub noctis alteram vigiliam, vt rhonchi somnum cauponis prodidere, ANDREAS (hoc vni nomen fuit) cùm leui armatura in cubiculum irrumpit: MORTIS imaginem apposito schemate mentitus. Linteum à capite in talos defluebat; luridamq; ori personam faciebat larua. Ipse ad hæc gradus grandire; & læua sabuli vitream ampullam prætendere;

re; & dextra missile telum vibrare. Vbi cùm hoc ornatu propter lectulum adstitit, mortuali stridore senem compellat, & migrandum statione denuntiat; simul horribili motu lectulum omnem tremefacit. Hic senex & nebula somni, & imagine spectri conturbatus tremere, voceque exanimi, moram dieculæ vnius flagitare. At MORS eò ferocior esse. Et

Hac (inquit) *regios elisit hasta spiritus;*
Hic mucro Principes viros, hic Cæsares
Ictu potente fodit. Idem pauperes
Euitat, idem diuites; dum sanguine
Promiscuo lætatur. Hoc telo & tuum
Deniq; caput petetur. I. morte senex.

Vix talia MORS tragico Sipario pronuntiarat, cùm & MATHIAS irruit, alter hoc nomine latro, Cacodæmonem imitatus; quo plerumq; habitu nobis pingitur. Is turbidè in senem intuitus, inferis ait denotam hostiam se quærere: & esse iam paratum aduentori hospitium; iam Stygias thermas, & sudatorias cellas feruescere. Nihil nec spei superesse seniculo, nec moræ. Iret proin', & cupitum Orco pabulum fieret. Quid enim aliud tot vitæ scelera mereri? toties eum auaritiæ litasse; toties fænebrem pecuniam conflasse. Rursus aquæ iniurijs vina temerata; & hospitum marsupia mendacijs circumuenta; & milla talia, quorsum spectarent, nisi ad Tartarorum ergastula implenda? nec contentus hæc illi exprobrare; insuper manus in semianimem iniecit, remque, quàm tumultuosissimè

poteſt, agit. Inter quæ diſcrimina ſenex, ſuperos inclamare, cœlitumque opem aduerſus Orcum vrgere; nec non per inducias omnia promittere.

39. Id videlicet ipſum non inani coniectura, futurum præſenſerat CONRADVS qui tertius in ſubſidijs tenebat, alitem cæleſtem indutus; ac proinde, vt tempeſtiuũ credidit, impulſis foribus & ipſe intrauit ſeque anxio ſeni placidè oſtendit. Nam ſimul adeſse lætiorem fortunam conſpexit, lacrymans contra hoſtes patrocinium rogauit, ſeque de cetero in eius vnius auctoritate futurum ſpopondit. Tum verò CONRADVS, homine leniter increpito, atque, an aurum fraude partum redhibere vellet, interrogato, poſt quàm afferri claues, omniaque ſibi ſenſit permitti; ad Lethum Orcumq; conuertitur, atque omnem eorum vim iubet faceſſere, neque porrò ad alumnum ſuum accedere. Reſipuiſse iam illum à vita priori; ſtipeque multa auaritiam, & alio item auro veterem vſuram redempturum. Negantibus illis; facturum, CONRADVS, at ego inquit, ipſe, ne quod eſse dubium poſſit, hic coràm, quicquid alicui æris eſt tollam, ſuiſque illud dominis clam reſtituam. Caupone ad hæc omnia annuente Genius arreptis clauibus eras emunit, ſinuſque ampliter auro argentoque farcit. Neque MORS pecuniam aſpernatur, ſed per tenebras vagata, amplam auri crumenam corripit; & ORCVS, dum in cubiculo furit, aliud auri pondus euertit. Seniculo inter hæc nihil hiſcente, neq; peculij ſeruandi, ſed vitandi periculi ſtudioſo.

Non

Non potuit hæc omnis tragœdia familiam fallere: quæ vt strepitu excita, per herilis lectuli fores introspexit, inferis ibi conspectis, elato clamori viciniam implorauit: domum funestis lemuribus obsessã; herum morte stygeque circumuentum, aliaque, quæ metus vnicuique maiora fecerat. Nec segniter vicinia suppetias tulit: alij hastas, alij vectes, alij, quod cuique telum obuenerat, sumunt, amatique in ædes perrumpunt. Ibi latrones sub onere deprehensi, de fuga nequicquam circumspiciunt. Iam enim altera obsidio cubiculum premebat, interceptaque itinera vigilijs seruabantur, versusque in auctores metus erat. Mors tamen, quo dolo vnum, eodem omnes consternari posse arbitrata, vertit grallatorios gradus in turbam, teloque minaci aliquos sibi designat: Sed elusus continuo terror est, & MORS valido fuste secundùm tempora feritur, humique collapsa pænissimè occiditur. Mox alius Cacodæmonem 40.

——— incendia vana vomentem
Corripit in nedum complexus, & angit inhærens:

nec priùs iugulum strangulare, & ventrem poplitibus vrgere destitit, quàm ille se hominem confessus, ludibrium omne aperuit; vnaque cùm morte & socio postridie pependit. Ferunt lætissimum id ciuibus spectaculum fuisse; quòd MORTEM in laqueo, & ORCVM in patibulo viderent.

His explicatis SYNESIVS, festiuè addidit; se alieno malo doctum, consuesse iam olim sub noctem patrifamilias 41. *Callidus perã* ...

Pera permutatis dolus. fortunas suas committere. Simul cauponi suam hippoperam offert; obsecratque vti sollicitè à furibus defendat. Et nunquid, ait, idem & tu rogas, frater? cedò huc etiam tuam; vtroque optimo hanc custodiam trade. Non abnuit alter, hospitique nihil suspicanti, quàm communes esse duorum sarcinas, depositum tradit. Hospes ambos in cubiculum deducit; noctemque, qualem cuperent, precatus, discedit. Ibi ex tempore SYNESIVS, quid suades, frater? mille passus abest homo nobilis, qui ducentos mihi nummos debet. Non mittam cras, & tarda hominis nomina aliquando exigam? Hic frater, si tantulum, inquit, est viæ, quin ipse tu diluculò proficisceris? Nam magni refert, nostra nos ipsi, non per alios agamus. Mihi quoque cum consule negotium est: quòd interim, donec tu redis, confectum ibo. Opportunum id Synesio consilium fuit. Quare non contumax, obsequar, inquit ac planè cras, vti mones, abibo. Inde somnum vterque aut capere, aut fingere constitere. Nam SYNESIVS noctem omnem meditandis fraudibus impendit: postea ægrè galli cantum præstolatus, surgit; nec altero sentiente ad cauponem adit; depositum reposcit; quid conuenerit, quoq; proficiscatur, ostendit. Hospes inter duas crumenas dubius, vtra huius illiusue esset: nec alterutrius interesse credens, simul vtramq; promit. At ille haud perinde simplex, facilè alienam pro sua corripit, atque opimo spolio potitus, in equum, inde in fugam intendit. Hic quid alter egerit, postea quàm delusum se vidit,

volo vos per se quemque considerare. Certè SYNESIVS, effracto marsupio, vberem pecuniam inuenit, deque egestate securus triumphauit. Nec simplici tamen hoc furto contentus, fœnus indidem habere iam cupiebat.

Igitur comparatis rationibus, & fraudum centonibus instructus, ad illam quã de diximus; vrbem peruenit; in primaria item taberna diuertit; & patrifamilias è turba seducto, quid sui consilij sit, ostendit. Se negotiatorem esse, atque illic plusculis diebus mansurum; pecuniæ suæ cautum velle. Si videretur, hanc sui operam gratificari, vt tria millia nummûm asseruaret; haud gratis facturum. Respondit hospes, velle; si aurum priùs transnumeratum, probè signaretur. Ille pridem ad hæc euenta compositus, promit; aggrediturque pecuniam numerare. Erat aurum cum inuidia multum ac probum: vt satis intelligeret caupo, rem sibi esse cum homine pecunioso. At SYNESIVS postquàm id omne in capsellam ligneam spectante hospite coniecit; lignoque triplici arctè reuinxit, postremò ceram miniatulam Hispaniensem educit. Deerat solùm ignis, quo cera liqueretur, linoque superfusa, signum reciperet: Eum, quæso te, inquit, iube à famulo huc aliquo inferri. Abit hospes, paullum atque à cubiculi foribus seruulum vocat. Interim capsam SYNEPSIVS deterrimè permutat: ac diuitem certè abstrudit adulterinam verò alteram è sinu depromit; plumbeis tantùm bracteolis grauem; pondere autem aspectuq; simillimam priori; quippe

42. alia ars Mercurialis, aurum pro plumbo faciendi.

quippe quam ex composito iam antè subornarat. Atque hæc omnia veterator dicto citiùs peragit. Regreditur à limine herus, sequ tur cum lucente cereo famulus: nihil in capsa mutatum, nihil in SYNESIO reperitur suspectum. Signatur annulo capsa; traditur hospiti, locoque tutissimo includitur. Mox & SYNESIVS inter fercula poculaq; exultare; & hospes omnia rarissima ingerere, neuter nec parcere impensis, nec timere. Triduum valuit gratuitus luxus, & inempta comissatio: nec tamen ea potuit sagina totum impostorem explere.

43. *Ingeniū nihilo. ementis omnia.* Nam quotidie per septa, perque omnes pergulas vagatus, si quid nobile prostraret arbitrabatur. Hic torques liceri, hic armillas æstimare; hic annulos emere; Sardonychas in omni mensa quærere, & precium magnis Iaspidibus facere. Quibus omnibus cùm nomina apud diuersos ingentia fecisset, iussit vnumquemque se subsequi, in diuersorio soluturum. Ibi putatis rationibus, alijs sexcentos, trecentos aliis, centum vni, vni ducentos; ac nescio quæ minora alijs debere se cognoscit Itaque ad illos, hic inquit, hospes meus, prædem se dabit, dum hoc triduo pecunia vobis numeretur. Hospes nihil aspernatus, per verò libenter, inquit, si vel alterum tantum exigatur. Creditores præde accepto, qui damnum præstaret, securi digrediuntur; SYNESIVS ad vinum & luxum; ab his denuo ad lucrum.

44. Nam equo etiam, quem strigosum oderat, diuendito Philippeos capit facilè quadraginta. Alium emit nobili propagine,

&

& gente Neapolitanum, cum nitidissimo apparatu; aureis non minùs ducentis triginta; perque eundem cauponem creditori satis dat. Inter cœnam, ait, velle se die postero pro mœnibus equum experiri, &, si quid cursu valeat, videre. Laudat consilium hospes: alioquin fieri, vt se imposturis delusum serò sentiat. Nec enim vnam equis omnibus indolem esse; quod aliqui lento soleant incessu superbire: alij inter alipedes volare; multi primo statim impetu succumbere: Eos autem omnibus præstare, qui leniter tutoque sessorem gestent; Cuius virtutis specimen capi vtiq; debere. Igitur SYNESIVS equo magnificè instructo, cum vniuersa præda proficiscitur, nunquam rediturus; multasque vno compendio res consecutus, lautè plurimis diebus & gratis diuersatus; nummum duobus millibus ad prima spolia adiectis.

Vesper appetebat, & SYNESIVS nequicquam exspectabatur. Iamque alter dies, iamque tertius amisso diuersore abierant, cum creditores vnà omnes irruere, aurumque postulare. Caupo, abisse, ait SYNESIVM, & quatriduo iam frustra exspectari. Ille de SYNESIO, haud multum solliciti, prædam circumstant, &, quòd pro SYNESIO intercessisset, omnē ab illo pecuniam repetunt. Ille nihil adeò commotus, cùm importunos videret, inq; ius vocari se audiret, omnia nomina suomet ære dissoluit; & syngraphis factis à se dimittit; satis sibi cautum arbitrans, dum capsulam vadaretur. Postea verò quam & ipse reditum cæpit desperare, per- 45

tæſus ad Pretorem abit, eique quid acciderit, oſtendit: vt capſa reſignetur, orat, quam auro plenam fugitiuus reliquerit. Exoratur Prætor; aperitur capſula: & ecce tibi, pro aureis plumbeæ lamellæ, miſerabili ludibrio reperiuntur. Ità vaferrimo ingenio & patratum impunè fuit, & occultatum facinus. Verùm eo *ipſo tempore*, quo SYNESIVS Cauponem hunc expilabat, alter eiuſdem farinæ tenebrio COSMVS, non minora ingenij documenta relinquebat.

46. *Vtile alijs, domino autem fallax & perniciosum dominum.* Is de ampliſſimi patrimonij ruina, quædam rudera cum reſeruaſſet, quadrigam inſtruxerat, magnamque nebulonum familiam nactus, in eundem mercatum accurreba; audacia vitæque deſperatione tutus. Nam vt quemque ſociorum induſtria ſenſit aut ingenio valere, alijs atque alijs præceptis continuò ſibi obnoxios fecit: duoſque ſatellites eſſe; duos cubiculo præeſſe, alios aliud curare iuſſos, ſecum in opulentiſſimam Vrbem innexit Neſciebant adhuc ij totius fallaciæ periodum, & quibus artibus rem moliretur Imperator ſuſpectabant. Sed ille dudum inuento, quod ageret; ne religionem quoque penſi habebat, dum viam ſibi ad furta ſterneret. Nã veſtibus alicunde comparatis, quibus perſonatum præſulem ornaret, hæc denique commenta fabricauit.

47. Toto itinere, ſi qua ruſticanum iuuenem, & plebis Abderitanæ tribulem conſpiceret, attendebat. Talem fortè in agro reperit arantem; forma habituque pinguem, cute nitida, atque ætate adhuc fermè pubeſcente. Circa erat ſolitudo, &

rei

rei experiundæ magna ſpes. Iubet in loco omnes ſubſiſtere; ipſe de curru deſilit; comminus cum adoleſcente MOPSO (hoc infelici nomen erat) colloquitur: rogat multa liberè, auditque; dum denique cognito hominis ſtupore, miſerari ſe ait eius conditionem, qui aſſiduo opere conficiatur, pecudumque ritu in ſiluis optimam ætatem patiatur ſeneſcere. Debere cum liberali ſeruitio brutam hanc captiuitatem mutare. Cœpit ad hæc congemiſcere MOPSVS, & ignaua manu caput ſcabere: vt facilè conijceret COSMVS, non deeſſe animum, ſi conſilium ſuggereretur. Offert ſuam illi operam, hortaturque maturare, & dum nemo arbiter adſit, ſecum effugere. Nec auerſatus hortantem ſtupor, ſe, ſi præſentibus meliora promittat, ait ſecuturum. Ille ad ſtomachum adoleſcentis appoſitè campos Elyſios, & otij copiam, vinique perennem pluuiam pollicetur. Addit alia cómplura, quibus ſtolidum adoleſcentem inducit, vt ſtiua temere deſerta, currum inſcendat, facturumque ſe omnia, quæ COSMO videatur, annuat. Quam ob rem, vt opportunum credidit, facili mendacio credulum decepit, vt attonſo vertice raſoque togam inſuper pullam inijceret, deque bubulco, Sacrorum Antiſtes repentè appareret. Inde apud omne vnus in honore eſſe; toti familiæ nutu imperare; non niſi primis obſequijs identidem coli. At ne fabulam imperitus hiſtrio corrumperet, ſi aliquando foret loquendum, his illum præceptis formauere. Daret operam, vt parciſſimè loqueretur; ac nutu potiùs,

potiùs, quam verbo responderet; ita viros principes consuesse. Id verò ante omnia meminisset, vt quicquid ab alijs rogaretur, eos recta ad COSMVM, qui aulę pręfectus esset, ablegaret: indidem responsa, indidem pecunias, indidem exigere omnia iuberet. Placuit adolescenti haud vulgare imperium; ac præsertim, vbi multa quotidie specimina dari aduertit, non vanæ ostentationis. Siue enim sitis prorisitaret, vini meraci erat abundè, siue fames vrgeret, nihil deerat esculentorum.

48 Iam & COSMVS albam mentem satis perspexisse ratus, iter, quo instituerat, peragit, præmissoq; equite lautissimũ vrbis diuersoriũ conducit. Ait Cœnobij principis venire Antistitem, nomen caussamq; apposité confingit, exspectationem vbique ingentem facit. Sequuntur, equites, quadriga, familia. Ad fores hospitij nihil officiorum omissum inter certantium comitum studia personatus histrio deducitur; inque conclaue compingitur, duo satellites foribus adstituti, in speciem custodiæ; re autem vera, ne quid inscio COSMO dici fierique possit. Secundùm ea negotium cauponi datur, quid lautitiarum a culina, quid à cella in mensam dominicam apportet; quid familiæ deinde præparet. Nusquam neque operæ parcat, neq; impensæ. Quid singula necessum esse persequi? Cogitet sæpè, quem hospitem habeat; & satis nauiter acturum. Caupo statim omnes vndique cupedias in focum, inque mensam cogere; cortem assiduâ

clade

clade examinare, & abrogatis Fannijs Didijſque legibus cœnas plus Vitellianas, & culinæ Neronianæ prandia inferre. Illi omnes in vnum prodigi, hi ſcienter carpere, hi orbes eleganter ſupponere, aliqui pocula vinaque largiter ſuggerere; aliqui alia ambitioſè miniſtrare. Nec verò ipſe ſe MOPSVS deſeruit; ſed abdominus patrocinio ſuſcepto, ſtrenuè quæuis haurit: miratus ſuam felicitatem, veteremque mendicitatem pertæſus. Abit inter eiuſmodi ludos biduum, epulaſque ſomnus, alteraque hunc prandia excepere.

Coſmus exploratoribus toto mercatu dimiſſis interim cognoſcit, vbi quibuſque rebus inſidiaretur. Adit Mercatorem tribus famulis ſtipatus, telaſque aurei argenteique faſtus magno numero deſignat quas ſuum ait Antiſtitem velle; licetur omnia, rogatque tantiſper ea ſeponi dum poſtero die aſportentur. Inde alium ex alio fallit, & vt quicquid ſumptuoſum vidit, continuò emit, diemque ſuo tolleret, conſtituit. Tum autem, quo ſuſpicionem planè omnem remoueret, eò temeritatis eſt progreſsus, vt præcipuæ nobilitatis aliquos, pridie quam diſcederet, conuiuio inuitarit, ſplendido illo, atque ſupra exſpectationem lauto. Vbi ne perſonati hominis inſcitia mimus proderetur, ſingulos ſeorſim admonuit, cauerent cum homine imperito multis colloqui, eſse truncum Hermam, neque vlla re, niſi diuitis illuſtrem; in pago natum, togaque velut exanimem ſtatuam amictum, mores originis ſuæ etiam in magni nominis faſtidio retinere; 49

nere: idque ipſos, quam primum illum conſpexerint, intellecturos. Super hæc addit alia, quæ placuit. Creduntur omnia, atque altero die coeunt vocati, recumbunt; mirantur, inter ingenuæ menſę delicias, tam barbarum pectus; neque voraciſſimæ pecudis ingluuiem; neque muti conuiuatoris triſte ſilentium, ni COSMVS monuiſſet, capiebant. Rogant ſubinde tamen, & hiſtrionem venerati, quædam cum eo modeſtè fabulantur. Iſte hoc vnum peritè faciebat, vt omnia ad aulæ ſuæ præfectum reijceret. Excipit vbique COSMVS, diſertiſque mendacijs nebulam offundit. Neque tam verſutus eſt aliquis, quem COSMI huius præſtigiæ non eludant. Ille ad omnium quæſita reſpondere, ille ab argumento conuiuas abducere, & quo quemque vellet, artifex impellere. Idem pleroſque vrbanitate mira ad ſe rapere, & quoties vſus eſſet, de veterum hiſtorijs non inconcinnè diſſerere: vt ceteri ruſticanum Antiſtitem, vel hic certè ſapuiſſe dicerent, quod virum tam comem, ſapientemque aulæ pręfeciſſet, qui vnus ſciret & ſilentium domini purgare, & mores regere, & ſtultitias corrigere. Poſtremò cum abundè famem expleſſet culina, de nouo magna cellæ vinariæ clades certatim affertur. Ab alijs argentei ſextarii pro culullis ſorbentur; ab aliis congii velut hæminæ ducuntur. Multi vrnas amphorasque ſitiunt, & Campanæ vitis temulentiam auidiſſimis gulis ſtrangulant. Ad hæc mimicus, quem dixi, præſul, lectiſſima bellaria inſcite populatur, manuque inerudi-

eruditā iam nuces amygdalas haurit; iam
passularum aceruos, & sacchari moles to-
tis cochlearibus vastat. Scires M. Porcii
nepotem esse, & cum Grunuio Corocota,
in pingui veruacto terram fodere. In ea
omnium compotatione COSMI vnius
continentia miraculum erat: qui vini aut
nihil biberet, aut aqua prius ita frange-
ret, vt eius certè furor exarmaretur. Quo
consecutus ille est, vt ceteris temulentis,
solus apud se esset, ingenioque libertimè
vteretur.

Hora erat diei nona, quam Germa- 50
ni tertiam solemus pomeridianam dice-
re. Sub illud tempus cum conuiuium esset
solutum, dedit commilitonibus in man-
datis COSMVS, viderent, vt equi currus-
que ad posticas ædes instructi essent,
suumque omnes nutum exspectarent. Si-
mul aliis aliò dimissis, coemptas pridie
vndique comportat. Quicquid nobile erat
vsquam, aut Babylonii texti, aut Serici fili;
aut Tyriæ telæ, aut Coæ rallæ, id omnibus
tuncè tabernis aduolabat. Sequuntur ipsi-
met mercatores, & quo iussi erant loco
conueniunt. COSMVS omnibus dexter
occurrit, merces nuper emptas recogno-
scit; iubet in suo illas cubiculo deponi.
Ductis deinde rationibus, quæ apud
quemque nomina contraxerit, conscri-
bit. Æris erat magnitudo grandis; qua
nihilo tamen terreri se magis osten-
dit, quam si triobulum deberet. Et
mox, inquit, hæc omnia vobis nomi-
na expediam. Cæterum auro mali-
tis, an argento, id vestra nimirum in-
terest. Hic aliqui aurum malle; aliqui

Phi-

Philippeos cupere: ille se vtrisque obsecuturum dicere. Proinde ad herile cubiculum detecto capite suspensus accedit; admotaque comminus aure ianuam examinat. Mox ad creditores intuitus, iam exiturum se cum pecunia dicit. Inde ingreditur, ac nescio quid cum hominis trunco fabulatus, breui regreditur, laneoque gradu, & sibilo tenui ceteris innuit, neu quo strepitu somnum herilem perturbent. Nam is, inquit, è lautiori prandio potus, altùm obdormijt; neque ipso iam inscio depromi aurum potest. Sed satis scire se, breui crapulam edormiturũ. Facerent itaque illi, quod consultissimum foret; & vel par horarum interim otiosi præstolarentur; vel tantulo post interuallo redirent. Esse hanc pecudis consuetudinem, vt claues ad commeatum argentarium etiam ebrius asseruaret. Dixit hoc ea constantia impostor, vt rem esse omnes crederent. Quare conuenit in præsens recedere, tribusque post horis rursus adesse. Vix pedem ædibus extulerant, cum properare COSMVS, emptaque omnia iussit in equos currusque imponere. Tum sensim alij post alios rarescere, perque pseudothyron totus cœpit totus comitatus euadere. Quæ quidem res neque hospitem aliquamdiu aduertit, & MOPSVS nihil metuens, suam adhuc felicitatem mirabatur.

51. Inter hæc appetebat vesper, & mercatores vna omnes ad condictum veniebant. Circumspiciunt; nulla vsquam familia: exspectant, inanis mora: cubiculo frequentes obuersantur, tussique crebra somnum in-

inquietant: mortua omnia. Demum incipiunt timida manu fores cædere, paucique ad vestitum stipitem introgressi, vident inter vitra & calices hyænam stertere; venerati tamen helluonem, atque vt hanc sibi veniam daret, precati, cui rei adsint, demonstrant. Ille Psittacus germanus, quam vnam vocem didicisset, reddit: Irent atque *familiæ præfectum* consulerent. Nihil illi repugnant, sed foras egressi, rursus COSMVM, rursus comitatum requirunt, Caupo suam quoque vicem anxius, ad stabulum decurrit; nullisque ibi neque equis, neque currù inuentis, horrendum inclamat. COSMI cubiculum effringitur; nullus vspiam COSMVS, nulla prædonum relicta spolia: ad ciceum omnia sublata, fugam manifesto prodidere. Hic iam nihil habere modesti, sed periculo admoniti, in diætam quisque certatim ruere, preciumque tot rerum ab vno MOPSO reposcere. Tenet ille suum solenne; & quo imperio semper se defenderat, importunos ad aulæ præfectum ablegat. Atqui is, inquiunt, dudum fuga elapsus, omnem secum familiam abduxit. Equi, currus mercimumque tantarum sarcinæ, quas in tuum nomen coemerat, nusquam conspiciun tur. Ingentia duntaxat debita reliquere. Tria huic nummûm millia; alia totidem istis; sex alia alijs debētur. Sed in familiæ fuga, hoc certè commodi habemus, quòd non eadem perfidia & tu fuisti, Omnes vno te non inuento perieramus. At MOPSVS, etsi stupidissimum pecus erat, porrò non dubitabat, quin ludibrium COSMO fuisset: & nimirum

mirum huc ſpectaſſe, illam obſequiorum fabulam, vt ipſe furti obſes relinqueretur, vadimoniumq; in laqueo obiret; nec præſulem illos, ſed prædem quæſiſſe, qui iugulo ſuo damna ſarciret. Quare miſerabiliter illacrimans, cœpit veſtes à ſe mimicas proijcere, & tonſum verticem emortuis vnguibus ſulcare, palamque omnibus quis eſſet, & quemadmodum illam perſonam induiſſet, oſtendere. At certè inſontem ſe eſſe, ac temerè inductum, vt MOPSO depoſito Antiſtitem mentiretur. Parcerent proin' homini ruſtico, neque iuberent furti exortem, ſupplicij vadem eſſe. Præter hæc, lamentis clamoribuſque omnia complebat. Sed creditores obſtupefacti, poſt quàm intertrimentum accepiſſe ſe ſenſerunt, conuitijs in illum debacchari, rapi in vincula impoſtorem iuſſerunt. Quem biduò pòſt Iudex, querelis ſuſque deque habitis patibulo affixit? ac ne quis ſupplicio titulus deeſſet, hunc appendit litteris Romanis, antiquis ſcriptum; LVIT LAQVEO, QVI PVGNAVIT DOLO.

52 *Fictè accuſati ficta damnatio, & fictũ ſupplicium.*

Hæc vbi accuſator ingenti garrulitate recenſuit, concio frequens exclamat, & huius impoſtoris haud diſpar crimen eſſe: ac niſi MENALCAS damnaretur, impunè quemuis in Regio ornatu peccaturum. Conferunt mox capita inter ſe iudices, prætorique tabulam ſuggerunt. In quam dum ille funeſtum TETHA ingerit, altum eſt vbique ſilentium. Paullò pòſt hanc de ſcripto ſententiã pronuntiat MENALCAS Melibæi F. Tityri N. quòd teſtimonijs victus, purpurã ſibi, anulos, torques

ques,armillas furto quęsijt,palamq; gessit; nec origenis memor, REGNVM de corte ambijt; insidias Regi, Regioque nomini fecit, ea de re MENALCAS, aut resti strangulator, aut feris obijcitor, aut veneno necator. Harum illi mortium optio esto, Hic multa MENALCAS inaniter lamentatus, quæ singula referre, precium mihi non est,cum in libera optione nihil, quod esset optandum, videret; postremò quod mitius credidit, venenum elegit, cunctisque spectantibus perhausit. Confestim illi vertigo,tum caligo,tum lapsus; tum sensibus amissis, sopor, mortisque simillima quies.

53 Quibus omnibus rebus, etsi haud parum commouebar; ANTONII tamen mei, quà reperti, quà perempti recordatio superabat. Neque nullus etiam dolor erat, cogitare quid GEORGIO meo fieret? Quid enim si & illum,inquiebam,par calamitas absorbuit? aut certè dum salutem mihi quæsijt, suam ipse sibi amisit? Nimirum hæc viæ nostræ sunt diuórtia! hæc infortunia inauspicatæ peregrinationis! me fouea sepelijt; ANTONIVM venenum extinxit GEORGIVM error certè aliquis fefellit.Iam in communi clade,sui quisque obliti, alter alterum deploramus.

54 Vix ea mecum lamenta peregeram; cùm noua in theatrum scena inducitur: quatuor validi Carnifices, quorũ ora personis tegebantur.Hi furcam extemporalẽ atque humilem erigunt; miserumq; MENALCAM,tametsi iam aut vi veneni, aut ludibrio somni, exanimem, vniuersi

circumstant; atque vndique ita vinciunt, vt subdito pedibus loro,& vtrimque ad alas perducto, totum corpus arctissimè esset fasciatum. A quo deinde loro laqueũ nexuere, qui iugulo non tacto, molem corporis omnem de furca suspenderet. In tam tristi aspectu & iacentis cadaueris, & pendentis, risus omnium spectatorum ebulliebat. Vt planè subiret, ipsis etiam Crocodilis esse crudeliores; quos humanis aiunt funeribus ita saginari, vt tamen illacrimentur. Isti faciunt cædes,& rident. At LVCIVS,minùs tu sæuos inquit,appellabis,vbi iudicium totum peregerint. Ergone, inquam, aliud restat crudelitatis, quod porrò sit innocentiæ luendum? Et parum his Areopagitis est,duo inter ludos funera fecisse? Ego, ne erres, odi barbariem;atque hinc abeo. Tenuit inuitum ANNIVS;&,quæso te,inquit,an potes nescire hanc illis fabulam agi? Impera dolori;ne & tu in partem ludibrij rapiare.Nam hoc fieri olim memini, vt quem prætor ad alterius plagas viderat ingemuisse, eum arripi, atque flagris animaduerti iuberet: imbellem dictitans virum, qui spectare fortiter non posset,quod pueri Spartiatæ paterentur. Auctorauit me deinde LVCIVS,vt inter reliquæ insaniæ spectacula duraturum me promitterem. Cuius me facti mox pænituit.

5. *Nouaper ludũ innocentis acusatio.*

Hæc enim dum inter nos paciscimur, & exanimis MENALCAS,eo,quo dixi,laqueo suspenditur; tertia quædam victima in stultitiæ Circum raptatur: iuuenis, quòd apparebat, non è plebe. Qui pòst quam manantibus lacrymis, spectantium

opem

opem implorauit; ego exsilio amens, vocemque & ora GEORGII mei pallidus agnosco; quem alterum nuper infausti itineris & testem, & comitem duxeram. Is flebili oratione, suam sociorumque miseriam persecutus; alterum, aiebat, alta quadam voragine haustum, alterum, dum in diuersa latibula se metu abstruserint, amissum; se nullius criminis conscium, in ea vincula esse abstractum. Minus tamen suo, quàm optimorum comitum periculo moueri. Illum enim inter dumeta, viæque errores, nusquam fortassis exitum reperisse: Illum autem triduò siti fameque cruciatum, quid nisi in sepulchro animam vtique exhalasse? Quæ tamen omina, si suo possint capite expiari nulla se, tametsi insontem, supplicia formidare. Hæc talia GEORGIVS. Contrà accusator, homo fingendi dicendique artifex, ea perinde omnia disertè eleuabat. Diffidere illum caussæ, atque hos sceleri suo colores inijcere; idque ipsum per hos dies in carcere factitasse. Ceterùm sibi satis constare, quos ille comites aut lapsu diceret, aut metu amissos, eos illum sua manu iugulasse, mox cadauera in fossas, aut inter senticeta, ne cædes proderetur, abiecisse. Nam in suburbana certè fouea hominem heri repertum nuntiari, non fame, quod is fingeret peremptum; sed fracta ceruice liuidaque facie deformem; vt quem lapidibus appareret obrutum esse, aut fustibus occisum. Et a quo alio id fieri potuisse, quam à GEORGIO, qui eo ipso loco prolapsum in foueam fratrem fatea-

tur? Quem tamen, si tormentis subdatur, breui a se deiectum fuisse, sit confessurus. Ad hæc accusatoris mendacia GEORGIVS (vt qui me planè repertum crederet) vociferari, meumque nomen supremis questibus repetere; & quando pro te, inquit, oppetere non potui, tecum certè, mi frater occumbam. Simul ad Iudices, agerent, quod videretur: se enim charissimo capiti esse superstitem nolle.

56. Nihil potuit vnquam mihi tristius videri, quàm in ea rerum facie GEORGIO meam opem negare. Quam ob rem ANNIO, ostendam hic viuere me, ANNI,& meum GEORGIVM absoluam? Hoccine,inquit ANNIVS, est quod promisisti? Quin taces; & innoxiam hanc fabulam ad quintum perduci actum concedis? Hilum isti omnes nunquam vnum amittent. Secus tu, illis, quanto optimè voles, pessimè consules. Impetras hoc à me, inquam, ANNI, quod alius a me nemo. Ecce mutum. Pergebat interim perorare caussam actor;reumque turbidè, ecquo loco alterum comitem amiserit?rogabat. Cùm ille,quod res erat, respondisset,actor,hoc,inquit,est, quod dixi? Comitem occidisti, Et cum dicto,ad funebrem lectulum adducit, vultuque retecto. Ecquid olim hunc nouerit, scitatur. Videt suum GEORGIVS Antonium; mortuumque ratus, humi prosternitur, & semianimis vocem cum colore amittit. Postremò vt ex pauore ad se redijt, denuò multa super ANTONIO questus,nullam se viuendi caussam de cetero habere dixit,quando

duos

duos in vita suauissimos homines perdidisset. Verùm iudices, vt paucis concludam; eodem supplicio damnandum censet GEORGIVM, quo damnatum fuisse ANTONIVM diximus. Nec mora, pronuntiatur sententia; affertur cicuta; occiditur innocentia. In hunc modum vbi GEORGIVS pro mortuo succubuit; iudices velut difficili caussa defuncti, ex iure discedunt. Et Prætor duorum Iuuenum cadauera singulis in lectis componi, atque iuxtim in amplissima quadam aula iubet collocari. Rusticum id loci suspensum in patibulo relinqui; atque vtrobique arbitros esse, qui clanculò fabulæ huius catastrophen considerent. Paretur edicto. Alii alias stationes nacti. Ego & mei ab HERMIO ducimur; vnde opportunè vtramque scenam licuit contemplari.

57 *Locus spectandi & speculi ludibrium.*

Cubiculum id erat HERMII; qui nobilissimus inter Palatinos, proximè Principis diætam habitabat. Ibi paulisper assedimus, & diuersa quædam familiariter altercati, videmus famulos cum mensa bellarijs instructa ad nos ingredi, ac promulsidem in aurea patera circumferre. HERMIVS, hoc, inquit, ientaculo famem interim placabimus, donec rectam vespere habeamus. Nemo nostrum abnuebat, neque me commiseratio vsque adeo tenebat, vt meimet oblitus de siti non cogitarem. Itaque dum falernæ vindemiæ rorem iucundissimo lepore temperamus, duasque horas ipsas in iure matutino ducimus; venit HERMII seruulus vnus, ora frontemque lacer, ac cetera tam toruus, vt

crederemus acetum bibiſse. Sciſcitatur HERMIVS, quibus vnguibus frontem fædarit? Seruulus plenus ſtomachi, Quacunque his, inquit, diebus ab eo, mihi ſtultitiæ aut mater occurrit, aut pullus. Nam lotus hodie complutuſque veni in forum: adiungit ſe mihi homo impensè garrulus: Cui ego. Quid tu, inquam, ad me? Ille, cùm ſimillimi ſimus, quid ni iungeremur? Reſpicio, & ore hominis conſpecto laruam credo me, non hominem videre. Et, eho tu, inquam, adeon' ego deformis tibi, vt fratrem agnoſcas? Ille, omnino gemellum: & duos vtique ———

——— *fratres Helenæ lucida ſidera*

Damnabam hos ego Mænechmos, & meum mihi os leni manu deterſi, ne quid peregrinæ fuliginis inſcio hæſiſset. At ille ſpecillum mihi obuertens, iuſſit ab illo me arbitro.

iudicium Paridis ſpretaq́ʒ formæ teſtimonium capere. Inſpicio ex aduerſus: video fuliginem toto ore ſparſam, quantam nemo olim Salaſſius induit, cùm toto die fumantes caminos perrepſit. Proinde vehementer erubui, quantum erubeſcere atrato licuit, & recta ad ſalientem accurro, caputque omne ter viuo flumine abluo. Reuerſus inde ad ſpeculum; credidi memet atramento; aut in loliginis ſepia lauiſse. Rurſus ergo ad vndam: rurſus ad ſpeculum, ſemper me ipſo deformior, & hoc toties, donec omnem a fronte cutem deterſi, & ſanguine meo nigredinem confudi. Interim circumſtantes mirari, quid toties ad fontem recurrerem: & vtique non vul-

tum mihi purgandum, sed cerebrum dicere. Ego hanc ipsam stultitiæ opinionem augere, cùm ex obuijs identidem scitarer, an adhuc turpis essem? Quid multa? Speculi sui mendacio me homo impostor, ridiculum vrbi facit. Si paululum perrexisset, nescio quem ex me alium facturus. Certè Palladem non fecisset.

58 *Vxoris, ob suspensum maritum lamenta.*

Risimus festiuam iniuriam: cum interim exoritur repentinus per atria clamor. Nos in fenestras ruimus, indidem fæminam videmus, capillos iratis manibus conuellere; pectusque non perfunctorio luctu plangere. Villica erat, eius ipsius MENALCÆ vxor, quem suspendiarium factum diximus. Nam simul audijt maritum in furcam isse, sui impos aduolauit, coniugemque magnis vlulatibus requisiuit. Eundem vbi sublimem conspexit, enimuerò tum fæmina insanire, MENALCAM vociferant ingeminare; se suosque liberos iam demum infelices dicere, qui tali aut coniuge, aut parente priuarentur. Eum vnum fuisse bonum patremfamilias, & maritorum, Rusticorumque nouissimũ exemplum: cum eodem omnem probitatem esse iugulatam. Cæpit deinde vel cadauer sibi deposcere, quando virum recipere nón liceret.

59 *Suspendiosus reuiuiscens & cum vxore sua è patibulo coloquẽs.*

Quibus insanis clamoribus non solùm omnem viciniam concibat, sed ipsum etiam maritum ab altissimo sopore (hactenus enim venenum serpserat) excitabat. Nam ille discussa lethargi nebula languẽtes primum attollit oculos; eosq; vel lacrymis pedem confusos, tenaci sensit glutine impediri, digito detergere cogitat:

ſeutit manus à tergo ligari. Exilire dein' ab humo,ſeſeq; erigere moliens, aduertit laque collum vinciri;denique corpus omne in aere librari. Et mirum ipſi videbatur,quomodo mortuus in patibulum aſcēdiſſet? Pòſt etiam circumſpicit, vxoremque humi videt eiulantem. Nec vltra ſe tenuit mortuus,quin Vrſulam ſuam compellaret. Atque,ò mea,inquit,Caia,quam luberet colloqui tecum, niſi mortuus iam ſilerem. Aut tu me paucis abhinc horis,ſi hic fuiſſes,viuum adhuc repereras. Nunc quando immaniter ſum iugulatus, neque loqui præterea queo; quin tu certè Caia loquere; & cùm ſubinde ad me inuiſes, quæ domi agantur, narra. Num ſegetes maturæ,& quando metendæ?num ſerui in opere faciendo gnaui? & hoc genus alia, quæ mea intereſt ſcire. Tum etiam vbi redieris, vide cibos identidem afferas, & cirneam vini. Nam pòſtquam cœpi inter mortuos eſſe,etſi valdè ſitio,nihil tamen eſt huius ad me allatum. Villica, cùm à furca fabulari mortuum audiret, pauida velut ab infernis ſpectris refugiebat. Tum verò, vt vini quoq; mentionem accepit, miſericordia in iram verſa: reſtitit omnibuſque conuitijs ſuſpendiarium onerauit. Viuentem, per vrbis popinas ſtabulaque ſemper erraſſe,nullum diem à comeſſationibus poculiſque vacuum reliquiſſe,iiſque tam funeſtis artibus,peculium omne conturbaſſe; nunc etiam mortuum adhuc ſitire? Id verò peſſimo exemplo fieri. Vix liberis iam viuentibus, vnde alantur, reliquum eſſe; quid futurum, ſi ſua & mortuis annona ſit procuranda. Igitur mille

in-

insuper laqueos imprecata, parabat è loco discedere; ibi nuntiatur fœminę, decretum esse iudicibus, virum in eius gratiam vitæ libertatique restituere. Sed illa contentis precibus eam gratiam deprecata, eiulans orabat, ne madidum lucionem in vitam reuocarent, à quo mortuo suam ipsa crumenam ægrè defenderet; eum certè simul laqueo videret expeditum, se ad laqueum decursuram. At maritus, si viuerem, inquit, hæc mihi tu vipera impunè non insanires. Dixit deinde egitque talia MENALCAS, quæ ridere etiam Crassi, & spectare HERACLITI voluissent.

Nouissimè mandatum dedit nobilitas, vt de furca denuo deponeretur. Vbi plus pænè laboratum est, vt viuere MENALCAS se crederet, quàm antè, vt mori vellet. Quanquam ad extremum ei persuasit pecunia, quam Princeps iniuriæ sarciendæ dari iusserat, Ea sumpta, vt viuentis specimen, aut daret, aut caperet MENALCAS, non distulit ad cauponam accurrere, neque priùs inde excedere, quam in potu omnis pecunia decoqueretur. Nam eodem adhuc die LVCII seruulus, cùm præter porticum publicam præteriret, eum vidit in sordido fimeto decumbere, vbi mollem sibi culcittam, & odoriferum puluinum iam potus quæsierat. Iacebat autem cetera sepultus, ac solo capite ex plumis suillis extabat; mortuus omnino, nisi rhonchi viuentis indicium facerent, tanti, qui ad alterum pænè lapidem exaudirentur. Erat os oblitum farciminis aruina, & cereuisia saliua labra ebria spumabant; & halitus inde, quantus

60. *Sordidissime ebrij schema.*

ex Ætnæ furno. Id temporis per viciniã canis errare,& ossa al cubi visus est in- merendam quærere. Commodùm is ad hanc quoque popinam delatus, aduertit in fimeto feram iacere; & porcum vtique ratus,non magnopere effraui t. Subit ergo & adipem ebrij oris exserta lingua perhumaniter detergit, omnemque pinguedinem officiosè lingit. Contactu perturbatus MENALCAS,cæpit in somnio tonsorem putare,qui mentum sibi barbamq; non sanè per pectinem,rasitaret. Quare, quæso te,inquit,Magister,mitius age,barbamque mihi non omnem tam strictim adrade. Simul è stomachi culina frusta aliquot semesa largirer regerebat. Quæ omnia canis, seu liberale congiarium nactus,pergit lambere, hominique ad os extergendum, suum linguæ sudarium accommodare,nec ab officio priùs absistere, quam ille de somno excitatus, vidit quàm bellum alumnulum nutriret.

61 *Philippi ac sociorum inopinatus conuentus & agnitio, aclætitia.*

Verùm hæc,quæ dixi,dum in atrio palatij geruntur, haud minor in aulæ interioris diæta mutatio conspicitur; Nam ibi & ANTONIVS meus, (quem è duobus priorem,simulata mors sopierat)remittente veneno,euigilabat. Is diu stupidus,atq; vbi locorum degeret, ignarus, cùm timidè omnia circumspexisset, tandem viuere se agnoscit. Et insperata salute gauisus, è lectulo prosilit; vocemque colligit, magno miraculo stupefactam. Sed ei cùm nusquam vllus occurreret, quem consilium rogare dubius posset: aduertit pallidum iuxta se funus recumbere. In quod ille propius intuens suum continuò

GEOR-

GEORGIVM videt, socium nuper in fuga amissum, seque inscio captum, atque ludicro item iudicio necatum. Quare; damnatis iterum gaudijs, incipit optimum sodalem deplorare. Et nempe in hoc, miser, inquit, reuixisti, vt GEORGII tui tristissimum funus aspiceres? In qua voce, defectus super illum incidit, longoque lesso amicissimum comitem planxit; denuò aut mortuum luctu crederes, aut moriturum. Sed enim res multò aliter euenit. Quippè superincumbente socio GEORGIVS; paullatim incaluit, ruptisq; somni inducijs, vigiles oculos erigens, ANTONIVM sibi vidit incumbentem, eum, quem paucis antè horis exanimem in theatro conspexerat. Ac primùm Morphei ludos, & inanem somnij vmbrā ratus, vehementer inhorruit. Tandem vt oculorum fides aliquando constitit, diriguit visu in medio, & longo post tempore, verane te facies, inquit, ANTONI? viuisne? aut si lux alma recessit, PHILIPPVS vbi est? Dixit; & pristini doloris immemor; in complexum ijt ANTONII; alterque alteri reditum in vitam amicissimè gratulati, nulla porrò cura cruciabantur, quàm quod me adhuc vno carebant. Id solùm gaudij magnitudinem temperabat. Quibus ego de me sollicitis repentè conspicuus, in aulam irrumpo, elatisque clamoribus ad ambos,

Viuo equidem, Vitamque extrema per omnia duco;
Heu quis nos casus? quæ vis immanibus oris
Applicat?

nec plura locutus, alterum dextra, sæuia lterum comprehendo, & duo mihi carissima capita arctissimo nexu adstringo. Ceteri quoque commilitones cum ANNIO LVCIOque accurrunt, & nos lætitia gestientes vniuersi circumstant. Deinde vt nouos hospites HERMIVS salutauit, in idem cubiculum, vnde tragœdiam spectauerat, omnes reducit. Ibi posteà quam Socios tandem eluxi, gratulabundi cœpimus inter nos, quid cuique seorsim euenerit, recensere. Ego meo in fouea metu, & Vrsi adiacentis contubernio quæque alia per noctem contigere, denarratis; ad GEORGIVM ANTONIVMque, nempè vos, inquam, in illo me Tulliano reliquistis? vbi nihil deerat, quam vt Tullius aliquis hunc Lentulum indicta caussa iugularet.

VTOPIÆ

DIDACI BEMARDINI.

LIBER SEXTVS.

1. *Nocturna cōfabulationis protractio.*

HÆc talia cum Philippus, priùs vtiq; sæpè meditata, nusquam interrupto sermone facundissimè retulisset, nox ad vmbilicum iam erat. Videbatur illi proin' tempus ipsum somnos suadere.

Et

Et eramus fatigati ambulando. Sub proximam ergo arborem in herbas abiecti, quiescere paulisper volebamus, sed non finit curiositas esse quietos. Igitur, quid postea factum est? inquit Hugo. Postea facta est nox, ait Philippus. Nempe, in vulgo, hæc est omnium fabularum clausula, ait Hugo. Sed omitte iocum, fabulam pertexe. Mox Philippus: si mihi, ait, somnum non concedis, quin Bernardino aut horam dormiendi, aut dicendi das locum? Tum ego, Videris mihi Philippe, inquiebam, non nosse ingenium meum, qui nudius tertius me meridiantem oppressisti, nunc media nocte miseraris vigilantem? Ego de illo hominum genere sum; quod, cùm nihil negotij habet, dormit; semper vigilat, cum occupatur. Et aures meæ tam citò non lassantur, ac pedes; præsertim quando placet, quod audiunt. Igitur dicendi locum non postulo, &; te dicente, non dormio. Eccum, inque, atque precariam hanc mihi operam da, quando Cimerium meum iter adeò scitè extraxisti, vt vel Philippus in Bernardino, vel Bernardinus in Philippo locutus videatur. Vt plena vasa citò liquorem profundunt, vbi via laxatur, sic Philippus, in quo fabulæ adhuc multæ bulliebant, facta dicendi potestate, summatim repetinit, quod supra de HERMII cubiculo, deque ANII & LVCII casibus, suoque in fouea metu, & vrso & carcere memorauerat, ita rei seriem continuauit.

2. *Quomodo initio per-*

Post has fortunas meas, cum me à GEORGIO ANTONIOq; relictū questus essē, excepit ANTONIVS, lōgeq; tristiora

per-

deræ vestiebant. Nec argumentum suspicioni deerat, anima fætens, quæ temulento halitu odorem vini circumquaque differre, meque ebrij ructus graueolentia tanto incipiebat interuallo occidere. Igitur sudario nares offercio, & quid præterea fiat obseruo. Hic ecce tibi, quà campi planities porrigitur, agmẽ omne consistit; & modò in orbem circumfusi vanissimas artes ostentare; modò in partes digressi ex aduerso concurrere: iterum vt si choros ducerent, lasciuire: Mox manuum plausu vna omnes visi adstrepere, mox ab intemperanti risu in silentium omnes coniurare.

Inter hæc aliquis dràconem è serico factum, cum volanti symate ventis permittit; qui tenui filo retentus, celeriter ad nubes vsque eueghi; rursumque præceps ferri fulminis in ritum cernebatur. Ab alia parte aquilam ars eadem suspenderat, cum dracone committendam. In hunc illa ferocior insilire, & vngues visa rostrumque acuere. Ille oculis micantibus excandescere, & iam linguæ cuspidem vibrare, iam ignes è faucib. spargere: iucundo quidem spectaculo, si oculorum libertas esset, Nunc mihi omnia metuenti nihil adeò placebat, vt formidinem posset temperare: etsi imperabam mihi tamen vt durarem, &, quò euasura comędia esset, viderem. Iam atrociter aliquamdiu pugnatum in aere erat, & aquilam validior hostis fugarat; cùm repentè missiles volare ignes, & malleoli per inania currere, globique flammei conspiciuntur in nubibus errare. Nec vnus erat

3. Ignes missiles.

ignium

ignium aſpectus. Alij enim cum ad ſumma perniciter euolaſſent, inter horrenda tonitrua dirupti quaquauersùm exſiliere, piceiſque imbribus impunè depluerunt. Alij per arcum ſpatia curuati, aut obliquè per aera gyrati glandes innumeras fertili partu profudere; vt mirarer ab vna matre tot erumpere liberos poſſe. Sed præcipuè erant ignes, qui, cùm in ſublimi relucerent. Leonum imagines aut Vrſorum facies perſpicuè repræſentabant. Vno etiam VTOPIORVM inſignia ſic exprimebantur, vt peritum oportuerit Appellem eſſe, qui tam ſcienter in igne pingeret.

A. Ridicula capiendi occaſio.

Verùm ego dum in hanc ſpectaculorum voluptatem totus inhio, fortè Sciurus cum Catulis tribus ſupra caput è nidulo proſilit, totaque arbore perreptans tumultuatur. Mihi lamiæ viſæ ſunt cùm pullis perſultare, aut Orci ſoboles iuxta me nidulari. Ita priùs quàm animo conſtarem, amens exclamo: Simul cedente pedis veſtigio ruere incipiebam, niſi fortè ramum grandiuſculum complexus, vtraque manu inhæſiſſem: cetera planè ſuſpenſus, & niſi quòd carnifex deerat, iam damnatus. Illico totam aciem, & timentis clamor, & fragor labentis in me vnum convertit. Qui pendulum aliquamdiu, admotis facibus, contemplati cùm feſtiuè in me multa dixiſſent, nomen patriamque ſciſcitantur. Ego, ne in eculei quæſtione torquerer, tametſi omnia confitebar, nemini tamen perſuadebam. Sed pro latrone habitum, ſapuiſſe aiebant, qui vltro ad laqueum fugerim, & in ea

furca

furca latrocinium expiare properarim. Quia verò nondum eius artificij gnarum me videant, se operam mihi adiutabilem daturos, & carnificem multò peritiorem ostensuros. Ità perterritum de furca deripiunt; iniectisque vinculis, eò, quò vidistis, pertrahunt. Atqui hæc prooemia solùm calamitatis eius fuerunt, cuius vos hodie catastrophen spectastis. Quæ enim medio interuallo acciderint; deinceps memorabo.

Cùm à venatu me in vrbem abstraherent, cœperunt capite obnupto, ne quid me agnoscerem, omnibus ostentui habere, & cachinnis ludisque fatigati, nescio quas in ædes postremò compingere. Ibi splenijs oculorum abiectis vt circumspexi, video locum squallore ac situ deformem, longè infra terram recedere. Simul audio catenas & vincula sonare. Occursant cadauerum veriùs quàm hominum simulacra, senes duo, macie exesi, & cute arida siccissimam famem testati: quos ego ituros in me timebam, & epulis Thyestæis cænam facturos. Mox iuuenes apparent pallidi tres, horrentibus capillis, & sordis centonum lacinijs tecti; quorum eorundem latera ferreis cingulis vincta, & colla non exiguis ornata torquibus, facilè indicarunt, in quali palatio versarentur. Et ij, me conspecto, altùm congemuere; alterque alteri, hem, inquiunt, & hic ad supplicium adolescens infelix raptatur. Vtique aut parentis decrepiti iugulum hausit; aut comitem suum parricidali ferro traiecit; aut aris certè sacrilegas manus admouit, vt qui ad nos adiũgatur? *5. Carcer: & eius incola.*

en coloris ingenui vultum ! en frontis honestæ ruborem ! Quis in ore tam modesto vel furem quæreret, vel latronem timeret? Hæc me omnia audientem ita terruerunt, vt dubius aliquamdiu crederem in orci vestibulum me venisse; vbi cum inferis Manibus pœnas luerem. Tandem reperi teterrimum certè carcerem esse; locum furibus sicarijsque infamem. Iam volo vos cogitare, quid animi tunc hospiti huic fuerit? cùm præsertim & catenæ imponerentur, quibus arctissimè ad cippum religabar, & de furfurum siliquis cænulam haberem, qua refectus noctem exigebam. Et vos quidem hæc homines vrbani ridetis! At mihi nox omnis inter lacrimas ducta, nec lectulum afflicto, neque somnum fatigato permittebat. Sic vigilante me, meique infortunij momenta numerante, ne ceteri quidem dormierunt; sed alia super alia percontati, vt noctis tædia fallerent, sua inter se facta facinora recognoscebant. Quæ primùm ego contemnere; neque in mea tragędia defixus, comicas audire fabulas cupere. Pòst autem vt ea sensi dicere, quæ quamuis ærumnoso possent ridicula videri; vici ego me, vt omisso pectoris tumultu, alienas luberet stultitias auscultare. Igitur COSMVS, trium, quos dixi, iuuenum maximus, suæ cladis originem sic narrauit.

6. *Arcis descriptio.* Arx, inquit, in huius est oppidi suburbano, ante omnes, quas hæc prouincia miratur, amœna. Cœnationes ibi sunt amplæ quatuor & elegantes; quæ denis fenestris solem nascentem excipiunt; totidem

alijs

alijs ſpectant fugientem. Cubicula circum vndique habitantur; ſubſtructis ædificio apothecis, quæ ſingulæ prææltis laquearibus fornicatæ, perpetuis frigoribus obſidentur. Ambit arcem felix pomarium; quod triplici labyrintho diſtinctum, omnium & oculos illectat, & pedes illaqueat. Blanditur præter cetera pyrus, cuius poma ad prodigium mitia, non, vti pleraque manduntur, ſed cum dentium inuidia propemodum bibuntur. Circum arcem vberes aquæ in piſcinam coeunt, altæque eæ reſtagnant, nuſquam vadoſæ.

Illic puerum contigit, cùm piſcibus inſidians miculas obijceret, decepto veſtigio præcipitem interire. In huiuſce pueri locum ego ſuffectus; annis abhinc nouem, hero nobili operam dedi; gnauam primò ac diligentem, vt fermè aſſolet. Quibus ſtudijs ita me hero probaui, vt cubiculo præfectum, denique, & auri argentique cælati eſſe cuſtodem iuſſerit. Quo ipſo in munere ſeruiebam haud minùs liberaliter, donec familiaritas me quædam, & improborum neceſſitudo corrupit. Erat ſeruulus ibi verſutus, qui in cella vinaria curabat, res omnes iuxta ſimulare ac tegere doctus: iſque etſi perpetuo vino maderet, hero tamen abſtemius credebatur. Pellexit hic fortè in ſocietatem alterum, domus diſpenſatorem; neque illum ad fraudes rudem. Qui coniurati cum aliquamdiu licenter helluarentur, noctu temere à me deprehenduntur. Nec dubij; quin res ad herum continuò perferretur, ni elinguem me redderent, inſiſtunt precibus, ac mox etiam precio ad perfidiam

7. Serui fidelis ſeductio et furta.

ſolli-

sollicitare. Ego auri luce, quam oculis obiecerant, cæcatus, desij repentè videre, desij audire, desij nuntiare.

Ille dies primus lethi, primusque malorum
Caussa fuit. ——

Nam illi assiduis deinde obsequij deuinctum, nouissimè ad maius flagitium perpulere: vt vnà potare, vnà commessari inciperem. Breuique effectum est, vt magis iam illorum silentio egerem, quam ij meo. Ipse enim eos, ni quotidie nepotari pergerent, cessatores & instrenuos obiurgans, vltrò instigabam: nuper discipulus & tiro; nunc omnium hortator ac magister: vt, repentè pessimus, Adagio fidem ademerim. Quod verò mirum in primis erat, paullatim & dominici auri lubido me capiebat; vt, qui nulla priùs furti cogitatione fueram pulsatus, iam oculos, iam animum, iam postremò manum in herile argentum conijcerem. Aperio consilium duobus: ostendo, quid, & quemadmodum sit agendum. Probant sententiam. Coniuramus. Et alioquin eò res peruenerat, vt, conturbatis rationibus, aut fugiendum nobis sciremus, aut pendendum. Quin ergo pergimus, inquam, & luculentiori vadimonio furcam nobis obligamus? mitior hoc iudex erit, quò citiùs ei de caussa liquebit. Emta iam restis est. Quicquid superaddimus, omne in lucro erit. Hac oratione excitati, & tempus rei patrandæ opportunum nacti, clàm argentum herile aurumque compilamus: humique defossum, superobruimus, tantisper, dum in tuto consi-

stere.

fteremns. Interim, ne quà ſuſpicio nos in crimen traheret; Scrinia, quæ clauibus egomet meis recluſeram, dolabris concidimus, vt vi expugnata, fureque externo direpta viderentur. Iuxtà valuas, in publicum ſpectantes, effringimus; ſcaliſque admotis, nec non calice minuſculo, ceu temere, propter viam relicto, crimen à familia in exteros auertimus. Rebus omnibus ex ſententia geſtis, audacter euenta exſpectamus.

Sole poſtmodum orto, & familia per arcem diſcurſante, facti furti indicia repetiuntur. Illicò ad herum omnes. Accurrit; videt emunitas eius cubiculi valuas, ſcaliſque tentatas: ac ſtatim id, quod erat, metuens, eodem irrumpit. Reperit pertuſas vndique arcas: & quicquid argenti facti aut auri erat, direptum; pocula, calices, torques, orbes ablatos. Exclamat: properamus: ego inter primos. dolens capillos conuello; pectora pugnis cædo; ipſique patrifamilias miſerabilis fio. Certè cùm omnibus amiſſis vbique auctor quæreretur, ego neque rogatus de furto; neque vlli ſuſpectus vnquam fui. Non potuit tamen quin eius damni fama ad vicinos, indeque ad diſſitos etiam pagos manaret; decreto præſertim præmio, ſi quis furem indicaſſet. Ibi nos veteratoris cuiuſdam temeritas in vltimum diſcrimen adduxit. Is, patrimonio per luxum adeſo, cùm nihil ſui reliquum videret, quo culinam de cetero animaret, fecit, quod Apicium audijt feciſſe: abiecit ſpem vitæ, modoſque inijt omnes, quibus ſciebat mortem vocari: id vnum fugiens,

8. Furti propalatio, & inueſtigatio.

fugiens, nesibimet ipse manus afferret: præcipitia, pugnas, bella vltrò appetebat. Neque his tamen exorare mortem potuit, quin per omnes casus incolumis penetraret. Nam in acie hostes illum ceu Sacrosanctum refugere; in pugna gladij eminus hebetati languescere; casus ipsi & ruinæ erigere hominem credebantur. Nam quale illud est, quòd vnum nuper in vicinia contigit! Eius, tu Strope, quando testis oculatus fuisti, age, illudque his, donec ego respiro, denarra.

9. *E fenestra lapsus aliũ oprimit incolumis.*

Tacente CORSO, nullum, inquit Strophus, hominem vidi, qui vnus & felicior, & felicitate indignior. Potus ille, & lautissimè fartus vt non ita pridem in popina propter amplam altamque fenestram assederat, cæpit paulatim vini somnique caligine perturbari, & de solario præceps in publicum labi. Saxum indidem deiectum rumpebatur; at ei lurconi, quid euenerit, audite. Conclamamus ad visam ruinam omnes, nec aliud, quàm funus hominis expectamus. Sed casu Senator id temporis præter parietem ibat, nihil sibi ab vllo fulmine metuens: Super quem comessator hic totus incidens, mole corporis afflictum ita perculit, vt ipse de sopito viuus resurgeret, Senator è viuo mortuus iaceret. Magna inde extitit populi concursatio; & homicidiam lugens filius ad iudicem rapiebat. Accusat vehementer, & charissimi parentis manes vindictam euocat. Nec ille factum inficiatur; sed rem, vt erat gesta, persequens, ostendit somni flagitium id fuisse: Se aut absolui proin' debere, aut lege talionis condemnari.

Cùm

Cùm diu lis traheretur, iussit mitior iudex, duos ex æquo & bono inter se transigere. Transigit cum accusatore potor; vt ille necari parentis vltor, inter eiusdem cauponæ fenestram assidens, dormiensque de Solario itidem deruat: iste fortuitò prçter tabernam inambulans, ab altero super incidente opprimatur. At ille maluit inultum parentem esse, quàm hac eum ira vindicare. Omitto similia de illo helluone plura. Tu modò, quod agere dudum instituisti, perge; & telam exorsus, pertexe.

10. *Proiectè audax & mendax promissio.*

Rursum ille: Hunc aio ipsum decoctorem nobis spem omnem è manibus extorsisse. Cognito enim præconio, quidque amissum esset, quidque indici decretum, sic ille secum reputabat; aut hac, aut nulla posthac opportunitate voti se posse damnari; vt post genialem aliquot dierum luxum, animam exhalaret. Igitur, vt erat lacer, atque vndique desperatus, accingitur viæ, ad arcem proficiscitur, ad loci dynastam deducitur. Ille, conspecto hominis squallore, ne quid imposturæ subsit, suspicatur: nam, nescio quid, habent sordes cum mendacijs familiare. Verùm hospes lingua promptus, & eo mendacior, quo cupidior mortis, magnas artes iactare, sordidique cæpit pallij sapientiam extollere: denique triduum pacisci; quo toto, si dapum vinique abundè esset, furem indicaret: si falleret, enimverò ipse pro fure in malam maximam furcam iret. Laudat dynasta, pactaque firmat; ac ne impostor veniam mendacio speret, in ipso arcis atrio patibulum iubet erigi, vbi aut

indici

tam domum dicere, & ingentes fatiscentium parietum hiatus commonstrare: ac vellem tamen, inquit, si per has mihi parietinas liceret. Nunc vereor ne magno mihi non tam domum, quam tumulum emam, meque futura ædium ruina sepeliam. Et viden', vt omnia casum minentur? Tum alter, atque ego damnum, inquit, eius ruinæ præstabo: ni futurum prius est, vt casum tibi suum edicant, quàm in ruinam eant. Igitur precium, quod dixi, conuenit, domus emitur, ac possidetur. Proximis post diebus, calcem iubet nouus paterfamilias subigere, ac cæmento omnes illas rimarum cauernas opplere. Iamque adeò correctam ædium vetustatem rebatur, cum, ecce tibi, ruina domus consequitur, inque vnam omnia molem subsidunt. Quo damno offensus excanduit emptor, vsque vt hunc nepotem in ius vocaret, & illi cum conuitijs in gulam inuaderet; animamque elisurus identidem exprobraret, hoccine esset, quod impostor iactitasset, seseque ruinæ periculo tam præfidenter absoluisset? Et hem tibi, inquit, vt verò interitum mihi suum edixerunt? Siluerunt imò ædes, dum planissimè conciderunt. Contrà negat homo audacter, se fefellisse; & vtique dicturas fuisse perseuerat; ni tu, inquit, os illis infusa calce occupasses. Iam cum querelas adeò omnes obstruxisti, vt hiscere porrò illis non liceret, damnosi silentij pœnas à te ipse sumes; à me teruntium non exiges, certè non capies. Hac ille fallacia confisus, emptorem sperabat abigere: sed emptor non perinde stultus;

interdicto prætoris coegit omnem sibi pecuniam redhibere. Ita fraus omnis in auctorem recidit; & nunc idem vtique futurum aiebant; vt qui fures proditum venisset, ipse in laqueo primus hæsitaret. Nos porrò daremus operam, ne cuius color, aut constantia vacillaret: denique diebus singulis in consilium iremus, & quid pro re nata ex vsu foret, statueremus.

12 *Consciẽtia mala metus.*

Dum hæc geruntur, interim histrioni diæta, quam in arce pulcherrimam dixi, tribuitur, lectulus, mensa, cibus potusque, vel principe dignus. Quæ omnia ille parasitaster egregiè capit; diemque primum voluptariè traducit. Sub eius diei vesperum conuenit, hominem expiscari. Quare comparatis inter nos prouincijs, cellario prima obuenit. Is quid omnino faceret edoctus, vino dominico implet congium de cupa, eumque hospiti, cum lecto tragematum apparatu festiuus apportat; caperet hoc eius diei pocænium, noctemque liberali haustu inuitaret: die sequenti lautiùs pransurum. Homo præ quauis spongia siccus, & iam antè tot cupedijs diffartus, poculum ingens amplectitur, eamque vitæ rationem solo triduo circumscriptam, ac mox in furca expiandam, paulisper examinat. Vtque vnum iam diem exactum de felici triduo pensitauit, altiùs ingemiscens, sublatum vtraque manu poculum gurges illicò hausit. Inde, cottabo facto, & defixis in socium oculis; Eum verò de tribus esse primum, duosque restare solos affirmat. Socius nihil nisi teneri se, illaque verborum ambage furtum notari opinatus? mirè expalle-

ſcere, & noctem aruſpici funeſtam, ſomnumque ferreum precatus, celeriter ad nos reuerti. Quibus ipſis haud parum ſollicitis dum dicta factaque recenſet, nouam omnibus formidinem incuſſit. Quorſum enim is & primum me, inquit, in diripiendo auro fuiſſe, & duos adhuc alios mihi ſupereſſe dictitaret, ni hiſtoriam probè omnem veneficus calleret? Nempe proditi ſumus; & ni pendere cras lubet, hodie eſt de fuga cogitandum. Oeconomus hominem nihil deteſtatus, etſi vehementer expalluit, tamen alterum diem cenſuit opperiendum: vbi ſiquid periculi foret, poſſe nouis conſilijs viam aperiri, qua in tutum exiremus. Quid enim ſi temere locutus, terrere nos voluit, non vaticinari? Iremus modò, & ſecuri in vtrumque latus accumberemus; ſe ſatis aduigilaturum, ne res noſtræ detrimentum caperent.Ità lenijt ille nobis timorem. 13

Malus quod meruit, metuit.

At ego, qui cubitum inde receſſi, ſomnijs turbidam noctem habui: furca, reſtis, lictor, & hic ipſe carcer, oculis identidem obuerſati, pæne dormientem necauere. Sæpe territus exclamo, ceteroſque velut amens iam exorare, iam effugere ceu inſequentes laboro. Audiere me conſerui, qui propè accubant; & inſanire rati, ad me irrumpunt, lectulumque armati circumſtant. Inter quæ euigilo, viſiſque tot excubitoribus, non ſomniare me lictores, ſed aſpicere credo, ſerioque agi, quidquid nox mentiebatur. Neque iam pugnabam, quin illis me dederem: vnaque eiulans aſſurgebam, ad vincula rapiendus. Id illi conſpicati, vndique omnes inuadunt, & quod

furere me credebant, validissimè constringunt. Ego tantò vociferari contentiùs, ac moram poscere, dum vestibus me tegerem; inde sponte, quà vellent, secuturum. Illi itidem ferociores, funes quærere, & ferulas quæ insaniam castigarent, monstrare. Rursum ego, omitterent tormenta; liberè me omnia confessurum promittere; imò fecisse iam facinus dicere. Comœdiam agi videretis, in qua pari stultitia omnes confunderemur; dum illi me pro insano; ego illos seriò pro lictoribus habere perseueramus. Et commodùm id fiebat, vt furere me autumarent. Nam si paululum aduigilassent, deprehendere furti confessionem haud obscurè licuisset. Postremò tamen cùm, quid illi agerent, animaduertissem, redij ad me, velut ab altissimo sopore excitatus; callideque animi fuisse perturbationem simulaui. Certè altero die medicus accitur; iubeor meliusculè corpus curare, & molli quiete morbum corrigere. Ità insperato teterrimum somnium felicissimè euenit; profuitque insanum aliquando fuisse.

14 Iam interim dies se alter exegerat, & hospes noster altero vino dapibusque saginatus, vno se gradu à patibulo iam differre sentiebat; cæpitque eam mortem, quam olim quæsijsset, in limine videre. Eam ob rem non temere anxius, breues gulæ delicias, cum laqueo comparabat. Hic ecce iterum; œconomus noster cum liquido falerno ingreditur; alterum, vti conuenerat, experimentum capturus, an furti furisque symbola peregrinus cognoscet? Eo conspecto, redin-

Conscius ipse sibi, de se putat omnia dici.

te-

tegratus hospiti dolor in gemitum erupit; &,hic alter est,inquit,quem ego. Simul, tristissima aposiopesi conticuit. Dispensator, quanquam homo est ferrei oris, quique colorem tenere etiam deprehensus posset, eo tamen fulmine ictus, vocem diu non inuenit. Ægrè demum, ecquid sibi hac verborum formula velit, interrogat? Cui ille, cras tu, inquit, tragœdiam audies. Oeconomus omnia ad se pertinere arbitratus, statim recedit, nosque ingenti formidine complet. Scire omnia veneficum,neque fugæ nobis spem neque veniæ reliquam esse: Dixisse præterita adamussim; nec futuris abstinuisse; sed palàm ostendisse, quæ rerum facies mox esset apparitura. Igitur eo progressos nos esse, vnde pedem referre vix liceret. Proin' sententias rogandas,quid in communi periculo placeret?

Ego, qui principes partes in peculatu tenueram, primus censui, veneno antè necandum, qua indicium perageret; aut crapula distentum in suo lectulo strangulandum. Reiecerunt audax consilium. Nam venena quidem plerumque lenta esse,& incerta. Cædem verò facere, quid aliud fore, quàm grandius in caput periculum arcessere? Cellarius dixit,optimum factu videri,si precio & offa aurea Cerberum latrantem sopiremus. Tamquam verò,inquam,induci aliquis precio possit, vt laqueum expectet? aut illum tu puras, si cras siluerit, auro iugulum defensurum; Quid igitur, si hodie omnes fugimus, inquit alius,& prædam in viaticum asportamus?Nèque hoc,inquam,consilium pro-

15 *Consilia reorum anxia & incerta.*

batur. Quis enim, cùm fugerimus, porrò de fure dubitabit? Ipsa nos fuga, nemine damnante, proscribet. An autem cessaret herus vijs nos omnibus persequi, dum è fuga retraheret? Nimirum capti iam sumus, &, nisi mox aliud excogitamus, occisi. Dispensator, quin ergo tu tertiùs inquit, ad vatem ingrederis, itidemq; cognoscis, an proditi remedium desperemus? Ingrediar, inquam; si nox ingeniosiorem non fecerit. Digressi obdormimus.

16. *Reorum solicitudo, & formido.* Iterum somnia menti, iterum oculis Carnifex obuersari, milleque formidines lectulum cingere. Quare vigil exsilio, noctemque pertæsus, lumen intrò ferre propero. Venio in culinam; de scortea pera ramentum sulfuratum promo. Mox requiro; an sospiti cineres viuis alicubi prunis indormiant? Et ecce; calenti foco nocturna felis incubat, oculisque micantibus scintillat. Accedo, manumq; scienter admoueo, ceu fomitem ad prunas. Vix contigeram, cùm despuere felis, & stridere ignis, & furere focus, & tumultuari domus incepere. Ego vindicem in meruere Orcum, & vitam animamque deposcere credens, quà licuit, effugio, & per tenebras caput pedesque omnibus angulis illido. Surgunt & socij, iuxtà stolidi, ac pridie fuerant; nec inuento consilio surgentis diei vesperum operiuntur. Iam mimus noster crapulam secunda liber, in tertiam vltimamque inhiabat. Apponuntur vini deliciæ; dapumque illecebræ; & quicquid farciendo gulonis barathro erat. Quæ omnia fundus inertissimus glutiebat. Atque interdiu quidem,

dem, cùm ſuum culina, cellaque florem ſuppeditaret, lætior ipſe, nec ſui exitij memor, pueris miniſtrantibus mira quædam prædicabat ſtultitiæ ſuæ argumenta. Quæ ſi potes commeminiſſe, ea tu aliqua nobis recenſe.

Tum STROPHVS, ego verò poſſum, & præcipuè quędam. Is enim vicinum ſibi aiebat fuiſſe hominem, qui eſſet octo liberorum pater, imò omnium pater eſuritionum. Et quod miſerabilius eſt multò, 17. *Siti fames pellitur, per ingenioſam inopiam.*

Cui nec ſeruus erat domi, nec arca
Nec cimex, nec araneus, nec olla,

ſed liberi ſolum, vt dixi, octo: illiſque tam ferrei dentes, qui ſilicem comeſſe poſſent. Latrabat illis aſſiduè venter, & ipſi aſſiduè patrem allatrabant; panem nominare docti, videre inſueti. Quomodo pater à tot famelicis hyænis ſedefenderet? Ingenium illi telum fuit. Coemit putidulas haleces quatuor, & vſque in ſale verſat aſſatque. Vocat ad dapſilem cęnam liberos. Currunt illi hiantque, ceu menſas etiam inuaſuri; nec haleces edere parati, ſed vorare. Vix ſuum quiſque dimenſum abſumſerant, cùm vndique omnes inſtiterunt ad hydriam ruere; alterumque alter à fronte repellere: &, vbi vix diſceſſiſſent, eodem rurſus feſtinare, ac totis amphoris haleces cond re; nec tamen aduerſus ſitim aliquid proficere. Quo fiebat vt cum ſiti rixantes, neque panem interim cogitarent, neque de fame queruli, parentj negotium obijcerent.

Idem hic, inquit, cùm olim adoleſcens culinam procuraret, in mandatis acceperat, vti gruem hero, quàm lautiſſimè 18. *Coci, in excusā.*

do gruis ablato pede ingenium.

posset, percoqueret; quod per eam se cuperet conuiuis impensiùs probare. Iste vt obtemperet, omnes coquorum artes ad signa vocat, breuique gruem, & embammate tinctam, & ecligmate mersam, & turundulis fartam adornat. Hic ipse nidore non illepido tactus, cæpit cogitare quemadmodum eius, quod coxisset, partem decoqueret. Nec diu distulit, & pedem grui alterum elegans carptor auellit deuoratque, ac mox cicatricis infamiam atro iure diluit. Inde velut rectissimè conscius, mensæ herili truncum alitem importat. Eam herus dum officiosissimè carpit, videt mutilam gruem, & altero pede defectam. Coniectisque in coquum oculis, vbi se alter pes amiserit, stomachosè quærit. Ille iam meditatus quid diceret; atqui grues, inquit, domine plures singulis pedibus nunquam habent! Sensit herus oris impudentiam, ac ne porrò tamen litibus contenderet, iram callidè concelat. Die postero iubet famulum se sequi. Sequitur; venitur in campos. Ibi instructa gruum acies, longo ordine excubabat, singulisque pedibus vniuersa nitebatur. Quod seruulus, vt conspexit, ratus mendacij patronum inuenisse, viden', inquit, here, singulos gruum pedes! At herus tanto in illum toruior, iam, & tu, inquit, videbis flagrio, tuoque mendacio deprehensus erubesces. Simul complodere manus, disertoque cæpit sibilo grues territare. Illæ simul omnes vasa conclamare, desertisque statiuis sublimes abire, & binos vndique pedes longissimè protendere. Nihil erubuit eo specta-

ctaculo coquus, sed mox altero volucrem mendacio vestiuit. Siquidem insultanti domino, & geminos gruum pedes ostendenti; mirum id sibi ostentum non esse respondit. Nam & heri, inquit, si pari sibilo nostram terr.tasses, vtique pedem illa perinde vtrumque proiectura fuisset. Hæc de alijs, impostor: de se haud paullò absurdiora garriebat.

Nam sagittarium inquit, mei me ciues, non vulgarem, sciebant; vt quem è bello Thracio reuersum, hostili spolio insignem vidissent. Cupientibus igitur specimen videre, arcus tendendi; facio copiam: egredior vrbe; deuenio in locum peramœnum. Erat ibi quercus procera, & spaciosa frondium silua grauata: huius infimas radices riuulus subluebat: iuxtà seges farris iam coeuntis in spicam. Suspicio; tres video palumbos vnum arboris ramum deinceps insistere. Tendo arcum; designo ex tribus volucribus vnam: iactaque sagitta ramum ipsum dimidium findo. Et sagitta quidem qua ramum penetrarat, elabitur; palumbi autem, tametsi territi, nihilo magis mouentur. Ascendo, &, quid immoti hæreant, exploro. Hic ecce, ingens portentum! Qua fissus hiabat ramus, intercepti trium volucrum vngues velut in visco attinebantur. Ergò manum inijcio, iurisque mei tres palumbos facio; felix aucupium, & vnico telo paratum. Verùm sagitta, & per arborem exijt, accipitrem supra palumborum capita, per gyros lentissimè circumuolantem, inopinato transfixi; & paululùm vltrò progressa ciconiam quoque è nubibus de-

19 *Sagittarius prodigiosa felicitatis.*

iecit: deinde casu in subterlabétem riuulũ incidit. Eam indidem leuaturus; video, ceu hastam, in prægrandi mullo hærere. Simul ergo vtramque & prædam & hastam aggredior; genuque obnitens, sagittæ arundinem complector: hac, ne qua lentius agerem, telum piscemque auidè attractum, humi post me abijcio. Ea ipsa deinde spolia dum lego reperio leporem, quem in segete piscis, temere excussus oppresserat. Id conspicati ciues; siue iaculi fortunam, siue iaculatoris peritiam admirantur; gratulanturque illam mihi sagittam, quæ in volucres pro visco; inter pisces pro hamo, inter feras pro venabulo esset. Ita sagittarium me probaturus, vno documento & venatorem dedi, & aucupem monstraui, & piscatorem ostendi.

20. *Futuri suspēdij horror, itemque mala conscientia suspiciosa formido.*

Hæc STROPHVS de vanissimo nugatore finierat, cùm captiui simul omnes exploso, hominis figmento conclamant, prohibentq; porrò tam grandia mentiri. Nam cui verisimile id fieri, quod Thraso de se prædicasset? Pergit CORSVS; & vos proin', inquit, qui cum homine rem habuerimus cogitate. Crepusculum appetebat tertium, & histrio noster finem suæ felicitatis prospiciebat; quippe qui postridie patibulum esset ornaturus, ni ex pacto furtiuum argentum reduceret. Igitur impendiò tristior, per diætæ angulos vagus errabat; seque stulticiæ incusans, iam colli spatia metiri, iam ventris incipiebat tumorem miserari; sæpe nexas à tergo manus trahere; sæpe se ipse considerare, quàm decenter penderet: Rursus Medeam optare, quæ nouo Iasoni aurum; aut

Ariadnam, quæ Theſeo filum; aut Deianiram, quæ huic Herculi veſtem præberet qua citò fieret immortalis. Inter hæc deſperantis ſuſpiria, ego tertius vltimuſque cum grandi poculo ingredior, & Campani liquoris congium apporto. Conuerſus ille; Hic mihi tertius, inquit, reſtabat ſolus, eumque iam denique video poſtremum. Siccato deinde poculo, peractum eſſe pronuntiat: de cetero rem omnem atque ſpem defuturam. Vidiſſetis me buxo pallidiorem, vt qui non ambiguè periſſe me crederem. Aduocata tamen audacia. inſto, qua nam de re actum diceret? Ille mihi ad clathratæ feneſtræ valuulam deducto, per ferreas eius maculas patibulum oſtendit. Tunc enimuero.

Obſtupui, ſteteruntque comæ, & vox faucibus hæſit,

quòd meum mihi bidental crederem monſtrari. Quare omnibus omiſſis primum habui ad ſocios recurrere, quidque compererim referre. Itidem perterriti, poſt rogatas iterum iterumque ſententias, ne mox penderent, cenſuerunt refoſſum argentum aurumque illico ad aruſpicem comportare, additaque pecunia ſilentium emere. Facto eiuſcemodi decreto, hominem vnanimes adimus, & abiecti in pedes, loculos illi graues in collum inijcimus: precati, vt rem eam habere clam vellet, nos eſſe, qui ſupellectilem auream rapuerimus; quos, quando ipſe arcanis artibus cognoſset, ſaltem hero prodere nollet. Seruari ſarta tecta omnia, eaque, ſi iuberet, ad ipſum celeriter perlaturos. Senſit continuò, & noſtrum

errorem veterator, & ſuam occaſionem: non abſurdo commento, iam ex deſperato ferox. Scilicet, ſacrum inter ſaxumque ait ſtetiſse; & ſi noctem eam incauti diſtuliſsemus, futurum fuiſse, vt poſtridie tragicæ rei ſpectaculum viderimus. Tamen ſi ſeriò, inquit, reſipuiſtis, properate, prædamque huc omnem è veſtigio deferte. Nos de repetundis damnati, imus; ac velut in Circenſibus longiori pompa argentum primò, deinde copioſiſſimum aurum tranſportamus perque cubiculi menſas diſponimus: vt ipſe ille miraretur, tantum aut rapere nos potuiſse, aut reddere voluiſſe. Lite ſic æſtimata, fideque ſilentij ſancita, digredimur: ille quidem præter ſpem felix, nos autem periculo metuque vacui, ſed oppidò triſtes, & auro qua furtiuo, qua noſtro penitus exhauſti. Atque tunc demum pænituit furti, cùm nihil inde fecimus lucri.

21 Amiſſorum temere facta recuperatio.

21 Ceterùm herus triduum trinoctiumq; præſtolatur, mirè cruciebatur, dum rerum euenta cognoſceret. Qui ſicut antè condictum moleſtus nulli fuit, ità finitis inducijs confeſtim ſurgit, atque ad coniectorem ſuum matutinus accurrit turbat, pulſat: clamat. Et edormierat fortè temulentiam hiſtrio; igitur vt edi ianuam audiuit, nondum ait diluculum veniſse: ad hæc noctem ſibi in eruendo argento vigilatám eſse: ſinerent iure ſuo ſcuti; tantulamque corpori quietem neu inuiderent. Arceretur herus ingreſsu: ſed breui poſt reuertit violentior; vocat à ianua; exactam noctem induciaſque clamat. Ni pateant fores, impoſturam videri.

Sic

Sic dum ne hoſpes quidem ſegnius reclamat; fores effringuntur. Irrumpit herus, longoq; ordine quicquid amiſerat, contuetur. Centum orbes menſarios ex argento factos; decem ſalina, auro incruſtata, pedibuſque leonum ac pardorum ſcitè fulta; lances patinaſque quinquaginta, itidem argenteas: aureas phialas patraſque viginti; vaſa Corinthia quinque & quadraginta; omnia ſignis & anaglyptis illuſa: torques magni ponderis quatuor: armillas decem: dactylothecam tredecim annulis inſignem; quorum palas ſinguli adamantes implebant. Cenſa omnis ſupellex, philippeum millibus facilè quadraginta: precio, quo plures laqueos emeremus. Ab eo conſpectu victus, gaudium inſolenti clamore confitetur. Inde ad hoſpitem, geſtiens; eum complectitur, ſuam ſibi ſalutem appellat: datoque negotio, vt prandium ſaliari ritu inſtruatur, neque vlla voluptatis materies deſideretur. Illi aureos donat nummos centum, veſtemque ſerico textam. Quo viſo, perdoluit mihi, quod mei furti egomet indicium non fecisſem. At is deinde hiſtrio, apud alios narrauit, quemadmodum decepti nos, ipſum laqueo expedierimus; dum verba, quibus ſuum ipſe triduum diſtinxerat, vani interpretes aliorſum rapiebamus. Poſtmodum vt is rumor crebreſcere, herumque cæpit aduertere, nos fuga elapſi, alius alio ferimur: ego in vicinia deprehenſus, in hunc carcerem compingor. Audiſtis tragœdiam, de qua quintus mihi actus, neſcio in quali theatro cras erit exſpectan-

ctandus. Hæc talia CORSVS perpetua loquacitate euoluerat, & mille conuitijs quà impostorem illum, quà suum errorem damnarat; cùm ingreditur suam LAVRENTIVS fortunamq; memorare. Erat hic senum eorum alter, quos primos mihi carcer objecerat: qui paucula præfatus, sic porrò fabulari perrexit.

22. *Militibus sua furta nō semper felicia.* Annis ab hinc duobus & triginta, cùm ætas ferocem, paupertas faceret audacem, litteris omissis, militiæ me dedidi; factisque aliquot stipendijs, cùm eadem egestas pergeret infesta esse, institui furtis eius contumaciam expugnare: minusculis tamen & modestis. Nam gallinis extra cortem pabulantibus ferme inhiabam; bis terue ouiculum; semel omnino buculam è grege furtim abegeram. Etsi magno mihi facinus stetit. Dum enim abacta remugit, insecuti tot rustici, Hercules, Cacum infelicem pœnissimè occiderunt. Et manent etiamnum clauarum in capite ambulantium vestigia.

23. *Dictis offā emi.* Ego vix elapsus, ne quid intentatum inausumve relinquerem fraudem ab ingenio mutuor: tametsi eam satis infecetam. Nam quid ageres?

Cogebat artis ingenique largitor venter;

cogebat autem, vt luberet ridiculum fieri; qui huius elegantiæ minus haberem, quàm Æsopicus olim adulator. Sæpe tamen, apud homines sordidos, jusculum hac arte aut villum emendicaui. Rarò proinde nobilioribus delicias feci. Olim certè per cœnosum oppidulum (Lutetiæ coloniam jurasfetis) ibam, cùm animad-

uerti

uerti virum nobilem, arci præfectum, descendere; scipione nixum: Eum comitabatur puer pedisequus. At ille vix dum ad montis radices de venerat, jamque occurrebant confertim oppidani: quorum alij ex more caput aperire, alij genuflectere; nonnulli salutare, aliqui aliud agere conspiciebantur. In ijs vna præsertim fæmina erat; quæ quatnor oua decumana, & primulum parta, generosæ matris vectigal, transeunti offerebat. Iubet ea puerum capere. Puer oua pileo indit; pileum capiti imponit; ac porrò procedit. Ventum erat ad sordidæ lacunæ fimetum, & puer errantibus oculis licenter vagatus, quà iret parum considerabat. Itaq; dum cælum obtuetur, temerè lutulentæ fædæque vligini pedem immergit. Continuò cænum omne replaudit, & quaqua versum exsilit: nec est, ne herus quidem ab illa sparsione eximius; sed & calcei serici, & candida tibiæ texta, ea aspergine lutulantur. Quare excandescere præfectus, incautumque pueri gressum increpare. Insuper elatum scipionem stringere; parumque memor, quid feriret, caput pueri non perfunctoriè contundere. In ea velitatione confringuntur oua, inque pueri capillis excluduntur. Simul per ora diffluunt hac oui vitellus, & spuma; hac pueri sudor & lacrima. Id ego cùm fortè spectarem, videre tu, inquam, oua velle frixa cænare! Si inuitaueris, condico. Dicebam hæc nequaquàm ea spe, vt salsa viderentur. Sed quid vultis? Homo dictum ita probauit, vt cænula iudicaret dignum.

24. *Nasi portentum.* Accumbebat ipsi supra me, huius, quem acci præfectum dixi, germanus. Eum ego diu mirabar, quare tantam à se vmbram spargeret! Nam quacunque moueretur, dimidium mensæ, tanquam Æthiopico conopeo inumbrabat. Et metui mihi aliquamdiu: donec audacior, limis oculis in hominis vultum respicio. Video nasum, quantum ferre Atlas, etiam rogatus, recusasset. Egomet ergo mecum, nempe hinc ista se vmbra diffundit. Et rudis ego Mathematicus, solis eclipsin formidabam. Rursusque eum contemplatus, hic certè aiebam, in hercifcundo Publij Nasonis patrimonio bonam semunciam tulit. Habeo quidem & ego nasi gibbum; sed quid ille? ad hoc Bonæ spei promontorium quantulus est apex? Secundùm hæc excogito stultissimum factum. Attollo craterem, eique voce blandissima propino: & atteſtatus reliquos, eum mihi solenni ritu Parentem adopto. Ille miratus erubescit; & alij, quid hac mihi adoptione velim sciscitantur. Respondeo: multos mortales mihi quotidie molestos esse, qui nasum meum propalam ostentui habeant. Nec reperisse me antehac titulum, quo nasum defenderem. Hodie tandem iste me parens meus absoluet. Posthac enim cùm nasi mei portentum vituperabitur, ludum esse hunc meum obeliscum respondebo, præ quam si patrij nasi pyramidem conspexissent.

25. *Muscarũ accusatio.* Cui dicto, cùm præter parentem propitij omnes arrisissent; tum ego demum placui mihi: atque vt patrem mihi reconcilia-

cilliarem, longè mitiorem me ipsi, quàm Rusticum illum prætori fuisse respondi. Qui in forensi turba cum corbe nuper assederat, & mellis hydriam ciuibus venditabat. Ibi emptorum auarities spem propolæ delusit. Visi omnes aceri amphoram malle, quàm mellis heminam licitari. Iam sole in meridiem properante, æstus hominem vehementius feriebat; cùm nusquam interim emptor vllus appareret. Miseratæ postremò contemptam hominis mercem muscæ, vt esset, qui mella non sperneret, turmatim in ollam ruere, & aliæ auidissimè prædam diripere; aliæ, visco mellis impeditæ, hærere, & omnem eius gratiam inerti funere profanare. Rusticum vidisses hic in furorem agi, qui suas opes à prædonibus tueri non posset. Stridebat, cædebat, necabat; cumque omnia egisset, nihil in muscis abigendis egit. Ita priùs quàm vesper appeteret, gratis omne mel non vendidit, sed perdidit. Ea iactura mœstus, ad vrbis prætorem accurrit, litemque rapacibus muscis, verissimis Harphyis intendit. Risit accusatoris stultitiam prætor; & facilè proin', qua sibi sententia foret vtendum, vidit. Quando, inquit, ea muscarum iniuria fuit, ego seuerissimè omnes hodie muscas proscribo, ea lege, vt vbicunque visa tibi deprehensave musca fuerit, eam tu iure, quo qui optimo, ferire, mactare, necare impunè possis. Gauisus priuilegio Rusticus, videt fortuitò muscam in prætoris naso prægrandem considere. Nec moratus, componit manum,

Sentētia ludicra, iudici noxia.

palma-

palmaque excussissima nasum hominis ferit; vt ille vertigine actus, pariete se fulciret, ne supinus omnino laberetur. At Rusticus, hic, inquit, à primo nebulone meum cæpi mel vindicare.

26. *Imperatoris parcè stipem dantis, festiua excusatio.*

Videbatur ad hæc etiam irati parentis nasus renidere, suæque iniuriæ veniam promittere. Et ego iam elatior, vt est stolida omnis superbia, ausus sum altiora cogitare. Quanquam is ipse tumor paulo post resedit. Digressus enim; in amœna planitie, magnam equitum currnumque multitudinem ex aduerso conspicor: quam longo interuallo nobilitas, ipseque Imperator sequebantur. Hic visum est mihi ingenio vti. Rationem ineo, qua reculam adipiscar auctiorem. Ad ipsum progredior Imperatorem: & quæso te, inquam, Imperator, potiu' vt hominis famelici misereare? Gregarium vides militem; cetera pannosum ac lacerum, sed oppidò tamen illustrem. Cæsar, quin prima verissimè dicerem, nihil ambigebat: & si abnuisset, centonibus, meis testibus obruebatur. At nobilitas illi sanguinis mei in obscuro erat. Rogat igitur, quis sim genus; vnde domo? Ego meditatus ad hoc, fratrem me illius germanum ajo. Cæsar multò etiam magis, miratur, &, quemadmodum id fiat, interrogat. Ego me genus ab vsque Adamo ducere, asseuero; quo eodem parente & Cæsarem prognatum haud dubiè sciam. Par igitur videri, vt commune patrimonium cum fratre partiatur. Ille renidens certissimò fratrem agnoscere, iamque adeò nihil se ait dubitare. Proinde gratulatus, manu

com-

complectitur; mihique iam ingentia speranti, numum victoriatum, ratam patrimonij partem largitur. Ego, vt è diuite fundo tam pauperem sensi stipem emergere, papæ, inquam, frater, quam tu imperitè patris assem partiris? Iubes me scrupulo contentum, tibi plus deuncem relinquere. Vt modestissimè dicam, Semissem à te frater expectabat. Sanè, inquit imperator; sed tu plures mihi hoc genus fratres esse cogita, quibus ego si tantundem singulis dedero, de toto asse, mihi vix assem retinebo. Ijdem si singulos tibi victoriatos numerauerint, tu cras mendicare, ego imperare desinemus. Erubui ad hanc Cæsaris vocem, & meometludibrio captus, cum haud alacri risu discessi; eiusmodi sales porrò nec ipse æstimaturus, neque alijs ita venditurus.

27. *Odij conatus.*

Igitur, vt est pertinacissimus morbus, paupertas, coegit me denique in terram Italiam cum quibusdam erronibus transfuggere, & in illustri familia seruitutem seruire. Plus, decennium ea me domus habuerat, & dominis fidelem, & conseruis charum: cetera etiam pleraque felicem; donec gliscere simultas nostram inter alteramque familiam cœpit. Tunc enim crescentibus in dies odijs, alteri alter perniciem machinaturi; nihil pensi habuere, quibus demum molitionibus vterentur. Ibi Claudius noster, herus maior seruiuii non modico sumptu fallaciter adornat; siue r.scus is erat, modicus quidem, sed lautè picturatus, & si formam considerasses, crederes Darij spolium esse, quo Alexander Homerum vestiuit. Id opus omne,

ne, rotulis ferreis, vertebriſque ſcienter inſtruxit, quæ ſimul omnes ſubdita claui mouerentur, ignemque attrito ſilice conciperent. Ac ne quà fomes abeſset, addidit pulueris nitrati vim magnam; globiſque plumbeis & maleolis reliquum compleuit. Talem machinam viro nobili, qui cum ſimultas intercedebat, deſtinat; meque in ſceleris conſcientiam admiſſum, quid facere porrò velit, demonſtrat. Ego recta ad fraudes. Effingo litteras; clauem indo, & ſigno. Inde hominem ſtupidum, qui me nunquam vidiſset, reperio. Trado litteras, & ſcrinium; numero precium; & quò fatale donum deferat, oſtendo. Abit ſtolo; neque quis dederit, curioſus; neq; vnde proueneriť, gnarus. Ait precio conductum ſe, vti eas res illuc deportaret; cetera ex litteris cognoſci poſse. Aberat commodùm familiæ dominus, cui inſcripta ferebatur epiſtola. Igitur vxor rata ſic decere, epiſtolam reſignat, cognoſcit Venetijs capſam afferri; qua viro, ſibique, & liberis haud rude munuſculum mittatur. Lætior impendio mulier, cùm imperare curioſitati ſuæ non poſset; circumſtante liberorum corona, promit clauem atque inferit; viſura illicò, quid opulentiæ eruatur. Enimvero vix circumacta dum clauis fuerat, iamq; ſcintillæ in fomitem ruere; & mox vno omnia momento crepare; flammas, globos quaqua verſum, ac malleolos ſpargere; & adſtantes, vt quemque attigit, ferire, vrere, necare. Perijt glande traiecta vxor; perijt icta fragmento nutrix: liberi fulminati omnes, alij ma-

Feminarum curioſitas punita.

nus,

nus, alij oculos amiſere; nemo aut cladis expers aut doloris. Tollitur clamor; per omnē viciniam accurritur; miſerabile vrbi ſpectaculum, ſoli fit domino meo iucundum. Interim nuſquam ne ſuſpicio quidē auctoris. Sed quod vnum adhuc grauiter ferebat Claudius; viuebat incolumis hoſtis, etſi magna ſuorum clade ſeruatus.

Quem ipſum, quando inſidiæ non ſucceſserunt, vt armati conficeremus, iam accingebamur. Id verò conſilium herus cum Ferrando præluſtri iuuene communicat. Famuli trahuntur in conſpirationem plus quinquaginta: in quibus ego, atque hic meus Simo; vterq; audacia & deſperatione primi. Reſciſcit arcanum hoſtis: idemque & ipſe facit. Concurritur, fit vtrinque cædes, & atrociter odio litatur; dum deniq; in turba hoſtis confoditur. Ita finem accepit mutua duorum ſimultas; ſed exordium noſtra calamitas Nam continuò velut latrocinijs infames palàm omnes proſcribimur. Et Claudius quidem ac Ferrandus iudicij metuentes, iubent raptim omnia conuaſare; noſque, ni pœnam luberet pendere, extemplo fugam capeſsere. Imus confeſtim, quà cuique licuit longiſq; poſt erroribus, ſedem alicubi nacti, ad prædas adſueſcere, raptoque viuere incipimus. Sedecim deindes annos ſub eiuſmodi ſignis exercitati, ad hunc poſtremò carcerem deuenimus. Quod quemadmodum acciderit, hic vobis Simo iam indicabit.

28. *Inimicitia violentia.*

29.

Simo non ea ſe valere memoria dixit, vt annorum plus ſedecim ephemeridem ſupra repeteret; Variam ſæpe fuiſse

fortunam, diuersosque euentus. Multos suorum captos quotidie; aliquos etiam inter flagitia oppressos. Ludicra etiam & iucunda; sæpius tetra & seria factitata: inter quæ ipse ipsiusque memoria consenuerit. Posse tamen vltimorum temporum pauca quædam commemorari.

30. *Insidiæ prodite in insidiantem retortæ.* Exules vnà eramus tres & octoginta, sensim alij super alios allecti; quibus omnibus Claudius noster imperabat. Ille vnus, (quod in gnaua familia solet) vltimus cubitum ire; & primus anteluciò vigilare. Neque segnior manu, quàm imperio. Siue enim eruptio fieret, ille in primis ordinibus dimicabat; si ve receptui caueretur, idem prouidè vltimã sibi aciem seruabat; vt nemo neque in consilijs cautior, neque in pugna fortior, neque in disciplina sancienda fuerit seuerior. Hoc eius imperium denique Ferrandus vt diuturnum indignari, Claudiumq; patruum pro lento ignauoque senectione habere: se strenuum, & pari generis splendore iuuenem, inertia ducis corrumpi & languescere: cui si summa res permitteretur, triduò res maximas gesturum, & commilitones præda opibusque onustos conspecturum. His talibus famam ducis obtrectabat; primò clam, & inter paucos, donec hi paulatim plures attraxere. Viginti ex omni numero coniurant, vt Claudio imperium abrogetur, rerum autem vnus Ferrandus potiatur. Id quia processurum aperta vi non putabant, placuit dolo grassari. Constituitur dies patruo tollendo; qui sicut interdiu violari non poterat, ita dormiens ad macellum erat rapiendus.

Castra

Castra id temporis habebamus in semiruta arce; indidem diuisis copijs quotidie hac Claudius, illac Ferrandus rumpebant; modico præsidio, quod arci tuendæ satis esset, domi relicto.

Eo igitur die, quem parricidio Iuuenis signarat, latè euagatus, sub serum crepusculum ex composito reuertit: nuntiat anxius ciuitatem in armis esse, noctuque ad se opprimendos venturam: milites plus ducentos peregre accitos, qui ciuibus quingentis subsidio sint. Validam manum, sed duce destitutam, quem comperisset, nec consilio bonum, nec manu promptum haberi. Quare agerent, & an defendere vim, an fuga se mallent eripere, deliberarent. Nemo fuit nostrum, qui fugæ desidiam probaret. Id enim noctis, quò esse fugituros? posse, quantumvis paucos, è vallo, in confertissimos hostes pugnare, ibique vel strenuè vincere, vel, si casus ferret, gloriosè oppetere. Extra munitionem deprehensos, velut pecora, mox ad lanienam abduci. Partirentur potiùs curas, & præsidijs per arcem dispositis, duces alterni vigilarent, hostemque intra vallum expectarent. Claudius exercitatæ militiæ senex, tametsi hæc non omnia continuò credebat, tamen simulato metu, nihil quod arci esset muniendæ intermisit. Persuadet exinde, vt prouincias sortiantur, vtri cum suis copijs primæ, vtri postremæ noctis vigiliæ obtingant. Sortiuntur. Iuniori ad intempestam noctem somnus conceditur, vt inde vigil alterum noctis dimidium excubet, senique patruo quietem præstet. 31.

Gauisus

Gauisus & successu Ferrandus, & præsertim doli tegumento, rapit æneum tubum, oneratque ferrea glande duplici, quam nitro igneque subvito fortiter in hostem incutiat. Idem facit ipsum Claudius.

32. Ita mox in grabatulo ille decumbit, securus, iuxtaque se telum reponit. Patruus in stationem progreditur, &, secum otiosè dicta Ferrandi ceterorumque examinat; reperit haud satis omnia hærere. Quare dolum subesse gnarus; ad quem verò is pertineret, incertus, statuit solerter expiscari. Obuersabatur Ferrandi cubiculo satelles vnus de coniuratis: reliquis corpora somno curantibus. Eum Claudius insperatò adoritur, & hinc intento in pectus pugione terret, hinc præmijs inuitat, ad verum fatendum. Tergiuersatus homo primum; denique expugnatus rem percontanti aperit. Cladem soli Claudio imminere: quem simul è statione regressus obdormisset, Ferrandus glande ferrea sit traiecturus; ita conuenisse. Addit ordine deinceps cetera, confirmatque. Claudius inter duas cogitationes anceps, vtram probaret, nesciebat. Nam vt fidem faciuori haberet, mouebat trepidationis nouitas: pro Ferrando pugnabat cognatus sanguis, & nunquam discors sententia. Ne quà ergo temere aut insontem tolleret, aut nocenti fideret capit astutum audaxque consilium. Succedit dormienti vafer, fistulæque æneæ tubum non sentienti clam subducit; cumque tubum intestino pondere exarmat, & glande, quam Ferrandus indiderat, dexterrimè exempta, innocuum telum,

vnde

vnde ſublegerat, occultè reponit; cetera iam ſecurus. Inde, vbi alternam noctis vigiliam peregit, iubet excitari iuuenem, ſuamque in ſtationem ſubire. Ille ignarus factæ iam proditionis, ſurgit, alacerq; abit. Patruus de induſtria feſſum ſomnolentumq; ſe mentiens, decumbit ſeruatq; telum non item inane, quo aliquid molientem retundat. Quo autem celeriùs cognati perfidiam exploret, aſſimulat peritè rhonchos, animaque ſonantiori totum cubiculum implet. Id ipſum aucupatus pro ianua Ferrandus, & inde rei maturandæ tempus credens, ſe quàm occultiſſimè poteſt, ad Claudium infert; iuxtaque lectulum conſiſtens, admouet pectori tormentum, ſiliceque cum rotula commiſso, lingulam, quam tubus infernè exſerit digito increpat. Ecce tibi, incitantur momenta rotæ, efferueſcit ſilex; elicitur ignis; ſed fatuus tantum caſsoque ſtridore in fumum recedens. Tum vero & iuuenis compaueſcere, eluſumque ſe videns diffugere, & ſenex mendaci è ſomno euigilare: mox prompto viciſſim tubo inanem Salomonea petere, eique, ſi Iouis imitari fulmen cuperet, ſic tonandum fuiſse dicere. Inter quæ verba explodit, iuuenique miſerrimo ferream glandem ſub pectore condit. Labitur ille, ſanguinemque vomens, animam ingenti vulnere expirat.

Atq; vtinam in ea cladè ſe victor animus tenuiſset, neq; ceteros etiam coniuratos ad pœnam flagitaſset; viueret Claudius hodieque; & carceris huius pador nos non haberet. Nunc ille dum vnum 33. *Infelix pagi oppugnatio*

deprehendit, omnes metuit, nemini fidit, ab suis & ipse timetur, sensimque deseritur: Sexaginta reliqui in fide perstamus, secuturi quamcunque Claudij fortunam. Sed illa iam sui dissimilis, quotidie in pœnitentiam spectabat. Erat in ea vicinia pagus, frequens ille quidem, ac valida plebe defensus; in planitie tamen situs, nec vim, si qua afferretur, laturus. Eum Claudius iam olim diripiendum, vltimæ suorum necessitati reseruarat. Illuc fugitiui se nostri recipiunt; pactique impunitatem, omnia familiæ nostræ consilia prouulgant. Mox, quemadmodum aditu nos arceant, ostendunt. Ratio omnis muniendi hæc fuit. Fossa modica præruptis lateribus per circuitum ducitur; ea ponte angusto iungitur, quà ægrè singuli currus commearent. Interiori crepidine septum ligneum, ceu vallum obijcitur. Id qua effecerint arte, iuuat cognoscere.

34. Cæduas arbores cum frondibus minusculis comportarant, easque de humilioribus ferme arbustis excisas, vimine saliceque arctè connexuerant, inque orbem circumcirca sic struxerant, vt nusquam facilè intermitterentur. Sepem diceretis germanam, sed solitò altiorem firmioremque. Quà in pontem ibatur, modico interuallo portula quædam hiabat. Ponè hanc Rustici in insidijs locati? qui nusquam extrinsecus visi, per rimulas omnia dispiciebant. Ceterùm hanc omnem machinam vectibus palisque per funes adstrictam, pauci homines facilè moliebantur, vt ambularet, perpetuoque circuitu pagum coronaret. His mœnibus

bus tum incolæ muniti, defensionem parauerant. Nos interim rerum omnium ignari, temere velut ad victoriam properamus; equis strigosis quidem & macilentis, sed pernicibus instructi. Ventum est eo loci, unde videre pagum iam eminus poteramus: hic noua nos facies, & insolens agger perturbarunt; ratos Amphionem adfuisse aliquem, qui mœnia barbaro cantum excitasset. Pro ridiculo tamen id vallum erat, pòstquàm patere alicubi portulam vidimus, quà penetraremus. Igitur capto impetu, alter alterum hortati irrumpimus. Vix dum pontem attigeramus, cum aliud naturæ prodigium nos in merissima monstra conuertit. Repentè enim fugere septa, ambulare mœnia, circumagi silua; portisque nos exclusi circumspicere, quis Orpheus tot arbores animaret, aggeremque silvestrem vertigine compleret? Nec multum aberat, quin & nos stupore afflicti, in partem vertiginis veniremus. Inter hæc continenter tonabat, grandinisque modo, tela confertim in nos ruebant; quæ tamen vnde inciderent, aut è quo cęlo funderentur, non apparebat. Quippe rustici post ambulatoria carecta abditi destinatis ictibus, saxa pilaque in obnoxios spargebant; ita vt in primo conatu, socij tres occiderentur, nouem alijs grauissimè sauciatis. Claudius igitur, à quo Ioue tot fulmina mitterentur, dubius, iubet receptui canere; capiasque extra teli coniectum abducit. Ibi animis nonnihil ex pauore recreatis, audaciores eodem incurrimus; alij materiam temere colle-

ctam alij cespitem conijcimus, & fossam quà ad portulam iretur, complanamus. Iã vicisse arbitrantibus, ecce iterum machina omnis viuere, arbores moueri, portaque longo interuallo discedere. Et nos iterum delusi, ingruentibus iterum telis obrui, alteraq; clade in fugam effundi. Id. in ipsum tertiò, idem quartò facimus; indidem semper irrito euentu, & cum strage repulsi. Sed vltima tandem impressio res nobis prorsus omnes accidit. Nam viginti commilitones glandibus plumbeis icti occubuere; decem vulneribus deformati mutilatique concidere; Claudius ipse iam alio vulnere tardus, dum effusè omnes pro se quisque fugimus, secundùm tempora feritur, ac semianimis tandem ab hostibus capitur. Mihi & huic Laurentio equi confodiuntur. Ita ex omni numero non plus decem in arcem refugimus, per noctem illam è pugna respiraturi.

35. *Fures furibus furantur.* Memineram ego philippicos nongentos à Claudio defossos, quos in vltima sibi euenta seposuerat, infelix. Eo iam capto, & mox pessimis exemplis perituro. Quid hæc, inquiebam, pecunia, & quem porrò dominum expectat? Quin tu capis ignaue, tabulam, factoque naufragio per hanc euadis? An aliud tibi tu latrocinio quærebas; quàm vt vitam tolerares? Ecce argentum, quod & latrocinio te potest absoluere, & inopia liberare. Nihil honestius olim, ne innocens quidem, fecisti, quàm nunc, si pecuniam acceperis, quæ dominum amisit. Atqui tu fidem Claudio obstrinxisti! tanquam ille iam de pecunia crucietur, qui ipse ad suppli-

cium

cium rapiatur? Liberum hodie te fecit eius captiuitas. Aude, & siue miles es, cape stipendium, siue profugus tolle viaticum: His mecum ita disputatis, ad Laurentium venio, quem fugæ lucrique mei conscium volebam. Ille nihil abnuens, continuò mecum; auri auidior, quàm socij. Nox erat intempesta, & modicus lunæ pallor, tenebras temperabat, nosque vestigijs obseruatis passu laneo ad locum ibamus. Ibi ligonem, terræq; effossæ ruta, ac mox inanem auri tumulum conspicamur. Circumfero tamen manũ, & ecquid reliquum sit, exploro, οἴχεται omnia. Obstupui infelix, percussiq; dextra pectus, atque ad Laurentium, quid vides, inquam, Laurenti? ille cachinnans, nihil equidem, nisi te somniasse Nam viuum, inquit, argentum hoc fuit, ideoque cœpit currere. Ego, vestigemus igitur, & quà incesserit fugitiuus Mercurius, insistamus. Venit deinde in mentem, Turno etiam cuidam è nostra legione, cognitum locum fuisse; sed mihi occisum arbitranti. Laurentius, erras tu, inquit; absurdè. Nam is ante nos primus redijt, & Saucius in stabulo nunc somnum capit. Hic nihil porrò differebam, quin illum ego esse peculatorem suspicarer. Sed ab illo quomodo argentum reciperem, nesciebam. Occidere commilitonem non placuit: & si vim palam afferremus, viribus vtroque superior erat. Multò minus visum est, in iure contendere. Quis enim prætor addiceret, vbi duo inter se fures litigarent? Restabat igitur, dolum comminisci; quem vbi diu quęsijmus, talem denique adornamus.

36. Humanus tenis. Versabatur in arce canis, fera ingens; vitulo similior quàm molosso: isque in peregrinos vt mirificè sæuus, ita familiæ blandus charusq;, plerumq; ad limen cubiculi, aut si humi decumberes, iuxta recumbebat. Hunc nacti vterque ad stabuli fores adducimus, maleq; acceptum latrare aliquamdiu cogimus; vt excitatus è somno Turnus molossum agnosceret; ac si quis strepitus vltrà consequeretur, eius alium auctorem ne putaret. Inter hæc ego pellem amurcatam inijcio, millumq; mihi circundo, ac repentè quadrupes factus in stabuli caueam irrumpo: vbi per stramentum reptans, quoad potui, canem assimulo. Atqui Turnus in culmo stipulaq; securè stertens, non aliud esse, quàm canem familiarem existimabat; susq; deq; habito, quà tandem percursaret. Igitur vt nec videre quemquam ego per tenebras potui, nec videri, reptando, siquid namciscerer, laboraui. Iam rhonchi dormientis: quàm prope Turnū abessem indicabant, cùm cæpi vigiles oculos quaquà versum intendere, ac denique duas hinc atq; hinc peras videre: obscurè quidem illas, sed quas tamen esse Claudianas nihil dubitatam. Propius deinde adrepto, alteramque furtim subduco, & rectà ad meum Laurētium recurro. Gauisus ille præda feliciter recepta, vt absoluerem astum, alteroque venatu, marsupium alterum aggrederer, monebat. Ego nihilo segnior, in veterem *Mala cō-scientia timida.* laruam libens regredior. Iterum discurro, iterum vestigo. Sed in medijs cæptis, subit cogitare; Quid enim iam? si Laurentius interim cum pecuniæ crumena, clam diffu-

diffugiat?Turnus autem priùs furem perſonatum ſentiat, quàm altera ego crumena potiar. Enimuero feſtiuè hæc mihi fabula peragetur! Et ecce, quàm facilè de comœdia fieri tragędia poſſet?

Nondum hæc muſſare mecum deſieram,iamq; mouere ſe Turnus, & inter lectuli culmos incipiebat perſtrepere. Mox etiam, vt inquietus eſt timor, languida manu explorare latera, & depoſitum quærere. Verùm vt latus alterum inerme ſenſit, excuſſo ſopore trepidus exilire, conuitijſque noctem ſtabulumque implere. Crederetis Medeam cum familiari rhumbo tricari, aut Canidiæ neptem geniale carmen mihi accinere, ita nihil ille inferorum, furiarumq; præteribat. Tum equidem obrigeſcere, & pauidus meam cladem exſpectare. Nam quid porrò conſiderem? aut quomodo polle impeditus, irato exploratori reſiſterem? niſi fortaſſe milli muries pro telo fierent? Imo reſtis, erunt, inquiebam, vnde ſtranguleris. Muſſabat interim ille, & varia ſecum; Quid ſi, inquit, ego met nocturnus ambulator peram hinc ſomnians aliquo aſportaui? aut canis vtique ludibundus per ſtabulum diſtraxit? Et qui ſciam, in quem angulum ille abiecit? Inde iterum maledictis tonare, arcemque Stygi omnem oppignorare, & iam Cani moloſſo iam capiti ſuo Orcum imprecatus, è ſtabulo excedere, vt cum laterna regreſſus, amiſſum marſupium requireret. Iam vltra fores euaſerat, inferos catervatim vindices euocans, cùm ei per tenebras Laurentius occurrit; qui, gratioſo ludibrio me 37.

opinatus cum altera crumena adesse, socijque fidem quærere: Turno fulminanti iam præstò se esse, respondit. Turnus repentino alloquio confusus, credit Cacodæmonem adstare, vt quem longis precibus ab Erebo euocasset; ac metu exanimis tollit clamorem, simulque per scalas effugit. Laurentius nondum intellecto, quid fieret, illum ponè consequitur, atque identidem ad se inuitat; secum eat, apud se maneat. Turnus autem tanto pertinaciùs & fugit & clamat, nec aliud quàm Orci diuersorem credit. Tandem Laurentius spolijs me reliquis potitum existimans effugere velle fidemq; fallere, longè tumultuosius instat, vsque eò vt alter de valuis desilire cogitaret; tum deniq; sensit Turnum esse, quem panicus metus agitaret. Igitur dissimulato errore, absistit; atq; ad me reuersus, euentu secundo gratulatur. Nam interea loci, prædam ego, quam in stabulo Turnus reliquerat, nancîscor, & cum Laurentio, quemadmodum conuenerat, statim ex arce me eijcio. Vterque per auia deuiaque vagati, sub lucis crepusculum, in tuto consistimus.

38. *Male parta malè dilabũtur.*

At Turnus, prælucente lucerna, dum vnam in stramine peram requirit, etiam alteram infelix amittit; minusque in illustri iam stabulo videt, quàm videras priùs in obscuro. Quare damni impatiens, instituit, quanto studio marsupium quęsierat, laqueum quærere, quo gulam frangeret. Sed eum nondum inuenerat, quãdo plebs rustica, partæ victoriæ insolens, irruit, illumq; & omnes familiæ reliquias oppressit? ità vt manè expugnata arx capti socij,

& ad

& ad vnum omnes ſuſpenſi interierint, meq; nullius olim fugæ minùs pęnituerit. Subijt tamen luctuoſæ rei miſeratio. Nã, quod poſtridie abſentes cõperimus, Claudium noſtrum ijdem ſecum aduexere, vt monſtrato argento, quod ibi defoſsum dixerat, ſe redimeret; pacti vitam, ſi philippicos octingẽtos numeraret. Ceterùm vbi illam nummorum metempſychoſin conſpexit, erutæq; pecuniæ nulla vſquam veſtigia reſtare; proditum ſe clamans, meum dicitur nomen ſæpenumerò iteraſse, & nequicquam queſtus, ſuſpendio crudeli vitam clauſiſse. At nobis quid inde acciderit, perge tu nunc reliquum percenſere.

Excipit Laurentius, & tanquam iſtud hi neſciant, inquit, quibus iam dudum aures obtundimus? Audierunt omnia, cùm nuper in quæſtione pendulus debui perorare. Verùm certè non audijt adoleſcens hic, inquit; cui hanc hodie fabulam pro aduentitia debemus. Me autem aiebat. Nec planè inficior, quin illis mihi ſtultitijs breuiorem carceris noctem fecerint. At ille moroſior, nullam ergo nos ſines quietem capere? an Lauernæ peruigilium agimus, vbi Mercurios Autolycoſque ſua cogamus furta laudare? Quanquam autẽ & ſopor huic tuæ rogationi iam intercedit, tamen imperabo mihi, & vti rogas, aliquid dicã. Quod vbi abſoluero, non patiar vos mihi deinde moleſtos eſse. Annuentibus ergo ceteris, Laurentius; Poſteà, quàm ex præſenti ſociorum clade ſoli pœneque inſcij effugimus, patimur cõmunes ſarcinas, & cũ ſingulis bulgis profecti, quarum mea quingentos; quadringentos altera

continebat; loca alia ex alijs peragramus: intenti, quemadmodum rectissimè negotiaremur. Reculam verò corrasimus, quam noui agyrtæ per fora oppidaq; venalem haberemus. Placuit eo maximè quæstu & suspicionem otij vitare; & nouas fallendi occasiones venari. Nam nundinas plerumque & rusticorum conuitia sectati, sub papilionibus merces exponebamus. Hic accipite rem veterum Saturnalibus dignam.

40. *Ridiculus heretica ꝯ nabolus.*

Ventum fortè in oppidum quoddam erat, ignobile; vbi diù circumspicientibus, qua parte pergulam tenderemus, monstratur locus prope delubrum, quò à Romanæ Ecclesiæ fides seducta plebecula iam tum turmatim accurrebat. Capta statione, videmus iuxta nos popinam scribilitariam; & ibidem grande barbitium, Orci rabulam, liba quædam candidissimæ siliginis nundinantem, quibus impressæ omne genus pecudes erant. Hic scienter canes leporesque dimicabant; ibi suos cuniculi colles, & damulæ rupes, & sciuri arbores percursabant: alibi ceruorum cornua, & vulpium syrmata, & luporum agmina errabant: magna venantium præda. Rebus ex sententia coemptis, caper barbatus è turba secedit, paullò post suis tribulibus cerberi offam daturus. Commodùm appetijt hora, iamque æra turrium sonare, & rabula ad suam haram decurrere. Mox è sellularia plebe alij super alios irruunt, prædamq; famelici venatores, hiantibus labris, glutiunt. Sed non eadem omnes fortuna vsi. Aliqui lepusculos nacti, helluantur; aliqui ceruos adepti patulis rictibus commessantur. Aliquibus

leonum

leonum iubet; aliquibus equorum vngulæ obuenere; haud molle pabulum sed ei palato non repudiatum. Ad eiusmodi sportulam homo etiam adulator properabat. Ei Stygius præco, lepidæ Cereris crustum ob jcit, quod vltima vulpeculæ flabella insigniebant. Quippe cum liba in orbiculos secarentur, factum fortuitò est, vt vulpes inhonesto vulnere notata, caudam amitteret. Eam infamiam homo aduertens, capite refugo, cæpit prædam quæ obuenisset, aspernari. Instat nihilo seciùs præco, manuque propiùs admota, capere suam sibi sportulam iubet. Perseuerat homo abnuere, & per caput suum deierare, nunquam consensurum. Miranti capro, & caussam insoliti horroris scisc tanti; alter, an tu ergo hoc, inquit, ludibrium non vides? Vsque ego omnibus assentator. & appendiculæ vulpinæ hæres traducor. Quòd si hanc insuper caudam traherem, næ ego vsque in satietatem ab omnibus riderer. Aut aliud ergò crustum porrige; aut si hoc famelico vorandū est, non esurio. Iube sis, qui reliquū huius vulpis assem accepit, etiā hanc eiusdem vnciam tollere. Ita incœnatus ille recessit, extraq; apud scriblitariam delectum instituit, & exauctoratis vulpibus magnos alterius pecoris greges, inter liba confecit. Risimus nos hanc hominum religionem, qui vbi sacerrimi erant, nostra videbantur nobiscum Bacchanalia viuere.

41. *Auri fa cundi impostura.*

Paucis diebus ita negotiati, cognoscimus haud procul abesse nobilem dynastam, qui pridem insano studio laboret aurū procudere: idq; dum impetret, nul-

Jis neq; impenſis parcere, neq; laboribus ſuperſedere. Nouus hic mihi quæſtus, & ſi ingenio vteremur, compendium ad opes videbatur. Ineo modum, putatiſq; accuratè rationibus, ſeduco Simonem, & clã quid mei conſilij ſit, oſtendo. Nempè rectà, inquiebam, hac arte ad magna imus. Simo, rectius inquit, ad alta. Nam hæ natiuæ mihi ſcalæ ad furcam videntur. Nam quæſo, an etiam ſapis, qui nullum in hoc lucro laqueum videas? Quem enim chryſopœum mors olim in lectulo iugulauit? quem vllũ aut ægritudo fregit, aut vnda hauſit, aut fulmen ſtrauit? Omnes in ſublimibus roſtris animam efflarunt; & à furno conſpicui in furcam ierunt. Riſi, cum hæc mihi Simo diceret: & tanquam ita tu vixeris, inquiebam, vt hodie metuere furcam inciperes. Triginta iam annis, vterq; patibularij ſumus; & ſiue à furno, ſiue à furto ad reſtim vocemur, eodem iugulo luemus. Nã ipſæ hæ bulgæ an alio in pegmate emori nos ſinent? mihi crede, non ſinent. Sequere ergo, & aurum iuua percoquere, quod decoquamus. His ego talibus Simonem permoueo: Mox centum philippicos auro permutamus; aurumq; in pulueres contuſum, cum viliori ſabulo confundimus. Ego chryſopæus aſſimulo; Simo circumforaneum: vterq;, quid faceremus edocti.

42. Comparatis omnibus, quarto poſt diè, Socius inter arcis veſtibulum tendit; ego intrò ingredior; dynaſtæ, quid venerim, ſignifico. Exilijt homo, vt qui crederet Archimedem ſe reperiſse; offert hoſpitium, & ſi artem fide bona docuiſsem, lautum ſtipendium. Cognita viri cupiditate,

polli-

polliceor omnia; ſimul inuehor in multos hoc genus impoſtores, qui ſcelere ſuo pulcherrimam artem infamarint, effecerintque vt orbis Chryſopæos omnes non ſecus quàm publicas peſtes exſecretur. Inde, quo minus ſubeſſe fraudem arbitretur, nexum illi me facio, ſi quà fallam: Sin autem liquidò fidem artis approbem quadringentos philippicos paciſcor. Ille vltrò vel quingentos pollicitus, iuſſit ſpecimen maturari. Fit furnus appoſitè ex præſcripto; carbones, ſulfur, viuique argenti pondus modicum, & ſiquid aliud iuſſi, prolixè miniſtratur. Tertiò die dynaſtam inuito, ei modum artis omnem oſtendo, & minuſculum globum de vili materia cõpactum in manus trado. Vix teruntij precium inerat: quippe omnis ſulfure, plumbo & fugiente Mercurio conſtabat. Quam glebam vbi non perfunctoriè examinaſſet, palamque faſſus eſſet, ſatis ſe ſuperque omnia exploraſſe. Dixi, dimidium eius aurum fore, ſi percoqueretur. Iamque impoſiturus erat furno, ſicut mandaueram, cùm exclamans inhibeo, tãtiſper dum puluiſculus Arabiæ inſper geretur: illud eſſe condimentũ aut; quod tamen pæniſſimè excidiſſet. Dynaſta nihil eius pulueris habere ſe reſpõdit. Atqui nullus eſt, inquã, circũforaneus, quin illo abũdet. Mitte proin, & denario quantãuis eius copiam eme. Mandat illico dynaſta puero. Currit puer; videt in veſtibulo Simonem ſuas merces venditantem. Rogat, pulueris Arabici num pauxillum habeat? Ille, plus adeò quàm velim, viliſſimæ mercis minùs mihi lucrum quam pondus eſt;

Si-

Simul implet grandem cucullum traditq; puero. Precium indicare iussus; aliquot nummulos poscit. Recurrit ad herum puer; puluerem ait vix dimidio stetisse, & ab ipsomet mercatore infra saburram æstimari. Placuit homini eius sabuli vilitas: & ego tamen velut in parcissimum Euclyonem inuectus, duplum eius ponderis, dixi quatuor assibus me præstinaturum. Iussi deinde trientem illius pulueris ad reliquam massam inijcere: neque dynastam oculos vsquam auertere. Interim ego carbones sufficio, & folles explico, & rorem aspergo, & ventulum afflo, dum denique liquefieri puluerem, inque auri glebam confluere videmus.

43 Exclamat dynasta, lætus in furno auri se fodinas habere. Me deosculatur, magnoque exemplo probitatum confitetur. Adhibet amicos, obstupescunt; aduocat argentarios, laudant. Per omnium manus, perque oculos ambulat aurum, & purum putum agnoscitur. Pondus examinant, decem philippæis æstimatur. Hic verò me vnum omnibus ostendere, interq; complexus per arcem deducere, me illum artificem dicere, qui ex triobulari gleba tam locuples aurum procreassem. Nec argentari, dictis satiati, vt ipsa nascentis auri incunabula viderent, ad furnum decurrunt, mutique prodigium admirantur. Ceterum de amicis callidior vnus, etsi fraudem, inquit, video nullam, persisto tamen, aurum arte procreari non posse. Nam hic ipse, si tantulis potest momentis aurum generare, cur tam est continens, vt ipse sibi plures liberos non giguat? Nisi

me

me oculi fallunt, lacera illi vestis est, sedet pallor in ore, macies in corpore. Quin igitur aurum parit, & vestem sarcit? aut quid tandem à te mendicat, si te locupletat? Sapientiùs, nescio quis, olim princeps in illum luderet: qui simillimum impostorem, quod aurum facere se posse profiteretur, eamque ob rem præmio donari vellet, prægrandi crumena donauit, dictitans, ei, cui aurum tam ubere prouentu nasceretur, nihil gratiùs accidere, quàm loculos, posse, quibus illud asseruaret. Icit me vehementer hominis cauillus, a quo vt me vindicarem, alterum aggredior ipso adstante specimen edere, breuique ex consimili puluere aureum globum alterum efformo: quo contemptorem simul elinguem, & artis elusæ cupidum reddo. Verum dynasta præpotuit, ne cui alteri communicatum id arcanum vellem: qui toto deinceps triduò per se ipse eadem expertus, ter quaterque aurum effecit, quod ad puluis Arabicus suppeditauit: vt postò nihil dubitans, iactaret Mydam se esse, cui s attactu aurum ebulliret. Numeratis ergo, sicut conuenerat, quingentis philippicis, id vnum à me poposcit, parcior in discipulis recipiendis essem; ne auri precium ipsa copia vilesceret. Promisi; & in vltimo digressu, experiri etiamnum iussi, vt viderem an omnia rectissimè meminisset. Paret. Mittit puerum, qui pulueres denuo ferat. Ille sestertijs tribus ab eodem Simone, coemit magnam vim, heroque affert. Herus dimidium percoquit, aurique pondus, quantum antea nunquam, educit. Omnibus præ

gau-

gaudio exsilientibus, ego dimittor; neque Simo cunctatus, colligit sarcinas, & abeuntem consequitur, altero iam tanto ditiorem. Interim fama per viciniam vulgatur dynastam in auro cudendo Mydam esse. Amici nobiles gratulantur, furnique videre prodigium certant; facit iterum iterumque copiam, & furni spectandi, & auri explorandi dynasta; vsque eò, vt victam naturæ contumaciam plerique autumarent. Sed pauci die abiere, cùm cæpit Arabicus puluis desiderari. Mittitur ex more puer; circumforanei quæruntur, tabernæ sollicitantur, nusquam vilissimi pulueris neque nomen auditum, neque vestigium visum. Italia consulitur, aditur Hispania; in ipsa propemodum Arabia, puluis Arabicus quęritur, neque in hunc diem inuenitur. Ita denique cum multorum risu deceptum se dynasta sensit.

21 *Mendacia per iugulum redeuntia.*

Nos autem opimis spolijs aucti, nouissimè in agrum hunc suburbanum deuenimus. Vbi dum properamus incauti, ne præceps occasus ab vrbe nos excludat, per dumeta, iuniperique cippos contentiùs ferimur. Et portis quidem admissi in vrbem recipimur. Verum vt in diuersorio sarcinas deposuimus, cum ingenti damno manticam siue meam ascoperam desideramus. Quare infortunio mactati, noctem illam insomnem agimus, primoque diluculo egressi, & viam omnem remensi, nihil inuenimus. Consultissimum verò fuit, præconio pecuniam repetere, atque ei, qui quingentos reperisset, centum indidem aureos polliceri. Potuit magnitudo præmij vel mutum excitare, vt indicaret. Iam

præco

perco per fora omnia perq; cōpita vagatus, omnium auribus obstrepebat. Audijt clamorem faber materiarius, qui, quod a me perquirebatur, inuenerat. Is longè, quàm nos eramus, melior, præmio inductus, peram confestim, fide optima retulit. Quam ego dum solerter examino, intactam, suisque adhuc momentis obseratam recognosco. Aperio, & de aureis quingentis, inuentori numos quinque impertior. Ille spe sua deceptus, Enimuero aliud præconem ait spopondisse, neque quinque nummulis liberalitatem, sed centum philippeis circumscripsisse. Sed mihi cum aurum in precio esset, facile fuit fidem excutere; & proin fabro quiritanti, daturum me fuisse respondi, ni dantis munificentiam ipse præuertisset, centumque aureos de sextentis iam priùs segregasset. Hoc equidem commento sperabam abigi hominem posse. At faber, eam verò luculentam iniuriam dicere; eiusque conuitij cœpit testes aduocare, & litem contestatus, mecum in ius ire. Ego qui nihil præ auro ducendum credideram, pergo, iisdem mendacijs caussam defendere, & amissis sexcentis philippicis non nisi quingentos recepisse me dicere. Ille item perseuerat, quingentos reperisse, eosque solidos in pera obsignata reddidisse, Iudex vafro ingenio, & cui fraus subolere videretur, ostendit aliquamdiu perplexum hærere se, neque ab vtra parte pronuntiaret, videre. Iubet tamen iureiurando dicere. Iurat faber sublata manu, quingentos inuenisse; ego me amisisse sexcentos. Vterq; testes, ille ciues suos, ego Simonem huc meum

adhi-

adhibemus. Continuo iudex ſurgit, cauſ-ſamque hanc ſententia diſceptat. Quingentos philippicos, quos faber inueniſſet, videri ab alio amiſſos; oportere proinde illos ſuo domino ſeruari: mihi meos ſexcentos porrò quæritandos, dum & ipſi ab aliquo reperirentur. Non potuit me grauior ſententia damnare. Ita inſperatò iugulatus reſpicio, & ſi quid mihi Simo ſuggerat; exſpecto. Ille me ipſo pallidior, parietem, quo ſe fulciret, requirebat. Faber interim ceu victor exultare, & cum pecunia diſcedere. Quem ego retortis oculis proſecutus, ingemui, ſatiuſque credidi, ſi mendacium confeſſus, quadringentos, reciperem quam ſi pertinax quingentos perderem. Accido iudici ſupplex, & flagitij veniam rogo; quingentior vtique hoc à me, non ſexcentos eſſe amiſſos. Tolleret inuentor centum, quemadmodum conueniſset, reliquum mihi redhiberet. Idem, & Simo precabatur. Sed quibus artibus nummos expedire conati ſumus, ijs verò iugulos impedijmus. Neque enim iudex ſemel iam mendacibus finem habuit, & periurij conuictos, pecuniam multauit, & de furto ſuſpectos in carcerem hunc detruſit. Nunc quæſtionibus ſubditi, & omnia latrocinia confeſſi, ſupplicium exſpectamus Senes, quod pridem iuuenes commerueramus.

45 His in hunc modum à Laurentio commemoratis, inceperunt etiam me hortari vt ſummam rerum mearum explanarem. Ego fruſtra illos eſſe reſpondi, ſi foderent. Nam longè me diſſimilem, ab omni facinore ſemper abhorruiſſe, perque ſolam inno-

innocentiam in illas Vtopiorum latumias peruenisse. Hic illi maximo cachinno elati, meam innocentiam riserunt; & cras, inquiunt, desines tibi innocens videri, cùm tormenta subigent, verum fateri. Nam neque nostrum aliquis huc nocens venit, tormenta primùm nocentes fecerunt. Carceris hoc huius ingenium est. Quibus dictis, illi quidem condormierunt. Sed ego recrudescenti vulnere æger, rursus in lacrymis lamentaque ruere, & iam orbos parentes, iam socios amissos, iam præcipuè me miserari: Modò infamiam queri, quæ generi esset inusta; modò supplicium metuere, quod insonti esset perferendum. Postremò cum longis querelis perfectionem hanc nostram accusassem, consumptis omnibus lacrymis etiam ipse in somnum dilabor. Quanquam ille vigilijs fuit ipsis tristior, cum tot mihi lictorum carnificumque manipulos identidem obiectaret, ac toties pæniſſimè elapsum è fuga ad pœnam retraheret. Scitis, quippe, quàm hæc noctis simulacra animos fatigent.

Manè simul atque euigilo, redeunt lacrymæ; redeunt & ijdem, qui pridie me incluserant, atque indidem eductum, in amplum & amænum triclinium compingunt. Vbi mensa lautitijs multis referta vini, cibique copiam faciebat. Hic sperabam Vtopios primæ crudelitatis pœnituisse, pridieque ebrios, nunc crapulæ suæ insaniam damnare. Roganti tamen, quid repentina felicitas indicaret? aiunt harum rerum copiam fieri solùm ijs, qui postridie sint ducendi. Tunc verò neque ede-

46. Supplicium expectantis metus.

edere mihi, neque sitim restinguere libuit sed germanus Tantalus inter vberrimam annonam, velut in publica fame, esuriebam. Quem enim mortuales epulæ delectarent; aut quorsum, etiam famelicus, esitarem? Nempe vt sagina pastus gladiator, postridie in arenam rapi, ac pinguiori iugulo ferrum iuberet recipere? Quamobrem abstinui, atque impotus, impransus, diem illum duraui: donec hodie ad lanienam publicam protractos, mimicam, vt vidistis, mortem oppetij. Quæ infortunia si vobis nihili videntur; iam per me licebit rideatis; non item risuri, si in eadem tragœdia actores esse vos debuissetis.

Hanc noster ANTONIVS rerum suarum ephemeridem, carcerisque nocturni
47 historiam nobis retulerat, pallore metuq; deformis. Neque nos inficias ibamus, quin grauia perpessus, meam calamitatem longè superasset. Tamen vt omnia denique in ludum desiisse vidimus, deterso mœrore, vnanimes ridere ludentem fortunam, multaque festiuè alter in alterum dicere perreximus, quæ amicis tempus iocusque suppeditabant. Antonius ipse ac Georgius, vt si constanti felicitate vterentur, meum cum vrso contubernium liberrimè riserunt; vrsi suum sibi carcerem præ mea fouea optare. Nam inter homines inquiebant, saltem pernoctauimus apud quos morituri caussam diceremus; tu in belluæ lustro captiuus, indicta caussa, mortem expectabas. Sed enim LVCIVS receptis è ludicra morte sodalibus, innuit puero, èumque, cùm in aurem aliqua dixisset, absese ablegat; credo vt

do-

domi suæ nouis hospitibus locum appararet, quos paucis post horis esset adducturus. Nam nobis in aula palatij, vbi HERMIVS degebat, adhuc morantibus, AntoniusGeorgiusque nondum ædes LVCII viderant. Ad hæc, vltra meridiem horæ processerant, cùm illi nihil dum apud HERMIVM gustassent, præter patrimoris iusculum, vinique modicum liquorem, inter bellaria. Rogatur igitur palam Antonius, vti nobiscum in Aulam LVCII transires, diu pertinaciter repugnauit. Qui enim in publico, inquit, apparere, aut os meum populo ausim ostendere? Hærent ruboris huius vestigia, & hærebunt, donec Vtopios meminero. Hominem bono genere ortum, & optimis disciplinis initiatum, sic illi ad satiandas cupidines suas abutantur? Et esto, luserint, neque seria crudelitate sanguinem hauserint: an parum fuit, pro latrone duxisse, inter latrones, & vinxisse & condemnasse? Vos tamen hanc ipsam infamiam vmbra nunc aliqua tectam in lucem producere laboratis? Atqui ego sic statuo; noctem, aut certè noctis crepusculum hic expectare, primisque tenebris vrbe excedere; neque de cetero ad inhospitales hos Vtopios vnquam redire. Ita quidem Antonius. Sed Annius tamen atque Dorylas nobilissimi iuuenes obtinuerunt, vt morem vellet gerere, & noctem adhuc diemque promitteret. Pacatior deinde. Tu autem, inquit, Georgius, quemadmodum a me aberrasti? Et quomodo in silua amissus, ad meum infortunium, huc rediisti?

Ego verò non absimili, inquit Georgius

gius, errore actus, dum hostilem effugere globum cupio, sodalem amitto. Nam in eo, quem suprà dixisti, strepitu, cæpi læuorsum a via deflectere, & tantò securiores nos credere, quantò celerrimè longissimeque recederemus. Ab ea parte

Silua fuit, latè dumis atque ilice nigra
Horrida, quam densi complerent vndiq; sentes.

Illac improuidè properantem, neque facilè in metu, inque tenebris respicientem,

Rara per occultos abduxit semita calles,

Ibi vt euaseram hostem steti fessus, ægreque ex cursu animam reciprocans, frustra Antonium meum requisiui, Et, Antoni, exclamo,

——— infelix, qua te regione reliqui?
Quaue sequar? rursus perplexum iter omne reuoluens
Fallacis siluæ, simul & vestigia retro
Obseruata lego, dumisque silentibus erro.

audit vociferantem, vltima furentum acies, qui iam vrbem repetebant: nec diu cunctati, vocem persequuntur, atque ad me perueniunt, viginti omnino, venatores an aucupes; an neutri, haud liquidè scio. Nam canibus alij latrantibus cincti; alij gesticulantibus simijs obsessi: nonnulli accipitres aut noctuas complexi, incertum fecere, quos arbitrarer, Res docuit, personatos prædones fuisse, eosdem qui te, Antoni,

toni, exceperant; quanquam id ego tum nesciebam. Ij me pertinaciter renitentem fidemque Quiritum publicam implorantem abstraxere, atque oculis obuelatis, inter graueolentes crapulæ ructus, eo denique perduxerunt, vbi biduum hoc remansi. Qui qualis locus fuerit, quidque vsu venerit mihi, quando nescitis, paucis explicabo.

Diæta est huius palatij ampla quædam & amena: cuius interdiu parietes pictura ti, pars aulæis Babylonijs, pars eleganti bus tabulis prætexuntur. Vidit vtique Hermius, nouitque locum. Diceretis omnia viuere. Ibi se Parrhasij colores, ibi Timanthis artes; ibi Apellis imagines longo ordine consequuntur. Inter quorũ artificum labores inclusus nisi libertatem vna cum socijs amisissem, poteram beatulum me autumare. Tum verò vel palatium mihi carcer fiebat. Quid enim iucundum est in metu? Aut quis futuri incertus, potest securè præsentibus lætari? Ego tamen in illa formidine, & somnum capere debui; nocteque tota corpori concessa, animum diurnis calamitatibus reseruare. Vbi dipulsa caligine dies subijt, miratus ego solitudinem quæ circumerat, consurgo, & si qua effugere liceat, requiro. Verum vt oppessulatis foribus frustra fui, multa me perturbarunt. Nam neque quod hostium genus esset, apud quos detinebat, neque quid ij molirentur, peruidebam. Adhæc memineram aliquos ita olim esse interceptos qui deinde ergastulis inclusi miserrimam seruitutem seruierint, quorum exemplo forsitan & mi-

Etiã in lata sæpe domo tristis carcer.

si &

hi viuendum eſse, aut pereundum . Quid ſi & inedia me longa enectum , in regio hoc mauſoleo ſunt condituri ? aut ſiti potiùs afflictum perimant ? aut ſolitudine certè , cum mitiori ſupplicio conficient ? Denique dum nihil certi ſciebam , omnia perinde formidabam . Has igitur animi tempeſtates , vt mitigarem , placuit pendentium tabularum imagines contemplari,eoque ſpectaculo diem fallere . Res inuenio mirificè ſtultas,ſed eo tamen artificio pictas , quo ſe ipſa pingere natura vellet,ſi penicillum haberet.

In ipſo melle amara natatio.

50 Prima mihi tabellas ſiluas monteſque Sarmatarum,ac barbari cuiuſdam nemoris viuum horrorem exhibebat . In cuius picturæ vmbilico vetula quercus excauata,magniſque apum examinibus obſeſſa , vberi melle fluere, ad arboris radices fouea depreſſior,eum imbrem excipere,Sarmatique melleo lacu immerſus , indidem vrſæ auxilio extrahi,videbatur. Quæ etſi magna fuit coloris artiſque illecebra,hiſtoriæ tamen cupidior, circumſpicio, & ecce , marginibus poema inſcriptum . Id quia haud illepidum,otioſus totidem verbis exſcripſiſſem,ſi pennæ chartæque mihi copia fuiſſet . Interpellauit Georgium Hermius, & hoccine carmen eſt , inquit, quod mihi iam olim ex illo tabulino , quē admodum alia multa deſcripſi, atque in hunc libellum retulit ? Inſpexit Georgius, & Hermio,eſt ſanè hoc, inquit, ipſum , & ecquid legimus palàm, vt his etiam eius guſtulum præbeamus ; Hermius, etſi perſæpe id legi , quin hodie tamen , inquit, vobiſcum recognoſcam , nihil inter-

ce-

cedo. Igitur sic incepit.

Lucius Hyperboreas vbi proximus aspicies Arctos
Tardaque pinifero sustinet Astra iugo:
Læta ibi pennigero plaudunt auiaria fœtu,
Et fouet indigenas plurima quercus apes.
Antra fluunt inibi mellito pinguia succo;
Et vetulos seruat multa cauerna fauos.
Non ouibus, non mulsa deest ibi lympha iuuencis,
Et vorat Hybleas Vrsus & Vrsa dapes.
Fortè per illa vagus reptabat tesqua colonus,
Mellifero cupiens quærere furta specu.
Hic vbi lustrato nemus exijt omne recessu,
Deuia fortuito venit ad antra gradu.
Arbor in accliui stabat malè pendula saxo,
Iamque erat emeritæ nulla medulla trabi.
At caua ne nullam seruarent robora vitam,
Viuus in exanimi stipite cætus erat;
Cætus Apum, magnis qui par legionibus ibat
Mella per irriguos cum legerentur agros.
Omnia dixisses Siculis examina pratis
Illius in vacuos arboris esse sinus.
Denique iam nimio quercus saturata Falerno,
Exundare suas ebria iussit opes.
Inde coacta ibant in grandes mella cauernas,

Stagnabantque pigro deflua mulsa lacu.
Iamque palus poterat, poterant iam stagna videri,
Ni liquidum tegerent crusta gelata vadum.
Rusticus hanc igitur dum Sarmata permeat Hyblam,
Fallacique audet credulus ire solo,
Labitur, & rupto foueâ consumptus hiatu
Implicuit trepidos rore tenace pedes.
Vtq; magis sese atq; magis subsidere sensit,
Iamq; genu mergi nectare, iamq; femur:
Pallidus, ô Superi defendite, dixit. At inter
Dicta, repentinus fluxit in ora liquor.
Tum pugnaro lacu, lentiq; coagula mellis
Nil profectura dissociare manu.
Tunc pedibus, totoq; miser contendere trunco,
Et graue suprema ferre palude caput.
Deniq; conatus licet omnia Rusticus; hæsit
Rusticus Hyblais vndiq; mersus aquis.
Sic vbi consumpta vires iacuere medela,
Instituit externam quærere captus opem.
Arua rogat; Nusquam vllus erat. Rogat Astra; roganti,
Mutua qui ferret murmura, nullus erat.
Interea bis Phœbus aqua se lauit Ibera,
Pallidia nocturnos bis Soror egit equos,
Nullus adhuc spondebat opem. Tunc genua lababant.
Raucaq; defectus fugerat ora sonus;
Nil nisi de viuo restabat lacryma vultus,
Cetera semianimum membra cadauer erant.
Ipse prius mutũ cecinit sibi præfica lessum,
Mor-

Mortua quàm tumulo conderet ossa suo.
Certè, ait, vt multi tumulo meliore quiescant,
Dulcior est nulli quàm mea tumba mihi.
Dixit; & extremo conuersus ad athera n utu,
Nunc, ait, ò oculis Astra valete meis.
Vos quæsituris mea prodite funera natis,
Nam vos sola meus conscia casus habet.
Vix ea? cum streperi turbantur murmure sentes,
Calcanturq; fero pressa vepreta pede:
Omnis ab horrifico tremuit vicinia cursu,
Præsentemq; vident tertia tesqua feram
Tum licet in ingem properaret Sarmata noctem,
Sarmata lethifero tollit ab amne caput.
Monstrum informe videt. Catulis comitata duobus
Cominus è denso prosilit Vrsa rubo.
Perq; vagos nemorum celeri pede rapta metus,
Currit ad Ambrosi stagna repleta mero,
Gratuitisq; gulam dapibus non parca saginat.
(Nobilis ò qualē pascis, Hymette, famē!)
Hic quid agat, dubio perplexus Sarmata voto?
Clamet? erit Getica præda cupita feræ.
Cesset inhærentis perimetur glutine mellis.
Vtraq; funestas Mors habet exequias.
Mella tamen lentè, properantius vrsa noceret.
Mitior vrsa proin credita melle fuit.

Ergo silens cauto componit brachia flexu,
Auersam capiat dũ fera pasta fugam.
Post vbi daps brutum saturauit Hymettia ventrem,
Securumq́ lacu cœpit abire pecus:
Rusticus attollens è lento brachia visco,
Corripit intecta terga ferina manu.
Inscia tunc laqueo se credidit vrsa teneri,
Et sua fatali tergora capta fera.
Ilicet ergo vocat penitus è pectore vires,
Tergora posticis soluat vt insidijs.
Vsq; laboranti tamen imminet hamus, & hæret,
Et magis illa trahit, quò magis ille premit.
Deniq́, dũ trahitur, luctatur vterq; trahitq;
Ille sua pugna victor, & ille fuit.
Vrsa quidẽ excusso lætissima pondere fugit;
Sarmataq́ è liquido carcere missus ijt.
Sic pariter capis vrsa fugam; sic Sarmata vitam,
Sarmata mellito pane perempte lacu.
I querere; et solis mortẽ puta inesse venenis
Quo gula plus mellis, plus gula mortis habet.

Placuit nobis plerisq; carmen, & Georgius, Respiraui, inquit, simul hoc Epigramma perlegi; & vtique non barbaros loci inquilinos credidi, quibus hæc Musarum humanitas nosceretur.

51. *Fur furtum Domino suo vendit.* Progredior alteram imaginem perlustrare: Ea verò quas fabulas repræsentaret, adscripto hoc commentario explicabat. Homo erat impostor, qui editis ingenij exemplis, varios iam diu ludificarat: quidnis impunè ausus; Crumenas de sinu reuellere; pallia ab humeris diripere; pileos capitibus subducere; &, nisi impen-

impensè vigilares, ipsas currẽtibus soleas harpagare, doctè vsque in miraculum sciebat. Nunquam illi neq; ad facinus audacia dafuit, neq; ad fraudes ingeniũ. Hic ędes fortè quasdã ingressus nobile tapetũ, subtemino serico textum rapuerat; & cum eo spolio iam ad domus ianuã descenderat, cùm exeunti occurrit in limine paterfamilias; qui de foro regressus, oppidò miratur, rogatq; quid homini ignoto negotij fuerit? Ille nõ absurdè cõiectans, earum ædium dominũ esse; capit in arena mendacium: Egisse cum familia, tapetum vt emerent. At illos absentiam patrisfamilias caussatos abnuisse; aut certè mercem preciosam non satis agnouisse. Simul euoluit laudatq; mercem. Eius iubetur precium indicare, indicat. Dominus, ei se tapeto alterum planè gemellum habere confessus, haud grauatè mercatur. Numerat aureos viginti, atq; hominem à se dimittit. Inde ad vxorem, & quàm bene emerit, narrat: Dudum fuisse, vt alteri suo propetasmati geminum quæreret; id insperatò nunc reperisse. Ita multum ad lucri rationes interesse, si quidq; in tempore emeretur. Iubet deinde cum altero suo componi, & vtriusque similitudinem examinari. Diu quæritur, ac postremò tanta reperitur similitudo, vt ipsemet paterfamilias doluerit, emptum propetasma veteri suo tam simile fuisse. At vaferrimus impostor, vt in tutum euasit, ridens apud suos iactauit, nihil se à prætore iam metuere: rem enim, quã furto sublegerit, ipsemet domino redhibuisse. 52 *Alius peristromatũ publicus Harpax.*

Non potuit deinde furacissima manus diu quiescere. Viderat enim (vt ad ter-

tertiam imaginem tertia exponebat tabella) in vrbe publicum ſolarium magnificè ornari, & omnia periſtromate argenteo veſtiri, neq; aliquid ad loci ſplendorem omitti, quo per Comitia Imperator acciperet. Explorat ſedulus omnia qui cuſtodes excubent, qui homines admitti, qui excludi qui liberè per aulam vagari ſoleant; & ſi qua alia ſunt furibus cognoſcenda. Omnibus ad inſidias comparatis palatium anſatus ingreditur, ſequuntur famuli duo, exercitati nebulones. Ille inter diſcurſantium turbam circumit, ſtomachabundus; aliaque ex alijs contemplans, ad peripetaſmata, quæ dixi peruenit. Ibi multà indignatur; iam hæc inconcinnè pendere; iam alia breuiora, vix dimidium parietis tegere, aliqua autem dependula, pauimentum pænè ipſum euerrere; in alijs aliud cauſſatus vultuosè per aulam ambulabat. Inter hæc verbis minisq; famulos increpare; quid agerent ſtultiſſimi bardi, qui tam abſurda non cauerent? cui enim bono, & iſta, & iſta poſſe probari? Irēt igitur, lociq; dedecora tollerent; & centonibus detractis aurata continuò aulæa ſuſpenderent. Illi iam edocti, nequicquam purgare ſe; & neſcio quem *neminem* culpis onerare: atq; interim tamen aſcendere, omniaque ornamenta parietum refigere, & ecquid præterea iuberet, rogare. Ille clata voce, baiulos obiurgans, iubet peripetaſmata ad ſuū cubiculum deportare; indidemq; alia, quæ vellet depromere. Parent; in ore omnium abeunt. Nemo intercedit: nemo ſuſpicatur. Sequitur ipſe, &; vt quemq; obuium habet pergit vltro in ignauiſſimos fucos conui-

tia·

tiari, qui vilissimorum centonum laciniis diætam Imperatoris inquinassent. Quid multis? interdiu, in turba, palam; impunè palatium Cæsaris audacissimus impostor spoliauit. Quod multi, etiam pòst quàm factum est, potuisse fieri negabunt. Discessit igitur veterator, & spoliis opimis auctus multa nihilominus maleficia designauit.

53 *Caupo ludendo luditur.*

Certè enim, quemadmodum quarti parietis pictura scripturaq; indicabat, cum comite quodam, seipso nequiore publicū diuersorium petijt; biduumque totū inter compransores helluo perpotauit. Ij deinde abituri, iusserunt œconomum rationes putare. Ait hic, nomina illos fecisse decem Philippeum. Hic incipiunt illi ex composito litigare, & vter sumptus faceret, contendere. Postremò sic caussa deciditur; vt eius rei arbitrium Oeconomo permittatur, eique oculi priùs arctè sudario ligentur; qui deinde per hypocausti spacia discurrens, duorum alterum fortuitò comprehendat: vtrumuis cepisset, is vnus contracta nomina expediat. Oeconomus nondum in fallaciæ ludo versatus, probat cōsilium, clausisque oculis, & linteo prorsum impeditis, stultissimus andabata diuagatur. Quos dum tali venatu persequitur; sæpè in parietem amens incurrit; sæpè irritus fornacem prehensat; sæpè dum pronus affligitur, a duobus effusè ridetur. Et hi aliquamdiu perseuerant, iam vitare scrutantem, & exire: iam velut in discrimine, pęneq; deprehensi, clamitare: rursus silentio & metum simulare, & foribus appropinquare; donec vtriq; opportunum fuit, vt capta fuga per ianuam clanculo elaberē-

tur,nuſquam porrò reperiendi. Verùm Oeconomus, etiam dum ignarus, pergit nihilo ſegnius tanquam adhuc præſentes irrito conatu prehendere, crebroque pedum ſtrepitu denique cauponem,qui ſubter agebat, perturbare. Is perinde ignarus,accurrit. viſum, ecquis tumultuetur? Videt cæcum hiſtrionem in ſtultitiæ theatro agere; aut certè andabatam cum inanibus vmbris velitari. Itaque dum ingreditur,œconomus cum tenebris, tum vertigine confuſus, reperiſſe tandem ſe, quem quæreret,arbitratur.Proin' dominum turbidiſſimè inuadit,cõſtringitq;Caupo,quod hominẽ furere crederet,territus exclamat, ſeſeq; ex cõplexu proripere laborat.Oeconomus,ne malum nomen à ſe profugeret, itidẽ clamores tollit, arctiuſq; hominem aſtringit. Vocat opem familiæ dominus, vocat œconomus: queritur ille ſe a furioſo teneri;hic ſibi abobærato deberi.Oritur ingens vociferatio. Concurrit in ſpectaculũ vicinia;dominũque vi eripit. At Oeconomus ſuum ſibi debitorem queſtus eripi, confirmat inſaniæ opinionem. A quatuor proinde validiſſimis ſeruis comprehenditur, atq; per pedes manuſque ſublimis attollitur: indidem in moriæ caueam compingendus publica via deportatur; ridentibus aliis,quod identidem clamaret, non ire ſe,cùm inter manus portaretur. Triduum ibi totum coactus fuit pro inſano morari miſer; quo toto tempore meditabatur, quibus tandem argumentis inſaniam confutaret: neque reperit tamen, cui ſanum ſe eſſe perſuaderet. Quæ illi re hodieq; multũ incommodat.Nuper enim

lecto

lecto ſenatu, ſperabat conſulem ſe futurum, niſi hæc illum ſtultitia diffamaſset.

Cæterum is, quem dixi, tenebrio, mox in aliam vrbem tranſgreſſus, nouis ibidem molitionibus, obuios omnes reddidit infeſtos. Nam, ſicut è quintis coloribus litteriſq; tholo inſcriptis erat intelligere, præter alia plura, conſpecto forte nobili Germano, qui patrijs artibus nihil tectum præ ſe ferret, dedit negotium Fuſco comiti ſuo, quemadmodum illius marſupium compilaret, quod adoleſcens incautè alicubi oſtenderat. Ipſe interim verſutior, quendam Hiſpanum obſeruabat qui quotidie numatus in forum deſcendere, & quæque precioſiſſima licitari conſueꝛat. Hunc ille iam olim ita ſpoliarat, vt indita clam manu, ſinus illius exploraret, loculos egregiè fartos educeret. Sed homo Hiſpanus ab vno iam documento ſapientior, ne ſępius conflictaretur, feſtiuum capit conſilium, furis capiendi. Quà ſinum apetiebant femoralia, laqueos inſerit ferreos occultos; quibus coeuntibus immiſſa manus tenaciter vinciatur; Inde iterum ijt in turbam; fur iterum in illum; vterque ſui ſecutus. Iam iuxtim adſtabat, manumque furtim in veterem ſinum intendebat. Vix autem eo ſe tota manus immerſerat, cùm coeunt inſperatò vincula, & laqueo violenter adſtricto fur impeditus, nuſquam mouere ſe infelix, nuſquam vertere poteſt. Inter hæc ſentit Iberus attineri feram, neque capoſſe naſſa exſolui; nihilo minùs tamen diſſimulat, totoque foro peruagatus, hederaceam appendicem traducit 54 *Manus furis in ſacco deprehenſa*

N 5 Cre-

Credebant alij vnum aliquem de necessarijs esse,qui operam togatam amico præstaret:at ille vt si nec videret com tè, nec sentiret,ita nullo se vllo indicio prodebat. Et fur pari modestia cum eodem agere; quacunq; iret comitari,vbi subsisteret,stare;cum se verteret, verti. Diceres omnia illum dexterrimè assentari;nec vidisses olim aut amicum humaniorem, aut comitem modestiorem, aut seruulum promptiorem,qui vnà vel in vndas rueret,vel in ignes tenderet,vel quocunque præcederes subiret. Cum Iberus in hunc modũ pleramq; vrbem peragrasset; ante ædiũ amplarum fores nouissimè consistit:& cupere se cum patrefamilias in colloquiũ venire ostendit. Admittitur,haud grauatè;sed neque dũ à corpore discedit vmbra.Occurrit hospiti in limine herus,(qui quidem summus in vrbe prætor agebat) & humaniter, ecquid se hospes velit,exspectat. Ait Hispanus,arcanum esse, neq; coram arbitris id pandendũ. Seducitur in cubiculum interius; sequitur & hedera iam pridẽ malè sibi euẽturum intelligens. Ait hospes,neq; ibi dum tutò posse transigi, quod præter iudicem ceteros oporteat exesse. Prætor Achatem ergo fidum iubet dimittare. Iberus,eum verò,ait secum,nescio quo frigore,concreuisse; manuq; in vinculis ostensa, narrat festiuè qua muscipula foricem exceperit. Admiratus prætor & furis audaciam,& Iberi solertiam; lictores adesse continuò, manumque absoluere,& iugulum iussit nectere. Ita pallidissima buxus in carcerem tantisper abripitur, dum postridie de furca suspendatur,

Fure

Fine in vinculis habito, Fuscus, quã ille sibi asciuerat, aduersus nobilem Germanũ sed stolidè incautum, prosperè dimicat. Eum quippè, vt in tesselati operis mensa vermiculatum emblema addataq; verbatim historia monstrauit in perampla porticu adortus, vmbone primùm, ac mox etiã pugno percutit. Ille contumeliæ impatiens, verberantem haud leuiùs repercutit. Fuscus instituit defendere, magisq; irritat. Venitur e pugna ad luctam, volutãtur humi vterq; & aliquamdiu alterni succumbunt. Consulto deniq; vincitur Fuscus, qui dum egregiè contunditur, malæq; illi ambæ & genæ non perfunctoriè cæduntur, vaferrimus luctator Spartano robore plagas omnes durat, & interim lubricitante manu, in latentem adolescentis pecuniam grassatur. Pòst vbi potuit callidus, quicquid voluit iocoso tollere furto, incipit victum fateri se, veniamq; petere. Germanus data venia, redit, anhelans, ad suos, & quãtam retulerit victoriam gloriosè iactat. At ij non perinde simplices, malè ominatam pugnam detestati iubent penitiùs in victoriam incruentam inquirere Nam haud sanè de nihilo factum videri, quod ille gladiator iugulum tam facilè præbuerit, manusq; victori tetenderit. Verendum esse; ne quo strategemate victorem ipsum imbellis triumpharit. Adolescens, etsi nihil metuebat, explotare tamen sinum instituit; & ecce, loculos miser, aureosque plus sexaginta, in eo conflictu perdidisse se animaduertit. Quo demum apparuit, quanto hic infeliciùs vicerit, quam alter victum se simularit.

55 *Colaphis crumena emit crumenisca.*

56 *Spes vltima fu-rum.* Ab ea velitatione Fuſcus dum ſuũ per vrbem magiſtrum quærit, inſcius facti, à lictoribus ipſe reperitur, atq; ad eũ deducitur. Ibi quid factum, alius mihi locus oſtendit. Nam ſexta imago muris ſupra ipſos ianuę poſtes impicta, ipsã hanc vtrinq; ſecus appoſitam exhibebat narrationem. Poſtridie in quæſtione immania confeſſi, vterque ad patibulum auctorantur. In ea calamitate non deſeruit ſe impoſtor, ſed carnifici ſeorſim à turba auri obryzi complures numos condonat, & ſi qua arte efficiat, vt à patibulo rediuiui vterq; deſcẽdãt enimuero tum Philippicos mille puſtulatos, quos alicubi defoſſos habeat, eidem liberaliter additurum. Carnifex & præſentis auri ſplendore ictus, & multò magis pollicitatione erectus, adpromittit; modũque rei gerendæ oſtendit. Poſtero die carcerem ingreditur, ſectiſq; loris humeros occultè circũdat, à quibus librare ſe ipſi tantiſper poſſint, dũ rurſus à furca detrahantur. Rebus ex ſententia cõpoſitis, editur ferale ſignũ, req; ære funeſto euocantur: fertur ſententia, vt laqueo nexi ſublime pendeant. Gratulati fures hoc ſibi ſupplicio, audiunt multos intempeſtiuè miſericordes ad prætorem accurrere, rogatum vt mitius in damnatos aduertat, & ferro, quippe leuiori letho plectat. Ea verò miſericordia non magis damnatos terruit, quàm ipſum carnificem occidit. Reclamant igitur ambo, patibulum ſe commeruiſſe; ſeruent hãc alijs miſericordiam Iudices, qui minùs atrociter deliquiſſent, ſe qua lege damnati fuiſſent, morituros. Ita precariò obtinuerunt, vt in furcam deniq;

age-

agerentur. Carnifex, ne quo indicio fraus pateat, simul ac de scalis eos præcipitauit, ora superinductis pileolis dexterè contegit; iisipsi mortem, quàm optimè licuit, ementiuntur; populus à funere in vrbem regressus, non nisi vixisse suspendiarios credit. Ingruit subinde diei vesper, & illi iam simulãdo pendendoq; fessi, oculos aliquando recludunt, ac spectata circùm solitudine, rediuiui duo confabulantur; hinc anxij ne qua sua spe fallerentur; inde læti, si euenta porrò succederent. Adhuc vterq; sic pendent, & in nouum flagitium iam vltrò coniurant; quemque liberatorem suũ exspectant, eum etiamdum capti condemnant. Quippe rationes ineunt, sceleris cõsciscendi, simul ac laqueo expediti à Carnifice fuissent. Et ille quidem ægrè noctis tenebras præstolatus, vbi nullo se arbitrio sensit impediri, quàm primùm ad infame theatrum solus decurrit. Reperit incolumes ambos. Quibus continuò liberandis admouet scalas, exsoluit munus, restimq; innoxiam tollit. Illi vegeti, ac gestientes, dum subditis scalis excipiuntur, iamq; in toto se vident, laqueum quem ægrè dum exuerant, Carnifici haud segniter; inijciunt eumque primò nihil huius metuentem, post etiam obnitentem, repentè a patibuli furca suspendunt.

Hic Author manum de tabula; vel, vt etiam lectorem ipse suspenderet, certa volũtate, & more Poetis recepto, qui malũt poemata abrumpere quàm finire, vel tempori inopia, atq; maturitate mortis Protracturus, enim fortasse, certè plurima, in hoc Opere.

Emendaturus, si licuisset erat.

INDEX

ACCVRATVS RERVM

& descriptionum omnium libello hoc comprehensarum.

Primus numerus paginam, alter paragraphum indicat.

A

Ccusatio falsa latrocinij p.172.§.9. *ficta item alterius innocentis.* 216. *accusatio muscarum.* 254. 25. *rustici innocentis ob furtum* 193. 33.
Admiratio Rustici ob insperatam felicitatem. 145. 30.
Adolescens peregre veniens. 33. 3.
Agnitio amissi socij. 190. 29. *item* 324. 61. *item sociorū* 77.
Ambulatorium vallum. 254. 34.
Amici laruis tecti. 70. 7.
Amissorum recuperatio 251. 21.
Angeli schemate indutus fur. 200. 39.
Angelus cum Diabolo & morte suspensus. 201. 40.
Angustiæ decidentis in cloacam. 58. 21. *timentis suspendium.* 139. 24. & *seqq.*
Anser aurigæ cedit, alijs aniculæ. 163. 46
Antistes per fraudem effectus exbubulco. 207 47 *agnitus & suspensus.* 214. 51.
Anxietas è ludo orta. 73. 8. *malæ conscientiæ.* 240. 12. & *seqq. occultati in arbore.* 184. 22.
Apparatus cœnæ 93. 21
Aquila efficta cum Dracone pugnans. 229. 3.
Arcis pulchra descriptio 232. 6.
Arietis & dormientis fabula. 48. 14.
Artificiosum pauonis ferculum. 94. 22.

Astu-

Astutus & callidus. 210. 49.
Audax à latrone cincti facinus. 188. 26.
Aulicorum matutina in Principem officia. 148. 32. *meridiana.* 160. 45.
Auri faciendi impostura. 273. 41.
Auriga inter nobiles accumbentis festiuũ commẽtum. 161. 46.

B

Barba incendium. 122. 9. *itẽ* 147. 31.
Benefacta malefactis compensantes: draco è cauerna ereptus. 10. 8. *Homo canis officia.* 14. 10. *item vulpis beneficium.* 23. 17.
Bibacitas Vtopiorum. 168. 3. & 4. *item* 85. 18. *item.* 210. 49.
Bubulcus antistes fictus. 207. 47.

C

Callidus & astutus. 210. 49.
Canis eligitur Iudex. 12. 9. *canis formam fingens fur.* 267. 36. *canis officia erga hominem* 14. 10. *canis oratio.* 13. 10. *canis tensor.* 224. 60.
Captiui in carcere. 231. 5.
Caput ingens se habere sibi persuadens. 159. 43. *caput suum inquirens* 151. 28.
Carcer & eius incola. 231.
Casus è fenestra lapsi aliũ opprimit. 238. 9
Catastrophe humanæ pompæ 163. 47.
Campo ingeniosè expilatus 200. 39. *item* 203. 42. *Caupo ludẽdoluditur* 293. 35.
Certamen seu commissio hominis & vrsi. 88. 17.
Chrysopœas. 273. 41.
Cloacæ dolus. 58. 21.
Coci ingeniosa excusatio ob sublatũ gruis pedem. 245. 18.
Cœnæ apparatus. 93. 21. *cœna hæreticorũ ridicula* 272. 40.
Cognatio ficta 35. 5.
Colloquium diei secundæ. 32. 1. *colloquiũ ridiculum suspensi è patibulo cum vxore.* 321. 59.
Comessatio nocturna. 143. 28.
Commentum aurigæ inge-

ingenioſum 161.46 itẽ alterius.211.50
Commutatio ſubita veſtium 44.12
Conatus mirus. adij. 357.27
Confabulationes iucũdas quidẽ ſed honeſtas eſſe debere.7.4
Conſcientiæ malæ metus et anxietas.240.12.& ſeq item.248.20.item.268.36. cõſcius ipſe ſibi,etc. ibi.
Conſilia reorum anxia & incerta.243.15.
Conuiualis ſymphonia. 101.28
Conuiuium.37.7.conuiuiorũ luxus & apparatus.99.7.103. itẽ.160.45.itẽ 208.48.item.211.49
Crudele latrocinij genus.186.4
Crumeniſeca colaphis crumenam alterius emit.297.55
Curatus ingenioſè inſanus.152.6. alius 154.38.alius 161.39
Curioſitas feminarum. punita.362.22

D

Damnatio innocẽtis.191.31.item ficta alterius.214.52.& 318.56
Decidentis in cloacam anguſtiæ.58.21
Delectatio Principis ex ingenioſo facto.143.27
Deluſi mercatores cum hoſpite, à furibus. 212.51
Deprehenſi ingenioſè prædones.183.19.deprehenſus item fur ingenioſè. 295.54. alius.135.20
Deuorans equum Lupus.195.36
Diaboli ridicula viſio. 115.41.Diaboli ſchemageſtans fur.199.38. Diabolus cum morte & angelo ſuſpenſus.201.40
Diluuiũ metuentis delirium 154.38
Diuitiæ. 133.18.& 145.30
Dolus cloacæ.58.21.itẽ dolus ingenioſus furis permutantis peram cũ pera.202.41
Dominus à fure rẽ propriam emis.290.5
Domus ruina. 238.11
Dormientiũ varij ſitus. 138.13.eorũdem inquietudo.169.5
Draco in ſpecu,& eiuſdem deſcriptio. 9.7.

eiuſdem

eiusdem in cauerna oratio. ibid.
Ducis belli seu Imperatoris laus. 260. 30

E

EBrietatis & ebrij descriptio. 66. 2. item plurium. 68. 4
Egressus in hortum suburbanum. 5. 2
Epheborū Principi ministrantium officia. 148. 32
Epigramma à quodam ferculi nomen existimatum. 130. 17
Equi oratio. 16. 13. Equorū enumeratio & descriptio. 16. 13. Equorū officia homini exhibita. 18. ibi. Equorū varia virtutes & vitia. 204. 4.
Equum deuorās lupos. 197. 36. Equus strigosus 15. 12
Excātatio cœnæ lautæ. 113. 39
Exemplo sani curatur insanus. 196. 41.
Exordium fabulæ. 6. 3. colloquij secundi. 32. 1. tertij. 65. 1

F

Facinus audax viatoris à Latrone cincti. 187. 26
Fallacia Draconis verba. 10. 7
Falsa latrocinij accusatio. 172. 9
Fames siti ingeniosè pulsa. 245. 17
Felicitas prodigiosa sagittarij. 247. 19
Feminarum curiositas punita. 357. 27
Ficta innocentis accusatio. 216. 55
Filius patri similis. 36. 6
Fons pensilis. 95. 23. & seqq.
Formicis inhærētis somnium. 167. 2
Formido reorum. 240. 12. item. 240. 20
Fortunæ subita vicissitudo. 46. 12
Forum mercibus varijs instructum. 194. 34
Fraus mira ex odio suscepta. 257. 27 fraus prædonum capientiū Titium. 179. 16. itē alterius permutantis cum altero peram. 202. 41
Fuga ob latrones in siluam. 174. 11
Fur canem se fingens. 268. 36. alius, dum verberatur crumenam tollit. 297. 55. fures

fur nihilo emens omnia. 204. 43. fur sub schemate mortis. 197. 38. alius sub schemate cacodæmonis. 199. 38. alius sub schemate angeli. 200. 39.
Furti indagatio & propalatio. 235. 8. furti ingeniosum hospitis. 158. 43. item trium aliorum. 200. 9. item alterius 201. 41. itẽ alterius plumbum pro auro substituentis. 204. 43. item alterius. 212. 50 furtum militis infelix. 252. 22. furtum seruorum. 233. & seqq. 7.

G

Garrulitas senis conuiuantis. 39. 8.
Garrulitatis eiusdẽ molestia. 57. 19.

H

Hæreticorum cæna ridicula. 272. 40.
Herculis labor decimus tertius. 227. 15.
Hominis & vrsi commissio. 88. 17. hominis plumati somniũ. 169. 5. homo & vrsus vna capti 83. 14. homo volãs 111. 36.
Hospitis humana exceptio 36. 6. hospitis ingeniosum furtum. 158. 43.

I

Ignes missilet. 229. 3.
Imagines variæ. 285. 50. & seqq.
Imperatoris parce stipem dantis festiua excusatio. 257. 26.
Imperatoris seu belli ducis laus: 260. 20.
Igeniosum aurigæ commentum. 161. 46. itẽ coci ablato gruis pede. 245. 18. ingeniosum hospitis furtum. 158. 13. item trium aliorum. 200. 39. item alterius. 201. 41. alterius plumbum pro auro substituẽtis. 203. 42. item ingeniosa alia furta. 290. 51.
Ingenium ingenio elusum. 143. 26. item. 181. 18. itẽ. 257. 26.
Ingenium nihilo emen tis omnia. 204. 43. item. 212. 50.
Ingrati animi vitium. v. benefacta malefactis compensantes.

Ingressus in fabulas. 5. 1. *in colloquium secundum.* 32. 2. *in tertium.* 65. 1. *item.* 226. 1.
Inimicitiæ & odij violentia. 257. 27. & *seqq.*
Innocentis damnatio 191. 31. *item ficta alterius.* 214. 52. & 319. 56 *innocenter rusticus accusatur furti.* 193. 33. *Innocentis seipsum defendētis oratio* 189. 28. *item.* 217. 55.
Insani intemperia 152. 36. *Insanus caput suum inquirent.* 151. 35. *insanus mirè curatur.* 153. 36. *Insanus mortuum se credens* 154. 39. *idē curatus* 156. 41. *insanus timens diluuium* 154. 38. *insanus existimans se nasum habere.* 10. *pedum* 147 42
Insidiæ in insidiantem retorta. 260. 30
Inuitatio ad ambulationem 6. 3. *ad conuiuium & diuersorium* 35. 5
Iocus festiuus aurigæ 161. 46
Iter in Vtopiam. 33. 1.
Iudex canis eligitur. 12. 9. *equus.* 5. 12. *vulpes.* 19. 15
Iudicium theatricum. 171. 8

L

Lamenta vxoris ob suspēsum maritū. 321. 58
Lapsus è fenestra incolumis alium opprimis 238. 9. *Lapsus in foueam.* 79. 12.
Laruatorum agmen. 119. 3
Latebra in quercu. 174. 11
Latrocinij crudele genus. 186. 24. *Latrocinij falsa accusatio.* 172. 9. *Latrocinijs infestus locus* 173. 10
Laus Imperatoris seu belli ducis 260. 30
Leporum Luporumque Occursus superstitiosè acceptus. 196. 36
Lictor à furibus suspēsus 298. 56
Locus iucundus. 6 3
Loquacis castigatio. 42. 9
Lotus in puteo 61. 23
Ludibrium speculi. 320 57

Ludus

Ludus tesserarũ. 72. 7

Lupi à vulpe delusi fabula. 27. 21. *Lupi piscatoris fabula.* 28. 22. *Lupum tenentis somnium.* 168. 4. *Lupus captus.* 85. 16. *equũ deuorãs.* 197. 36

Luxus cõuiuiorũ. 99. 27

M

Malefactis benefacta compensãtes. Draco è cauerna ereptus. 10. 8. *Homo canis officia.* 14. 10. *item vulpis beneficium.* 23. 17

Malè parta malèdilabuntur. 268. 36

Malus nauis auro & argẽto refertus. 56. 18

Manus furis in sacco constricta. 295. 54

Medicos se mentientiũ fraudes. 150. 34

Mel comestum à muscis. 254. 25. *melli immersus rusticus.* 285. 50

Mendacia pulchrè retorta. 276. 44. *mendacijs praclarè elusa veritas.* 108. 34

Mercatores cũ hospite à furibus delusi. 213. 51

Metamorphosis rustici in Principẽ 124. 11. *itẽ in Antistitẽ.* 207. 47. *Pradicantis in monachum.* 49. 15

Metus expectantis supplicium. 281. 45. & *seqq. metus ingens in foueam lapsi.* 81. 13. & 183. 14. *item à latronibus cincti.* 184. 22. *mala cõscientia.* 241. 12. & *seqq. itẽ.* 248. 20. *itẽ.* 268. 36

Monachi & Pradicãtis metamorphosis. 49. 15

Mors & Diabolus cum Angelo suspẽsi. 201. 49

Mortui comedẽtes. 155. 41. *mortuum se credens.* 154. 39

Muscarum accusatio. 255. 25

Musica praclara. 151. 34

Musicus à musca illusus. 126. 13

N

Nasi portentum. 157. 47. *item.* 254. 24

Natatio amara in ipso melle. 285. 50. *item natatio, & natantis somnium.* 166. 1

Nemoris descriptio. 86. 17

Neronis aurea cenatio. 143. 28

Nocturna comessatio. 143. 28. *nocturni furis*

ris versutia. 133. 19
O
Occasio leuis, captura & deductionis ad supplicium 233. 4
Occursus leporũ & luporum superstitiosè acceptus. 196. 36.
Odij mirus conatus & violentia. 257. 27
Officiosa ad cubile deductio. 58. 20
Omnia nihilo emens 204. 43
Oppressas latro à farcina furto subducta. 177. 13
Oppugnatio pagi infelix. 263. 33
Oua ridiculè fracta. 253. 23
Ouicula & lupi fabula. 30. 24
P
Palliũ detritum. 8. 4
Pauonis artificiosum ferculum. 94. 22
Pensilijs fons. 95. 23. & seqq.
Perã bos furi aufert. 177. 14.
Peregre veniens adolescens. 33. 3
Peregrinantium pericula. 34. 4
Pericula in arbore absconditi. 184. 28.
Peristromatum publicus harpax. 292. 52
Personati illusores. 74. 9. item Personati varij. 69. 5.
Phantasia mira insani. 151. 35. & alterius. 152. 36. & seq.
Pictura varia. 285. 50. & seqq.
Pirata delusi. 45. 12. & 54. 16
Pisces maiores mire extorti. 161. 46
Plumati hominis somnium. 169. 5
Plũbũ pro auro ingenio sè substituẽs. 204. 42
Pompa humana catastrophe. 163. 47
Populatio Vrsi. 86. 17
Prædicãtis & monachi metamorphosi 48. 15
Prædones fraude mira Titium diuitem capiunt. 179. 19
Prandiũ ex herbis meris & vario lactuca genere. 68. 1
Principis ingeniũ ingenio elusum. 143. 26
Propola ab hospitibus decipitur. 293. 53
R
Recuperatio amissorum. 251. 21
Regia

Regia descriptio. 159. 44
Remorsū malæ consciētiæ. 240. 12. & *seqq.*
Reorum consilia anxia & incerta. 243. 15
Reuiuiscens suspensus. 321. 59. *alij duo veneno, vt putabant, necati*. 324. 61
Rhōchos trahēs. 136. 22
Rustici in Principem metamorphosis. 124
11. *in antistitem*. 207. 47. *qui tamen agnoscitur & suspenditur* 214. 51. *Rusticus à vulpe è periculo liberatus*. 21. 15. *alius seipsum nō agnoscēs* 155. 30. *idem vestibus & ornatu regio exuitur* 164. 47. *fictè accusatur, damnatur, & ficto supplicio afficitur*. 214. 52

S

Sagittarius prodigiosæ felicitatis. 247. 19
Sarmata melli immersus. 285. 50
Satyra in conuiuiorum luxum. 99. 27
Satyrisci. 120. 5
Sciuri terriculamentū. 230. 4
Seductio fidelis serui, 233. 7
Sententia ludicra iudici noxia. 255. 21
Sepulchro captus & liberatus. 63. 24
Serui fidelis seductio. 233. 7. *seruorum absente Domino conuiuium* 102. 29. *eorumdem furta*. 233 & *seq.*
Silua descriptio. 86. 17
Simulator mortis hominem & Vrsos decipit. 155. 40
Siti fames ingeniosè pellitur. 245. 17
Socij amissi agnitio. 190 29. *itē pluriū* 77. 10
Somnium natantis. 195 1. *incidentis in formicas*. 167. 2. *Pice inquinati*. 168. 3. *Lupum tenentis*. 168. 4. *plumati hominis*. 169. 5. *tonsi à tonsore* 324. 60
Solicitudo reorum. 243. 15. & *seqq.*
Speculi ludibriū 220. 57
Spes & lætitia vana 185. 23. *spes noua latrones euadendi*. 186. 25
Stertentes varij varijs modis 137. 22
Stipē. parcè dantis Impera-

peratoris festiua excusatio. 257. 26
Stratagema militare. 264. 34
Stulti varij. v. insanus.
Stupidus mirè persuasus. 158 43
Supplicium expectantis metus. 281. 45. & seqq.
Suspensus reuiuiscens. 321. 59. eiusdem è patibulo ridiculum cum vxore colloquiũ 321. 59. suspensus à furibus lictor 298. 56. suspensus è clauo delapsus. 140. 24
Symphonia conuiualis. 100. 28

T

Tapetem furatus eum proprio Domino vẽdit 290. 51.
Tapetes alius in omnium cõspectu ingeniosè rapit 291. 52
Terriculamẽtum sciuri. 230. 4
Tesserarũ ludus 72. 7
Testudines ambulantes artefactæ. 37. 7
Timor ingens à latronibus cincti. 183. 22. & seqq. exspectantis supplicium 281. 45 & seqq. in foueam lapsi. 81. 13. 82. 14. malæ conscientiæ. 240. 12. & seqq. itẽ 248. 20. itẽ. 268. 36
Tumulatus ante mortem. 184. 22

V

Vallum ambulatorium 254. 34
Variæ venales merces. 194. 34
Venatio Vrsi. 87. 17. Venatoris ibid. & 121 6
Versutiæ nocturni furis. 133. 19. Versutus. 210 49
Vestium commutatio. 45 12
Viator à latronibus cinctus. 184. 22. & seqq. item à canibus. 189. 27
Villica maritum verberibus excipit. 22. 16
Visio Diaboli ridicula. 115. 41
Volans homo. 111 36
Vrsa rusticum è mellis fouea extrahẽs 285. 50 Vrsi & hominis certamen. 88. 17.
Vrsi populatio. 86. 17. Vrsi venatio. 87. 17 Vrsus & homo vnà capti 83. 14

Vtopiorum bibacitas. 68. 3. & 4. item 85. 18. & seqq.
Vulpecula judex eligitur. 19. 15. *Vulpecula.* 19. 6.
Vulpecula lupum instruens. 26. 20
Vulpecula versipellis dolus. 19. 15
Vxoris ob suspensum maritum lamenta. 225. 58. *eiusdem cum suspenso colloquium.* 222. 59.

F I N I S.